

Mart, 2026

TAKASBANK EK TAKAS SİSTEMİ DEĞERLENDİRME DOKÜMANI

Takasbank'ın ek Takas Sisteminin
CPMI-IOSCO Tarafından Finansal Piyasa
Altyapısı Kuruluşları için Belirlenen
Temel İlkelere Uyum Değerlendirmesi

Bu dokümanda yer alan görüş ve değerlendirmeler tamamıyla Takasbank'a ait olup Sermaye Piyasası Kurulu, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası veya diğer kurumların görüş ve değerlendirmelerini içermemektedir. Bu dokümanın bir örneği Takasbank'ın kurumsal internet sayfasında (www.takasbank.com.tr) yayımlanmaktadır.

İÇİNDEKİLER

YÖNETİCİ ÖZETİ.....	5
AÇIKLAMA DOKÜMANININ SON GÜNCELLEMESİNDEN BU YANA MEYDANA GELEN TEMEL DEĞİŞİKLİKLERİN ÖZETİ.....	9
TEMEL PRENSİPLER VE ANA UNSURLAR İTİBARIYLA DEĞERLENDİRME.....	11
Prensip 1: Yasal Dayanak.....	11
Prensip 2: Yönetim.....	21
Prensip 3: Kapsamlı Risk Yönetimi Çerçevesi	44
Prensip 4: Kredi Riski.....	54
Prensip 5: Teminat	59
Prensip 7: Likidite Riski	64
Prensip 8: Mutabakatın Nihailiği.....	77
Prensip 9: Para Mutabakatı.....	83
Prensip 13: Temerrüt Kural ve Prosedürleri.....	86
Prensip 15: Genel İş Riski.....	93
Prensip 16: Saklama ve Yatırım Riski.....	97
Prensip 17: Operasyonel Risk.....	101
Prensip 18: Erişim ve Katılım	117
Prensip 21: Verimlilik ve Etkinlik.....	121
Prensip 22: İletişim Prosedürleri ve Standartları.....	124
Prensip 23: Kuralların, Temel Prosedürlerin ve Piyasa Verilerinin Açıklanması.....	126
SONUÇ.....	133

KISALTMALAR

BDDK	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
BİAŞ	Borsa İstanbul A.Ş.
BSEBY	15/3/2020 tarihli ve 31069 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Bankaların Bilgi Sistemleri ve Elektronik Bankacılık Hizmetleri Hakkında Yönetmeliği
BT	Bilgi Teknolojileri
BVM	Birincil Veri Merkezi
CPMI	Committee on Payment and Market Infrastructures
DvD	Teslimat Karşılığı Teslimat
DvP	Ödeme Karşılığı Teslimat
EFT	Elektronik Fon Transfer Sistemi
EMIR	European Market Infrastructures Regulation
EMKT	Elektronik Menkul Kıymet Transfer Sistemi
EU	European Union
FPA	Finansal Piyasa Altyapısı
IOSCO	International Organization of Securities Commission
İSEDES	İçsel Sermaye Yeterliliği Değerlendirme Süreci
İSYS	İş Sürekliliği Yönetim Sistemi
MASAK	Mali Suçları Araştırma Kurulu
MKT	Merkezi Karşı Taraf
MTK	Merkezi Takas Kuruluşu
PvP	Ödeme Karşılığı Ödeme
SEDDK	Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu
SPK	Sermaye Piyasası Kurulu
SWIFT	Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication
TCMB	Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası A.Ş.
TL	Türk Lirası

I. YÖNETİCİ ÖZETİ

Takasbank 1992 yılında İstanbul Menkul Kıymetler Borsası (İMKB) öncülüğünde sermaye piyasalarında takas ve saklama hizmeti sunmak üzere İMKB Takas ve Saklama A.Ş. ünvanıyla Türk Ticaret Kanunu hükümlerine tabi bir anonim şirket olarak kurulmuştur. Şirket takas ve saklama hizmetleriyle bağlantılı bankacılık hizmetleri sunmak üzere 1996 yılında ‘yatırım bankacılığı lisansı’ olarak, ‘banka statüsü’ kazanmış ve ünvanını ‘İMKB Takas ve Saklama Bankası A.Ş.’ olarak değiştirmiştir. 30.12.2012 tarihinde yürürlüğe giren 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu Geçici Madde 8 ile ‘merkezi takas kuruluşu’ statüsü kazanan Takasbank’ın ünvanı, 2013 yılında ‘İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş.’ olarak değiştirilmiştir. 9 Haziran 2017 tarihinde yapılan Banka’nın 22. Banka Olağan Genel Kurul Toplantısı’nda Banka’nın işletme adı “Takasbank” veya “Takas İstanbul” olarak yenilenmiştir.

Ödenmiş sermayesi 600.000.000.-TL olan Takasbank’da, Borsa İstanbul A.Ş. hariç her bir ortağın payı doğrudan ve dolaylı olarak Banka sermayesinin %5’ini geçmemektedir. Banka sermayesinin %64,18’i Borsa İstanbul A.Ş.’ye, %17,04’ü 11 adet Bankaya, %18,78’i ise 27 adet aracı kuruma aittir. MKK’nın 100 milyon TL ödenmiş sermayesinin %64,9’u Takasbank’a, %30,1’i BİAŞ’a, %5’i Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği’ne aittir.

Ülkemiz bankacılık ve sermaye piyasaları açısından stratejik bir öneme sahip olan İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. (Takasbank), “Merkezi Takas Kuruluşu”, “Emeklilik Fonları için Saklama Kuruluşu”, “Yatırım Fonları İçin Portföy Saklama Hizmeti Kuruluşu”, “Ulusal Numaralandırma Kuruluşu”, “Merkezi Karşı Taraf Kuruluşu”, “Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemi İşleticisi” ve “Yatırım Bankası” lisansları ve yetkilerine sahiptir. Bu kapsamda, Ülkemizde SPK, TCMB, BDDK, SEDDK ile MASAK tarafından sürekli gözetim ve denetim altında bulunan tek kuruluştur.

6493 sayılı “Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun (Kanun)” çerçevesinde; Pay Piyasası Takas Sistemi, Borçlanma Araçları Piyasası Takas Sistemi ve Çek Takas Sistemi hizmetleri ile TCMB’den faaliyet izni alan ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemi işletme yetkisi olan kurumlardan biri olan Takasbank, EFT-EMKT sistemi içerisinde de bankacılık ve sermaye piyasalarındaki stratejik önemi sebebiyle “Kritik Banka” olarak tanımlanmaktadır.

Çek Takas Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik’in 5’inci maddesi kapsamında çeklerin banka şubeleri arasında hesaben ödenmesini sağlayan, takas ve mutabakat işlemlerine çek takas hizmetinin bünyesinde olmayan teminat yönetimi fonksiyonu da eklenerek tüm işleyişin tek bir merkezden yönetildiği Takasbank Çek Takas Sistemi kurulmuştur.

Çek Takas Sisteminde katılımcıların Sistemdeki yükümlülüklerini yerine getirmediği durumlarda kullanılmak üzere garanti mekanizması oluşturulmuş, olası temerrüt durumlarında kullanılmak üzere İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kurallarında belirlenen esaslara göre hesaplanan garanti mekanizması katkı payları teminat olarak alınmıştır. Temerrüt halinin sonlandırılması, katılımcıların yatırmış oldukları garanti mekanizması katkı payı tutarı ile sınırlıdır.

Takasbank’ın Merkezi Karşı Taraf mevzuat ve iş modeli CPMI-IOSCO’nun (Committee on Payment and Market Infrastructures/Ödeme ve Piyasa Altyapıları Komitesi-International Organization of Securities Commission/Uluslararası Sermaye Piyasası Otoriteleri Birliği) temel

prensipleri ve Avrupa Birliği'nin 648/2012 sayılı EMIR (European Market Infrastructures Regulation/Avrupa Piyasa Altyapıları Düzenlemesi) dokümanı ve EMIR'e ilişkin (EU) 152/2013 ve (EU) 153/2013 sayılı teknik standartlar gözetilerek oluşturulmuştur.

Takasbank Pay ve Borçlanma Araçları Piyasası Takas Sistemi ile menkul kıymet mutabakat sistemi, ek takas sistemi ile ödeme sistemi işletme yetkisine sahiptir.

Kritik önemdeki  deme Sistemleri, önemli  deme Sistemleri ve Sınırlı önemli  deme Sistemleri olmak üzere 3 ayrı kategoride ele alınan ödeme sistemlerinden kritik önemdeki ödeme sistemlerinin CPMI-IOSCO'nun FPA'lara ilişkin yayımladığı prensiplerden 18 adedine uyum sağlaması beklenmektedir.

Bu erevede; Kritik önemdeki  deme Sistemlerinden biri olan Takasbank ek Takas Sistemi için Kritik  neme Sahip  deme Sistemi için 18 adet prensibe ilişkin uyum değerlendirmesi yapılmıştır.

Her bir temel prensibin sonunda Takasbank'ın ek Takas Sistemine ilişkin değerlendirme sonucu aşağdaki beş derecelendirme sınıfından birisi işaretlenmek suretiyle açıklanmıştır.

Tam Uyumlu □ (Observed)	Büyük �l�de Uyumlu □ (Broadly Observed)	Kısmen Uyumlu □ (Partly Observed)	Uyumsuz □ (Not Observed)	Uygulanabilir Değil □ (Not Applicable)
--------------------------------------	---	--	---------------------------------------	---

CPMI-IOSCO tarafından yayımlanan Aralık 2012 tarihli değerlendirme metodolojisinde her bir ana unsur için değerlendirmede kullanılması tavsiye edilen ayrı soru setleri de yayımlanmıştır. Bu sorular rapor ekinde toplu olarak sunulmaktadır. Dolayısıyla, devam eden sahifelerde her bir temel prensibe ait ana unsurlar itibarıyla yapılan açıklamaların sorular çerçevesinde şekillendiği unutulmamalıdır.

Takasbank olarak TCMB tarafından Türkiye'de faaliyet gösteren menkul kıymet mutabakat sistemlerinin CPMI-IOSCO Raporunda menkul kıymet mutabakat sistemleri için uygulanması öngörülen ve ek-Takas hususunu ilgilendiren 18 kritik prensibe uyum düzeyini ölçmek için yaptığımız değerlendirmede, 15 temel prensiple 'uyumlu' olduğumuz, 3 temel prensip için ise Banka nezdinde uygulanabilir olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca doğrudan ek takas hususunu ilgilendirmeyen diğer 6 temel prensibin 5'i "uygulanabilir değer", 1'i ise "kısmen uyumlu" olarak değerlendirilebileceği sonucuna ulaşılmıştır. Prensip bazında uyumluk düzeyi aşağdaki tabloda gösterilmiştir.

PRENSİP	UYUMLU	GENELDE UYUMLU	KISMEN UYUMLU	UYUMSUZ	UYGULANABİLİR DEĞİL
1- Yasal Dayanak	√				
2- Yönetim	√				
3- Kapsamlı Risk Yönetimi İçin Altyapı	√				
4- Kredi Riski	√				
5- Teminat	√				
6- Marjin					√
7- Likidite Riski	√				
8- Mutabakatın Nihailiği	√				
9- Para Mutabakatı			√		
10- Fiziki Teslimatlar					√
11- Merkezi Menkul Kıymet Depoları					√
12- Değer Değişim Mutabakat Sistemleri					√
13- Temerrüt Kural Ve Prosedürleri	√				
14- Ayrı İzleme Ve Taşınabilirlik					√
15- Genel İş Riski	√				
16- Saklama Ve Yatırım Riski	√				

PRENSİP	UYUMLU	GENELDE UYUMLU	KISMEN UYUMLU	UYUMSUZ	UYGULANABİLİR DEĞİL
17- Operasyonel Risk	√				
18- Erişim Ve Katılım	√				
19- Kademeli Katılım Düzenlemeleri					√
20- Finansal Piyasa Altyapısı Kuruluşu Bağlantıları					√
21- Verimlilik Ve Etkinlik	√				
22- İletişim Prosedürleri Ve Standartları	√				
23- Kuralların, Temel Prosedürlerin Ve Piyasa Verilerinin Yayımlanması	√				
24- Ticaret Havuzları Tarafından Piyasa Verilerinin Açıklanması					√

Saygılarımızla,

Mart 2026

II. AÇIKLAMA DOKÜMANININ SON GÜNCELLEMESİNDEN BU YANA MEYDANA GELEN TEMEL DEĞİŞİKLİKLERİN ÖZETİ

Bu doküman, Takasbank'ın Çek Takas Sisteminin CPMI-IOSCO'nun Finansal Piyasa Altyapısı Kuruluşları Temel Prensiplerine uyumluluk düzeyini belirlemek için 2026 Mart ayı itibarıyla güncellenmiş halidir. Son güncellemede meydana gelen temel değişiklikler aşağıda özetlenmiştir.

Prensip 1: Yasal Dayanak ; Bir Finansal Piyasa Altyapısının (FPA) faaliyeti ile ilgili her bir önemli unsur için tüm ilgili ülkelerde iyi tesis edilmiş, açık, şeffaf ve uygulanabilir bir yasal dayanağa sahip olması gerekmektedir.

- Yasal belirlilik gerektiren hususlara Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinin Gözetimi Hakkında Yönetmelik mevzuatı eklenerek, Yönetmeliğin gözetim, denetim ve değerlendirilmesine ilişkin maddeleri eklenmiştir.
- Sadece Türk Lirası para birimi üzerinde işlem yapıldığından Çek Takas Hizmeti doğrudan Türkiye Cumhuriyeti dışında başka bir ülkenin yasal unsurlarına tabi değildir hususu güncellenmiştir.
- TCMB'nin onayına sunulan mevzuat, süreç gibi hususlarda "TCMB, bildirilen değişikliklerin iptalini veya düzeltilmesini istemeye yetkilidir." hükmü eklenmiştir.

Prensip 2: Yönetim; FPA, güvenliğini ve etkinliğini artıran, açık, şeffaf, finansal istikrarı ve kamu yararına ilişkin diğer hususları ve ilgili paydaşların hedeflerini destekleyen kurumsal yönetim düzenlemelerine sahip olmalıdır. İlgili prensip kapsamında;

- Takasbank 2025-2027 Dönemi Stratejik Planı kapsamında güncellemeler yapılmıştır.
- Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi Bilgi ve İletişim Güvenliği'ne ilişkin hususlar Cumhurbaşkanlığı Siber Güvenlik Başkanlığı Bilgi ve İletişim Güvenliği olarak değiştirilmiştir.
- Doğrudan Yönetim Kuruluna bağlı olmamak ile birlikte oluşturulan diğer komiteler kısmına Sürdürülebilirlik ile Aktif-Pasif Komitesi eklenmiştir.

Prensip 7: Likidite Riski; FPA likidite risklerini etkin bir şekilde ölçmeli, izlemeli ve yönetmelidir. FPA, en azından sistemde en yüksek toplam likidite yükümlülüğünü doğuran katılımcının ve bunun iştiraklerinin olağanüstü ancak makul piyasa koşullarında temerrüde düşmesi durumunu içeren ancak bununla sınırlı olmayan muhtemel stres senaryolarında ödeme yükümlülüklerinin mutabakatının (aynı gün, gün içi veya günde birden çok defa) sağlanmasını yüksek bir güvenilirlik seviyesinde temin edecek tutarda ilgili tüm para birimleri cinsinden yeterli kaynak bulundurmalıdır. İlgili prensip kapsamında;

- Garanti Fonu katkı payı büyüklüğünün hesaplanmasında "mutabakat yapılan" iş günlerinin esas alınacağına ilişkin ekleme yapılmıştır. İlgili düzenlemenin son haline aşağıda yer verilmiştir. "*Sistemde mevcut Garanti Fonu katkı payı büyüklüğü her bir katılımcının son 12 ayda Sisteme net borçlu olduğu günlerdeki net borç tutarlarının toplam tutarının, son 12 aydaki mutabakat yapılan iş günü sayısına bölünmesi suretiyle elde edilen ortalama bakiyenin temerrüt olasılığı kat sayısı ile çarpılması suretiyle hesaplanır.*"

Prensip 21: Verimlilik ve Etkinlik; FPA katılımcılarının ve hizmet verdiği piyasanın gerekliliklerini (ihtiyaçlarını) karşılama konusunda verimli ve etkin olmalıdır. İlgili prensip kapsamında;

- 2023 yılı için yapılan Takasbank Memnuniyet Anketi'nde Çek Takas Sistemi hizmetinin % 96 gibi yüksek bir memnuniyet oranı ile sonuçlanmış olduğu belirtilmiştir.

Prensip 22: İletişim Prosedürleri ve Standartları; FPA, ödeme, takas, mutabakat ve kayıt işlemlerinin verimli bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlamak amacıyla uluslararası kabul görmüş uygun iletişim prosedür ve standartlarını kullanmalı veya en azından bu standartlar ile gerekli uyumu sağlamalıdır. İlgili prensip kapsamında;

- Takasbank'ın diğer faaliyetlerinde olan SWIFT işlemlerine ilişkin açıklamalar güncellenmiştir.
- Yaptırım listelerinin kontrolü amacıyla kullanılan AML uygulamasına Dow Jones listeleri eklenmiştir.

Prensip 23: Kuralların, Temel Prosedürlerin ve Piyasa Verilerinin Açıklanması; FPA, açık ve kapsamlı kurallara ve prosedürlere sahip olmalı ve katılımcılara FPA'ya katılmaları sonucunda karşı karşıya kalacakları riskleri, ücretleri ve diğer önemli maliyetleri tam olarak anlayabilmeleri için yeterli bilgiyi sağlamalıdır. Tüm ilgili kurallar ve temel prosedürler kamuoyuna açıklanmalıdır. İlgili prensip kapsamında;

- Ücretlendirmeye ilişkin olarak "Takasbank Çek Takas Sisteminde en son Ocak 2026 tarihinde ücret artışına gidilmiştir. Bankamızın 28/11/2025 tarih ve 499 sayılı Yönetim Kurulu toplantısında alınan karar gereği; çek takas ücretinin arttırılmasına karar verilmiştir.

III. TEMEL PRENSİPLER VE ANA UNSURLAR İTİBARIYLA DEĞERLENDİRME

Prensip 1: Yasal Dayanak

Bir Finansal Piyasa Altyapısının (FPA) faaliyeti ile ilgili her bir önemli unsur için tüm ilgili ülkelerde iyi tesis edilmiş, açık, şeffaf ve uygulanabilir bir yasal dayanağa sahip olması gerekmektedir.

Temel Husus 1: Yasal dayanak, FPA faaliyetlerinin her önemli aşaması için ilgili tüm ülkelerde yüksek seviyede belirlilik sağlamalıdır.

Önemli unsurlar ve ilgili ülkeler

S.1.1.1: FPA faaliyetleri içerisinde yüksek derecede yasal belirlilik gerektiren önemli unsurlar (örneğin finansal araçlardaki haklar ve menfaatler, mutabakatın nihailiği, netleştirme, birlikte çalışabilirlik, bir saklamacı kuruluşta menkul kıymetlerin bloke edilmesi ve kaydileştirilmesi, Ödeme Karşılığı Teslimat (DvP), Ödeme Karşılığı Ödeme (PvP) veya Teslimat Karşılığı Teslimat (DvD) düzenlemeleri, marjin düzenlemelerini de içeren teminat düzenlemeleri ve temerrüt prosedürleri gibi) nelerdir?

Çek Takas Sistemi için; 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun, Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinin Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik, Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinin Gözetimi Hakkında Yönetmelik ve Çek Takas Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik çerçevesinde yasal belirlilik sağlanmaktadır. Bu çerçevede; yüksek düzeyde yasal belirlilik gerektiren hususlara aşağıda belirtilen mevzuatlarda açıkça yer verilmiştir:

- 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun'un;
 - “Transfer emri, netleştirme ve teminatlar” başlıklı 10’uncu maddesinin;
 - Birinci fıkrasında; Sistem Kurallarında transfer emrinin geri alınamaz hale geldiği anın açıkça belirlenmesi gerektiği ve kesinleşen transfer emrinin geri alınamazlığı,
 - İkinci fıkrasında; transfer emrinin sisteme giriş anının sistem kurallarında belirlenmesi gerektiği,
 - Üçüncü fıkrasında; fon aktarımlarının askıya alınması ya da sürekli durdurulmasını da içeren fonun üzerinde tasarruf edilmesini engelleyen kanunlarla düzenlemiş her türlü tedbir ve kararın tebligat yapıldıktan sonra sisteme girecek transfer emirleri için uygulanabileceği;
 - Dördüncü fıkrasında; sistemin netleştirme prensibine göre çalışması durumunda, üçüncü fıkrada yer alan tedbir ve karara ilişkin sistem işleticisine tebligat yapılmadan önce sisteme girmiş transfer emirlerinin netleştirme işlemine dâhil edileceği,
 - Beşinci fıkrasında; üçüncü fıkrada yer alan tedbir ve kararların sistem işleticisine tebliğ edildiği gün katılımcının mutabakat hesabında bulunan fon ve menkul kıymetlerin, öncelikle katılımcının sistemde var olan yükümlülüklerinin yerine getirilmesi için kullanılacağı,

- Altıncı fıkrasında; üçüncü fıkrada yer alan tedbir ve kararların katılımcının veya sistem işleticisinin sistemdeki hak ve yükümlülükleri bakımından sistem işleticisine söz konusu tedbir ve karara ilişkin tebligat yapıldığı andan itibaren sonuç doğuracağı,
- Yedinci fıkrasında; sistem işleticisinin, sistemdeki işlemlerin herhangi bir sebeple sonlandırılmaması veya katılımcının sistemdeki yükümlülüklerini yerine getirememesi durumunda kullanılmak üzere katılımcılardan teminat talep edebileceği, teminatların ayrı bir hesapta izleneceği ve bu teminatlara üçüncü fıkradaki tedbir ve kararların uygulanmayacağı hükme bağlanmıştır.
- Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinin Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik'in;
 - “Risk Yönetimine İlişkin Hükümler” başlıklı Beşinci Bölümünde, risk yönetim çerçevesi, teminat, kredi ve garanti mekanizmalarının ne şekilde uygulanacağı,
 - “Kanun’un 10’uncu maddesinin uygulanmasına ilişkin bildirim” başlıklı 19’uncu maddesinde ise TCMB’ye yapılacak bildirimler hükme bağlanmıştır.
- Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinin Gözetimi Hakkında Yönetmelik'in;
 - 5’inci maddesi ile sistem gözetimi ve gözetimin kapsamı,
 - 7’nci maddesi ile bilgi sistemlerinin gözetimi,
 - 8’inci maddesi ile öz değerlendirme,
 - 9’uncu maddesi ile bağımsız denetim,
 - 11’inci maddesi ile önlem alınmasını gerektiren haller ve alınacak tedbirler hükme bağlanmıştır.
- Çek Takas Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik'in “Takas ve Mutabakat İşlemlerine İlişkin Esaslar” başlıklı Dördüncü Bölümünde;
 - 12’nci madde ile takas işlemlerinin usul ve esasları,
 - 13’üncü madde ile mutabakat işlemlerine ilişkin uyulması gereken hükümler ile katılımcıların sisteme karşı yükümlülüklerini yerine getirmediği durumlarda kullanılmak üzere mekanizmalar kurması gerektiği açıkça belirlenmiştir.
- Ayrıca İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kurallarının;
 - “Takas ve Mutabakat İşlemlerine İlişkin Usul ve Esaslar” başlıklı Üçüncü Bölümünde;
 - 14’üncü madde ile takas işlem ve esasları,
 - 15’inci madde ile muhatap katılımcılara bilgilerin gönderilmesi,
 - 16’ncı madde ile provizyon ve iade işlemleri,
 - 17’nci madde ile netleştirme işlemleri,
 - 18’inci madde ile mutabakat hesapları,
 - 19’uncu madde ile mutabakat işlemleri,
 - 20’nci madde ile takas, mutabakat tarihi ve süresi,
 - 21’inci madde ile mutabakat yükümlülüklerinin ödenmesinde kullanılacak para birimi,
 - 22’nci madde ile mutabakatın kesinliği,
 - “Teminatlara ve Garanti Mekanizması Katkı Payına İlişkin Esaslar” başlıklı Dördüncü Bölümünde;
 - 23’üncü madde ile katılım teminatı,
 - 24’üncü madde ile garanti mekanizması katkı payı,

- 25'inci madde ile garanti mekanizması katkı payı belirleme yöntemi,
- 26'ncı madde ile garanti mekanizması katkı payı olarak kabul edilecek varlıklar,
- 27'nci madde ile garanti mekanizması katkı payının tesisi,
- 28'inci madde ile garanti mekanizması katkı payının değerlendirilmesi,
- 29'uncu madde ile garanti mekanizması katkı payı tamamlama çağrısı,
- 30'uncu madde ile garanti mekanizması katkı payı karşılığı varlıkların değerlendirme fiyatlarının belirlenmesi,
- 31'inci madde ile garanti mekanizması katkı payı kullanımı,
- 32'nci madde ile garanti mekanizması katkı payı olarak nakit TL'lerin nemalandırılması,
- 33'üncü madde ile garanti mekanizması katkı payından doğan hakların kullanımı,
- 34'üncü madde ile garanti mekanizması katkı payının iadesi,
- 35'inci madde ile garanti mekanizması katkı payı yatırma ve çekme işlemleri
- “Temerrüt ve Mağduriyet Ödemesi İşlemleri” başlıklı Beşinci Bölümünde;
 - 36'ncı madde ile temerrüt esasları,
 - 37'nci madde ile temerrüt faizi,
 - 38'inci madde ile temerrüt faizinin hesaplanması,
 - 39'uncu madde ile tahakkuk, bildirim ve tahsilat işlemleri
 - 41'inci madde ile mağduriyet ödemesine ilişkin

usul ve esaslar açık bir şekilde belirlenmiş, Takasbank Yönetim Kurulunun onayını takiben TCMB onayına sunulmuş ve genel mektup ile katılımcılara duyurulmuştur. Ayrıca Takasbank kurumsal internet sitesinde her daim güncel hali yayımlanmaktadır.

S.1.1.2: FPA faaliyetlerinde önemli görülen unsurlar ile ilgili ülkeler hangileridir?

Çek Takas Hizmeti yalnızca Türkiye’de faaliyet gösteren bankalar aracılığı ile Türk Lirası para birimi üzerinden verilmektedir. Sadece Türk Lirası para birimi üzerinde işlem yapıldığından Çek Takas Hizmeti doğrudan Türkiye Cumhuriyeti dışında başka bir ülkenin yasal unsurlarına tabi değildir.

S.1.1.3: FPA yasal dayanağının (yasal çerçeve, FPA kural, yöntem ve sözleşmeleri) faaliyetlerinin her bir önemli unsuru için ilgili tüm ülkelerde yüksek düzeyde yasal belirlilik sağlanmasını nasıl temin etmektedir?

- 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun,
- Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinin Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik,
- Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinin Gözetimi Hakkında Yönetmelik,
- Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinde Kullanılan Bilgi Sistemleri Hakkında Tebliğ,
- Çek Takas Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik

çerçevesinde yasal belirlilik sağlanmakta bu yasal düzenlemeler kapsamında TCMB’nin onayına sunulmuş;

- İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları ile sürece ilişkin uygulama esasları belirlenmiştir. Sistem kurallarında yapılması planlanan yapısal değişiklikler uygulamaya alınmadan önce TCMB'nin onayına sunulmakta ve onay alındıktan sonra uygulamaya konulmaktadır. Sistem kurallarında yapılan yapısal olmayan değişiklikler ise beş iş günü içerisinde TCMB'nin bilgisine sunulmaktadır. TCMB, bildirilen değişikliklerin iptalini veya düzeltilmesini istemeye yetkilidir.

Ayrıca katılımcılar ile imzalanan sözleşmeler, düzenleyici kurum sıfatıyla TCMB'nin onayına sunularak nihai hale getirilmektedir.

S.1.1.4: Netleştirme düzenlemesine sahip olan bir FPA için; FPA yasal dayanağın netleştirmeye ilişkin düzenlemelerin uygulanabilir (infazı kabil) olmasını temin etmesini nasıl sağlamaktadır?

6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanunun “Transfer emri, netleştirme ve teminatlar” başlıklı 10’uncu maddesinde sistemin netleştirme prensibine göre çalışması durumunda, kanunlarla düzenlenmiş her türlü tedbir ve karara ilişkin sistem işleticisine tebligat yapılmadan önce sisteme girmiş transfer emirlerinin netleştirme işlemine dâhil edileceği kanun düzeyinde düzenlenmiştir.

Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinin Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik’in “Sistem Kuralları” başlıklı 7’nci maddesinin ikinci fıkrasının (ç) bendinde sistemdeki işlemlerin takası ve mutabakatına ilişkin kullanılacak yöntemlerin ve bu yöntemlerin uygulanmasına ilişkin esasların Sistem İşleticisi tarafından çıkarılacak Sistem Kurallarında yer alması gerektiği hükme bağlanmıştır. Ayrıca TCMB tarafından yayımlanan Çek Takas Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik’in “Takas ve Mutabakat İşlemlerine İlişkin Esaslar” başlıklı Dördüncü Bölümünün;

➤ “Takas İşlemleri” başlıklı 12’nci maddesinde:

- Takas odalarında, muhatap katılımcılara fiziken ibraz edilmeyen ve TCMB tarafından yayımlanan tebliğlere göre bastırılan çek kodlama standartlarına uygun şekilde manyetik kodlaması yapılmış çeklerin işlem göreceği,
- Çek Takas Sistemi’ni işleten kuruluşun taraf olacağı uyuşmazlıkların neler olabileceği,
- Hamili tarafından tahsil edilmek amacıyla katılımcı şubelerine getirilen diğer katılımcılara ait çeklere ilişkin bilgiler takas odası aracılığıyla sistem kurallarında belirtilen usul ve esaslara göre elektronik ortamda muhatap katılımcılara ibraz edileceği,
- Çek bilgilerinin zamanında muhatap katılımcıya ibrazından çekin ibraz edildiği katılımcının sorumlu olduğu,
- Takas odası aracılığı ile ibraz edilen çeklerin muhatap katılımcıdan provizyon alınarak işlem göreceği,
- Provizyon işlemlerinin aynı gün sonuçlandırılacağı,
- Takas odası aracılığıyla ibraz edilen çeklerin provizyon işlemlerinin tamamlanamaması halinde bu çeklerin karşılığı olan diğer çekler gibi işlem göreceği,
- Muhatap katılımcılarca, provizyon alamamaları nedeniyle karşılığı olan çekler gibi işlem gören çekler hakkında ilgili katılımcılara takas gününde provizyon alımından sonra iade olan çeklere ilişkin takas odasına bilgi göndermek için Sistem İşleticisi Kuruluş tarafından sistem kurallarında belirlenen saate kadar yazılı olarak katılımcı

kodu, şube kodu, hesap no, çek no, çek tutarı ve çeki tahsile veren şube adı belirtilerek bildirimde bulunulması gerektiği,

- Provizyon işlemlerinin tamamlanamaması nedeniyle karşılığı olan çekler gibi işlem gören çeklerin, daha sonra herhangi bir nedenle ödenmeyeceklerinin tespit edilmesi halinde, muhatap katılımcı tarafından derhal ilgili katılımcıya yazılı olarak bilgi verileceği ve bildirim tarihinden itibaren en geç üç iş günü içinde iade işlemleri yapılacağı,
- Provizyon işlemlerinin Çek Takas Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik ve sistem işleticisi tarafından sistem kurallarında belirtilen esaslara göre yürütüleceği,
- Bir katılımcının diğer bir katılımcı lehine düzenlediği çeklerin takas odasına ibraz edilemeyeceği,
- Takas işlemlerine ilişkin diğer hususların ve işlem saatlerinin sistem kurallarında belirleneceği,

hükme bağlanmıştır.

➤ “Mutabakat İşlemleri” başlıklı 13’üncü maddesinde:

- Çek Takas Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik’in yukarıda detayı verilen 12’nci maddesinde yer alan esaslar çerçevesinde hesaplanan katılımcılara ait borç bakiyelerinin, borçlu olan katılımcılar tarafından mutabakat hesabına sistem kurallarında belirtilen usul ve sürede gönderileceği,
- Borçlu katılımcıların ödemeleri tamamlandıktan sonra alacaklı katılımcıların alacaklarının sistem işleticisi tarafından katılımcının ilgili hesabına gönderileceği,
- Günlük takas işlemleri sonucunda oluşan net borç ve alacak bakiyelerinin kesin olduğu ve hiçbir şekilde bozulamayacağı,
- Sistem işleticisinin, katılımcıların sistemdeki yükümlülüklerini yerine getirmediği durumlarda kullanılmak üzere mekanizmalar kuracağı,
- Oluşturulacak mekanizmaların usul ve esaslarının sistem kurallarında belirleneceği

hükme bağlanmıştır.

Çek Takas Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik’te yapılan atıflar çerçevesinde İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları (Sistem Kuralları) yayımlanmıştır. Sistem Kuralları’nda çek takas işlemlerine ilişkin esaslar detaylandırılmıştır. Sistem Kuralları’nın “Takas ve Mutabakat İşlemlerine İlişkin Esaslar” başlıklı Üçüncü Bölümünde;

- 13’üncü maddesinde Çek Takas Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik’in Dördüncü Bölümünün 12 ve 13’üncü maddelerinde yer alan genel esaslar,
- 14’üncü maddesinde takas işlemlerinin usul ve esasları,
- 15’inci maddesinde muhatap katılımcılara bilgilerin ne şekilde gönderileceğine ilişkin kurallar,
- 16’ncı maddesinde provizyon ve iade işlemlerinin ne şekilde yapılacağı,
- 17’nci maddesinde netleştirme işlemlerinin usul ve esasları,
- 18’inci maddesinde mutabakat hesaplarının detayı,
- 19’uncu maddesinde mutabakat işlemlerinin usul ve esasları,

- 20'nci maddesinde takas ve mutabakat süreçlerine ilişkin uyulacak süreler

açıkça belirtilmiştir.

S.1.1.5:FPA nezdinde mutabakatın nihailiği gerçekleştiğinde, FPA'nın yasal dayanağının, yükümlülüğünü yerine getiremeyen katılımcının transferleri de dahil olmak üzere, transferlerin nihailiğini desteklediğini FPA nasıl temin etmektedir? Fon veya menkul kıymet transferi gibi FPA'nın kullanmakta olduğu dış mutabakat mekanizmaları için oluşturulan yasal dayanak da söz konusu nihailiği desteklemekte midir?

Transfer emrinin geri alınamaz ve iptal edilemez olması hükmü 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun'un 10'uncu maddesinde düzenlenmiştir. Ayrıca İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nın 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (z) bendinde "belirli miktarda fonun sistem içerisinde katılımcılar arasında devrolması amacıyla çek bilgilerinin takas paketleri ile Sisteme aktarılmasını sağlayan katılımcı talimatı" olarak tanımlanan transferin kesinliğine ilişkin hükümler aynı Sistem Kurallarının "Mutabakatın kesinliği" başlıklı 22'nci maddesinde detaylı olarak belirlenmiştir. Bu çerçevede; takas paketlerinin sisteme aktarılması ve takas saatinin sona ermesinden itibaren yukarıda tanımlanan transfer emrinin iptal edilememesi kapsamında sistemsel kontroller ve engeller bulunmaktadır. Sistem, İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'da mutabakatın kesinliği ilkesi çerçevesinde çalışmaktadır.

Temel Husus 2: Bir FPA; açık, anlaşılır ve ilgili mevzuatla uyumlu kural, prosedür ve sözleşmelere sahip olmalıdır.

S.1.2.1: FPA kural, prosedür ve sözleşmelerinin açık ve anlaşılabilir olduğunu teyit etmek adına herhangi bir çalışma yapmakta mıdır?

- Çek Takas Sisteminde uygulanacak kural ve esasları belirleyen "İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları", öncelikli olarak Banka Yönetim Kurulu'na kabul edilmiş, TCMB ile müzakere edilmiş TCMB'nin onayı ile yürürlüğe girmiş ve Bankamız internet sitesinde (Türkçe ve İngilizce olarak) sistem katılımcılarına ve kamuoyuna duyurulmuştur.
- Katılımcılar ile "Çek Takas İşlemleri Sistem Sözleşmesi" imzalanmadan önce, Sistem Kurallarının katılımcıları ilgilendiren kısımları hakkında sözleşmenin Bankamız açısından vazgeçilmez nitelikteki genel işlem şartlarına dikkat çeken "Sözleşme Öncesi Bilgi Formu" katılımcılara gönderilmektedir. İlgili formda sistem sözleşmesi imzalanmadan önce hukuki ve finansal açıdan değerlendirme yapılabileceği ve görüş bildirilebileceği belirtilmektedir.
- Sistem Kurallarında yer alan düzenlemelere ilişkin olarak uygulamanın en alt seviyede nasıl tatbik edileceğini açıklamaya dönük olarak gerekmesi durumunda katılımcılara genel mektup ve duyurular aracılığıyla detaylı açıklamalar yapılmaktadır.
- Bankamızın yıllık olarak yapılan Hizmet Memnuniyet Anketinde, alınan hizmet ile ilgili kurallar, sözleşmeler ve tüm prosedürlerin yeterince açık ve anlaşılır olup olmadığına dair sorular anket katılımcılarıyla paylaşmakta ve katılımcılar tarafından süreç ve kurallar değerlendirilmektedir.

S.1.2.2: FPA kural, prosedür ve sözleşmelerinin ilgili kanun ve düzenlemelerle uyumlu olmasını nasıl sağlamaktadır (örneğin yasal görüş veya analizler yoluyla)? Belirlenen ve çözümlenen herhangi bir uyumsuzluk var mıdır? FPA'nın kural, prosedür ve sözleşmeleri dış otorite veya kuruluşlar tarafından gözden geçirilmekte veya değerlendirilmekte midir?

Çek Takas Sisteminde uygulanacak sistem kuralları ve sözleşmeler hazırlanırken, öncelikle aşağıda yer alan kanun ve düzenlemelere uyumluluk dikkate alınmaktadır.

- Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun,
- Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinin Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik,
- Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinin Gözetimi Hakkında Yönetmelik
- Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinde Kullanılan Bilgi Sistemleri Hakkında Tebliğ,
- Çek Takas Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik,
- 5411 sayılı Bankacılık Kanunu,
- Merkezi Takas Kuruluşlarının Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Genel Yönetmelik,
- İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Merkezi Takas Yönetmeliği.

A. Yasal görüşler; toplantılar, bilgilendirmeler, resmi yazılar ve e-postalar ile alınmış olup herhangi bir uyumsuzluk yaşanmamıştır. Bununla birlikte, ilgili ekip tarafından talep edilmesi halinde mevzuata uyum değerlendirmesi açısından Mevzuat ve Uyum Birimi ile Hukuk Müşavirliği tarafından da değerlendirme yapılabilmektedir. Ayrıca Mevzuat ve Uyum Birimi tarafından Bankamız faaliyetleri ile ilgili dış mevzuat değişiklikleri takip edilmekte ve gerek etkilene açısından gerekse de bilgilendirme açısından ilgili Banka çalışanlarına günlük bazda duyurulmaktadır. Duyuruya ilave olarak aksiyon alınması gerekmesi halinde mevzuatın etkilendiği birim ile doğrudan temasa geçilerek konu detaylıca değerlendirilmektedir. Buna ek olarak; her yönerge ve prosedür değişikliği onay öncesi Mevzuat ve Uyum Birimi görüşüne sunulmakta, ardından yönerge için Yönetim Kurulu; Sistem Kuralları ve prosedürler için Genel Müdür onayı alınmakta olup, yapılan prosedür değişiklikleri hakkında Yönetim Kurulu'na bilgi verilmektedir. Mevzuat ve Uyum Birimi dönemsel bazda da Yönetim Kurulu bilgisine/onayına sunulan mevzuat değişiklikleri hakkında tüm Banka çalışanlarına e-posta aracılığıyla bilgi vermekte ve bu doğrultuda mevzuat listelerini güncellemektedir.

B. Kural, prosedür ve sözleşmelerin dış otorite ve kuruluşlar tarafından gözden geçirilmelerine ilişkin detaylar aşağıda yer almaktadır:

- 5411 sayılı Bankacılık Kanunu Geçici Madde 3'te; *"Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte, Kurum tarafından daha önce faaliyet izni verilmiş olan tüm bankalar, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önceki kanunlara uygun olarak yapmakta oldukları faaliyetlerine devam ederler. Bankalar bu Kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren, iki ay içinde faaliyet gösterdikleri alanları bildiren beyannameyi Kuruma verirler. Bankalar, faaliyetlerini bu Kanunun 4 üncü maddesi kapsamındaki faaliyet konularını genişletmeden önce Kurumdan izin almak zorundadır."* hükümleri yer almaktadır. Bu çerçevede Çek Takas Sistemi işletilmeye başlanmadan önce 18/05/2018 tarihli yazımız ile BDDK'ya başvurulmuş ve BDDK'nın 03/07/2018 tarih ve 30467 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 28/06/2018 ve

7863 sayılı kararı ile çek takas işlemlerinin Bankamız tarafından yapılabileceğine ilişkin onay alınmıştır.

- Merkezi Takas Kuruluşlarının Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Genel Yönetmelik'in "Merkezi Takas Kuruluşlarının Kuruluş ve Faaliyetleri" başlıklı İkinci Bölümünün "Faaliyet Şartları" başlıklı 9'uncu maddesinin altıncı fıkrasında "*MTK'lar, sermaye piyasası mevzuatı dışında kalan faaliyetlerde bulunmak için Kurula bilgi verir.*" hükmü yer almaktadır. Bu çerçevede Çek Takas Sistemi işletilmeye başlanmadan önce 11/05/2018 tarihli yazımız ile Sermaye Piyasası Kuruluna bilgi verilmiş ve Kurul, 31/05/2018 tarih ve 6191 sayılı yazısı ile bilgilendiğini Bankamıza iletmiştir.
- Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun ve bu Kanun uyarınca çıkarılan Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinin Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik'in "Faaliyet İzni" başlıklı 9'uncu maddesinin 7'nci fıkrasında "*Sistem işleticisinin faaliyet izni aldıktan sonra yeni bir sistem kurmak istemesi veya mevcut sistem içerisinde yapısal bir değişikliğe gitmeyi planlaması durumunda Bankanın onayını alması zorunludur*" hükmü uyarınca; 18/05/2018 tarih ve 10152 sayılı yazımız ile Çek Takas Sistemini işletmek üzere TCMB'ye faaliyet izni başvurusunda bulunulmuş olup, 29/06/2018 tarih ve 30463 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan TCMB'nin 20/06/2018 tarih ve 10617/20216 sayılı kararı ile Bankamıza sistem işleticisi olarak faaliyet izni verilmiştir. Faaliyet izni başvuru sürecinde sistemin işletilmesine ilişkin sistem kuralları ve sistem sözleşmeleri TCMB'ye gönderilmiş ve faaliyet izni kapsamında onay alınmıştır.
- Onaylanan sistem sözleşmesi her bir katılımcı ile ayrı ayrı imzalanmıştır. Sistem Kuralları genel mektup ile katılımcılara duyurulmuş olup, kurumsal internet sitemizde yayımlanmaktadır.

S.1.2.3: FPA kural, prosedür ve sözleşmeleri yürürlüğe girmeden önce TCMB dışında başka bir otorite tarafından onaylanmak zorunda mıdır? Eğer öyleyse, kim tarafından ve nasıl onaylanmaktadır?

"İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları" öncelikli olarak Takasbank Genel Müdürü tarafından, akabinde TCMB tarafından onaylanarak yürürlüğe girmiştir. Sistem kurallarında yapılacak yapısal değişiklikler TCMB'nin onayına tabidir, onay verilmeyen yapısal değişiklikler uygulamaya konulamaz. Sistem kurallarında yapılan yapısal olmayan değişiklikler ise beş iş günü içerisinde TCMB'ye bildirilir. Bunlar dışında onay alınan bir otorite bulunmamaktadır.

Temel Husus 3: Bir FPA; faaliyetleri ile ilgili yasal dayanağı; ilgili otoritelere, katılımcılara ve gerekli durumlarda katılımcıların müşterilerine, açık ve anlaşılır bir şekilde ifade edebilmelidir.

S.1.3.1: FPA faaliyetleriyle ilgili yasal dayanağı; ilgili otoritelere, katılımcılara ve gerekli durumlarda katılımcıların müşterilerine açık ve anlaşılır bir şekilde nasıl ifade etmektedir?

Kanun ve Yönetmelik düzeyindeki düzenlemeler Resmî Gazete'de yayımlanmaktadır. Bu düzenlemelere dayanılarak TCMB onayı ve Takasbank Genel Müdürü onayı ile yürürlüğe giren Sistem Kuralları ise, katılımcılara ayrı ayrı genel mektup ile gönderilmekte ve Bankamız internet sitesinde (Türkçe ve İngilizce olarak) her zaman ulaşılabilir durumda bulunmaktadır.

Bankamızın yıllık olarak yapılan Hizmet Memnuniyet Anketinde, alınan hizmet ile ilgili kurallar, sözleşmeler ve tüm prosedürlerin yeterince açık ve anlaşılır olup olmadığına dair sorular anket katılımcılarıyla paylaşılmakta ve katılımcılar tarafından süreç ve kurallar değerlendirilmektedir.

Temel Husus 4: Bir FPA, ilgili tüm alanlarda, icra edilebilir kural, prosedür ve sözleşmelere sahip olmalıdır. FPA tarafından bu kural ve prosedürlere dayanarak yapılan faaliyetlerin iptal edilmeyeceğine, geri alınmayacağına veya ertelemeye konu olmayacağına dair yüksek düzeyde belirlilik bulunmalıdır.

Kural, prosedür ve sözleşmelerin icrailiği

S.1.4.1: FPA, işlemleriyle ilgili kural, prosedür ve sözleşmelerin ilgili tüm ülkelerde icrai olduğunu teyit etmek için bir çalışma yürütmekte midir? (Örneğin hukuki görüşler ve analizler yoluyla)

Çek Takas Sisteminde uygulanacak kural ve esasları belirleyen Sistem Kuralları Banka Yönetim Kurulu tarafından onaylanmakta, TCMB tarafından detaylı olarak incelenmekte, uygulanabilir olmayan maddelerin, iş ve işlem kurallarının değiştirilmesi talep edilebilmekte ve nihai hale geldiğinde TCMB tarafından onaylanmaktadır. Ayrıca, Sistem Kuralları ve Sistem Sözleşmeleri için Mevzuat ve Uyum Birimi ile Bankamız Hukuk Müşavirliği'nin görüşü ve uygunluğu alınmaktadır.

Ayrıca, her bir katılımcı ile ayrı ayrı akdedilen sözleşmelere hak ve/veya yükümlülükler dercedilmiş olup, icrası ve takibi kanunen mümkün akdi bir ilişkinin unsuru haline getirilmiş bulunmaktadır.

Çek Takas Hizmeti yalnızca Türkiye'de faaliyet gösteren bankalar ile Türk Lirası para birimi üzerinden verilmektedir. Sadece Türk Lirası para birimi üzerinde işlem yapıldığından Çek Takas Hizmeti kapsamında doğrudan Türkiye Cumhuriyeti dışında başka bir ülkenin yasal unsurlarına tabi değildir.

Kural ve prosedürler için belirliliğin derecesi

S.1.4.2: FPA, kural, prosedür ve sözleşmelerinin iptal edilmeyeceğine, geri alınmayacağına veya ertelemeye konu olmayacağına dair yüksek düzeyde belirliliği nasıl sağlamaktadır? FPA'nın kural, prosedür ve sözleşmelerine tabi faaliyetlerinin iptal edilebileceği, geri alınabileceği veya ertelemeye konu olabileceği durumlar bulunmakta mıdır? Eğer varsa, bu durumlar nelerdir?

Transfer emrinin kesinliği ve geri döndürülemez oluşu, 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanunu'nun 10'uncu maddesinde kesinlik kazanmış bir husustur. Kanun'un 10'uncu maddesi uyarınca transfer emri, takas ve mutabakat işlemleri ile ödeme işlemleri, katılımcıların faaliyetlerinin geçici ya da sürekli durdurulması, idari ve adli merciler nezdinde tasfiye işlemlerine başlanması durumu da dâhil olmak üzere, geri alınamamakta ve iptal edilememektedir.

Diğer taraftan;

- 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun çerçevesinde, TCMB, Bankanın uygulamalarında mevzuata veya sistemin işleyişine aykırı bir durum tespit etmesi halinde faaliyet iznini iptal etmeye yetkilidir.

- Merkezi Takas Kuruluşlarının Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Genel Yönetmeliğin “Faaliyet Şartları” başlıklı 9’uncu maddesinin altıncı fıkrasında “*MTK’lar, sermaye piyasası mevzuatı dışında kalan faaliyetlerde bulunmak için Kurula bilgi verir. Kurul MTK’lardan söz konusu faaliyetleri yerine getirmemesini talep edebilir.*” hükmü yer almaktadır. Sermaye Piyasası Kurulu Takasbank’ın söz konusu faaliyeti yerine getirmemesini talep edebilir.
- 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu’nun “Merkezi Takas Kuruluşları” başlıklı 77’nci maddesi ile Sermaye Piyasası Kurulu, merkezi takas kuruluşlarının düzenleme, gözetim ve denetiminden sorumlu olup, gerekli gördüğü hallerde her türlü tedbiri almaya yetkilidir.
- 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu Geçici Madde 3’te yer alan hüküm çerçevesinde, bankaların faaliyet konularını genişletmeden önce BDDK’dan izin almaları gerekmekte olup BDDK gerekli gördüğü hallerde her türlü tedbiri almaya yetkilidir.

Takasbank, Çek Takas Sistemi faaliyetlerine başlamadan önce;

- TCMB tarafından Sistem İşleticisi olarak belirlenmiş,
- BDDK’dan faaliyet genişlemesi onayı alınmış,
- Sermaye Piyasası Kurulu’na faaliyet ile ilgili bilgi verilmiş ve SPK da bilgi aldığına dair olumlu geri dönüş yapmıştır.

S.1.4.3: FPA’nın kural ve prosedürleri kapsamına giren faaliyetlerin veya düzenlemelerin uygulanamaz olduğuna dair bir mahkeme kararı bulunmakta mıdır?

Bulunmamaktadır.

Temel Husus 5: Birden fazla ülkede faaliyet yürüten bir FPA, ülkeler arasındaki herhangi bir norm çatışmasından kaynaklanabilecek riskleri tanımlamalı ve azaltmalıdır.

(Aşağıdaki soru yabancı ülke kanunları ile muhatap olan FPA’lar tarafından doldurulacaktır.)

S.1.5.1: Eğer FPA birden fazla ülkede faaliyet yürütüyorsa, norm çatışmasından kaynaklanabilecek olası riskleri nasıl belirler ve analiz eder? FPA’nın ilgili ülkelerdeki kanun tercihinin uygulanabilirliğine ilişkin bir belirsizliğin ortaya çıkması durumunda, FPA olası norm çatışmasına dair bağımsız bir hukuki görüş almakta mıdır? FPA olası norm çatışmalarını nasıl ele almaktadır?

Ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemleri kapsamında Bankamızın yabancı ülke kanunları ile muhatap olmadığı değerlendirilmiştir.

CPMI-IOSCO 1 No.lu Prensibi İçin Takasbank Çek Takas Sistemi Değerlendirme Sonucu

Tam Uyumlu ☒ (Observed)	Büyük Ölçüde Uyumlu ☐ (Broadly Observed)	Kısmen Uyumlu ☐ (Partly Observed)	Uyumsuz ☐ (Not Observed)	Uygulanabilir Değil ☐ (Not Applicable)
--	--	---	--	--

Prensip 2: Yönetim

FPA, güvenliğini ve etkinliğini artıran, açık, şeffaf, finansal istikrarı ve kamu yararına ilişkin diğer hususları ve ilgili paydaşların hedeflerini destekleyen kurumsal yönetim düzenlemelerine sahip olmalıdır.

Temel Husus 1: FPA, güvenlik ve etkinliğe yüksek öncelik veren ve açıkça finansal istikrarı ve kamu yararına ilişkin diğer hususları destekleyen hedeflere sahip olmalıdır.

S.2.1.1: FPA'nın hedefleri nelerdir ve bu hedefler açıkça tanımlanmış mıdır? FPA hedeflerini yerine getirme konusunda performansını nasıl ölçmektedir?

Takasbank'ın ileriye yönelik stratejik hedef ve planlamaları, 3 yıllık dönemler için hazırlanan ve Yönetim Kurulu'nca onaylanan Stratejik Plan ile belirlenmektedir. Takasbank 2025-2027 Dönemi Stratejik Planında yer alan hedeflerimiz “güçlü finansal yapı”, “piyasaların etkinliği ve derinleştirilmesi”, “dijital dönüşüm ve operasyonel yetkinlik” ve “paydaşlar için yüksek ve kalıcı değer üretim” başlıkları altında olmak üzere 4 ana boyutta gruplanmış ve açıkça tanımlanmıştır. Stratejik Plan'da yer alan hedeflere ulaşma derecesi ve Banka performansı Yönetim Kurulu tarafından düzenli olarak değerlendirilmektedir. Bu kapsamda yıl sonları itibarıyla Stratejik Plan İlerleme Raporu hazırlanarak Banka Yönetim Kurulu'na sunulmaktadır. Ayrıca Stratejik Planda yer alan hedeflerin paralelinde hazırlanan finansal model; yıl sonu itibarıyla gerçekleşen bilanço ve gelir rakamları ile Stratejik Plan'ın hazırlanması aşamasında esas alınan makroekonomik göstergelerde zaman içerisinde oluşan değişimler sebebiyle her yıl güncellenmektedir.

Kurumsal anahtar performans göstergeleri, Bankamız stratejik planında yer alan hedefler ve bunlara bağlı inisiyatifler dâhilinde belirlenmiş olup, ölçümler sonucunda elde edilen değerler, Bankamızın stratejik hedeflerine ulaşma kabiliyetini ölçmeye imkân tanımaktadır. Kurumsal anahtar performans göstergeleri yıllık bazda ölçülmekte olup, sonuçları Üst Yönetim ile paylaşılmaktadır.

Takasbank 2025-2027 Dönemi Stratejik Planında yer alan temel hedef ve inisiyatiflerde; “güçlü finansal yapı” başlığı altındaki hedeflerle ortaklarımızın çıkarlarının korunması, “piyasaların etkinliği ve derinleştirilmesi” başlığı altındaki hedeflerle Ülkemiz ekonomisi ve sektörün gelişimine katkı sağlanması, “dijital dönüşüm ve operasyonel yetkinlik” başlığı altındaki hedeflerle üyelerimizin/müşterilerimizin kaliteli ve kesintisiz hizmet almaya devam etmelerinin sağlanması ve teknolojik gelişmelerin mevcut hizmetlere dâhil edilmesi, “paydaşlar için yüksek ve kalıcı değer üretimi” başlığı altındaki hedefler ile de başta üyelerimiz/müşterilerimiz ve çalışanlarımız olmak üzere tüm paydaşlarımızın memnuniyet ve yetkinlikleri ile birlikte Borsa İstanbul Grubu bünyesinde sinerjinin artırılması amaçlanmaktadır.

2025-2027 Dönemi Stratejik Plan dokümanında ayrıca; dış çevre analizi kapsamında Türkiye ve dünya ekonomisine ilişkin değerlendirmelere, dünyada takas ve saklama hizmetlerine ilişkin eğilimlere, yurt dışındaki takas ve saklama kuruluşlarının stratejik hedeflerine, kurum içi analiz kapsamında Takasbank tarafından sunulan ürün ve hizmetlere, insan kaynakları ve finansal performansına ilişkin bilgilere ve SWOT (güçlü ve zayıf yönler ile fırsatlar ve tehditler) analizine yer verilmiştir.

S.2.1.2: FPA'nın hedefleri güvenlik ve etkinliğe nasıl öncelik vermektedir? FPA'nın hedefleri finansal istikrarı ve ilgili diğer kamu yararı düşüncelerini nasıl açıkça desteklemektedir?

Bankamızın 11 ana stratejik hedefi altında tanımlı 97 adet insiyatifinin önemli bir bölümü güvenliğe ve etkinliğe vurgu yapmakta olup, düzenli olarak bu insiyatifler ile ilgili projeler ve diğer çalışmalar takip edilmekte, ölçülmekte ve Üst Düzey Yönetim ile Yönetim Kurulu'na raporlanmaktadır. Benzer şekilde “piyasaların etkinliği ve derinleştirilmesi”, “dijital dönüşüm ve operasyonel yetkinlik” ve “paydaşlar için yüksek ve kalıcı değer üretimi” hedefleri finansal istikrarı ve kurumsal sürdürülebilirliği teminen tanımlanmış hedefler arasında yer almakta olup bu alanda tanımlı insiyatifler de bulunmaktadır.

Diğer taraftan, Takasbank olarak bilgi güvenliği, sistemlerin etkinliği ve iş sürekliliği birinci öncelikte ele alınan konular arasında olup, Bankamız süreçleri sahip olduğumuz sertifikasyonlar dahilinde ISO 20000-1 BT Servis Yönetim Sistemi, ISO 27001 Bilgi Güvenliği Yönetim Sistemi, ISO 22301 İş Sürekliliği Yönetim Sistemi Standardına uygun şekilde tasarlanmıştır. Bu yönetim sistemleri Banka Üst Düzey Yönetimi tarafından yakından takip edilmektedir. Ek olarak Banka hizmetlerinin ve süreçlerinin iyileştirilmesi ve geliştirmesi amacıyla BS Sürekli İyileştirme Yönetimi Prosedürü ve BS Talep Yönetimi Prosedürü oluşturularak, tüm Banka hizmetlerinin iyileştirme ve geliştirme talepleri BT Yöneticilerinden oluşan talep yönetim komitesine gerekmesi halinde fizibilite raporu ile birlikte sunulmaktadır. İyileştirme ve geliştirme talepleri öncelik ve önem sırasına göre tasarlanarak Takasbank BT altyapısında ve süreçlerinde iyileştirmeler yapılmaktadır.

Temel Husus 2: FPA sorumluluk ve hesap verebilirliği sağlayan yazılı yönetim düzenlemelerine sahip olmalıdır. Bu düzenlemeler sistem sahiplerine, ilgili otoritelere, katılımcılara ve daha genel seviyede kamuoyuna açıklanmalıdır.

Yönetim düzenlemeleri

S.2.2.1: FPA'nın yönetim kurulunun (veya dengi yapının) ve idarecilerinin tabi olduğu yönetim düzenlemeleri nelerdir? FPA içindeki sorumluluk ve hesap verebilirlik kanalları nelerdir? Bu düzenlemeler nerede ve nasıl düzenlenmiştir?

Genel olarak Yönetim Kurulu ve diğer sorumluluk organlarının tabi olduğu düzenlemeler “6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK)”, “5411 sayılı Bankacılık Kanunu”, 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu, “6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun”, “Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinin Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik”, “Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinin Gözetimi Hakkında Yönetmelik”, “Takasbank Denetim Komitesi Yönergesi”, “Takasbank Kurumsal Yönetim İlkeleri Yönergesi” ile TTK ve Bankacılık Kanunu çerçevesinde oluşturulan İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Esas Sözleşmesidir. Tüm sorumluluk ve hesap verebilirlik kanalları söz konusu düzenlemeler içerisinde detaylandırılmıştır.

Ayrıca Banka idarecilerinin tabi olduğu düzenlemeler Takasbank İnsan Kaynakları Yönergesi, Takasbank Etik İlkeleri ve Sosyal Medya Politikası Hakkında Yönerge, Takasbank Çıkar Çatışması Politikası Yönergesi, Takasbank Hediyeleşme Prosedürü ve Takasbank Uzaktan Çalışma Prosedürü şeklinde olup bu düzenlemelerde idarecilerin ve Banka çalışanlarının sorumlulukları detaylı olarak ele alınmıştır. Hesap verilebilirlik kanalları ile çalışanların

karşılaşılabileceği yaptırımlar Takasbank İnsan Kaynakları Yönergesinde Ceza ve Disiplin İşlemleri Bölümünde ele alınmıştır.

Yönetim Kurulunun yıl içerisinde gerçekleştirmiş olduğu faaliyetler, Bankanın en üst karar organı olan Genel Kurul tarafından değerlendirilmekte ve Yönetim Kurulu Genel Kurul'da ibra edilmektedir. Bankamız Genel Kurulu'nun çalışma esas ve usulleri "İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Genel Kurulunun Çalışma Esas ve Usulleri Hakkında İç Yönerge" ile belirlenmiş olup, söz konusu yönerge Bankamız internet sayfasında yer almaktadır.

S.2.2.2: FPA sistem sahiplerine, katılımcılara ve ilgili paydaşlara hesap verebilirliği nasıl sağlamaktadır?

Bankamız yıllık olarak hazırladığı Entegre Faaliyet Raporunu Banka internet sitesinde yayımlayarak tüm paydaşlarının bilgisine sunmaktadır. Finansal, çevresel ve sosyal boyutlarıyla, Takasbank'ın ilgili faaliyet dönemine ilişkin finansal ve finansal olmayan performans sonuçları, stratejisi, entegre iş modeli, Bankanın öncelikli konuları, paydaşları ile ilişkileri, faaliyetleri dolayısıyla maruz kaldığı önemli riskler ve fırsatlar ile Bankanın sürdürülebilirlik alanındaki faaliyetleri Entegre Faaliyet Raporunun içeriğini oluşturmaktadır. Entegre faaliyet raporlaması yaklaşımı ile Takasbank, ilgili dönemde yürüttüğü faaliyetleri, faaliyetleri esnasında kullandığı finansal ve finansal olmayan kaynakları, faaliyetlerinin ekonomik, sosyal ve çevresel sonuçları ile geleceğe yönelik hedefleri hakkında paydaşlarını bilgilendirmeyi hedeflemektedir.

Yönetim Kurulu'nun görev ve sorumluluklarının yer aldığı Banka Esas Sözleşmesi ve Bankamız Yıllık Entegre Faaliyet Raporunun içerisinde yer alan Kurumsal Yönetim İlkeleri Uyum Raporu Bankamız internet sitesinde yayımlanarak kamuoyuna açıklanmaktadır. İlaveten, Takasbank Bilgi Güvenliği Politikası, Takasbank İnsan Kaynakları Politikası, Takasbank Servis Yönetim Politikası ve Hedefleri, Takasbank İş Sürekliliği Politikası, Takasbank Bağış Politikası, Takasbank Kâr Dağıtım Politikası, Takasbank Sürdürülebilirlik Politikası, Takasbank Çevre Politikası (2026 Ocak ayında onaylanmıştır), Takasbank Etik İlkeleri ve Sosyal Medya Politikası, Takasbank Çıkar Çatışması Politikası gibi politika dokümanları Banka internet sitesinin "Kurumsal" başlığı altında tüm paydaşlarımızın bilgisine sunulmaktadır.

Ayrıca, Genel kurul toplantısı sonucunda ilgili paydaşlarla gerekli paylaşımlar yapılmakta ve genel kurul tutanakları vb. genel kurula ilişkin dokümanlar Takasbank internet sitesinde yayımlanmaktadır.

Bununla birlikte, Bankamız entegre faaliyet raporu ile solo bağımsız denetim raporunda yer alan risk yönetimine ilişkin kamuya yapılacak açıklamalar da Takasbank internet sitesinde yayımlanmaktadır.

S.2.2.3: Yönetim düzenlemeleri sistem sahiplerine, katılımcılara, ilgili otoritelere ve daha genel seviyede kamuoyuna nasıl açıklanmaktadır?

Yönetim Kurulu'nun görev ve sorumluluklarının yer aldığı Banka Esas Sözleşmesi ve Bankamız Yıllık Entegre Faaliyet Raporunun içerisinde yer alan Kurumsal Yönetim İlkelerine Uyum Raporu Bankamız internet sitesinde yayımlanarak kamuoyuna açıklanmaktadır.

Ayrıca, Genel kurul toplantısı sonucunda açıklamalar yapılmakta ve genel kurul tutanakları Takasbank internet sitesinde yayımlanmaktadır.

Bununla birlikte, Bankamız entegre faaliyet raporu ile solo bağımsız denetim raporunda yer alan risk yönetimine ilişkin kamuya yapılacak açıklamalar da Takasbank internet sitesinde yayımlanmaktadır.

Temel Husus 3: FPA'nın yönetim kurulunun (veya dengi yapının) rol ve sorumlulukları açıkça belirlenmeli ve FPA'nın yönetim kurulunun üyeler arası çıkar çatışmasını belirleyecek, çözecek ve yönetecek süreçleri de içeren faaliyetlerine dair yazılı süreçleri olmalıdır. Yönetim kurulu hem kendi performansını hem de her bir yönetim kurulu üyesinin bireysel performansını düzenli olarak değerlendirmelidir.

S.2.3.1: Yönetim kurulunun (veya dengi yapının) rol ve sorumlulukları nelerdir ve bu rol ve sorumluluklar açıkça belirlenmiş midir?

Yönetim Kurulu'nun rol ve sorumlulukları Bankamız Esas Sözleşmesi, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu, 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu ve alt düzenlemeleri ile 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun ve ikincil düzenlemelerinde detaylı bir şekilde belirlenmiştir. Yönetim kurulu üyeleri menfaat çatışmaları bakımından müzakerelere katılma yasağı, şirketle işlem yapma ve şirkete borçlanma yasağı ve rekabet yasağını düzenleyen 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 393, 395 ve 396'ncı maddelerine ve ayrıca Merkezi Takas Kuruluşlarının Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Genel Yönetmelik'in 18'inci maddesindeki yasaklara tabi bulunmaktadır.

Bankada iç kontrol, risk yönetimi ve iç denetim sistemlerinin ilgili mevzuata uygun olarak tesis edilmesi, işlerliği, uygunluğu ve yeterliliğinin sağlanması, finansal raporlama sistemlerinin güvence altına alınması, Banka içindeki yetki ve sorumlulukların belirlenmesi Yönetim Kurulunun sorumluluğundadır.

Yönetim Kurulu; sürekli ve etkin bir şekilde, Bankanın hedeflerine ulaşma derecesini, faaliyetlerini ve performansını değerlendirir, faaliyetlerin ilgili mevzuata, esas sözleşmeye, iç düzenlemeler ile oluşturulan politikalara uygunluğunu izler ve kontrol eder.

Yönetim Kurulu'nun diğer başlıca görev, yetki ve sorumlulukları şunlardır:

- a) Banka'yı amacı doğrultusunda yönetmek, Banka'nın amacı ve konusu ile ilgili her nev'i iş ve faaliyetlerde hukuki işlemleri Banka adına yapmak, Banka'nın ünvanını kullanmak ve Banka'yı ortaklar, üçüncü kişiler, resmi makamlar ve mahkemeler huzurunda temsil ve ilzam etmek, Banka adına sözleşmeler imzalamak, icabında sulh yapmak, feragat ve tahkim yoluna başvurmak,
- b) Banka'nın faaliyetlerinin verimli ve karlı olarak yürütülmesi için gerekli esasları ve işletme politikasını belirlemek,
- c) Banka tarafından açılacak kredilerin, toplanacak kaynakların ve yapılacak hizmetlerin esas, şart ve limitleri ile faiz ve komisyon oran ve miktarlarını saptamak,
- ç) Bankacılık Kanunu hükümlerine aykırı düşmemek kaydı ile Kredi Komitesi ve Genel Müdürlüğün teminat karşılığı ve açık kredi verme yetkilerinin sınırlarını belirlemek,
- d) Kendi yetkisine giren kredileri karara bağlamak ve Kredi Komitesi'nin çoğunlukla aldığı kararları onaylamak,

- e) Yönetim Kuruluna bağlı komitelerin faaliyetleri ile ilgili her türlü bilgi ve belgeyi talep etmek, gerekli göreceği her hususu kontrol etmek ve komitelerin faaliyetlerini devamlı olarak denetlemek,
- f) Banka'nın yıllık bütçesini hazırlamak, her hesap dönemini müteakip hesap mutabakatını sağlamak, bilanço ve kâr-zarar cetveli ile yıllık entegre faaliyet raporunu düzenleyerek kâr dağıtım teklifi ile birlikte Genel Kurul'un onayına sunmak, gerektiğinde Türk Ticaret Kanunu'nda öngörülen tedbirleri almak,
- g) Türk Ticaret Kanunu, vergi kanunları ve Bankacılık Kanununun zorunlu kıldığı defterlerle Banka için lüzumlu diğer defterleri tutmak, gerektiğinde mevzuata uygun olarak tasdik ettirmek, belgeleri düzenlemek ve bütün bunları süresi içinde saklamak, yasal merciler tarafından talep edilen sair rapor ve belgeler ile finansal raporları mevzuat hükümlerine uygun bir şekilde hazırlayarak ilgili resmi mercilere sunmak,
- ğ) Banka'nın işleri ve alacaklarının tahsili için gerekli gördüğü gayrimenkullerin satın alınması, kiralanması, satılması ve teminat olarak gösterilmesi konusunda karar vermek, Banka'ya ait sermaye piyasası araçları portföyünü yönetmek,
- h) Banka'nın kredi, idare, teşkilat ve hizmetlerine ilişkin yönetmelikleri onaylayarak yürürlüğe koymak,
- ı) Genel Müdürlüğe tanınan yetki hadlerini aşan sulh, ibra ve terkin konularını karara bağlamak,
- i) Bankadaki kadroları saptamak, çalışanların ücret, ikramiye, sosyal yardım ve harcırahları ile tayin, terfi, nakil ve azline ilişkin ilkeleri belirlemek ve kendi yetki alanına giren Banka çalışanlarının bu tür işlemlerini karara bağlamak,
- j) Türk Ticaret Kanunu ve Bankacılık Kanunu ile diğer mevzuatın banka yönetim kurullarına yüklediği sair bütün görevler ile sözü edilen mevzuat ve Esas Sözleşme ile Genel Kurula bırakılanlar dışında kalan bütün iş ve işlemleri ifa etmek.

S.2.3.2: Yönetim kurulunun üyeler arası çıkar çatışmasını belirleyecek, çözecek ve yönetecek süreçleri de içeren faaliyetlerine dair prosedürleri nelerdir? Bu süreçler nasıl dokümente edilmiş ve kimlere açıklanmıştır? Bu süreçler ne sıklıkla gözden geçirilmektedir?

Banka'da kurumsal yönetim politikasının temel bileşenleri; eşitlik, şeffaflık, hesap verebilirlik ve sorumluluktur. Banka'nın Kurumsal Yönetim İlkeleri Yönergesi dâhilinde,

- Banka Üst Yönetimi ile yönetim kademelerinin tümünün, görevlerini etkin, adil, şeffaf, hesap verilebilir, çıkar çatışmalarından uzak bir şekilde yerine getirmesi amacıyla gerekli tedbirler alınır. Yönetim kademelerinin tümünün Banka yönetiminde üstlenmiş oldukları sorumlulukların gerektiği şekilde karar alabilmesine imkân sağlanır. Banka faaliyetleri hakkında objektif ve bağımsız değerlendirme yapabilecek nitelikleri haiz ve ilgili mevzuat ve Banka Esas Sözleşmesi uyarınca görev alacak Yönetim Kurulu üyelerinin seçimi veya atanmasında ilgili mevzuatta öngörülen şartlara haiz olmaları ön koşulunun yanı sıra kurumsal yönetim uygulamaları çerçevesinde çıkar çatışmalarına neden olabilecek hususlar da ayrıntılı bir şekilde değerlendirilir.
- Banka faaliyetlerinde, ücret ve komisyon tarifelerinin belirlenmesinde, Banka ortakları ile Banka'ya ortak olmayan üyeler arasında herhangi bir ayırım yapılmaz. Ortaklar ve müşteriler ile ilişkiler adil, şeffaf ve hesap verilebilir bir şekilde yürütülür.

Banka'nın kurumsal yönetim ilkelerine uyumunu izlemek, bu konuda iyileştirmeler yapmak ve Yönetim Kurulu'na öneriler sunmak üzere, Yönetim Kurulu üyeleri arasından Yönetim Kurulu'nca seçilen en az 2 üyeden müteşekkil Kurumsal Yönetim Komitesi oluşturulmuştur. Komite, kurumsal yönetim ilkelerine uyumun tam olarak sağlanamaması nedeniyle meydana gelen çıkar çatışmalarını tespit eder ve çıkar çatışmalarını yönetmek için gerekli politikaların oluşturulmasını sağlar. Bununla birlikte, kurumsal yönetim uygulamaları konusunu oluşturan önemli şikâyet ve talepleri inceler, bunlara ilişkin görüş ve önerilerini Yönetim Kurulu'na sunar. Kurumsal Yönetim Komitesi asgari yılda bir kez toplanır. Komite, genel kurul toplantı tarihinden en az üç hafta önce olmak üzere, yıllık faaliyet raporları ile aynı tarihte Banka'nın Kurumsal Yönetim İlkelerine Uyum Raporunu hazırlar ve Yönetim Kuruluna sunar.

Bu süreçler Takasbank Kurumsal Yönetim İlkeleri Yönergesi'nde dokümente edilmiş olup, ilgili mevzuat tüm Banka çalışanlarına duyurulmuştur. Bununla birlikte, entegre faaliyet raporumuzda yer alan Kurumsal Yönetim İlkelerine Uyum Beyanı kamuya açıklanmaktadır.

Banka içinde Yönetim Kurulu Üyeleri dâhil tüm Banka çalışanlarının müşteriler ve ortakları ile ilişkilerini düzenleyen Yönetim Kurulu onaylı Takasbank Çıkar Çatışması Politikası Yönergesi hazırlanmıştır. Ayrıca yine konu kapsamında Yönetim Kurulu onaylı Takasbank Etik İlkeleri ve Sosyal Medya Politikası Hakkında Yönerge ile Yönetim Kurulu bilgisi dâhilinde Takasbank Hediyeleşme Prosedürü hazırlanarak konu tüm yönleri ile detaylıca ele alınmıştır. Bu prosedür ve yönergeler Banka içi portalda tüm Banka çalışanlarının erişimine açık olup değişiklik yapılması halinde, Yönetim Kurulu onayına ve/veya bilgisine sunulduktan sonra tüm Banka çalışanlarına duyuru yapılarak farkındalık sağlanmaktadır.

S.2.3.3: Yönetim kurulunun çalışmalarını kolaylaştırmak üzere kurulmuş komiteleri tanımlayınız. Bu komitelerin rol, sorumluluk ve kompozisyonu nasıldır?

Aşağıdaki gibidir:

Ücretlendirme Komitesi

(1) Bankada bağımsız ve etkin bir ücretlendirme sisteminin sağlanması amacıyla ücretlendirme politikasının onaylanması, denetlenmesi ve gözden geçirilmesi Yönetim Kurulunun sorumluluğundadır.

(2) Bankanın ücretlendirme politika, süreç ve uygulamalarının, Yönetim Kurulu adına gözetimini gerçekleştirmek üzere Yönetim Kurulu Üyelerinden müteşekkil Ücretlendirme Komitesi kurulmuştur.

Ücretlendirme Komitesi üyelerinin atanması:

(1) Ücretlendirme Komitesi üyeleri, Yönetim Kurulu üyeleri arasından Yönetim Kurulunca atanır.

(2) Ücretlendirme Komitesi asgari iki üyeden oluşur ve Yönetim Kurulu atanan üyelerden birisini Komitenin başkanı olarak görevlendirir.

Ücretlendirme Komitesi üyelerinin görev ve yetkileri:

(1) Ücretlendirme Komitesi;

a) Ücretlendirme politikasını oluşturarak Yönetim Kurulunun onayına sunmak,

b) Ücretlendirme uygulamalarını Yönetim Kurulu adına izlemek ve denetlenmek,

c) Ücretlendirme politikalarının, Bankanın risk iştahı ile hedeflerine uyumluluğunu ve etkinliğini düzenli olarak izlemek,

d) Ücretlendirme politikasını asgari yılda bir gözden geçirmek ve sonuçlarını bir rapor ile Yönetim Kuruluna sunmak,

e) Ücretlendirmeye ilişkin olarak Yönetim Kurulunun onayına sunulacak kararları hazırlamak,

f) İdari sorumluluğu bulunan yöneticilere verilecek ücretlere ilişkin Yönetim Kuruluna öneri sunmak ile görevlidir.

(2) Ücretlendirme Komitesi, görevi ile ilgili olarak Bankanın iç sistemlerden sorumlu birimleri başta olmak üzere ilgili tüm birimlerinden ve uzman kuruluşlardan destek alabilir.

Denetim Komitesi

Yönetim Kurulu denetim ve gözetim faaliyetlerinin yerine getirilmesinde kendisine yardımcı olmak üzere üyeleri arasından seçeceği icrai görevi bulunmayan asgari iki üyesini Banka Denetim Komitesi üyeleri olarak görevlendirir.

Denetim Komitesi üyelerinin yetki ve sorumlulukları:

(1)Denetim Komitesi, Yönetim Kurulu adına Banka'nın iç sistemlerinin etkinliğini ve yeterliliğini, bu sistemler ile muhasebe ve raporlama sistemlerinin Bankacılık Kanunu ve ilgili düzenlemeler çerçevesinde işleyişini ve üretilen bilgilerin bütünlüğünü gözetmek, bağımsız denetim kuruluşları ile derecelendirme, değerlendirme ve destek hizmeti kuruluşlarının Yönetim Kurulu tarafından seçilmesinde gerekli ön değerlendirmeleri yapmak, Yönetim Kurulu tarafından seçilen ve sözleşme imzalanan bu kuruluşların faaliyetlerini düzenli olarak izlemek, Bankacılık Kanunu'na istinaden yürürlüğe giren düzenlemeler uyarınca konsolidasyona tâbi ortaklıkların iç denetim faaliyetlerinin konsolide olarak sürdürülmesini ve eşgüdümünü sağlamakla görevli ve sorumludur.

(2) Denetim Komitesi, birinci fıkra kapsamında;

a) İç kontrol, iç denetim ve risk yönetimine ilişkin bu Yönerge'de yer alan hükümlere ve Yönetim Kurulu'nca onaylanan Banka içi politika ve uygulama usullerine uyulup uyulmadığını gözetmek ve alınması gerekli görülen önlemler konusunda Yönetim Kurulu'na önerilerde bulunmak,

b) İç sistemler kapsamındaki birim çalışanlarının doğrudan kendisine ulaşabilmesini sağlayacak iletişim kanallarını oluşturmak,

c) İç denetim sisteminin Banka'nın mevcut ve planlanan faaliyetlerini ve bu faaliyetlerden kaynaklanan risklerini kapsayıp kapsamadığını gözetmek, Yönetim Kurulu'nun onayıyla yürürlüğe girecek iç denetime ilişkin Banka içi düzenlemeleri incelemek,

ç) İç sistemler kapsamındaki birimlerin yöneticilerinin seçimine yönelik Yönetim Kurulu'na önerilerde bulunmak, Yönetim Kurulu'nun bunları görevden alması sırasında görüş vermek,

d) İç sistemlere ilişkin olarak Üst Düzey Yönetim'in görüş ve önerilerini almak ve bunları değerlendirmek,

e) Banka içi usulsüzlüklerin doğrudan kendisine veya İç Denetim Birimi'ne ya da müfettişlere bildirilmesini sağlayacak iletişim kanallarının tesis edilmesini sağlamak,

f) Müfettişlerin görevlerini bağımsız ve tarafsız şekilde yerine getirip getirmediğini izlemek,

g) İç denetim planlarını incelemek,

ğ) Yönetim Kurulu'na, iç sistemler kapsamındaki birimlerde görev yapacak çalışanda aranması gereken nitelikler ile ilgili önerilerde bulunmak,

h) İç denetim raporlarında tespit edilen hususlar konusunda Üst Düzey Yönetim'in ve bunlara bağlı birimlerin aldığı önlemleri izlemek,

ı) İç sistemler kapsamındaki birimlerde görevli yönetici ve çalışanların mesleki eğitim düzeylerini ve yeterliliğini değerlendirmek,

- i) Banka'nın taşıdığı risklerin tespit edilmesi, ölçülmesi, izlenmesi ve kontrol edilmesi için gerekli yöntem, araç ve uygulama usullerinin mevcut olup olmadığını değerlendirmek,
- j) Müfettişler ve Banka'nın bağımsız denetimini yürüten bağımsız denetim kuruluşunun bağımsız denetçileri ile düzenli aralıklarla yılda dört defadan az olmamak üzere belirlenecek program ve gündemler dâhilinde görüşmelerde bulunmak,
- k) Görev ve sorumlulukları kapsamındaki işlerin gereğine göre yerine getirilmesi, etkinliğinin sağlanması ve geliştirilmesi için ihtiyaç duyulan uygulamalar konusunda ilgili Üst Düzey Yönetim'in, Risk Yönetimi, Mevzuat ve Uyum, İç Kontrol ile İç Denetim Birimlerinde çalışan personel ve bağımsız denetim kuruluşunun görüş ve değerlendirmeleri hakkında Yönetim Kurulu'nu bilgilendirmek,
- l) Banka'nın muhasebe uygulamalarının Bankacılık Kanunu'na ve ilgili diğer mevzuata uygunluğu kapsamında bağımsız denetim kuruluşunun değerlendirmelerini gözden geçirmek, ilgili Üst Düzey Yönetim'in tespit edilen tutarsızlıklar konusundaki açıklamasını almak,
- m) Üst Düzey Yönetim ve bağımsız denetçiler ile birlikte, bağımsız denetimin sonuçlarını, yıllık ve üçer aylık mali tablolar ile bunlara ilişkin dokümanları, bağımsız denetim raporunu değerlendirmek ve bağımsız denetçinin tereddüt ettiği diğer konuları çözüme kavuşturmak,
- n) Banka'nın sözleşme imzalayacağı derecelendirme kuruluşları, bilgi sistemleri denetimi yapanlar da dâhil olmak üzere bağımsız denetim kuruluşları ve değerlendirme kuruluşları ile bunların Yönetim Kurulu Başkan ve üyeleri, denetçileri, yöneticileri ve çalışanlarının Banka ile ilişkili faaliyetlerinde bağımsızlığını ve tahsis edilen kaynakların yeterliliğini değerlendirmek, değerlendirmelerini bir rapor ile Yönetim Kurulu'na sunmak, hizmet alınması halinde de sözleşme süresince, değerlendirme kuruluşları için bir yıldan diğer kuruluşlar için üç aydan fazla olmamak üzere, düzenli bir şekilde bu işlemleri tekrarlamak,
- o) Banka'nın alacağı destek hizmetine ilişkin risk değerlendirmesi yapmak, değerlendirmelerini bir rapor halinde Yönetim Kurulu'na sunmak, hizmet alınması halinde de sözleşme süresince, bir yıldan fazla olmamak üzere, düzenli bir şekilde bu işlemleri tekrarlamak ve ayrıca, destek hizmeti kuruluşunun sağladığı hizmetlerin yeterliliğini izlemek,
- ö) Banka'nın finansal raporlarının gerçek ve yansıtılması gereken tüm bilgileri kapsayıp kapsamadığını, Bankacılık Kanunu'na ve ilgili diğer mevzuata uygun olarak hazırlanıp hazırlanmadığını gözetmek, tespit edilen hata ve usulsüzlükleri düzelttirmek,
- p) Finansal raporların, Banka'nın mali durumunu, yapılan işlerin sonuçlarını ve Banka'nın nakit akımlarını doğru olarak yansıtıp yansıtmadığını ve Bankacılık Kanunu'nda ve ilgili diğer mevzuatta belirlenen usul ve esaslara uygun olarak hazırlanıp hazırlanmadığını konusunda bağımsız denetçiler ile görüşmek,
- r) Altı aylık dönemi aşmamak kaydıyla, dönem içerisinde icra ettiği faaliyetleri ve bu faaliyetlerin sonuçlarını Yönetim Kurulu'na raporlamak, raporda Banka'da alınması gereken önlemlere, yapılmasına ihtiyaç duyulan uygulamalara ve Banka'nın faaliyetlerinin güven içinde sürdürülmesi bakımından önemli gördüğü diğer hususlara ilişkin görüşlere yer vermek,
- s) Kredi açma yetkisini haiz olanların, kendileri ile eş ve velâyeti altındaki çocuklarının veya bunlarla risk grubu oluşturan diğer gerçek ve tüzel kişilerin taraf olduğu kredi işlemlerine ilişkin değerlendirme ve karar verme aşamalarında yer alıp almadığını takip etmek ve bu hususların kendilerine bildirilmesini sağlayacak iletişim kanallarını oluşturmak

ile görevli ve yetkilidir.

Kredi Komitesi

Asil ve yedek üyeler ile Komite Başkanı'ndan oluşur. Bu kişiler Yönetim Kurulu üyeleri arasından seçilir.

Görev ve Sorumlulukları:

Kredi açma yetkisi Yönetim Kurulu'na aittir. Yönetim Kurulu bu yetkisini ilgili mevzuat ile belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde ve belirlenen sınırları aşmamak koşuluyla Kredi Komitesi'ne veya Genel Müdürlüğe devredebilir.

Genel Müdürlük tarafından uygun bulunan limit tahsisine ilişkin tekliflerden; Genel Müdürlüğün yetkisinde olanları onaylamaya Genel Müdür, Kredi Komitesi'nin yetkisinde olanları onaylamaya ise Kredi Komitesi yetkilidir. Genel Müdürlük bu nitelikteki teklifleri doğrudan Yönetim Kurulu'na da sunabilir.

Kurumsal Yönetim Komitesi

Banka'nın kurumsal yönetim ilkelerine uyumunu izlemek, bu konuda iyileştirmeler yapmak ve Yönetim Kuruluna öneriler sunmak üzere, Yönetim Kurulu üyeleri arasından Yönetim Kurulunca seçilecek en az 2 üyeden müteşekkil Kurumsal Yönetim Komitesi oluşturulur. Komite Başkanı'nın bağımsız Yönetim Kurulu üyesi olması, diğer üyenin/üyelerin ise icrai görevleri bulunmayan Yönetim Kurulu üyeleri arasından seçilmesi esastır.

Komite, Banka Üst Yönetiminin Banka'yı, belirlenmiş hedefler, tabi olunan Kanunlar ve bunlara istinaden çıkarılan düzenlemeler ile diğer mevzuat, esas sözleşme, Banka içi düzenlemeler ve bankacılık etik ilkeleri doğrultusunda, tüm menfaat ve pay sahipleri ile tasarruf sahiplerinin hak ve menfaatlerini koruyacak biçimde sorumlu, adil, şeffaf ve hesap verebilir bir şekilde yönetimini takip eder.

Kurumsal Yönetim Komitesi'nin görevleri:

- a) Banka Yönetim Kuruluna, Banka'nın misyon ve vizyonunun belirlenmesinde yardımcı olmak, Banka faaliyetlerinin belirlenmiş bu misyon ve vizyona uyumlu olarak yürütülmesini gözetir.
- b) İyi yönetim uygulamalarına sahip olmanın önemini ve faydalarını, Banka Üst Yönetimi tarafından çalışanlar ile paylaşım yapıldığını ve Banka'da verimli ve etkin bir kurumsal yönetim kültürünün yerleşip yerleşmediğini değerlendirerek Yönetim Kuruluna bu doğrultuda öneriler sunar.
- c) Kurumsal değerlerin ve etik ilkelerin oluşturulmasında öncülük ederek konuya ilişkin çalışmalara destek verir.
- ç) Kurumsal yönetim ilkelerine uyumun tam olarak sağlanamaması nedeniyle meydana gelen çıkar çatışmalarını tespit eder ve çıkar çatışmalarını yönetmek için gerekli politikaların oluşturulmasını sağlar.
- d) Kurumsal değerlere ve etik ilkelere uygun olmayan eylem ve işlemlerin çalışanlar tarafından Banka içerisinde ilgili mercilere güvenli bir şekilde iletilmesini sağlayacak uygun iletişim kanallarının tesis edilmiş olduğunu takip eder.
- e) Banka politikalarının uygulanması ve uyumun temin edilmesi amacıyla tahsis olunacak kaynakların yeterliliğini değerlendirir.

f) Banka faaliyet ve işlemlerine ilişkin standartlar, politikalar, talimatlar ve uygulama usullerinin geliştirilmesi ve güncellenmesi süreçlerini takip eder.

g) Banka faaliyetlerindeki etkinliğin artırılması ve yönetime yardımcı olması amacı ile yasal olarak oluşturulması zorunlu olmayan komitelerin kurulması konusunda Yönetim Kuruluna önerilerde bulunur.

ğ) Sosyal sorumluluk projelerini değerlendirir ve uygun görülen projeleri Yönetim Kuruluna sunar.

h) Kurumsal yönetim uygulamaları konusunu oluşturan önemli şikâyet ve talepleri inceler, bunlara ilişkin görüş ve önerilerini Yönetim Kuruluna sunar.

ı) Kurumsal Yönetim Uyum Raporu'nu hazırlayarak Yönetim Kurulu'na sunar.

i) Bankanın uzun vadeli hedeflerini dikkate alarak, Yönetim Kurulu üyeleri ve üst düzey yöneticilerin ikramiye ve prim ödemeleri dahil olmak üzere ücretlendirme esaslarına ilişkin Yönetim Kurulu'na öneriler sunmak.

Merkezi Karşı Taraf Risk Komitesi

Komite, Yönetim Kurulu'nun iki bağımsız üyesi ile MKT üyelerini temsil edecek iki üye ve MKT üyelerinin müşterilerini temsil edecek bir üyeden oluşur.

Görev ve Sorumlulukları:

Sermaye Piyasası Kanunu uyarınca Banka Yönetim Kurulu'na, MKT düzenlemeleri ve MKT risklerinin yönetimi ile ilgili hususlarda istişari mahiyette görüş bildirir.

MKT Risk Komitesi'nde;

- a) MKT üyelik türleri ve kriterlerinde yapılacak önemli değişiklikler,
- b) MKT hizmeti verilen piyasalarda kullanılan başlangıç ve değişim teminatı hesaplama yöntem ve modellerinde yapılacak önemli değişiklikler,
- c) Garanti fonu hesaplamalarında yapılacak önemli değişiklikler,
- ç) Teminat değerlendirme yöntemlerinde veya teminat kompozisyonlarında yapılacak önemli değişiklikler,
- d) Teminat olarak kabul edilen varlıklarda yapılacak önemli değişiklikler,
- e) Stres testi sonuçları ve bu kapsamda alınması gereken tedbirler,
- f) Geriye dönük test sonuçları ve bu kapsamda alınması gereken tedbirler,
- g) MKT temerrüt yönetimi kaynaklarına Takasbank sermayesinden tahsis veya taahhüt edilen miktarların hesaplanmasında ve kullanımında yapılacak önemli değişiklikler,
- ğ) MKT temerrüt yönetimi ile ilgili yönerge ve prosedürlerde yapılacak önemli değişiklikler,
- h) Yeni piyasa veya sermaye piyasası araçlarında MKT hizmeti verilmeye başlanması,
- ı) MKT temerrüt yönetiminde sigorta kullanımı,

gibi MKT hizmeti verilen piyasaları etkileyebilecek önemli hususlar görüşülür, Yönetim Kurulu'na tavsiyede bulunulacak hususlar ve içeriği kararlaştırılır.

Doğrudan Yönetim Kuruluna bağlı olmamak ile birlikte oluşturulan diğer komiteler aşağıdaki gibidir.

BS Strateji ve Yönlendirme Komitesi (BSSYK)

(1) BS Strateji ve Yönlendirme Komitesi; Genel Müdür, genel müdür yardımcıları, BT birimleri temsilcileri, Takasbank kurumsal stratejileri ve bütçe planlamasından sorumlu olan Mali Hizmetler ve Raporlama Bölümü, İnsan Kaynakları Bölümü, İç Sistemler Bölümü ve Hukuk İşlemleri Bölümü yöneticilerinden oluşur.

(2) BSSYK;

- a) Takasbank BS Strateji Planı doğrultusunda, BS yatırımlarının uygun bir şekilde kullanılıp kullanılmadığının ve bankanın iş hedefleri ile BS hedeflerinin birbiriyle uyumluluğunun gözetimini yürütmek ve bu hususlarda Yönetim Kuruluna yılda en az bir defa kurumsal Stratejik Plan İlerleme Raporu kapsamında raporlama yapmaktan,
- b) BS stratejilerinin iş stratejileri ile uyumu ve ilişkisini gözeterek, Takasbank Stratejik Plan'ının BS stratejileri ile ilgili bölümlerini yılda en az bir defa gözden geçirmek ve gerekli olduğu durumlarda revize edilerek Yönetim Kurulu onayına sunulmasını sağlamaktan,
- c) BS yatırımlarının ve projelerinin öncelik sırasını belirlemekten,
- ç) Devam eden BS projelerinin durumunu takip etmekten,
- d) Projeler arasındaki kaynak çatışmalarını çözüme kavuşturmaktan,
- e) BS mimarisi ve BS projelerinin mevzuata uyumluluğunu sağlamak üzere gerekli yönlendirmeleri yapmaktan,
- f) BS servislerine ilişkin hizmet seviyelerini izlemekten

sorumludur.

(3) BSSYK yılda en az iki defa bir araya gelerek sorumluluğundaki konuları değerlendirir, izler ve gerekli kararları alır.

(4) BSSYK raportörlüğünü Proje ve Program Yönetimi Ekibi yürütür.

Bilgi Sistemleri Süreklilik Komitesi, İş Sürekliliği Yönetim Komitesi

(1) Bankada, kurumsal anlamda süreklilik yönetim sisteminin, bilgi sistemleri sürekliliğinden bağımsız olamayacağı prensibi dahilinde İş Sürekliliği Yönetim Komitesi ve Bilgi Sistemleri Süreklilik Komitesi aynı komiteyi ifade edecek şekilde adlandırılır. Komite, Bankanın İş Sürekliliği Yöneticisi, Genel Müdür tarafından belirlenen bilgi sistemleri ve kritik iş birimi temsilcileri, İnsan Kaynakları Bölümü yöneticisi, Bilgi Güvenliği Yöneticisi, Süreç ve Kalite Ekibi yöneticisi, İç Sistemler Bölümü yöneticileri ile Hukuk İşlemleri Bölümü yöneticisinden oluşur.

(2) Komite;

- a) Meydana gelen olaylarla ilgili bütün faktörleri göz önünde bulundurarak kriz durumu olduğunu ilan etmekle, Bilgi Sistemleri Süreklilik Planının devreye alınmasına karar vermekle ve diğer kurtarma, süreklilik ve müdahale ekipleriyle koordinasyonu sağlamakla,
- b) İSYS'nin planlanması, uygulanması, kontrolü ve iyileştirilmesi kapsamındaki faaliyetlerde danışmanlık görevi yapmakla,
- c) Dönemsel toplantılarda Bankanın faaliyetlerinin ve hizmetlerinin sürekliliğiyle ilgili tabi olduğu yürürlükteki yasal ve düzenleme amaçlı gereksinimleri ve bunlar ile ilgili atılan veya atılması gereken adımları değerlendirmekle

yükümlüdür.

- (3) Komite Başkanı, Bankanın İş Sürekliliği Yöneticisi olup aynı zamanda Bankanın Bilgi Sistemleri Süreklilik Yönetim Süreci sorumlusudur
- (4) Komite üyeleri, Genel Müdür tarafından iki yıllık sürelerle atanır. Süresi tamamlanan üye tekrar atanabilir.
- (5) Komite yılda en az 1 defa Yönetim Gözden Geçirme Toplantıları ile bir araya gelir ve aksi bir durum olmadığı sürece bu toplantılara Banka Kriz Yönetim Komitesi de katılım sağlar. Yönetim Gözden Geçirme Toplantılarının gündemi Takasbank İş Sürekliliği Prosedüründe düzenlenmiştir.

Kriz Yönetim Komitesi

- (1) Kriz Yönetim Komitesi, İş Sürekliliği Planı'nın parçası olan Acil Durum Eylem Planı kapsamındaki sorumluluk ve yetkilerine ek olarak;
 - a) İş sürekliliği olaylarının yönetim sorumluluğunu üstlenmekle,
 - b) İş sürekliliği olayları halinde çözüm stratejilerine karar vermekle ve ilgili müdahale ekiplerine gerekli talimatları vermekle,
 - c) Kriz esnasında dahili ve harici iletişimin nasıl sağlanacağını, yönetim ve menfaat sahiplerinin kriz süresince nasıl bilgilendirileceğini planlamakla yükümlüdür.
- (2) Kriz Yönetim Komitesi, İSYS Sponsorunun yetkilendirmesi halinde;
 - a) İş Sürekliliği Planı'nın parçası olan Acil Durum Eylem Planı kapsamındaki acil durumlardan Sarı (ciddi) ve Kırmızı (çok ciddi) seviye acil durumlar için planın devreye alınması,
 - b) İletişim Planı çerçevesinde yönetim kurulu, ilgili paydaşlar, kamu ve resmi kurumlar, düzenleyici ve denetleyici otoriteler ile iletişime onay verilmesi, işbirliğinin yürütülmesi,
 - c) Olay müdahalesi ile ilgili finansal kaynakların temin edilmesi yetkilerinden bir veya birkaçına sahip olabilir.
- (3) Kriz Yönetim Komitesi; Genel Müdür, Genel Müdür Yardımcıları, İnsan Kaynakları Bölümü Yöneticisi, Üye Hizmetleri ve Kurumsal İletişim Bölümü Yöneticisi ve İş Sürekliliği Yöneticisinden oluşur.

Bilgi Güvenliği Komitesi

Bilgi Güvenliği Komitesi, ekip ve bölüm yöneticilerinden oluşan çalışma grubudur. Bu komite, özellikle Takasbank Bilgi Güvenliği Yönergesi'nin, Takasbank'ın misyonu ve hedefleri doğrultusunda yürütülmesinde yardımcı olacak yönetim kademesi üyelerinden oluşur. Aynı zamanda komiteye çeşitli idari birim çalışanlarının katılımı da sağlanabilir.

Bilgi Güvenliği Komitesi Genel Müdür, BT ve iş birimleri genel müdür yardımcıları, Bilgi Güvenliği Birimi Yöneticisi, İç Sistemler Bölümü Direktörü ile iç sistemler kapsamındaki birim yöneticileri, İnsan Kaynakları Bölümü yöneticileri, BT Altyapı ve Operasyon Bölümü yöneticisi, Hukuk İşlemleri Bölümü yöneticisi ve BS İç Kontrol Sorumlusu'ndan oluşur.

Komitenin temel sorumluluk ve yetkileri aşağıdadır.

- a) Bilgi güvenliği politikasının gözden geçirilerek onaylanması,

- b) Bankanın bilgi varlıkları sınıflandırma kılavuzunun onaylanması,
- c) Bilgi güvenliği farkındalığı eğitim programının onaylanması,
- ç) Her türlü güvenlik olayları ve bulgularının değerlendirilmesi,
- d) Takasbank'ın ve dahili büyük projelerinin bilgi güvenliği konularının değerlendirilmesi,
- e) Bilgi güvenliği planlama, uygulama, izleme ve iyileştirme faaliyetlerinin değerlendirilmesi,
- f) Bilgi güvenliği faaliyetleri için kaynak ihtiyaçlarının değerlendirilmesi ve tahsisi,

Bilgi Güvenliği Komitesinde konuşulan ve uygulama geliştirme sistem ve faaliyetlerini ilgilendiren konular, BT Değerlendirme Toplantılarında da gündem teşkil eder. Komite başkanı Genel Müdür'dür.

Bilgi Paylaşım Komitesi

1) Komite, Kanunen sır saklama yükümlülüğü istisna tutulan hallerde yapılacak paylaşımlar da dâhil olmak üzere, amaçla sınırlılık, ölçülülük ve gereklilik ilkeleri dikkate alınarak müşteri sırrı ve banka sırrı niteliğindeki bilgilerin paylaşımını koordine etmek, gelen paylaşım taleplerinin uygunluğunu değerlendirmek ve bu değerlendirmeleri kayıt altına almakla sorumludur.

2) Komitenin daimi üyeleri; İç Sistemler Bölümü, İç Kontrol Birimi, Mevzuat ve Uyum Birimi, Hukuk Müşavirliği Ekibi, Bilgi Güvenliği Birimi, İç Denetim Birimi, Üye Hizmetleri ve Kurumsal İletişim Bölümü yöneticileridir. Komitenin arazi üyeleri ise; bilgi paylaşımını talep eden ya da kendisinden bilgi talep edilen iş kolu ekibi ile ilgili bilgi varlığı sahibi ekibin yöneticileridir.

3) Komite toplantılarında, bilgi paylaşımının kapsamı gözetilerek; daimi Komite üyeleri tarafından Üst Düzey Yönetim, iş ve bilgi teknolojileri birimi yöneticileri ve/veya bilgi varlığı sahipleri, söz konusu Komite toplantılarına katılması ve görüş sunması amacıyla davet edilebilir.

4) Daimi Komite üyeleri, kendi aralarında bir üyeyi Komite Başkanı, bir üyeyi Komite Başkan Vekili olarak belirler ve Yönetim Kurulu'nun bilgisine sunar.

5) Komite üyeliğinin; üyenin işten ayrılması, bölüm/birim/ekip değiştirmesi, vefat etmesi gibi herhangi bir sebeple boşalması üzerine ilgili birimin yöneticisi atanana kadar o birimin en kıdemli çalışanı birimini temsilen Komite toplantılarına vekaleten katılır.

6) Komite'ye bilgi paylaşım talebi ile ilgili bir başvuru gelirse, Komite Başkanı veya Komite Başkan Vekili tarafından toplantı çağrısı yapılır. Talep üzerine toplantı en kısa süre içerisinde yerine getirilir.

7) Başvuru sonucu yapılan tüm toplantılar için tutanak tutulur ve yılda 2 defa toplantı tutanakları derlenir. Komite çalışmalarına ilişkin faaliyet özeti, Komite tarafından yılda 2 defa Yönetim Kuruluna raporlanır.

8) Komite'nin toplantı tutanakları, kararları ve alınan kararlar kapsamında paylaşılan bilgi ve belgeler Banka nezdinde denetime hazır olacak şekilde Komite sekretaryası tarafından Takasbank Evrak İşlemleri ve Arşiv Yönergesi'ne uygun olarak tutulur ve saklanır. Tutanaklar 10 yıl süreyle saklanır, süresi dolan belgelerin imhaları sağlanır.

9) Komite'nin sekretarya hizmetleri Mevzuat ve Uyum Birimi tarafından yürütülür.

10) Toplantı gündemi, Komite üyelerinden gelen öneriler dikkate alınarak, Komite Başkanı veya Başkan Vekili tarafından belirlenir ve toplantı öncesinde üyelere duyurulur. Toplantıda üyelerin teklifi ve çoğunluğun kararı ile gündeme yeni maddeler ilave edilebilir.

11) Komite toplantılarını, Komite Başkanı yönetir. Komite Başkanının katılmadığı toplantıları Komite Başkan Vekili yönetir. Komite, üyelerin çoğunluğu ile toplanır ve kararlarını toplantıya katılanların çoğunluğu ile alır. Oyların eşitliği halinde Komite Başkanının, Komite Başkanının bulunmadığı hallerde Komite Başkan Vekilinin oyu doğrultusunda karar alınır. Komite toplantıları, her türlü teknolojik yöntemle uzaktan erişim ile yapılabilir ve toplantı tutanakları elektronik ortamda paylaşılabilir. Komitenin müzakere ve yazışma dili Türkçe'dir.

12) Komite üyeleri alacakları kararlarda ve verecekleri görüşlerde dürüst ve tarafsız olmak ve Komite toplantılarında vakıf olabilecekleri sırları saklamakla yükümlüdürler. Komite üyeleri vakıf oldukları iş ve işlem sırlarını kendilerine veya başkalarına menfaat sağlamak amacıyla kullanamazlar.

Görev ve yetkileri:

a) Kanun, Yönetmelik ve ilgili diğer mevzuat kapsamında; amaçla sınırlılık, ölçülülük ve gereklilik ilkelerini dikkate alarak müşteri sırrı ve banka sırrı niteliğindeki bilgilerin paylaşımı taleplerini koordine etmek,

b) Gelen bilgi paylaşım taleplerinin uygunluğunu değerlendirmek,

c) Bilgi paylaşımı yapılmasına karar verilmesi halinde, ilgili iş ve bilgi teknolojileri birimleri ile bilgi varlığı sahibi birimin hazırladığı bilgi ve belgelerin, bilgi talebinde bulunan kişi/kuruma sunulmadan önce Kanun ve Yönetmelik'te belirlenen esaslar ile Takasbank Bilgilendirme Politikası Hakkında Yönerge'ye uygun olup olmadığını kontrol etmek ve hazırlanan belgelerin paylaşılmasına uygunluk vermek,

başta olmak üzere bilgi paylaşımı konusunda Kanun'da ve Yönetmelik'te Bilgi Paylaşım Komitesi'ne yüklenen görevleri yerine getirmekten sorumlu ve yetkilidir.

Performansın gözden geçirilmesi

S.2.3.4: Yönetim kurulunun tamamının ve bireysel yönetim kurulu üyelerinin performanslarını değerlendirmek üzere oluşturulmuş prosedürler nelerdir?

Kurumsal anahtar performans göstergeleri, Bankamız stratejik planında yer alan hedefler ve bunlara bağlı inisiyatifler dâhilinde belirlenmiş olup, yıllık bazda yapılan ölçümler sonucunda elde edilen değerler, Bankamızın stratejik hedeflerine ulaşma kabiliyetini ölçmeye imkân tanımaktadır. Stratejik plan ve bu plana konu göstergelerdeki gerçekleştirmeler yıllık bazda Yönetim Kurulu üyeleri tarafından değerlendirilmektedir.

Yönetim Kurulu üyelerinin yıl içerisinde gerçekleştirmiş olduğu faaliyetler, Bankanın en üst karar organı olan Genel Kurul tarafından değerlendirilmekte ve Yönetim Kurulu, Genel Kurul toplantısında ibra edilmektedir.

Temel Husus 4: Yönetim kurulunun görevlerini yerine getirmesini sağlayacak gerekli yetenek ve motivasyona sahip uygun üyelere sahip olması gerekmektedir.

S.2.4.1: Yönetim kurulu, görevlerini yerine getirmesi için gerekli yeterlilik ve motivasyona ne ölçüde sahiptir? FPA bunu nasıl sağlamaktadır?

Banka Yönetim Kurulu Üyeleri BDDK Kanununda belirtilen yetkinlik ve kriterler çerçevesinde seçilerek Takasbank Yönetim Kuruluna atamaları yapılmaktadır.

Banka Yönetim Kurulu Üyeleri BDDK Kanununda belirtilen yetkinlik ve kriterler çerçevesinde seçilerek Takasbank Yönetim Kuruluna atamaları yapılmaktadır. Ayrıca Merkezi Takas Kuruluşlarının Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Genel Yönetmelik'in 12'nci maddesinde Yönetim Kurulu Üyelerinde aranacak şartlar ile olması gereken üye sayısı, 15'inci maddesinde ise Genel Müdür ve Genel Müdür yardımcılarına ilişkin hükümler belirtilmiştir. Yönetim Kurulu tarafından onaylanan Takasbank Kurumsal Yönetim İlkeleri Yönergesi'ne göre, Takasbank Yönetim Kurulu hem yönetsel görevi olan hem de yönetsel görevi olmayan üyelere oluşur. Takasbank Yönetim Kurulunda, Genel Müdür dışında Takasbank'ta icrai görevi bulunan Yönetim Kurulu Üyesi görev almamaktadır. Esas sözleşme ve kurumsal yönetim ilkeleri uyarınca yönetim kurulunda bağımsız yönetim kurulu üyeleri de görev yapmaktadır.

Yönetim Kurulu üyelerinin yıl içerisinde gerçekleştirmiş olduğu faaliyetler, Bankanın en üst karar organı olan Genel Kurul tarafından değerlendirilmekte ve Yönetim Kurulu Genel Kurul'da ibra edilmektedir.

S.2.4.2: FPA gerekli yetenekteki üyeleri yönetim kurulunda çalışmaya ikna etmek ve bunları kaybetmemek için ne tür teşvikler sağlamaktadır? Bu teşvikler FPA'nın uzun dönemde hedeflerine ulaşmasını nasıl yansıtmaktadır?

Banka Yönetim Kurulu Üyelerine Banka Esas Sözleşmesi çerçevesinde belirtilen aşağıdaki teşvik ve hizmetler sunulmaktadır.

Yönetim Kurulu Başkanına ve Üyelerine verilecek huzur hakkı, ücret, prim, ikramiye gibi mali menfaatler, aynı ve nakdi imkânlar ve yıllık kârdan pay ve sair haklar ile bunların şekli ve tutarı her yıl Genel Kurulca; Banka tarafından karşılanacak yolculuk, konaklama ve temsil giderleri ile sigorta ve benzeri teminatlar ise Yönetim Kurulunca tayin ve tespit edilir. Yönetim Kurulu Başkanı ve Üyeleri ile eşleri, çocukları ve bakmakla yükümlü oldukları kimseler, çalışanlar ile aynı şartlar dahilinde sağlık yardımlarından yararlandırılır.

Temel Husus 5: İdarecilerin rol ve sorumluluğu açıkça belirlenmelidir. Bir FPA'nın idarecileri FPA'nın işletimi ve risk yönetimi kapsamında sorumluluklarını yerine getirebilmesini sağlayacak gerekli tecrübeye, yeteneğe ve dürüstlüğe sahip olmalıdır.

İdarecilerin rol ve sorumlulukları

S.2.5.1: İdarecilerin rol ve sorumlulukları nelerdir ve bunlar açıkça belirlenmiş midir?

BDDK, SPK ve Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerine ilişkin TCMB mevzuatı ile Banka iç mevzuatında belirtilen rol ve sorumluluklar dikkate alınarak idarecilerin rol ve sorumlulukları açıkça belirlenmektedir. Ekip/bölüm ve ünvan bazlı oluşturulan görev tanımlarında rol ve sorumluluklar belirlenmiştir. Ekiplerin görev tanımları Takasbank Teşkilat ve Görev Yönergesi'nde, ünvan bazında belirlenen görev tanımları ise Bankamız Doküman Yönetim Sistemi altında yer almaktadır.

S.2.5.2: İdarecilerin görev ve hedefleri nasıl belirlenmekte ve değerlendirilmektedir?

BDDK, SPK ve Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerine ilişkin TCMB mevzuatı ile Banka iç mevzuatında belirtilen görev ve hedefler dikkate alınarak belirlenmektedir. Ekip/bölüm ve ünvan bazlı oluşturulan görev tanımlarında rol ve sorumluluklar belirlenmiştir.

Aynı zamanda yıllık bazda Stratejik Plan ve Kurumsal Performans Yönetimi süreci kapsamında hedefler belirlenmekte ve belirli dönemlerde ölçülerek stratejik plan değerlendirme raporu adı ile Üst Yönetim'e sunulmaktadır.

Tecrübe, yetenek ve dürüstlük

S.2.5.3: FPA'nın idarecileri FPA'nın işletimi ve risk yönetimi çerçevesinde sorumluluklarını yerine getirebilmesi için gerekli tecrübeye, yeteneğe ve dürüstlüğe ne ölçüde sahiptir? FPA bunu nasıl sağlamaktadır?

İdareciler mevzuatta belirtilen tecrübeye, yeteneğe ve dürüstlüğe sahiplerdir. Takasbank'a personel alımı yapılırken aranacak kriterler ünvan bazında ayrı olarak Takasbank İnsan Kaynakları Yönergesi'nde ve İç Sistemler Bölümü'ne bağlı Birimlerin kendi Yönetmeliklerinde ayrıca belirtilmektedir. Rol ve görev tanımları çerçevesinde performans değerlendirmeleri ve atamaları yapılmaktadır.

S.2.5.4: Gerek görülmesi durumunda idarecilerin görevden uzaklaştırılması süreci nasıl işlemektedir?

İdarecilerin görevden uzaklaştırılması süreci, Yönetim Kurulu ve Denetim Komitesi kararları ile Takasbank İnsan Kaynakları Yönergesinin; "Çalışanın kendi isteğiyle görevinden ayrılması", "Emeklilik ve/veya ikale", "Malullük, ölüm", "Kadronun kaldırılması", "Disiplin cezası sonucu işten çıkarılma", "İşe alınma şartlarının var olmaması", "İş sözleşmesinin feshedilmesi" ve "Tekrar işe alınma" başlıklı maddeleri çerçevesinde işlemektedir. İç Sistemler Bölüm Direktörü ile İç Sistemler Bölümü'ne bağlı Birimlerin Yöneticilerinin görevden uzaklaştırılması süreci ise Denetim Komitesi ve Yönetim Kurulu kararı ile iletir.

Ayrıca Üst Yönetimin (Yönetim Kurulu, Genel Müdür, Genel Müdür Yardımcıları, İç Sistemler Bölümü Direktörü ile İç Sistemler Bölümü'ne bağlı Birim Yöneticileri) göreve başlama ve görevden uzaklaştırılması halinde düzenleyici ve denetleyici kuruluşlara bilgi verilip, onay alınmaktadır. Bu sürecin nasıl işletileceğine ilişkin olarak Takasbank Üst Yönetim Atama Kılavuzu adında yazılı bir doküman oluşturulmuştur.

Temel Husus 6: Yönetim kurulu risk tolerans politikasını içeren, risk kararları için sorumlulukları ve hesap verme yükümlülüklerini tayin eden ve kriz durumları ile acil durumlarda karar verme mekanizmasını tanımlayan açık ve yazılı bir risk yönetim çerçevesi oluşturmalıdır. Yönetim düzenlemeleri risk yönetimi ve iç kontrol fonksiyonlarının yeterli yetkiye, bağımsızlığa, kaynağa ve yönetim kuruluna erişime sahip olmasını garanti etmelidir.

Risk yönetim çerçevesi

S.2.6.1: Yönetim kurulu tarafından oluşturulan risk yönetim çerçevesi nedir ve nasıl dokümante edilmiştir?

Bankamızın risk yönetimi çerçevesi tabi olunan bankacılık mevzuatı, iyi uygulama rehberleri, ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemlerine ilişkin mevzuat ve sermaye piyasası mevzuatı dikkate alınarak oluşturulmuştur. Bankamız Yönetim Kurulu/Genel Müdür tarafından onaylanan;

- Takasbank Risk Yönetimi Yönetmeliği, Takasbank Operasyonel Risk Yönetimi Prosedürü,
- Takasbank İçsel Sermaye Yeterliliği Değerlendirme Süreci Yönergesi ve Takasbank Stres Testi Programı Politika ve Uygulama Usulleri Prosedürü,

- Takasbank İş Sürekliliği Yönergesi, Takasbank İş Sürekliliği Prosedürü, Takasbank İş Sürekliliği Planı ve buna bağlı Borsa İstanbul Grubu Acil Durum Eylem Planı, Bilgi Sistemleri Süreklilik Planı, Salgın Hastalık Eylem Planı, İletişim Planı,
- Takasbank Yeniden Yapılandırma Planı ve Takasbank Faaliyetlerin Düzenli Şekilde Yavaşlatılması Planı,
- Kredi Derecelendirme ve Değerlendirme Sistemleri Genel Esaslar Yönergesi ve bu Yönerge çerçevesinde bankalar, aracı kurumlar ve diğer finansal kuruluşlar için ayrı ayrı hazırlanan Kredi Derecelendirme ve Değerlendirme Esasları Prosedürleri,
- Merkezi Karşı Taraf Risk Yönetimi Uygulama Esasları Yönergesi ve Merkez Karşı Taraf Teminat Yönetimi Uygulama Esasları Yönergesi

Bankamızın risk yönetimi çerçevesini oluşturan temel dokümanlardır.

S.2.6.2: Risk yönetim çerçevesi FPA'nın risk tolerans politikasını içermeye, riske ilişkin kararlar için sorumlulukları ve hesap verme yükümlülüklerini tayin etme ve kriz durumları ile acil durumlarda karar verme mekanizmasını tanımlama işlevlerini nasıl ele almaktadır?

Banka faaliyetlerinin yönetilebilir, kontrol edilebilir ve gelir-gider arasındaki dengeyi kuracak şekilde makul düzeyde risk alınarak sürdürülmesi Banka'nın genel risk yönetimi politikasını oluşturmaktadır.

Banka'nın risk kapasitesi, sermaye yeterliliği politikasına uygun olarak belirlenmektedir. Bu kapsamda, Banka'nın tüm faaliyetlerini sürdürebilmesi için uyulması gereken yasal sermaye ölçülerine ilişkin asgari sınırlarda herhangi bir aşımı gerçekleştirmeyecek maksimum risk tutarı Banka'nın risk kapasitesine eşittir.

Banka'nın risk kapasitesini göz önünde bulundurarak hedef ve stratejilerini gerçekleştirmek için toplu olarak ve önemli gördüğü her bir risk türü itibarıyla taşımak istediği risk düzeyi ise risk iştahını ifade etmektedir. Banka Yönetim Kurulu tarafından genel risk iştahı ile piyasa, likidite, bankacılık hesaplarından kaynaklanan faiz oranı riski iştahları “düşük”, kredi riski ve operasyonel risk için ise risk iştahı “yüksek” olarak belirlenmiştir.

Banka, Yönetim Kurulu tarafından onaylanan genel risk iştahının ve risk türleri bazındaki risk iştahlarının dışına çıkılmaması için mevcut risk profilinin kontrol edilmesine yönelik olarak genel ve önemli görülen risk türleri bazında risk limitleri ile erken uyarı sistemi niteliğinde sinyal değerler belirlemiştir. Banka'nın alabileceği risk düzeyine, faaliyetlerine, ürünlerinin ve hizmetlerinin büyüklüğüne ve karmaşıklığına uygun olarak likidite, bankacılık hesaplarından kaynaklanan faiz oranı, piyasa, kredi riski ile operasyonel risk için limit ve sinyal değerler tesis edilmiştir. Söz konusu limit ve sinyal değerlerin gelişimi Risk Yönetimi Birimi tarafından düzenli olarak takip edilmekte ve Üst Yönetim'e raporlanmaktadır.

Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinin Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik uyarınca hazırlanan Yönetim Kurulu onaylı İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Yeniden Yapılandırma Planı'nda kriz durumları ile acil durumlarda alınabilecek aksiyonlara yer verilmiştir. Bununla birlikte, Yönetim Kurulu onaylı İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Faaliyetlerin Düzenli Şekilde Yavaşlatılması Planı da bulunmakta olup, planda yer alan senaryoların gerçekleşmesi halinde alınacak aksiyonlar ilgili planda yer almaktadır.

S.2.6.3: Risk yönetim çerçevesi ile ilgili olarak karar verme, onaylama ve gözden geçirme süreçleri ne şekilde çalışmaktadır?

Risk Yönetimi Birimi, risk yönetimi sistemini tasarlamak ve uygulamak ile Birim faaliyetleri kapsamında kullanılan risk ölçüm modellerinin tasarımı, seçilmesi, uygulamaya konulması ve ön onay verilmesi sürecine katılmak, modelleri düzenli olarak gözden geçirmek ve gerekli değişiklikleri yapmakla sorumludur.

Yönetim Kurulu ile Üst Düzey Yönetim, kullanılan modele ilişkin varsayımları ve sınırlamaları, riskleri ölçmek için kullanılan temel varsayımları, veri kaynakları ve uygulama usullerinin yeterliliğini ve uygunluğunu değerlendirir.

Denetim Komitesi, risk yönetimine ilişkin Yönetim Kurulu tarafından onaylanan banka içi politika ve uygulama usullerine uyulup uyulmadığını gözetir ve alınması gerekli görülen önlemler konusunda Yönetim Kurulu'na önerilerde bulunur.

Yönetim Kurulu genel ve risk türü bazındaki risk iştahları ile risk limitleri ve sinyal değerlerini tesis eder, risk yönetimi faaliyetlerine ilişkin politikalar ile uygulama usullerini onaylar ve bunların etkin bir şekilde uygulanmasını ve idame ettirilmesini sağlar.

Risk yönetim ve denetim fonksiyonlarının yetki ve bağımsızlığı

S.2.6.4: Risk yönetim ve denetim fonksiyonlarının görev, sorumluluk, yetki, raporlama kanalı ve kaynakları nelerdir?

Bankaların İç Sistemleri ve İçsel Sermaye Yeterliliği Değerlendirme Süreci Hakkında Yönetmelik hükümlerine uygun bir şekilde idari bakımdan birbirlerinden bağımsız ve Denetim Komitesi aracılığıyla Yönetim Kurulu'na bağlı olarak yapılandırılmış olan İç Sistemler Bölümü bünyesinde İç Denetim Birimi, İç Kontrol Birimi, Mevzuat ve Uyum Birimi ile Risk Yönetimi Birimi bulunmaktadır.

Takasbank iç denetim, iç kontrol, mevzuat ve uyum ile risk yönetimi kapsamındaki faaliyetleri, Yönetim Kurulu, Üst Düzey Yönetim ve Banka'nın her seviyedeki çalışanı ile İç Denetim Birimi, İç Kontrol Birimi, Mevzuat ve Uyum Birimi ve Risk Yönetimi Birimi tarafından, başta Bankacılık Kanunu, Sermaye Piyasası Kanunu, Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun olmak üzere tabi olunan diğer Banka dışı mevzuat ile Banka içi strateji, politika, ilke ve hedefler çerçevesinde yürütülmektedir.

Yönetim Kurulu tarafından onaylanan Takasbank Risk Yönetimi Yönetmeliği uyarınca Risk Yönetimi Birimi'nin görev ve sorumlulukları asgari olarak aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

- Risk yönetimi sistemini tasarlamak ve uygulamak.
- Risk Yönetimi Birimi faaliyetleri kapsamında kullanılan risk ölçüm modellerinin tasarımı, seçilmesi, uygulamaya konulması ve ön onay verilmesi sürecine katılmak, modelleri düzenli olarak gözden geçirmek ve gerekli değişiklikleri yapmak.
- Risk Yönetimi Birimi tarafından kullanılan risk ölçüm modellerinden düzenli raporlar üretmek ve raporları analiz etmek.
- Risk Yönetimi Birimi tarafından belirlenerek Yönetim Kurulu tarafından onaylanan Banka risk iştahları ile limit ve sinyal değerlerinin gelişimini izlemek.
- Risk Yönetimi Birimi tarafından gerçekleştirilen risk ölçümü ve risk izleme sonuçlarının Üst Yönetim'e düzenli ve zamanında raporlanmasını sağlamak.
- İçsel sermaye yeterliliği değerlendirme sürecinin (İSEDES) Banka içerisinde uygulanmasını ve buna bağlı olarak İSEDES Raporunun hazırlanmasını koordine etmek.

Risk Yönetimi Birimi tarafından hazırlanan raporların Yönetim Kurulu'na ve Üst Düzey Yönetim aracılığıyla da riskin oluşmasından ve izlenmesinden sorumlu birimlere düzenli aralıklarla sunulması sağlanmaktadır.

Yönetim Kurulu tarafından onaylanan Takasbank İç Denetim Yönetmeliği uyarınca İç Denetim Birimi, bağımsız ve objektif bir güvence ve danışmanlık fonksiyonu olarak, yıllık Risk Değerlendirme Raporu temel alınarak oluşturulan ve bilgi sistemleri (BS) denetim planını da içeren İç Denetim Planı ile bu plan kapsamında hazırlanan çalışma programları, kontrol listeleri ve BS denetim rehberleri çerçevesinde Banka'nın iş ve BT birimleri ile destek ve dış hizmet firmalarının riske dayalı olarak incelenmesi ve denetlenmesi, İSEDES inceleme çalışmalarının gerçekleştirilmesi, Cumhurbaşkanlığı Siber Güvenlik Başkanlığı tarafından yayımlanan Bilgi ve İletişim Güvenliği Denetim Rehberi esas alınarak oluşturulan plan çerçevesinde denetimler yapılması, ISO 27001, 22301 ve 20000-1 iç tetkiklerinin gerçekleştirilmesi, eksiklik, hata ve suistimallerin ortaya çıkarılması, bunların yeniden ortaya çıkmasının önlenmesi, düzenleyici ve denetleyici otoriteler, Üst Düzey Yönetim ile Üst Yönetim'e iletilen bilgi ve raporlamaların doğruluğu ve güvenilirliğinin değerlendirilmesi, Banka'nın risk yönetimi, iç kontrol, mevzuat ve uyum ile yönetim süreçlerinin etkinliğinin ve yeterliliğinin değerlendirilmesi ve iyileştirilmesi faaliyetlerini yürütmektedir.

Her bölüm/ekip denetimi sonucu hazırlanan raporlar ile bulgu ve öneri takip sonuçlarını içeren ve üç aylık bazda hazırlanan faaliyet raporları İç Denetim Birimi tarafından Yönetim Kurulu'na sunulmaktadır. Bununla birlikte, Merkezi Karşı Taraf Bölümü, takas ekipleri ile bilgi sistemleri süreçleri kapsamında hazırlanan raporlar ayrıca SPK'ya da iletilmektedir.

İstanbul Takas ve Saklama Bankası Anonim Şirketi Merkezî Karşı Taraf Yönetmeliği, Takasbank Merkezî Karşı Taraf Üyelerinin Bilgi, Risk Yönetimi, İç Denetim ve İç Kontrol Sistemleri Hakkında Yönerge ve ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde Banka'nın merkezî karşı taraf olduğu piyasa ya da sermaye piyasası araçlarına ilişkin üyelerin; etkin, yeterli ve uyumlu iç denetim, iç kontrol ve risk yönetim mekanizmaları tesis edip etmedikleri kapsamında merkezî karşı taraf üyeleri nezdinde yerinde denetimler gerçekleştirilmesi faaliyetleri de İç Denetim Birimi tarafından gerçekleştirilmekte ve hazırlanan raporlar Yönetim Kurulu'na ve SPK'ya sunulmaktadır.

İç Denetim Birimi ile İç Kontrol Birimi tarafından müştereken oluşturulan plan çerçevesinde gerçekleştirilen çalışmalarda, Banka'nın iş ve BS kontrolleri incelenmekte ve bağımsız denetim kuruluşları tarafından gerçekleştirilen çalışmalardan bağımsız olarak bu kontroller hakkında bütün önemli kontrol eksikliklerini ortaya koymak üzere bir değerlendirme yapılmakta ve sonucunda BDDK ve SPK yönetim beyanları ile beyanlara konu raporlar oluşturularak Yönetim Kurulu'na sunulmaktadır.

Ayrıca, soruşturma raporları, Denetim Komitesi'ne ve Denetim Komitesi aracılığıyla Genel Müdür'e sunulmakta ve Denetim Komitesi, hazırlanan soruşturma raporları hakkında Yönetim Kurulu'na bilgi vermektedir. İnceleme raporları ve araştırma raporları ise, Denetim Komitesi'ne ve Denetim Komitesi aracılığıyla Genel Müdür'e sunulmaktadır.

Yönetim Kurulu tarafından onaylanan Takasbank İç Kontrol Yönetmeliği uyarınca Takasbank'ın organizasyonel yapısı içerisinde, ilgili yönetim kademelerince gerçekleştirilen kontrol fonksiyonuna ek olarak birimlerin faaliyetleri, İç Kontrol Birimi tarafından da İç Kontrol İnceleme Planı ile iş ve bilgi teknolojileri birimlerinin iç kontrol listeleri çerçevesinde belirlenen kontrol noktaları üzerinden dönemsel olarak kontrol edilmektedir. Öz değerlendirme çalışmaları kapsamında iç kontrol inceleme planı ile iç kontrol listelerinin dönemsel olarak gözden geçirilmesi ve operasyonel risk veri tabanında yer alan riskler için kontrol skorlarının belirlenmesi, net risk seviyesi, operasyonel risk iştahına eşit veya risk iştahının üzerinde bulunan riskler için belirlenen aksiyonlar ile anahtar risk göstergelerinin takip edilmesi ve TFRS-9 beklenen kredi zararı

modelinin validasyonu, İSEDES inceleme raporunun hazırlanması, bankacılık süreç denetimlerinde bağımsız denetçilerle iş birimlerinin koordinasyonun sağlanması, bilgi sistemleri süreçleri kapsamında gerçekleşen bağımsız denetim çalışmalarına destek verilmesi, ISO 27001, 22301 ve 20000-1 iç tetkiklerinin gerçekleştirilmesi, talep halinde Banka'nın hizmetlerinde ve süreçlerinde planlanan değişiklikler, yenilikler veya görev alanına giren kritik süreçlerle ilgili proje ve çalışma grupları ile kurul ve komitelere katılım sağlanması ve ilgili toplantılarda riski en aza indirmeye yönelik öneriler getirilmesi, Merkezi Karşı Taraf Bölümü tarafından hazırlanan stres testleri ve geriye dönük test sonuçlarının kontrol edilmesi ve Yönetim Kurulu'na sunulması gibi faaliyetler İç Kontrol Birimi tarafından gerçekleştirilmektedir. İç Kontrol Birimi Faaliyet Raporları aylık bazda Üst Düzey Yönetim'e, üç aylık bazda ise Üst Düzey Yönetim'e ve Denetim Komitesi aracılığıyla Yönetim Kurulu'na raporlanmaktadır.

Yönetim Kurulu tarafından onaylanan Takasbank Mevzuat ve Uyum Yönetmeliği uyarınca Banka içi ve dışı mevzuat değişikliklerinin takibi ile duyurusu, Banka'nın tabi olduğu mevzuat kapsamında Banka içi ve dışı mevzuat ile diğer süreçlerin oluşturulması/güncelliğinin sağlanması, yeni ürün ve işlemler ile gerçekleştirilmesi planlanan faaliyetler için mevzuat uyum değerlendirmelerinin yapılması, iş akış ve görev tanım formlarının gözden geçirilmesinde ve hizmet seviyesi çerçevesinde bilgi sistemlerinin işleyişine, güvenilirliğine, dayanıklılığına ve sürekliliğine ilişkin belirlenen hedeflere uyum düzeyini gösterir raporun hazırlanmasında koordinasyon sağlanması, MASAK ve AML ile FATCA ve CRS çalışmalarının yürütülmesi, MASAK eğitimlerinin verilmesi, ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemleri kapsamında TCMB anketlerinin ve CPMI-IOSCO uyum dokümanlarının koordinasyonunun sağlanması, iş sürekliliği ve BT yasal gereksinim dokümanının oluşturulması/güncelliğinin sağlanması, Bilgi Paylaşım Komitesi sekreteryalığı görevinin yerine getirilmesi, sürdürülebilirlik çalışmalarına destek verilmesi, Banka'nın satın alımları kapsamındaki sözleşmelerin incelenmesi, Banka'nın üçüncü taraflar ile paylaştığı bilgiler hakkında dönemsel rapor hazırlanarak Yönetim Kurulu'na sunulması ve akabinde BDDK'ya gönderimlerin sağlanması, yurtdışı kuruluşların müşteriye tanı, merkezî karşı taraf ve iş ile bilgi sistemleri sürekliliği kapsamındaki anketlerin doldurulması, kontrolü ve gerekirse görüşmelerin sağlanması faaliyetleri ve ilgili diğer faaliyetler Mevzuat ve Uyum Birimi tarafından gerçekleştirilmektedir. Mevzuat ve Uyum Birimi Faaliyet Raporları üç aylık periyotlarda Üst Düzey Yönetim'e ve Denetim Komitesi aracılığıyla Yönetim Kurulu'na raporlanmaktadır.

S.2.6.5: Yönetim kurulu risk yönetim modellerinin benimsenmesini ve kullanılmasını sağlayacak yeterli yönetimin bulunduğunu nasıl temin etmektedir? Bu modeller ve ilgili metodolojiler nasıl onaylanmaktadır?

İçsel sermaye yeterliliği değerlendirme süreci (İSEDES) kapsamında Banka tarafından kullanılan ekonomik ve/veya yasal sermaye yeterliliğine ilişkin modele dayalı risk ölçüm metodolojisinin içsel validasyonu İç Kontrol Birimi tarafından yıllık bazda gerçekleştirilmekte ve bu kapsamda hazırlanan Validasyon Raporu, İSEDES Raporu ekinde Yönetim Kurulu'na sunulduktan sonra BDDK'ya gönderilmektedir. Bununla birlikte, İç Denetim Birimi tarafından İSEDES Raporu'nda kullanılan verilerin doğruluğu, sistem ve süreçlerin yeterliliği ile veri, sistem ve süreçlerin doğru bilgi ve analize imkân verip vermediği hususu incelenerek hazırlanan "İnceleme Raporu"da İSEDES Raporu ekinde Yönetim Kurulu'na sunulduktan sonra BDDK'ya gönderilmektedir.

Merkezi Karşı Taraf Bölümü'nce başlangıç teminatı ve garanti fonu hesaplamasında kullanılan modellerin ve likidite riski yönetimi çerçevesinin rutin olarak gözden geçirilmesi esastır. Bu kapsamda, kullanılan risk yönetimi yöntem ve modelleri ve likidite riski yönetimine ilişkin çerçevenin uygunluk ve geçerliliği Takasbank İç Denetim Birimi tarafından yılda asgari bir defa gözden geçirilir. Risk yönetiminde kullanılan modellerin validasyonuna ilişkin iç denetim bulguları ilgili üst düzey yöneticilere ve Yönetim Kurulu'na sunulur.

MKT hizmeti verilen piyasalardaki başlangıç teminatı ile teminat değerlendirme katsayılarının hesaplamasında kullanılan modellerin ve güven düzeylerinin yeterliliği Merkezi Karşı Taraf Bölümü'nce yapılan geriye yönelik testlerle analiz edilir. Başlangıç teminatının hesaplanmasında kullanılan modellerin geriye dönük test sonuçları ve varsa alınması önerilen tedbirler, yılda asgari dört kez iç sistemler bölümü aracılığı ile Yönetim Kurulu'na sunulur. Geriye yönelik test sonuçları asgari Haziran ve Aralık dönemleri itibariyle MKT Risk Komitesi'ne de sunulur.

Temel Husus 7: Yönetim kurulu sistemin tasarımının, kurallarının, genel stratejisinin ve önemli kararlarının dolaylı ve doğrudan katılımcıların ve diğer ilgili paydaşların meşru çıkarlarını yansıttığını garanti altına almalıdır. Önemli kararlar açık bir şekilde paydaşlara ve geniş piyasa etkisinin olduğu durumlarda kamuoyuna açıklanmalıdır.

Paydaş çıkarlarının belirlenmesi ve göz önüne alınması

S.2.7.1: FPA sistemin tasarımına, kurallarına, genel stratejisine ve önemli kararlarına ilişkin karar alma sürecinde katılımcıların ve diğer ilgili paydaşların meşru çıkarlarını nasıl belirlemekte ve göz önünde bulundurmaktadır?

Sistemin işleyişine ve uygulamaya yönelik kural, usul ve esasların açıklandığı İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları, Bankamız Yönetim Kurulu tarafından onaylanmakta ve daha sonra TCMB'nin onayına sunulmaktadır. Bu kapsamda paydaşların çıkarları denetim otoritesi tarafından da göz önünde bulundurulmaktadır. Ayrıca, Takasbank'ın verdiği hizmetlerde şeffaflığın sağlanması amacıyla sistem kuralları ile hizmet karşılığı almış olduğu ücret ve komisyonlar katılımcılara ve kamuya açıklanır, genel mektuplar ile duyurulur ve Takasbank kurumsal internet sitesinde yayımlanır.

Banka içinde Yönetim Kurulu Üyeleri dâhil tüm Banka çalışanlarının müşteriler ve ortakları ile ilişkilerini düzenleyen Yönetim Kurulu onaylı Takasbank Çıkar Çatışması Politikası Yönergesi hazırlanmıştır. Ayrıca, yine konu kapsamında Yönetim Kurulu onaylı Takasbank Etik İlkeleri ve Sosyal Medya Politikası Hakkında Yönerge ile Yönetim Kurulu bilgisi dâhilinde Takasbank Hediyeleşme Prosedürü hazırlanarak konu tüm yönleri ile detaylıca ele alınmıştır. Bu prosedür ve yönergeler Banka içi portalda tüm Banka çalışanlarının erişimine açık olup değişiklik yapılması halinde, Yönetim Kurulu onayına ve/veya bilgisine sunulduktan sonra tüm Banka çalışanlarına duyuru yapılarak farkındalık sağlanmaktadır.

Bunun yanı sıra, yıllık olarak uygulanmakta olan müşteri memnuniyet anketleri de verilen hizmetin karşı tarafta oluşturduğu etkiyi ölçmeyi ve varsa gerekli iyileştirmelerin yapılmasını teminen sürekli iyileştirme odaklı hizmet anlayışını pekiştirmektedir.

S.2.7.2: Yönetim kurulu dolaylı ve doğrudan katılımcıların ve diğer ilgili paydaşların görüşlerini nasıl dikkate almaktadır? Mesela katılımcılar risk yönetim komitesine, temerrüt yönetim grubu gibi kullanıcı komitelerine veya kamuoyu müzakeresi yoluyla karar alma süreçlerine dahil edilmekte midir? FPA ve paydaşlar arasındaki çıkar çatışmaları nasıl belirlenmekte ve nasıl ele alınmaktadır?

Sistemin işleyişine ve uygulamaya yönelik kural, usul ve esasların açıklandığı İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları, Bankamız Yönetim Kurulu tarafından onaylanmakta ve daha sonra TCMB'nin onayına sunulmaktadır. Bu kapsamda paydaşların çıkarları denetim otoritesi tarafından da göz önünde bulundurulmaktadır. Ayrıca, Takasbank'ın verdiği hizmetlerde şeffaflığın sağlanması amacıyla sistem kuralları ile hizmet karşılığı almış olduğu ücret ve komisyonlar katılımcılara ve kamuya açıklanır, genel mektuplar ile duyurulur ve Takasbank kurumsal internet sitesinde yayımlanır.

Sistem kurallarının katılımcıların ihtiyaçlarını etkin şekilde karşılaması için Takasbank tarafından veya talep halinde katılımcılarla toplantılar düzenlenmektedir. Bunun yanı sıra, yıllık olarak uygulanmakta olan müşteri memnuniyet anketleri de verilen hizmetin karşı tarafta oluşturduğu etkiyi ölçmeyi ve varsa gerekli iyileştirmelerin yapılmasını teminen sürekli iyileştirme odaklı hizmet anlayışını pekiştirmektedir.

Banka içinde Yönetim Kurulu Üyeleri dâhil tüm Banka çalışanlarının müşteriler ve ortakları ile ilişkilerini düzenleyen Yönetim Kurulu onaylı Takasbank Çıkar Çatışması Politikası Yönergesi hazırlanmıştır. Ayrıca yine konu kapsamında Yönetim Kurulu onaylı Takasbank Etik İlkeleri ve Sosyal Medya Politikası Hakkında Yönerge ile Yönetim Kurulu bilgisi dâhilinde Takasbank Hediyeleşme Prosedürü hazırlanarak konu tüm yönleri ile detaylıca ele alınmıştır. Bu prosedür ve yönergeler Banka içi portalda tüm Banka çalışanlarının erişimine açık olup değişiklik yapılması halinde, Yönetim Kurulu onayına/bilgisine sunulduktan sonra tüm Banka çalışanlarına duyuru yapılarak farkındalık sağlanmaktadır.

Ayrıca Banka'nın şeffaf, hesap verebilir, sorumlu ve adil şekilde yönetilmesine yol göstermek amacıyla oluşturulan kurumsal yönetim politikasının içeriğini, politika uyarınca kurulacak Kurumsal Yönetim Komitesinin görev ve sorumluluklarını, Banka'nın pay sahipleri, menfaat sahipleri, düzenleyici ve denetleyici otoriteleri, yönetici ve çalışanları ile ilişkilerinin dürüstlük, güvenilirlik, tarafsızlık, gizlilik, eşitlik ilkelerine göre düzenlenmesini, Banka'nın çevre ve sosyal yaşama dair sorumluluklarını kapsayan Takasbank Kurumsal Yönetim İlkeleri Yönergesi oluşturulmuştur.

Bu Yönerge kapsamında belirlenen Kurumsal Yönetim Politikasına göre;

- a) Banka Üst Yönetimi ile yönetim kademelerinin tümünün, görevlerini etkin, adil, şeffaf, hesap verilebilir, çıkar çatışmalarından uzak bir şekilde yerine getirmesi amacıyla gerekli tedbirler alınır. Yönetim kademelerinin tümünün Banka yönetiminde üstlenmiş oldukları sorumlulukların gerektiği şekilde karar alabilmesine imkân sağlanır. Banka faaliyetleri hakkında objektif ve bağımsız değerlendirme yapabilecek nitelikleri haiz ve ilgili mevzuat ve Banka Esas Sözleşmesi uyarınca görev alacak Yönetim Kurulu üyelerinin seçimi veya atanmasında ilgili mevzuatta öngörülen şartlara haiz olmaları ön koşulunun yanı sıra kurumsal yönetim uygulamaları çerçevesinde çıkar çatışmalarına neden olabilecek hususlar da ayrıntılı bir şekilde değerlendirilir.
- b) Banka faaliyetlerinde, ücret ve komisyon tarifelerinin belirlenmesinde, Banka ortakları ile Banka'ya ortak olmayan üyeler arasında herhangi bir ayırım yapılmaz. Ortaklar ve müşteriler ile ilişkiler adil, şeffaf ve hesap verilebilir bir şekilde yürütülür.

Banka'nın kurumsal yönetim ilkelerine uyumunu izlemek, bu konuda iyileştirmeler yapmak ve Yönetim Kuruluna öneriler sunmak üzere, Yönetim Kurulu üyeleri arasından Yönetim Kurulunca seçilecek en az 2 üyeden müteşekkil Kurumsal Yönetim Komitesi oluşturulmuştur. Komite Başkanı'nın bağımsız Yönetim Kurulu üyesi olması, diğer üyenin/üyelerin ise icrai görevleri bulunmayan Yönetim Kurulu üyeleri arasından seçilmesi esastır. Komite, kurumsal yönetim ilkelerine uyumun tam olarak sağlanamaması nedeniyle meydana gelen çıkar çatışmalarını tespit eder ve çıkar çatışmalarını yönetmek için gerekli politikaların oluşturulmasını sağlar. Banka faaliyet ve işlemlerine ilişkin standartlar, politikalar, talimatlar ve uygulama usullerinin geliştirilmesi ve güncellenmesi süreçlerini takip eder. Kurumsal yönetim uygulamaları konusunu

oluşturan önemli şikâyet ve talepleri inceler, bunlara ilişkin görüş ve önerilerini Yönetim Kuruluna sunar.

Bu süreçler Takasbank Kurumsal Yönetim İlkeleri Yönergesinde belirlenmiş olup, ilgili mevzuat tüm Banka çalışanlarına duyurulmuş ve her an ulaşılabilir durumdadır. Ayrıca entegre faaliyet raporumuzda yer alan Kurumsal Yönetim İlkelerine Uyum Beyanı da kamuya açıklanmaktadır.

S.2.7.3: FPA yönetim kurulu tarafından alınan kararları paydaşlara ve uygun olduğunda kamuoyuna ne ölçüde açıklamaktadır?

Takasbank'ın verdiği hizmetlerde şeffaflığın sağlanması amacıyla sistem kuralları ile hizmet karşılığı almış olduğu ücret ve komisyonlar katılımcılara ve kamuya açıklanır, genel mektuplar ile duyurulur ve Takasbank internet sitesinde yayımlanır.

Kamuya açıklanacak verilerde, tabi olunan BDDK, SPK ve TCMB mevzuatı gereği banka sırrı, müşteri sırrı ve ticari sırların korunmasına dikkat edilir.

CPMI-IOSCO 2 No.lu Prensibi İçin Takasbank Değerlendirme Sonucu

Tam Uyumlu ☒ (Observed)	Büyük Ölçüde Uyumlu ☐ (Broadly Observed)	Kısmen Uyumlu ☐ (Partly Observed)	Uyumsuz ☐ (Not Observed)	Uygulanabilir Değil ☐ (Not Applicable)
--	---	---	--	--

Prencip 3: Kapsamlı Risk Yönetimi Çerçevesi

FPA'lar; yasal risk, kredi riski, likidite riski, operasyonel risk ve diğer risklerin kapsamlı yönetimi için sağlam bir risk yönetim çerçevesine sahip olmalıdır.

Temel Husus 1: FPA kendisini etkileyen veya kendisinden kaynaklanan çeşitli risklerin tanımlanmasını, ölçülmesini, izlenmesini ve yönetimini sağlayacak risk yönetim politikalarına, prosedürlerine ve sistemlerine sahip olmalıdır. Risk yönetim çerçeveleri dönemsel olarak gözden geçirilmelidir.

FPA'dan kaynaklanan veya FPA'yı etkileyen riskler

S.3.1.1: FPA'dan kaynaklanan veya FPA'yı etkileyen ne tür riskler bulunmaktadır?

Bankacılık mevzuatı kapsamında tanımlanan birinci yapısal blok riskleri ve ikinci yapısal blok riskleri Banka'yı etkileyen riskleri oluşturmaktadır. Banka'nın maruz kaldığı birinci yapısal blok riskleri kredi riski, piyasa riski ve operasyonel risk iken; ikinci yapısal blok riskleri ise likidite riski, bankacılık hesaplarından kaynaklanan faiz oranı riski ve merkezi karşı taraf genel iş riskidir.

Banka'nın yapısı ve faaliyetleri gereği sunduğu hizmetlerde yaşanabilecek bir kesintinin tüm sermaye piyasalarını etkileyebilecek nitelikte olması nedeniyle iş sürekliliği risklerine özellikle önem atfedilmektedir. İş sürekliliği riskleri operasyonel risk içerisinde değerlendirilmektedir.

Takasbank bünyesinde etkin bir risk yönetimi fonksiyonunun oluşturulması ve bu fonksiyonun yeterliliğinin gözetim ve denetiminden en üst düzeyde sorumlu organ Yönetim Kurulu'dur. Yönetim Kurulu tarafından yapılan yukarıda (2.6 no'lu soru) sayılan düzenlemeler risklerin tanımlanması, ölçülmesi, izlenmesi ve yönetilmesi için kapsamlı, tutarlı ve sağlam bir risk yönetimi çerçevesi sunmaktadır. Takasbank'ın risk yönetim çerçevesi asgari yılda bir kez gözden geçirilerek güncelliği muhafaza edilmektedir. Risk yönetimi politika, prosedür ve sistemlerinin etkinliği Yönetim Kurulu tarafından iç kontrol ve iç denetim fonksiyonları kullanılarak gözetim altında tutulmaktadır.

Risk yönetim politika, prosedür ve sistemleri

S.3.1.2: FPA'dan kaynaklanan veya FPA'yı etkileyen risklerin tanımlanması, ölçülmesi, izlenmesi ve yönetilmesine yardımcı olan politika, prosedür ve kontroller nelerdir?

Yönetim Kurulu tarafından onaylanan Takasbank Risk Yönetimi Yönetmeliği uyarınca risklerin tanımlanması, ölçülmesi, izlenmesi ve yönetilmesine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir. Bu Yönetmeliğe bağlı olarak hazırlanan Takasbank Operasyonel Risk Yönetimi Prosedürü uyarınca ise Banka'nın operasyonel risk ölçülmesi, izlenmesi, yönetilmesi ve kontrol edilmesine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir.

İçsel sermaye yeterliliği değerlendirme sürecinin işleyişine, sermaye yeterliliği politikasına, likidite ve fonlamaya ilişkin politikasına ve bu kapsamda hazırlanacak raporlara yönelik usul ve esaslar Takasbank İçsel Sermaye Yeterliliği Değerlendirme Süreci Yönergesi'nde, Banka

tarafından uygulanan stres testlerine ilişkin ilkeler, varsayımlar ve uygulamalar ise Takasbank Stres Testi Programı Politika ve Uygulama Usulleri Prosedürü'nde yer almaktadır.

İş Sürekliliği Yönetim Sistemine ilişkin stratejilerin belirlenmesine ve uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar için çerçeve politika ise Takasbank İş Sürekliliği Yönergesi'dir. Bununla birlikte, Bankamızda İş Sürekliliği Prosedürü, İş Sürekliliği Planı, Borsa İstanbul Grubu Acil Durum Eylem Planı, Bilgi Sistemleri Süreklilik Planı, Salgın Hastalık Eylem Planı, İletişim Planı, Takasbank Yeniden Yapılandırma Planı ve Takasbank Faaliyetlerin Düzenli Şekilde Yavaşlatılması Planı da bulunmaktadır.

S.3.1.3: FPA tarafından çeşitli risklerinin tanımlanması, ölçülmesi, izlenmesi ve yönetilmesine yardımcı olarak ne tür risk yönetim sistemleri kullanılmaktadır?

Takasbank Operasyonel Risk Yönetimi Prosedürü uyarınca Banka'nın her bir birimi tarafından servis ve alt servis bazlı olarak tanımlanan riskler Operasyonel Risk Veri Tabanı aracılığıyla izlenmektedir. Asgari yılda bir kez güncellenen Operasyonel Risk Veri Tabanı'nda, Banka Servis Kataloğu baz alınarak Risk Yönetimi Birimi ile İç Kontrol Birimi koordinasyonunda tüm birimlerle karşılıklı görüşmeler yapılarak alt servislerin içerdiği riskler ve bu risklere ilişkin olarak tesis edilen kontroller servis sahipleri ve/veya risk ve kontrol sorumluları tarafından tüm Banka çalışanlarının erişimine her an açık olan ortak bir alanda istenildiğinde tanımlanabilmektedir. Söz konusu veri tabanına ilişkin kayıtlar yıllık iç denetim ve iç kontrol çalışmaları ile Yönetim Beyanı çalışmalarına da girdi teşkil etmektedir. Net risk düzeyi, operasyonel risk iştahına eşit veya risk iştahının üzerinde olan riskler için önerilen aksiyonlar ile anahtar risk göstergeleri İç Kontrol Birimi tarafından takip edilmekte ve söz konusu riskler Risk Yönetimi Birimi tarafından Üst Yönetim'e raporlanarak gerekli aksiyonların alınması sağlanmaktadır.

S.3.1.4: Söz konusu risk yönetim sistemleri, FPA'nın ve uygun durumlarda FPA'nın katılımcıları ve bunların müşterileri gibi diğer ilgili tarafların maruz kaldığı risklerin toplulaştırılması imkanını nasıl sunmaktadır?

Takasbank Operasyonel Risk Yönetimi Prosedürü uyarınca Banka'nın servis ve alt servis bazlı riskleri Operasyonel Risk Veri Tabanı'nda, meydana gelen kayıplar ise Operasyonel Risk Kayıp Veri Tabanı'nda toplulaştırılmaktadır. Söz konusu veri tabanları incelendiğinde; çek takas sistemi kapsamında herhangi bir kaybın gerçekleşmediği ve operasyonel risk iştahına eşit veya operasyonel risk iştahının üzerinde herhangi bir risk kaydı bulunmadığı görülmektedir. Bununla birlikte, yıllık bazda gerçekleştirilen olağanüstü durum tatbikatlarına katılımcılar katılmaktadır.

Risk yönetim politika, prosedür ve sistemlerinin incelenmesi

S.3.1.5: Risk yönetim politika, prosedür ve sistemlerinin geliştirilmesi, onaylanması ve sürdürülmesi süreci ne şekilde işlemektedir?

Risk yönetim politika ve prosedürleri Risk Yönetimi Birimi tarafından hazırlanarak Denetim Komitesi'ne arz edilmekte olup, Denetim Komitesi tarafından uygun görülmesi halinde Yönetim Kurulu'na sunularak onaylanmaktadır. Yönetim Kurulu tarafından onaylanan politika ve prosedürler Banka'nın tüm çalışanlarının erişebileceği bir ortama (sisteme) aktarılmakta ve çalışanlara e-posta aracılığıyla bildirilmektedir.

Maruz kalınan risklerin değerlendirilmesi için gerekli sistemin tesis edilmesinden, Bankanın risklerini sermaye düzeyi ile ilişkilendirecek bir sistemin geliştirilmesinden ve içsel politikalara uyumun izlenebilmesi için gerekli yöntemlerin belirlenmesinden Yönetim Kurulu sorumludur.

Bankanın taşıdığı risklerin tespit edilmesi, ölçülmesi, izlenmesi ve kontrol edilmesi için gerekli yöntem, araç ve uygulama usullerinin mevcut olup olmadığını değerlendirmek Denetim Komitesi'nin sorumluluğundadır.

Risk yönetiminde faaliyet kolu yönetimi, merkezi risk yönetimi fonksiyonu ve bağımsız gözden geçirmeden oluşan üçlü savunma hattı yaklaşımı kullanılır.

- Faaliyet kolu yönetiminde, Banka'nın her bir birimi tarafından sunulan ürün ve hizmetlerden, kullanılan süreç, insan kaynağı ve sistemlerden kaynaklanan riskler tespit edilerek, servis ve alt servis bazlı riskler ve kontroller tanımlanır ve Üst Düzey Yönetim bilgilendirilerek uygun aksiyonların alınması sağlanır.
- Merkezi risk yönetimi fonksiyonu, Banka içerisinde risk ve kontrol sistemlerinin tesis edilmesi, görev ve sorumlulukların ayrıştırılması ile süreç ve fonksiyonların onları icra eden operasyonel birimler dışında Risk Yönetimi Birimi, ile İç Kontrol Birimi tarafından gözden geçirilmesi yoluyla sağlanır.
- Bağımsız gözden geçirme süreci, risk yönetimi, mevzuat ve uyum ile iç kontrol çerçevesinin tüm yönleriyle değerlendirilmesinden oluşur ve İç Denetim Birimi tarafından icra edilir.

S.3.1.6: FPA risk yönetim politika, prosedür ve sistemlerinin etkinliğini ne şekilde değerlendirmektedir?

Politika, prosedür ve sistemlerin mevzuata uygunluğu ve güncel olması esas olup, Banka içi mevzuatın, görev tanımlarının ve iş akışlarının güncel tutulmasına ilişkin çalışmalar Mevzuat ve Uyum Birimi'nin koordinasyonunda Banka'nın tüm birimleri tarafından gerçekleştirilmektedir.

Yönetim Kurulu; sürekli ve etkin bir şekilde, Banka'nın hedeflerine ulaşma derecesini, faaliyetlerini ve performansını değerlendirir, faaliyetlerin ilgili mevzuata, esas sözleşmeye, iç düzenlemeler ile oluşturulan politikalara uygunluğunu izler ve kontrol eder.

Denetim Komitesi, Yönetim Kurulu adına Banka'nın İç Kontrol, Mevzuat ve Uyum, Risk Yönetimi ve İç Denetim Birimleri sistemlerin etkinliğini ve yeterliliğini gözetmekle görevlidir.

Risk yönetim politika, prosedür ve sistemlerinin etkinliği rutin kontrol ve denetim faaliyetleri aracılığıyla İç Kontrol Birimi ile İç Denetim Birimi tarafından değerlendirilmektedir. Bununla birlikte, bağımsız denetçiler, iş sürekliliği ve bilgi güvenliği kapsamında dış denetçiler ile düzenleyici ve denetleyici otoriteler tarafından da söz konusu hususlar denetlenmektedir.

S.3.1.7: Risk yönetim politika, prosedür ve sistemleri FPA tarafından ne sıklıkta gözden geçirilmekte ve güncellenmektedir? Söz konusu gözden geçirme çalışmaları, risk yoğunlaşmasındaki dalgalanmaları, değişen çevresel koşulları ve piyasa uygulamalarını ne şekilde göz önünde bulundurmaktadır?

Risk yönetimi politika, prosedür ve sistemleri asgari yıllık bazda olmak üzere, gerekli görülen sıklıkta (Örneğin değişen piyasa koşulları veya finansal bozulmalar sebebiyle) gözden geçirilmektedir.

Takasbank'ın risk yönetim çerçevesi asgari yılda bir kez gözden geçirilerek güncelliği muhafaza edilmektedir. Risk yönetimi politika, prosedür ve sistemlerinin etkinliği Yönetim Kurulu tarafından iç kontrol ve iç denetim fonksiyonları kullanılarak gözetim altında tutulmaktadır.

Temel Husus 2: FPA, katılımcılarını ve ilgili durumlarda katılımcıların müşterilerini, FPA'ya yükledikleri riskleri yönetmeleri ve sınırlandırmaları hususunda teşvik etmelidir.

S.3.2.1: FPA katılımcılarına ve ilgili durumlarda bunların müşterilerine FPA'ya yükledikleri riskleri yönetmelerini ve sınırlandırmalarını teminen hangi bilgileri sağlamaktadır?

Takasbank Çek Takas Sisteminde merkezi karşı taraf hizmeti vermemektedir. Ancak Çek Takas Sisteminde katılımcıların yükümlülüklerini yerine getirmediği durumlarda kullanılmak üzere garanti mekanizması kurulmuş olup, katılımcılar bulundurmamakla yükümlü oldukları garanti mekanizması katkı payı tutarlarını, yatırmış oldukları teminatların değerlenmiş hallerini ve margin call durumunda eksik teminat yükümlülüklerini Takasbank ekranları vasıtasıyla izleyebilmektedirler.

Söz konusu uygulamaya ilişkin esaslar İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nın "Teminatlara ve Garanti Mekanizması Katkı Payına İlişkin esaslar" başlıklı Dördüncü Bölümünde detaylı bir şekilde açıklanmıştır.

S.3.2.2: FPA katılımcılarına ve ilgili durumlarda bunların müşterilerine FPA'ya yükledikleri riskleri izlemelerini ve yöntemlerini teminen hangi teşvikleri sağlamaktadır?

Çek Takas sisteminin katılımcıları bankalar olup, bankaların müşterilerine karşı yükümlüklerinden sorumlu değildir.

Söz konusu uygulamaya ilişkin esasların yer aldığı İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları genel mektup ile katılımcılara duyurulmakta ve güncel hali Banka kurumsal internet sitesinde erişilebilir halde yer almaktadır.

S.3.2.3: FPA politika ve sistemlerini, katılımcılarının ve ilgili durumlarda bunların müşterilerinin risklerini yönetmelerinde ve sınırlandırmalarında etkin olarak kullanabilmeleri için ne şekilde tasarlanmaktadır?

Takasbank Çek Takas Sisteminde merkezi karşı taraf hizmeti vermemektedir. Ancak katılımcıların yükümlülüklerini yerine getirmediği durumlarda kullanılmak üzere garanti mekanizması kurulmuş olup, katılımcılar bulundurmamakla yükümlü oldukları garanti mekanizması katkı payı tutarlarını, yatırmış oldukları teminatların değerlenmiş hallerini ve margin call durumunda eksik teminat yükümlülüklerini Takasbank ekranları vasıtasıyla izleyebilmektedirler.

Söz konusu uygulamaya ilişkin esaslar İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nın "Teminatlara ve Garanti Mekanizması Katkı Payına İlişkin esaslar" başlıklı Dördüncü Bölümünde detaylı bir şekilde açıklanmıştır.

Sistem Kuralları genel mektup ile katılımcılara duyurulmakta ve güncel hali Banka kurumsal internet sitesinde erişilebilir halde yer almaktadır.

Temel Husus 3: FPA, karşılıklı bağımlılığın sonucunda diğer kuruluşlardan (diğer FPA'lar, mutabakat bankaları, likidite sağlayıcıları ve servis sağlayıcıları vb.) kaynaklanan ve bu kuruluşlara yüklediği önemli riskleri düzenli olarak gözden geçirmeli ve söz konusu risklere yönelik uygun risk yönetim araçları geliştirmelidir.

Önemli riskler

S.3.3.1: FPA, karşılıklı bağımlılığın bir sonucu olarak diğer kuruluşlardan kaynaklanan ve bu kuruluşlara yüklediği önemli riskleri nasıl tanımlamaktadır? FPA'nın bu kapsamda tanımlamış olduğu önemli riskler nelerdir?

Çek takas hizmeti kapsamında mutabakatın nihayete erdirilmesi çerçevesinde TCMB EFT sistemi kullanılmaktadır. Takasbank TCMB tarafından kritik katılımcı olarak belirlenmiştir. Herhangi bir şekilde EFT sisteminin çalışmaması durumunda mutabakatın tamamlanması gerekmektedir. Bu çerçevede; gerek kritik katılımcı olmamız gerekse verdiğimiz hizmetin sürekliliğinin sağlanması kapsamında her yıl TCMB tarafından planlanan TCMB Ödeme Sistemleri İş Sürekliliği testlerine kritik katılımcı olarak katılım sağlanmaktadır. İlgili testlerde EFT sisteminin çalışmaması halinde ödeme ve transferlerin ne şekilde yapılacağı planlanan senaryolar çerçevesinde test edilmektedir.

S.3.3.2: Söz konusu riskler nasıl ölçülmekte ve izlenmektedir? FPA söz konusu riskleri ne sıklıkta gözden geçirmektedir?

Borsa İstanbul Veri Merkezi ile Ankara'da yer alan Olağanüstü Durum Veri Merkezi arasında yedekli hatların tesis edilmiş olması nedeniyle Banka'ya verilen destek hizmetlerinin aksaması durumunda ikincil veri merkezinde bulunan sistemler üzerinden hizmetler verilebilmektedir. Ayrıca dış kaynaklı hizmet kesintileri iş sürekliliği kapsamında yıllık bazda takip edilmekte olup, sonuçlarını içeren Özet BS Risk Değerlendirme Raporu asgari yıllık periyotta Yönetim Kurulu'na sunulmaktadır. Ek olarak Özet BS Risk Değerlendirme Raporundan yararlanılarak, bilgi teknolojilerine ilişkin risk değerlendirmesi, Takasbank süreklilik-güvenilirlik raporu ve sızma testi raporu ile birlikte TCMB'ye iletilmektedir.

Riskler Operasyonel Risk Veri Tabanı ve Operasyonel Risk Kayıp Veri Tabanı aracılığıyla izlenmekte olup, Banka'nın Operasyonel Risk Kayıp Veri Tabanı'nda TCMB kaynaklı herhangi bir kayıp bulunmamaktadır.

Destek hizmetlerine yönelik olarak, BDDK tarafından yayımlanan Bankaların Destek Hizmeti Almalarına İlişkin Yönetmelik uyarınca yıllık bazda risk yönetimi programı oluşturulmakta ve destek hizmeti alınan kuruluşlar hakkında Risk Yönetimi Birimi tarafından hazırlanan Risk Analizi Raporu ve destek hizmetini alan ilgili birimce hazırlanan teknik yeterlilik raporu asgari yılda bir kez Denetim Komitesi değerlendirme raporu ekinde Yönetim Kurulu'na raporlanmaktadır. Bununla birlikte, Banka tarafından tedarikçilerin kritiklik seviyeleri tespit edilmekte ve önemli tedarikçiler belirlenmektedir.

Dış hizmet sağlayıcılarla yapılan sözleşmelerde karşı tarafın yükümlülükleri açıkça belirlenmiş olup, hizmetin kritikliğine göre farklı hizmet seviye anlaşması hükümleri (müdahale şekli ve süresi, bakım koşulları ve cezai hükümler gibi) sözleşmede yer almaktadır. Hizmet seviyesi anlaşması hükümlerine uyumun takibi açısından hazırlanan BT Dış HSA Değerlendirme Dönemsel Raporu gerekli aksiyonların alınmasının sağlanmasını teminen Satınalma Ekibi tarafından hazırlanarak süreç yürütülür. Bu süreçler ile tedarikçi performanslarının değerlendirilmesine, , teknik yeterlilik raporlarının ve bilgi notlarının (risk değerlendirmesi ve çıkış stratejisi vb. hususları içeren) hazırlanmasına ilişkin süreçler Takasbank Satın Alma Yönergesi, Takasbank Satın Alma Prosedürü, Takasbank Tedarikçi İlişkileri Yönetimi Prosedürü, Takasbank Destek Hizmeti ve Dış Hizmet Alım Prosedürü ile Takasbank Dış Hizmet Alımlarına İlişkin Hizmet Seviyesi Anlaşmaları Prosedürü'nde detaylı bir şekilde yer almaktadır.

Alım konusu hizmetin dış hizmet alım kapsamına girip girmediği hususu hizmeti talep eden bölüm/ekip tarafından, Gizlilik, Bütünlük, Kullanılabilirlik, Uyum, Finans, İtibar, Erişim ve Yetkilendirme etkisi göz önünde bulundurularak değerlendirilir. Değerlendirme çalışması Mevzuat ve Uyum Birimi ve Bilgi Sistemleri Kontrol Ekibine gönderilir. Aksi bir görüş olması durumunda ilgili Ekibe görüşler iletilir. Hizmeti talep eden Bölüm/Ekibin verdiği karar nihai karar olarak uygulanır. Dış hizmet olarak seçilen tedarikçiler için Teknik Yeterlilik Raporu hazırlanır. Tedarikçi yönetim sürecine ilişkin olarak İç Kontrol Birimi tarafından da periyodik kontroller gerçekleştirilmektedir.

Risk yönetim araçları

S.3.3.3: Diğer kuruluşlarla karşılıklı bağımlılıktan kaynaklanan risklerle ilgili olarak FPA hangi risk yönetim araçlarını kullanmaktadır?

Banka'nın maruz kaldığı/kalabileceği operasyonel riskler satın alınan sigorta poliçeleri ile büyük ölçüde teminat altına alınmaktadır. Bu kapsamda elektronik cihaz, makine kırılması, yangın ve hırsızlık, işveren mali mesuliyet, ferdi kaza, üçüncü şahıs mali sorumluluk, satın alınmıştır. Buna ek olarak Banka ile Borsa İstanbul ve MKK'yı birlikte teminat altına alan Ortak Mesleki Sorumluluk Poliçesi ve Yönetici Sorumluluk Sigortası Poliçesi'de bulunmaktadır.

Ayrıca Takasbank, BİAŞ ve MKK tarafından ortak olarak satın alınan "Finansal Kuruluşlara ait Geniş Kapsamlı Sigorta Poliçesi" ile de emniyeti suistimal, taşıma da dâhil olmak üzere kıymet kaybı ve hatalı transfer sebebiyle oluşacak hırsızlık riskleri, büro ve muhteviyatların zarar görmesi, kişilere, kıymetlere ve siber saldırı tehditleri, sahtecilik, sahte evrak riski, bilgisayar ve telefon suçları ile veri koruması riskleri teminat altına alınmıştır.

Bununla birlikte, Banka, BDDK Destek Hizmeti kapsamında olan tedarikçi firmalardan temin edilen hizmetler dolayısıyla maruz kalınabilecek risklerden dolayı oluşabilecek zararların tazmin edilebilmesi amacıyla ilgili şirketlerden sorumluluk sigortası da yaptırımalarını talep edebilmektedir.

S.3.3.4: Söz konusu risk yönetim araçlarının etkinliğini FPA nasıl değerlendirmektedir? Söz konusu risk yönetim araçlarını FPA nasıl gözden geçirmektedir? Gözden geçirme çalışmaları ne sıklıkta yürütülmektedir?

Satın alınan sigorta poliçeleri yıllık bazda yenilenmekte olup, Banka'nın yeni ürün veya hizmetleri sebebiyle sigorta kapsamına alınması gereken faaliyetleri de dâhil olmak üzere tüm hizmetler çerçevesinde söz konusu süreç yıllık bazda gözden geçirilmektedir.

Temel Husus 4: FPA, kritik faaliyet ve hizmetlerini süreklilik içerisinde sağlamasını engelleyecek muhtemel senaryoları tanımlamalı ve çeşitli yeniden yapılandırma veya faaliyetlerin düzenli şekilde yavaşlatılması seçeneklerinin etkinliğini değerlendirmelidir. FPA, söz konusu değerlendirmenin sonuçlarına bağlı olarak yeniden yapılandırma (recovery) veya faaliyetlerini düzenli şekilde yavaşlatma (orderly wind-down) için uygun planlar hazırlamalıdır.

FPA'nın kritik faaliyetlerini ve hizmetlerini yerine getirmesini engelleyecek senaryolar

S.3.4.1: FPA, kritik faaliyetlerini ve hizmetlerini yerine getirmesini engelleyecek potansiyel senaryoları nasıl tanımlamaktadır? Bu kapsamda hangi senaryolar tanımlanmış bulunmaktadır?

Bankamız iş sürekliliği yönetim sisteminde (İSYS) kesinti senaryoları, hizmetlerin verilmesinde gerekli olan kaynakların (varlık) belirlenmesi ve bu kaynakların herhangi bir sebeple mevcut olamaz, görevini yerine getiremez olması durumlarının tüm taraflarca değerlendirilmesi ile belirlenir. Bankamızda kaynaklar temelde 6 kategoride gruplanmıştır:

- Finansal Varlıklar (Para),
- İnsan Kaynağı,
- Tesis (çalışma ortamları ve donanımlar),
- Teknoloji (uygulamalar, altyapılar ve ilişkili tüm BT varlıkları),
- Tedarikçiler (Türk Telekom vb.) ve
- Hizmetlerimiz Kaynaklı Bağımlı Olduğumuz Dış Kurumlar (BİAŞ, MKK, TCMB, SWIFT, EPIAŞ, KKB, SBM, BKM, TÜRİB, muhabir bankalar gibi teknolojik olarak hizmetlerimizin sunulduğunda bağımlılığımızın olduğu kurumlar)

Her bir kaynağın geçici veya kalıcı olarak ortadan kalkmasına sebep olabilecek durumlar gerek hizmet yöneticileri tarafından Operasyonel Risk Veri Tabanı çalışmalarında, gerekse iş sürekliliği bakış açısıyla analiz edilmekte ve riskler tanımlanarak yıllık olarak gözden geçirilmektedir. İş sağlığı ve güvenliği riskleri de ilgili birim olan İnsan Kaynakları Bölümünün riskleri arasına dahil edilerek kapsam içine alınmaktadır. Aynı zamanda ilgili parti analizi çalışması ile kurum dışı tüm paydaşları (komşular, ortaklar, düzenleyiciler, yasal otoriteler, çalışanlar ve aileleri, tedarikçi grupları gibi) değerlendirilerek iş sürekliliği risklerini zenginleştirmektedirler.

Takasbank'ta 26 farklı iş sürekliliği kesinti senaryosu tanımlanmış olup, aşağıdaki gibidir:

- Banka binasının genel olarak kullanılamaması (binanın depreme maruz kalması veya deprem tehlikesi altında olması, bina önünde terör eylemi, doğa olayları sebebiyle Bankaya ulaşım sağlanamaması, binada yangın, sel baskını/tehlikesi veya çalışan güvenliğini tehlikeye atabilecek başka durumlar olması, güç kaynaklarının çalışmaması sonucu elektrik verilememesi)
- Birincil Veri Merkezinde (BVM) yer alan sistemlerin ve yedeklerinin çalışmaması (depreme maruz kalma, yangın, sel baskını, güç kesintisi)

- Birincil Veri Merkezi (BVM) firewall, omurga switch, load balancer, sanallaştırma sistemlerinde ve aynı zamanda bunların BVM'de bulunan yedeklerinde konfigürasyon / donanım / yazılım sorunu
- Birincil Veri Merkezi (BVM) birincil ve aynı zamanda yedek sanallaştırma sisteminin çalışmaması
- Bankacılık veri tabanı sunucularında donanım / konfigürasyon / yazılım sorunu
- Bankacılık veri tabanında yer alan verinin bütünlüğünün bozulması (bilgi güvenliği ihlali, insan / süreç / uygulama hatası)
- Uygulama ve / veya web ve/veya kuyruk sunucularında ve aynı zamanda yedeklerinde donanım / konfigürasyon / yazılım kaynaklı sorun
- İnternet ve lokal router'lar ve bunların yedeklerinde donanım/ konfigürasyon/ yazılım kaynaklı sorun sebebi ile katılımcı ve diğer paydaş erişimlerinin kesilmesi, içeriden internete erişilememesi
- Borsa İstanbul BVM extranet hatlarında ve aynı zamanda bunların BVM yedeklerinde oluşan sorun
- MKK mesajlaşması kuyruk sunucularında donanım/ konfigürasyon / yazılım kaynaklı sorun
- BISTECH uygulama ve / veya kuyruk sunucularında donanım/ konfigürasyon / yazılım kaynaklı sorun
- EFT GW uygulama ve / veya kuyruk sunucularında donanım/ konfigürasyon / yazılım kaynaklı sorun
- SWIFT Backoffice ile SWIFT uygulama ve / veya kuyruk sunucularında donanım/ konfigürasyon / yazılım kaynaklı sorun
- BISTECH donanımlarının birincillerinin yanında yedeklerinde de oluşan sorun
- Uygulamaların çalışması için gerekli olan objelerden (exe, stored procedure, tablo vb) bir veya birden fazlasının bozulması / silinmesi
- EPIAŞ ile aramızdaki webservis mesajlaşmasında veya iletişim hatlarında sorun
- SWIFT iletişimde servis sağlayıcı kaynaklı sorun
- Etki alanı (domain) sunucusu ve yedeğinde aynı anda oluşan donanım sorunu
- İşletim sistemi (Linux, Windows) konfigürasyon datasının ve/veya yazılımının bozulması sorunu
- İnternet servis sağlayıcı kaynaklı olarak banka içi ve dışı internet erişim sorunu
- Bankanın dışarıya açık servislerine hizmet durdurma atakları (DOS, DDOS, hackleme, vb) gerçekleştirilmesi sonucunda kritik servislerimizin çalışamaz hale gelmesi veya performans problemi oluşması sorunu
- Hizmetin verilebilmesi için gerekli olan kalifiye insan kaynağının yetersiz kalması, insan kaynağının kaybedilmesi veya iş göremez halde olması (Büyük İstanbul Depremi veya salgın hastalık sonucu toplu iş göremezlik, toplu iş bırakma vb.) sonucu hizmetin verilememesi
- Türkiye genelinde internet/extranet ağ erişimlerinde sorun yaşanması veya birincil ve ikincil veri merkezlerinden aynı anda çalışamaz hale gelmesine sebep olacak terör/doğa olayları
- ERP Sistemini sağlayan uygulamalar ve/veya altyapıların birincil sistemlerden çalışamaz hale gelmesi

- EBYS Sistemini sağlayan uygulamalar ve/veya altyapıların birincil sistemlerden çalışamaz hale gelmesi
- BISTECH sistemlerinin bir parçası olan MIQ veritabanından iletilmesi gereken verilerin senkronizasyon veya herhangi başka bir sebeple Takasbank Sistemlerine zamanında iletilmemesi

S.3.4.2: Bahse konu senaryolar, FPA'nın maruz kaldığı doğrudan kendisinden kaynaklanan ve kendisi dışındaki risklerin her ikisini de kapsayacak şekilde nasıl göz önünde bulundurmaktadır?

S.3.4.1 maddesinde yer verilen kesinti senaryoları Operasyonel Risk Veritabanında tanımlanan tüm riskleri kapsayacak şekilde analiz edilmiş ve belirlenmiş olup, FPA'nın maruz kaldığı doğrudan kendisinden kaynaklanan ve kendisi dışındaki risklerin her ikisini de kapsamaktadır.

Faaliyetleri yeniden yapılandırma veya düzenli şekilde yavaşlatma planları

S.3.4.3: Faaliyetlerin düzenli şekilde yavaşlatılması veya yeniden yapılandırılması için FPA ne tür planlara sahiptir?

Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinin Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik'in "Sistem İşleticisinin Faaliyet Esasları" başlıklı 11'inci maddesinin birinci fıkrasının (1) bendi uyarınca İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Yeniden Yapılandırma Planı hazırlanmakta ve Yönetim Kurulu tarafından onaylanmaktadır. Bununla birlikte, faaliyetlerin düzenli bir şekilde yavaşlatılmasına ilişkin olarak İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Faaliyetlerin Düzenli Şekilde Yavaşlatılması Planı hazırlanarak Yönetim Kurulu tarafından onaylanmıştır.

S.3.4.4: FPA'nın faaliyetlerin yeniden yapılandırılması veya düzenli şekilde yavaşlatılması stratejileri FPA'nın kritik faaliyet ve servislerini yerine getirmeyi sürdürmesini nasıl sağlamaktadır?

Bankamızın güçlü sermaye yapısı göz önünde bulundurularak, yeniden yapılandırma planı faaliyetlerin yavaşlatılmasına mahal vermeyecek şekilde; planda yer alan aksiyonların uygulanarak hizmetin devamlılığını sağlayacak şekilde tasarlanmıştır. Bununla birlikte, Bankamız tarafından iş riski ve yeniden yapılanma maliyeti karşılığı da tahsis edilmektedir.

Bununla birlikte, faaliyetlerin düzenli bir şekilde yavaşlatılmasına ilişkin olarak İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Faaliyetlerin Düzenli Şekilde Yavaşlatılması Planı hazırlanarak Yönetim Kurulu tarafından onaylanmıştır. Söz konusu plan, Takasbank'ın yürüttüğü MTK faaliyetlerinin SPK tarafından sonlandırılmasında, yasal düzenlemelerle belirlenen aksiyon adımlarını, Takasbank'ın yürüttüğü MKT faaliyetlerinin SPK tarafından sonlandırılması ve faaliyetlerine MTK olarak devam etmesinde uygulanacak aksiyon adımlarını ve Takasbank'ın yürüttüğü ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemlerine ilişkin faaliyetlere TCMB tarafından verilen izinlerin iptali/başka kurumlara devri halinde Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun uyarınca alınacak aksiyon adımlarını içermektedir.

S.3.4.5: FPA'nın faaliyetlerin yeniden yapılandırılması veya düzenli şekilde yavaşlatılması planları nasıl gözden geçirilmekte ve güncellenmektedir? Planlar ne sıklıkta gözden geçirilmekte ve güncellenmektedir?

İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Yeniden Yapılandırma Planı yıllık bazda gözden geçirilerek güncellenmekte olup, Yönetim Kurulu tarafından onaylanmaktadır. Benzer şekilde hazırlanan İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Faaliyetlerin Düzenli Şekilde Yavaşlatılması Planı da yıllık bazda gözden geçirilmektedir.

CPMI-IOSCO 3 No.lu Prensipleri İçin Takasbank Değerlendirme Sonucu

Tam Uyumlu ☒ (Observed)	Büyük Ölçüde Uyumlu ☐ (Broadly Observed)	Kısmen Uyumlu ☐ (Partly Observed)	Uyumsuz ☐ (Not Observed)	Uygulanabilir Değil ☐ (Not Applicable)
--	--	---	--	--

Prensip 4: Kredi Riski

FPA; katılımcılarından ve kendi yürüttüğü ödeme, takas ve mutabakat işlemlerinden kaynaklanacak kredi risklerini etkin bir şekilde ölçmeli, izlemeli ve yönetmelidir. FPA her bir katılımcısından kaynaklanacak riskleri yüksek bir güvenilirlik seviyesinde tam olarak karşılayabilecek yeterli finansal kaynağa sahip olmalıdır. Ayrıca, risk profili yüksek daha karmaşık faaliyetleri olan veya birden fazla ülkede sistemik öneme sahip bir MKT toplamda en büyük kredi riskini yaratabilecek iki katılımcının ve bunların iştiraklerinin olağanüstü ancak makul piyasa şartlarında temerrüde düşmesi durumunu içeren, ancak bununla sınırlı olmayan geniş kapsamlı stres senaryolarında ortaya çıkan ihtiyaçları karşılamaya yetecek ilave finansal kaynak bulundurmalıdır. Diğer MKT'ler ise en azından temerrüde düşmesi durumunda en büyük kredi riskini oluşturacak bir katılımcısının ve bunun iştiraklerinin olağanüstü ancak makul piyasa koşullarında temerrüde düşme olasılığını dikkate alarak ortaya çıkacak ihtiyaçları karşılamaya yetecek finansal kaynağı hazır bulundurmalıdır.

Temel Husus 1: FPA; sistem katılımcılarından dolayı maruz kalacağı ve sistemde yürütülen ödeme, takas ve mutabakat işlemleri neticesinde oluşacak kredi risklerini yönetebilmek için güçlü bir çerçeve oluşturmalıdır. Kredi riski, bugünkü risklerden veya gelecekteki risklerden yahut her ikisinden kaynaklanabilir.

S.4.1.1: FPA'nın katılımcılarından dolayı maruz kalacağı ve ödeme, takas veya mutabakat süreçlerinden kaynaklanacak mevcut veya gelecekteki muhtemel kredi risklerini yönetmek için sahip olduğu çerçeve nedir?

Kredi riski yönetim çerçevesi Takasbank Risk Yönetimi Yönetmeliği'nde yer almaktadır. Bu kapsamda Banka faaliyetlerinin yasal ve içsel sermaye sınırlarını aşmayacak ve Yönetim Kurulu tarafından genel ve risk türleri bazında tesis edilen risk iştahlarının altında kalacak şekilde sürdürülmesi Banka'nın risk türü bazında risk politikalarını oluşturmaktadır.

Bankaların İç Sistemleri ve İçsel Sermaye Yeterliliği Değerlendirme Süreci Hakkında Yönetmelik uyarınca hazırlanan İSEDES Raporu'nda Banka'nın maruz kalacağı riskler için gelecek üç yıllık dönemde ihtiyaç duyacağı sermaye miktarı baz, olumsuz ve aşırı olumsuz senaryolar için hesaplanmaktadır. Tabii olunan mevzuat gereği mevcut sermaye yeterliliği düzeyinin İSEDES çerçevesinde hesaplanan hedef oranın altında kalması durumunda, ivedilikle hedef oranın üzerine çıkılmasını sağlayacak bir aksiyon planı hazırlanmakta ve BDDK'ya sunulmaktadır. Banka'da, mevcut sermaye yeterliliği düzeyinin hedef oranın altında kaldığı herhangi bir durum yaşanmamıştır.

S.4.1.2: Söz konusu çerçeve, değişen piyasa şartları, piyasa uygulamaları ve yeni ürünler ışığında hangi sıklıkla gözden geçirilmektedir?

Risk yönetimi süreci ile politika ve uygulama usullerinin değişen koşullara uyum sağlaması zorunludur. Yönetim Kurulu söz konusu politika ve uygulama usullerinin yeterliliğini düzenli olarak değerlendirmekte ve gerekli değişiklikleri yapmaktadır.

Kredi riski iştahı asgari yılda bir kez gözden geçirilir. Kredi riski limitleri ve sinyal değerleri, piyasa koşulları ve Banka stratejisindeki değişimlere göre gözden geçirilmektedir.

Takasbank İçsel Sermaye Yeterliliği Değerlendirme Süreci Yönergesi uyarınca İSEDES, yıllık periyotlarda gözden geçirilir. Banka'nın stratejilerinde, iş planında, faaliyet çevresinde ya da İSEDES kapsamında kullandığı varsayım ve yöntemler üzerinde önemli ölçüde etki doğurabilecek herhangi bir değişiklik olması halinde periyodik gözden geçirme beklenmeden İSEDES'te gerekli düzeltmeler yapılır.

Kredi riskine yönelik aksiyonların yer aldığı İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Yeniden Yapılandırma Planı ise Risk Yönetimi Birimi koordinasyonunda Banka'nın ilgili tüm birimlerinin katılımıyla en az yılda bir kez gözden geçirilir.

Temel Husus 2: FPA kredi risklerinin kaynağını tespit ederek; bu riskleri düzenli bir şekilde ölçmeli, izlemeli ve bu riskleri kontrol altında tutabilmek için gerekli risk yönetimi araçlarını kullanmalıdır.

S.4.2.1: FPA kredi riskinin kaynaklarını nasıl tanımlamaktadır ve bu kapsamda tanımlanan risk kaynakları nelerdir?

Takasbank, sistem katılımcısı bankaların Takasbank'a karşı olan mutabakat yükümlülüklerini tam veya zamanında yerine getirememesi durumunu kredi riski olarak tanımlamaktadır. Kredi riskinin kaynağı sistem katılımcısının Takasbank'a olan yükümlülüklerin tam veya zamanında yerine getirememesi olabileceği gibi bu riskler karşılığında teminat olarak alınan varlıkların değerlerinde yaşanan düşüşün herhangi bir temerrüt halinde olası zararı karşılayacak büyüklükte olmaması durumu da olabilecektir.

Bununla birlikte sistem katılımcıları tarafından Takasbank'a tevdi edilen işlem teminatları ve garanti fonu katkı payları değerlendirilmek veya muhafaza edilmek üzere belli kuruluşlarda plase edilmektedir. Bununla birlikte Takasbank'ın bankacılık faaliyetleri kapsamında plasman işlemleri bulunmaktadır. Plasman işlemleri çerçevesinden ilgili kuruluşların Takasbank'a karşı geri ödeme yükümlülüklerini yerine getirmemeleri halinde Takasbank kredi riski ile karşı karşıya kalabilecektir.

Kredi riskinin kaynağı sistemdeki ödeme, takas ve mutabakat süreçlerinden doğabileceği gibi takas ve mutabakat ile doğrudan ilişkisi olmayan ancak sistem katılımcılarının da dahil olduğu nakit kredi uygulamaları ile hazine uygulamaları süreçlerinden de doğabilecektir.

S.4.2.2: FPA kredi riskini nasıl ölçmekte ve bu riskleri nasıl izlemektedir? FPA bu riskleri hangi sıklıkla yeniden hesaplamakta ve hangi sıklıkla yeniden hesaplayabilmektedir? Bilgiler nasıl güncel tutulmaktadır?

Banka'da kredi riski, BDDK tarafından yayımlanan Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik ve alt düzenlemeleri ile belirtilen hususlar çerçevesinde standart yaklaşım kullanılarak aylık bazda ölçülmekte ve BDDK tarafından tasarlanan yasal formlar aracılığıyla BDDK'ya bildirilmektedir.

Bununla birlikte, Banka Yönetim Kurulu tarafından kredi riskinin kontrol edilmesine yönelik olarak beş adet yoğunlaşma limiti ile sinyal değeri tesis edilmiştir. Söz konusu kredi riski yoğunlaşma limit değerlerinin takibi Risk Yönetimi Birimi tarafından gerçekleştirilmekte olup, Üst Düzey Yönetime ve Banka'nın ilgili birimlerine günlük bazda e-posta ile bildirilmektedir.

Risk Yönetimi Birimi tarafından sinyal değer aşımaları Denetim Komitesi'ne, Üst Düzey Yönetim'e ve riskten sorumlu ilgili birim yöneticilerine e-posta ile bildirilmektedir. Tahsis edilen risk

limitlerinde ve risk iştahında aşım meydana gelmesi halinde gerekli tedbirlerin alınması için Risk Yönetimi Birimi tarafından Üst Düzey Yönetim'e ve Denetim Komitesi'ne ivedilikle yazılı olarak bildirimde bulunulmaktadır.

Kredi riski limitleri ve sinyal değerleri piyasa koşulları ve Banka stratejisindeki değişimlere göre gözden geçirilmekte olup, gözden geçirme süreci, limitlerin, riskler ve Banka'nın risk iştahu karşısında anlamlı ve yeterli olup olmadığını belirlemeye yönelik olarak yapılmaktadır. Kredi riski limitlerinin gözden geçirilmesindeki asli sorumluluk ile Banka tarafından üstlenilen risklerin, risk limitleri dâhilinde olduğuna ve Banka Üst Yönetim'i tarafından izlendiğine ilişkin gözetim sorumluluğu Yönetim Kurulu'na aittir.

S.4.2.3: FPA tanımlanmış kredi riski kaynaklarını kontrol etmek için hangi araçları kullanmaktadır (Örnek olarak, RTGS veya DvP mekanizmaları kullanmak, gün içi kredileri ve net borç tutarını sınırlamak, yoğunlaşma limitleri belirlemek, günlük ya da gün içi pozisyonları piyasaya göre değerlemek gibi) ve FPA bu araçların etkinliğini nasıl ölçmektedir?

Kredi riski ile ilişkili bankacılık faaliyetleri iş birimleri tarafından risk odaklı bakış açısıyla idame ettirilmektedir. İş birimlerince gerçekleştirilen kontrollere ek olarak birimlerin faaliyetleri, Yönetim Kurulu adına inceleme ve denetim yapan İç Denetim Birimi tarafından dönemsel olarak denetlenmekte, İç Kontrol Birimi tarafından da belirli periyotlar dâhilinde riske dayalı olarak kontrol edilmektedir.

Temel Husus 3: Bir ödeme ya da menkul kıymet mutabakat sistemi her bir katılımcıdan kaynaklanacak mevcut ve varsa gelecekte ortaya çıkabilecek riskleri yüksek bir güvenilirlik seviyesinde teminat veya benzeri finansal kaynaklar ile karşılamalıdır. Mutabakat garantisi bulunmayan ancak katılımcıların sistemdeki ödeme, takas ve mutabakat süreçlerinden dolayı kredi riskine maruz kaldıkları netleştirme (gecikmeli net mutabakat-DNS) usulüne göre çalışan ödeme veya menkul kıymet mutabakat sistemleri, kredi risklerini karşılayabilecek finansal kaynaklara sahip olmalıdır.

Her bir katılımcıdan kaynaklanacak risklerin karşılanması

S.4.3.1: Ödeme / menkul kıymet mutabakat sistemi her bir katılımcıdan kaynaklanan mevcut ve varsa gelecekte ortaya çıkabilecek potansiyel riskleri ne şekilde karşılamaktadır? FPA'nın bu riskleri karşılamada kullandığı finansal kaynaklar nelerden oluşmaktadır? Bu finansal kaynaklar ne ölçüde erişilebilir?

Takasbank Çek Takas sistemi kapsamında maruz kaldığı kredi risklerini aşağıdaki hususlar çerçevesinde yönetmektedir.

- Katılımcılar, takas işlemlerinin sonuçlandırılmasına yönelik risklerinden kaynaklanan olası temerrütlerine karşılık olarak garanti mekanizması katkı payı yatırmak zorundadır.
- Takasbank, belirlenen katkı payı tutarının yeterliliğini devamlı olarak izler ve piyasa koşullarını gözeterek gerektiğinde katkı payı seviyelerinde değişikliğe gidebilir.
- Garanti mekanizması katkı payı tutarı, her bir katılımcının son 12 ayda Sisteme net borçlu olduğu günlerdeki net borç tutarlarının toplam tutarının, son 12 aydaki iş günü sayısına bölünmesi suretiyle elde edilen ortalama bakiyenin temerrüt olasılığı kat sayısı ile çarpılması suretiyle hesaplanır.

- Sistem katılımcıların ortalama temerrüt olasılığını betimleyen katsayı, Takasbank tarafından piyasa şartları dikkate alınarak belirlenir ve üç ayda bir gözden geçirilir.
- Sistemde en fazla ortalama konsantrasyona sahip üç katılımcıdan ek garanti mekanizması katkı payı alınır.
- Garanti mekanizması katkı payı olarak yatırılan varlıklar cari piyasa fiyatları ile günlük değerlenmekte, katkı payı açığı oluşan hesaplar için teminat tamamlama çağrısı yapılmaktadır.

S.4.3.2: Bu finansal kaynaklar ödeme/menkul kıymet mutabakat sisteminin mevcut ve varsa gelecekteki risklerinin tamamını yüksek bir güvenilirlik seviyesinde ne düzeyde karşılamaktadır? Ödeme/menkul kıymet mutabakat sistemi finansal kaynaklarının yeterliliğini hangi sıklıkla değerlendirmektedir?

Takasbank, çek takas sisteminde finansal kaynaklarının yeterliliğini yıllık olarak sınamaktadır. İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları çerçevesinde, sistem katılımcılarının temerrüdü halinde başvurulacak kaynaklar aşağıdaki gibidir:

- Temerrüde düşen sistem katılımcısının garanti mekanizması katkı payı
- Diğer sistem katılımcılarının yatırılmış garanti mekanizması katkı payları.

Bu doğrultuda, çek takas sistemi özelinde aşağıda yer aldığı gibi bir stres testi programı uygulanmaktadır.

- Stres testleri ile mevcut ve potansiyel finansal kaynakların yeterliliği, piyasa koşulları altında oluşan sistem katılımcılarının mutabakat yükümlülükleri göz önüne alınarak test edilir.
- Stres testi programı ile çek takas sistemi için oluşturulan garanti mekanizması büyüklüğünün sistem katılımcılarının temerrüdü durumunda yeterliliği analiz edilir.
- Stres testi metodolojisine ilişkin olarak, günlük bazda net mutabakat yükümlülüğü piyasada ilgili gün itibarıyla garanti mekanizması büyüklüğünden daha düşük olan katılımcı sayısı dikkate alınarak, garanti mekanizmasının yeterliliği sınanmaktadır.

Temel Husus 7: FPA, katılımcılarının bireysel olarak yahut birlikte temerrüde düşmeleri sonucu FPA'ya olan yükümlülüklerinden dolayı oluşabilecek kredi kayıplarını eksiksiz olarak ele alan açık kural ve prosedürler oluşturmalıdır. Söz konusu kural ve prosedürler, (mevcut yöntemlerle) karşılanamayan kredi kayıplarının temerrüde düşen katılımcılara nasıl dağıtılacağını ve likidite sağlayan kurumlardan ödünç alınan fonların nasıl geri ödeneceğini kapsayacak şekilde belirlenmelidir. Ayrıca söz konusu kural ve prosedürler, stres durumunda kullanılmış olan finansal kaynakların FPA'nın faaliyetlerini güvenli ve güçlü bir şekilde sürdürmeye devam edebilmesi için tekrar yerine konulması sürecini de içermelidir.

Kredi kaybının dağıtımı

S.4.7.1: FPA'nın kural ve prosedürleri katılımcıların bireysel olarak yahut birlikte temerrüde düşmeleri sonucunda FPA'ya olan yükümlülükleri nedeniyle karşılaşılabilecek tüm kredi kayıplarını açık bir şekilde nasıl kapsamaktadır? Söz konusu kural ve prosedürler, (mevcut yöntemlerle)

karşılanamayan kredi kayıplarının nasıl ve hangi sırayla dağıtılacağını ve likidite sağlayan kurumlardan ödünç alınan fonların nasıl geri ödeneceğini ne şekilde açıklamaktadır?

İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nda "Temerrüt ve Mağduriyet Ödemesi İşlemleri" başlıklı 5'inci bölümünde temerrüt yönetim sürecine ilişkin detaylar açıklanmaktadır. Bu kapsamda, sistem katılımcılarının temerrüdü halinde başvurulacak kaynakların kullanımında aşağıda belirtilen öncelik sırasına uygun hareket edilmektedir:

- Temerrüde düşen sistem katılımcısının garanti mekanizması katkı payı
- Diğer sistem katılımcılarının yatırılmış garanti mekanizması katkı payları.

Çek takas sisteminde temerrüt yönetim kaynakları garanti mekanizması ile sınırlıdır.

Finansal kaynakların yeniden temini

S.4.7.2: FPA'nın stres durumunda kullanılmış olan finansal kaynakların yerine konulması sürecine ilişkin kural ve prosedürleri nelerdir?

İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nda "Garanti mekanizması katkı payı tamamlama çağrısı" başlıklı 29'uncu maddesi kapsamında, değerlendirilmiş garanti mekanizması katkı payı tutarında gerçekleşen değişiklikler veya diğer nedenlerle Takasbank tarafından belirlenmiş olan katkı payı tutarın altına düşmesi durumunda, Takasbank tarafından garanti mekanizması katkı payı tamamlama çağrısı her iş günü sonunda yapılır. Takasbank'ın garanti mekanizması katkı payı tamamlama çağrısını elektronik ortamda göndermesini müteakip, katılımcının başkaca bir ihbar ve bildirim gerekliliğinin kalmaksızın çağrıyı aldığı kabul edilir. Katılımcılar, garanti mekanizması katkı payı tamamlama çağrısı yükümlülüklerini bir sonraki iş günü en geç saat 11:00'a kadar yerine getirmek zorundadırlar. Bu süre zarfında yerine getirilemeyen yükümlülükler için temerrüt hükümleri uygulanır.

CPMI-IOSCO 4 No.lu Prensibi İçin Takasbank Değerlendirme Sonucu

Tam Uyumlu ☒ (Observed)	Büyük Ölçüde Uyumlu ☐ (Broadly Observed)	Kısmen Uyumlu ☐ (Partly Observed)	Uyumsuz ☐ (Not Observed)	Uygulanabilir Değil ☐ (Not Applicable)
--	--	---	--	--

Prensip 5: Teminat

Kendisinin veya katılımcılarının kredi riskini yönetmek için teminata gereksinimi olan bir FPA, düşük kredi, likidite ve piyasa risklerine sahip olan teminatları kabul etmelidir. Söz konusu FPA, aynı zamanda ihtiyatlı iskonto oranları (haircut) ve yoğunlaşma limitleri oluşturmalı ve uygulamalıdır.

Temel Husus 1: FPA düzenli olarak teminata kabul ettiği varlıkları genel olarak düşük kredi, likidite ve piyasa riskine sahip olan varlıklarla sınırlamalıdır.

S.5.1.1: İstisnai sebeplerle kabul edilebilecek teminatlar da dahil olmak üzere, FPA belli bir varlığın teminat olarak kabul edilip edilmeyeceğini nasıl belirlemektedir? FPA, istisnai sebep olarak nitelendirilecek durumları nasıl belirlemektedir? FPA, bu saptamaları hangi sıklıkla yeniden ayarlamaktadır? FPA, hangi sıklıkla istisnai sebeple teminat kabul etmektedir ve bu türde teminat kabullerine limit koymuş mudur?

Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinin Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik'in 23'üncü maddesi uyarınca, sistem işleticisinin katılımcılardan kabul edilen varlıkların kredi, likidite ve piyasa risklerinin düşük olmasına özen göstermesi, nakit dışı varlıkların fiyatlamasını ve iskonto oranlarını mali piyasalardaki gelişmeler paralelinde güncellemesi ve bu varlıkların yönetimi ve izlenmesi için etkin bir sistem kurması hükme bağlanmıştır. Bu doğrultuda, İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nın 26'ncı maddesi uyarınca, garanti mekanizması katkı payı olarak kabul edilecek varlıklar aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

- Nakit (Türk Lirası/Konvertible Döviz)
- Devlet İç Borçlanma Senedi
- T.C. Hazine Varlık Kiralama A.Ş. Tarafından İhraç Edilen Kira Sertifikaları

İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nda sayılanlar dışında herhangi bir varlığın teminat olarak kabulü ancak Bankamız Yönetim Kurulu ve TCMB onayı ile mümkün olabilecektir.

Kabul edilen teminatlarla ilgili genel kuralların tatbik edilmediği istisnai bir uygulama bulunmamaktadır.

S.5.1.2: Getirilen teminatın kabul kriterlerini karşılaması için, FPA teminatı nasıl izlemektedir?

Teminatlarla ilgili tüm parametreler Takasbank sistemine tanımlı vaziyette bulunmakta, manuel yürütülen bir süreç bulunmamaktadır. Dolayısıyla teminata kabul edilmeyen varlıkların teminat olarak yatırılması sistemsel olarak mümkün değildir.

S.5.1.3: FPA, olası ters eğilim riskini nasıl tanımlamakta ve asgari düzeye indirgemektedir - örneğin kabul ettiği teminatı sınırlamak gibi (teminat yoğunlaşma limitlerini içerecek şekilde)?

Spesifik ters eğilim riski; alınan teminatın piyasa değeri ile maruz kalınan riskin cari değeri arasında ters yönlü korelasyon bulunmasından kaynaklanabilecek risk olup, İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nın 26'ncı maddesi uyarınca, garanti mekanizması katkı payı olarak kabul edilecek varlıklar aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

- Nakit (Türk Lirası/Konvertible Döviz)
- Devlet İç Borçlanma Senedi
- T.C. Hazine Varlık Kiralama A.Ş. Tarafından İhraç Edilen Kira Sertifikaları

Temel Husus 2: FPA ihtiyatlı değerlendirme uygulamaları kurmalı, düzenli olarak test edilen ve stresli piyasa koşullarını dikkate alan iskonto oranı (haircut) uygulamaları geliştirmelidir.

Değerleme Uygulamaları

S.5.2.1: FPA, teminatının piyasa fiyatlarına göre değerlemesini hangi sıklıkla yapmaktadır? En azından günlük olarak yapmakta mıdır?

Takasbank çek takas işlemleri için garanti mekanizması katkı payı olarak kabul ettiği varlıkları günlük olarak değerlemeye tabi tutmaktadır. Garanti mekanizması katkı payı karşılığı kabul edilen varlıklar, güncel piyasa fiyatları ile değerlendirilmelerini teminen Takasbank tarafından belirlenen fiyatlar üzerinden asgari her işlem günü sonunda değerlemeye tabi tutulur.

S.5.2.2: Piyasa fiyatları varlıkların gerçek fiyatlarını yansıtmadığında, FPA varlık değerlemede takdir yetkisini kullanmaya ne ölçüde yetkilidir?

Çek takas işlemleri için garanti mekanizması katkı payı olarak kabul edilen varlıkların değerlemesinde, TCMB tarafından ilan edilen fiyatlar kullanılmaktadır. Bununla birlikte, İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nın 30'uncu maddesi uyarınca, değerlemeye ilişkin fiyatların temininde sorun yaşanması durumunda garanti mekanizması katkı payı değerlemesine ilişkin olarak Takasbank tarafından internet sitesinde yayımlanan teorik fiyat kılavuzu kullanılmaktadır.

İskonto Oranı Uygulamaları

S.5.2.3: FPA, iskonto oranını nasıl belirlemektedir?

Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinin Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik'in 23'üncü maddesi uyarınca, sistem işleticisinin katılımcılardan kabul edilen varlıkların kredi, likidite ve piyasa risklerinin düşük olmasına özen göstermesi, nakit dışı varlıkların fiyatlamasını ve iskonto oranlarını mali piyasalardaki gelişmeler paralelinde güncellemesi ve bu varlıkların yönetimi ve izlenmesi için etkin bir sistem kurması hükme bağlanmıştır.

Bankamız uygulamaları kapsamında, garanti mekanizması katkı payına uygulanacak iskonto oranlarını yansıtan değerlendirme katsayılarının hesaplanmasında, Bankamız tarafından uygun görülen parametrik, parametrik olmayan veya simülasyon tabanlı istatistiksel yöntemler kullanılmaktadır. Garanti mekanizması katkı payı değerlendirme katsayılarının belirlenmesinde, ilgili varlığın Takasbank tarafından değerlendirilen kredi riski, vadesi, olağanüstü piyasa koşullarındaki volatilitesi, likiditesi ve varsa kur riski dikkate alınmaktadır.

Yapılacak hesaplamalarda kullanılacak istatistiksel güven düzeyi %99,90 kullanılacak likide etme süresi ise 2 iş günü olarak dikkate alınmaktadır. Hesaplamalarda kullanılacak tarihsel verinin 1 yıldan az olmaması esastır. Yeterli veya hiç tarihsel verinin bulunmadığı varlıklar için değerlendirme katsayıları, benzer niteliklere sahip varlıklar için hesaplanan katsayılar kıyas alınarak belirlenmektedir. Teminat değerlendirme katsayıları İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nda belirlenmiş ve duyurulmuştur.

S.5.2.4: FPA, iskonto oranlarının yeterliliğini (uygunluğunu) nasıl test etmekte ve stresli piyasa koşullarında teminatın nakde çevrilmesini de içeren varlıkların değerindeki potansiyel düşüşleri de göz önünde bulundurarak iskonto prosedürlerini nasıl onaylamaktadır? FPA bu testleri hangi sıklıkta yapmaktadır?

Teminat değerlendirme katsayıları uygulanmadan önce örneklem içi geriye dönük testler tatbik edilerek kalibre edilmektedir. Son bir yıllık dönemde, teminata kabul edilen varlıklar ile teminat değerlendirme katsayıları ve elde tutma süreleri kullanılarak elde edilen oransal değer değişimlerinin indirim katsayısını iki iş gününden daha fazla aşması durumunda, değerlendirme katsayıları çarpım faktörleri ile kalibre edilmektedir. Aşım sayısının 5 iş gününden fazla olması durumunda ise kullanılan veri seti, güven düzeyi ve model tekrar gözden geçirilmektedir.

Aynı şekilde, teminat değerlemede kullanılan katsayılar aylık olarak örneklem dışı veri ile geriye dönük teste tabi tutularak valide edilmektedir. Bir varlık grubunda geçmiş bir yıllık dönemde ortalama iki iş gününden daha fazla aşım gerçekleşmesi ve değerlendirme katsayılarının önceden herhangi bir kalibrasyona tabi tutulmamış olması durumunda, bu katsayılar çarpım faktörleriyle kalibre edilmekte, önceden kalibrasyon uygulanmış olması halinde ise tekrar hesaplanmaktadır.

Temel Husus 3: Konjonktürel düzeltmelere olan ihtiyacı azaltmak için FPA, olabildiğince uygulanabilir ve ihtiyatlı olacak düzeyde, stresli piyasa koşullarını da dikkate alarak ayarlanmış kalıcı ve ihtiyatlı iskonto oranları belirlemelidir.

S.5.3.1: FPA, iskonto oranı ayarlamalarının potansiyel konjonktürel değişikliklerini nasıl tanımlamakta ve değerlendirmektedir? Konjonktürel ayarlamalara olan ihtiyacı azaltmak için FPA ne yapmaktadır? (Örneğin, iskonto oranlarını ayarlarken stresli piyasa koşullarını göz önünde bulundurmak gibi)

Yukarıda (5.2) detaylı olarak açıklandığı üzere, Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinin Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik'in 23'üncü maddesi uyarınca, Sistem işleticisinin katılımcılardan kabul edilen varlıkların kredi, likidite ve piyasa risklerinin düşük olmasına özen göstermesi, nakit dışı varlıkların fiyatlamasını ve iskonto oranlarını mali piyasalardaki gelişmeler paralelinde güncellemesi ve bu varlıkların yönetimi ve izlenmesi için etkin bir sistem kurması hükme bağlanmıştır. Bu doğrultuda, değerlendirme katsayılarının belirlenmesinde, teminat değerinde uç piyasa koşullarında kaydedilen volatilitenin göz önünde bulundurulması, döngüselliğin azaltılması ile ihtiyatlı ve istikrarlı bir seviyenin belirlenmesi için asgari 5 yıllık veri seti ve %99,90 güven düzeyi kullanılmaktadır. Veri setinin son dönemlerde yaşanan uç oynaklıkları barındırmasına özellikle dikkat edilmektedir.

Temel Husus 5: Sınır ötesi teminat kabul eden bir FPA, bu teminatın kullanımı esnasında ortaya çıkabilecek riskleri asgari düzeye indirmeli ve bu teminatın zamanında kullanılabilirliğini sağlamalıdır.

S.5.5.1: Sınır ötesi teminat kabul etmekle FPA'nın karşılaştığı yasal risk, operasyonel risk, piyasa riski ve diğer riskler nelerdir? FPA, bu riskleri nasıl asgari düzeye indirmektedir?

Çek takas işlemleri kapsamında sınır-ötesi olarak nitelendirilebilecek bir menkul kıymet henüz garanti mekanizması katkı payı olarak kabul edilmemektedir.

S.5.5.2: FPA, sınır ötesi teminatın zamanında kullanılabilirliğini nasıl temin etmektedir?

Çek takas işlemleri kapsamında sınır-ötesi olarak nitelendirilebilecek bir menkul kıymet henüz garanti mekanizması katkı payı olarak kabul edilmemektedir.

Temel Husus 6: FPA, iyi tasarlanmış ve operasyonel olarak esnek bir teminat yönetim sistemi kullanmalıdır.

Teminat yönetim sistemi tasarımı

S.5.6.1: FPA'nın teminat yönetim sisteminin temel özellikleri nelerdir?

Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinin Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik'in 23'üncü maddesi uyarınca, Sistem İşleticisinin katılımcılardan kabul edilen varlıkların kredi, likidite ve piyasa risklerinin düşük olmasına özen göstermesi, nakit dışı varlıkların fiyatlamasını ve iskonto oranlarını mali piyasalardaki gelişmeler paralelinde güncellemesin ve bu varlıkların yönetimi ve izlenmesi için etkin bir sistem kurması hükme bağlanmıştır. Bu çerçevede, çek takas işlemleri kapsamında, Bankamız tarafından yürütülen risk ve garanti mekanizması yönetim sistemi kabul ettiği varlık çeşitleri, marjin gereksinimlerinin tam zamanlı güncellenmesi, gün sonlarında gerçekleştirdiği teminat değerlendirme metodolojisi ve karşılaşılabilecek tüm riskleri minimize etmeye yönelik koyduğu kurallar ile bir bütün halinde çalışmaktadır.

Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinin Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik'in 23'üncü maddesinin dokuzuncu fıkrası uyarınca, oluşturulan mekanizmalara sistem katılımcılarınca sağlanan varlıklar amaçları dışında kullanılamamaktadır. Bu varlıkların yasal takip süreçlerinde 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun'un 10'uncu maddesi hükümleri uygulanmaktadır. Bununla birlikte, katılımcılar tarafından sunulan garanti mekanizmasına sağlanan varlıklar, katılımcıların sistemde bulunan diğer varlıklarından ve sistem işleticisinin kendi varlıklarından ayrı izlenmektedir. Söz konusu hususlar, İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nın "Garanti Mekanizması Katkı Payının Kullanımı" başlıklı 31'inci maddesinde belirtilmektedir.

S.5.6.2: FPA, teminatın yeniden kullanımını ve sağlanan teminata ilişkin hakları nasıl ve ne dereceye kadar takip etmektedir?

Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinin Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik'in 23'üncü maddesinin dokuzuncu fıkrası uyarınca, oluşturulan mekanizmalara sistem katılımcılarınca sağlanan varlıklar amaçları dışında kullanılamamaktadır. Bununla birlikte, katılımcılar tarafından bu madde uyarınca verilen teminatlar ile garanti mekanizmasına sağlanan varlıklar, katılımcıların sistemde bulunan diğer varlıklarından ve sistem işleticisinin kendi varlıklarından ayrı izlenmektedir.

Ayrıca, bu madde uyarınca oluşturulan mekanizmalara sistem katılımcılarınca sağlanan nakit varlıkların nemalandırılacak olması durumunda, sistem işleticisinin sistem katılımcılarınca sağlanan varlıkları riski düşük, likiditesi yüksek yatırım araçlarında değerlendirebileceği hükme bağlanmıştır.

Operasyonel esneklik

S.5.6.3: FPA'nın teminat yönetim sistemi, mevcut teminat izleme ve yönetme konularındaki değişikliklere nasıl ve ne derece uyum sağlamaktadır?

Teminat yönetimi sistemi, yeni limitler belirlenmesine, farklı teminat türlerinin kabulüne ve gerekli olması halinde uygulanan risk parametrelerinin değiştirilmesine operasyonel olarak müsaade edecek esnekliğe sahiptir.

S.5.6.4: Teminat yönetim sistemi çalışanları ne ölçüde, stresli piyasa koşullarında dahil söz konusu sistemin sorunsuz çalışmasını sağlamaktadır?

Teminat ve Temerrüt Yönetimi Ekibi, çek takas işlemlerinin teminat ve temerrüt yönetimi süreçlerini takip etmekle sorumludur. Takasbank bünyesinde MKT hizmeti verilen piyasalarda ve merkezi takas hizmeti sunulan Çek Takas Sistemi'nde kabul edilen teminatların ilgili mevzuat, risk limit ve parametrelerine uygun bir şekilde yönetimi de ilgili Ekip tarafından yakından izlenmektedir. Aynı Ekip temerrüt yönetiminden de sorumlu olup, teminatların stres altında yönetimi ile ilgili kural ve süreçlere sahiptir. Katılımcıların takas işlemlerinin sonuçlandırılmasına yönelik risklerinden kaynaklanan olası temerrütlerine karşılık garanti mekanizması oluşturulmuştur. Aylık olarak güncellenen katkı payı yükümlülükleri için yatırılacak teminatların değerlemesinde kullanılacak kesinti sayıları için parametrik, parametrik olmayan veya simülasyon tabanlı istatistiksel yöntemler ile teminatların stres koşulları altında likide edilme seviyeleri dikkate alınmaktadır.

CPMI-IOSCO 5 No.lu Prensibi İçin Takasbank Değerlendirme Sonucu

Tam Uyumlu ☒ (Observed)	Büyük Ölçüde Uyumlu ☐ (Broadly Observed)	Kısmen Uyumlu ☐ (Partly Observed)	Uyumsuz ☐ (Not Observed)	Uygulanabilir Değil ☐ (Not Applicable)
--	--	---	--	--

Prensip 7: Likidite Riski

FPA likidite risklerini etkin bir şekilde ölçmeli, izlemeli ve yönetmelidir. FPA, en azından sistemde en yüksek toplam likidite yükümlülüğünü doğuran katılımcının ve bunun iştiraklerinin olağanüstü ancak makul piyasa koşullarında temerrüde düşmesi durumunu içeren ancak bununla sınırlı olmayan muhtemel stres senaryolarında ödeme yükümlülüklerinin mutabakatının (aynı gün, gün içi veya günde birden çok defa) sağlanmasını yüksek bir güvenilirlik seviyesinde temin edecek tutarda ilgili tüm para birimleri cinsinden yeterli kaynak bulundurmaktadır.

Temel Husus 1: FPA; katılımcılarından, mutabakat bankalarından, nostro ajanlarından, saklamacı bankalardan, likidite sağlayıcılarından ve diğer kuruluşlardan kaynaklanabilecek likidite risklerini yönetebilmek için sağlam bir düzenleme ve uygulama prosedürüne sahip olmalıdır.

S.7.1.1: FPA'nın; katılımcılarından, mutabakat bankalarından, nostro ajanlarından, muhabir bankalarından, likidite sağlayıcılarından ve diğer kuruluşlardan kaynaklanan likidite risklerini ilgili tüm para birimleri cinsinden yönetmek için nasıl bir düzenleme ve uygulama prosedürü bulunmaktadır?

İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nın "Katılım Teminatı" başlıklı 23'üncü maddesi katılımcıların Takasbank'a olan aidat, ücret, komisyon ve diğer yükümlülüklerini kendilerine verilen süre içerisinde yerine getirmemesi halinde zararını karşılayabilmek amacıyla maktu tutarda talep ettiği katılım teminatını düzenlemektedir. Katılım teminatı piyasada likidite risklerinin önüne geçmeyi teminen nakit olarak talep edilir ve bu teminattan yapılacak tahsilatlar sonrasında katılımcının eksik tutarı 5 iş günü içerisinde tamamlaması gerekmektedir.

Ayrıca, piyasada mutabakat işlemlerinin sonuçlandırılmasına yönelik risklerden kaynaklanan olası temerrütlere karşılık garanti mekanizması katkı payı uygulaması mevcuttur. Katkı payı olarak nakit, DİBS ve T.C. Hazine Varlık Kiralama A.Ş. tarafından ihraç edilen kira sertifikaları kabul edilmekte ve yeterlilik düzeyi günlük olarak izlenmektedir.

Sistemin doğası gereği temerrüt yönetim sürecinde pozisyonların kapatılması ve ters emirlerin karşılanması için piyasada bir likidite sağlayıcısına ihtiyaç olmadığı değerlendirilmektedir. Ayrıca, sistemde TCMB tarafından kabul edilen kıymetlerin teminata kabul edilmesi dolayısıyla bunların nakde çevirilmesi sürecinde bir olumsuzluk ile karşılaşılma ihtimalinin düşük olduğu değerlendirilmektedir.

S.7.1.2: FPA'nın likidite ihtiyaçlarının ve tüm para birimleri cinsinden FPA içerisinde ortaya çıkabilecek likidite risklerinin yapısı ve büyüklüğü nedir?

Çek Takas Sisteminde mutabakat işlemleri TL cinsinden yapılmakta ve bu kapsamda yükümlülüklerin yerine getirilmemesi halinde kullanılacak garanti fonu katkı payı mekanizmasına teminat olarak kabul edilen varlıklar yüksek likiditeye sahip varlıklardan oluşmaktadır. Diğer yandan, sistemin doğası gereği temerrüt yönetim sürecinde pozisyonların kapatılması ve ters emirlerin karşılanması için piyasada bir likidite sağlayıcısına ihtiyaç olmadığı değerlendirilmektedir. Diğer taraftan, sistemde TCMB tarafından kabul edilen kıymetlerin

teminata kabul edilmesi dolayısıyla bunların nakde çevirilmesi sürecinde bir olumsuzluk ile karşılaşılma ihtimalinin düşük olduğu değerlendirilmektedir.

Takasbank'ın likidite riskine yönelik olarak bankacılık mevzuatı kapsamında hesaplanan likidite yeterlilik rasyoları yasal alt sınırların oldukça üzerinde seyretmektedir. Bununla birlikte, haftalık, aylık, üç aylık ve daha uzun süreyle izlenen vade dilimlerinde aktif ve pasif kalemlerinin farkı pozitif olarak hesaplanmakta, başka bir deyişle Takasbank'ın herhangi bir vade diliminde açık pozisyonu bulunmamaktadır.

Ayrıca Bankanın toplam likidite riskine yönelik olarak aylık periyotta likidite stres testi yapılarak Denetim Komitesi aracılığıyla Yönetim Kuruluna raporlanmaktadır. Aktif ve pasif kalemlerin farkı pozitif olduğundan, stres testlerinde yapay bir senaryo ile bilanço dışı yükümlülüklerin dikkate alınma oranları artırılarak normal şartlarda bulunmama ile birlikte açık pozisyon yaratılmakta ve oluşan likidite ihtiyacının kapatılması amacıyla katlanılması gereken maliyet bedelinin serbest özkaynak tutarı ile karşılanma seviyesi incelenmektedir. Yapılan stres testleri sonucunda Bankanın aşırı olumsuz senaryo altında dahi ihtiyaç duyduğu sermayenin Banka sermayesi ile çok rahat bir şekilde karşılanabildiği ve bu minvalde alınması gereken herhangi bir aksiyonun bulunmadığı kanaatine varılmıştır.

S.7.1.3: FPA ile ilgili olarak birçok rolü bulunan bir kuruluşun ve iştiraklerinin potansiyel toplam (konsolide) likidite risklerini FPA nasıl dikkate almaktadır?

Takas ve mutabakat işlemleri, ulusal para birimi cinsinden yapılmaktadır. Ayrıca, garanti mekanizması katkı payı olarak teminata kabul edilecek varlıklar nakde tahvil edilme potansiyellerine göre teminat değerlendirme katsayıları uygulanmak suretiyle yeterli teminat büyüklüklerinin temini sağlanmaktadır. Bu çerçevede teminat değerlendirme katsayıları hesaplanırken %99,90 güven düzeyi ve 2 iş günlük likide etme süresi uygulanmaktadır.

Ayrıca, Sistemde en fazla ortalama konsantrasyona sahip üç katılımcıdan ek garanti mekanizması katkı payı alınır ve her bir katılımcı için hesaplanan garanti mekanizması katkı payı tutarı sistem kurallarında belirtilen minimum tutardan aşağı olamaz.

Temel Husus 2: FPA; gün içi likidite kullanımını da içerecek şekilde mutabakat ve fon akışlarını sürekli ve güncel bir şekilde belirlemek, ölçmek ve izlemek için etkin operasyonel ve analitik araçlara sahip olmalıdır.

S.7.2.1: FPA mutabakat ve fon akışlarını belirlemek, ölçmek ve izlemek için hangi operasyonel ve analitik araçlara sahiptir?

İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nın "Mutabakat İşlemleri" başlıklı 19'uncu maddesinde mutabakat ve fon akışlarının yöntem ve kuralları açıkça belirtilmiştir.

Mutabakat işlemleri anlık olarak takip edilmekte, mutabakat son saatinde borç kapatmayan katılımcılar ile iletişime geçilerek bilgilendirme yapılmaktadır. Borç kapatma işlemi tüm katılımcılar yükümlülüklerini yerine getirdiği zaman gerçekleşir. Saat 12:00 itibari ile kapanmayan yükümlülük bulunması halinde alacaklar oransal olarak dağıtılır. Eksik kalan yükümlülük kapandığında kalan alacaklarda oransal olarak dağıtılır.

Bununla birlikte, EFT sistemi üzerindeki nakit akışları pozisyon izleme ekranından anlık ve devamlı olarak takip edilmektedir. Süreçler içerisindeki mutabakat ödemeleri piyasa saatleri dikkate alınarak her zaman öncelikli olarak gerçekleştirilmektedir. TCMB ödeme sistemleri, iş sürekliliği kapsamında da söz konusu mutabakat saatlerini kritik saatler olarak tanımlanmış ve önceliklendirilmiştir.

S.7.2.2: FPA gün içi likidite kullanımını da içerecek şekilde mutabakat ve fon akışlarını sürekli ve güncel bir şekilde belirlemek, ölçmek ve izlemek için bu araçları nasıl kullanmaktadır?

Takasbank 1995 yılında aldığı bankacılık lisansı sayesinde, zaman içinde geliştirdiği güçlü bir fon yönetimi organizasyonuna ve altyapısına sahiptir. Takasbank, likidite riskinin yönetimi çerçevesinde takas işlemlerini ve fon akışlarını kurum içinde geliştirilen yazılımlar vasıtasıyla para birimi, katılımcı ve hesap ayırımında sürekli izleyebilmekte, katılımcılar da kendilerine ait fon akışlarını ekranları üzerinden takip edebilmektedirler. Ayrıca, online bankacılık araçları ve SWIFT konfirmasyonları bu akışları izleme faaliyetlerinde kullanılmaktadır.

Temel Husus 3: Netleştirme (gecikmeli net mutabakat-DNS) usulüne göre çalışanlar da dahil olmak üzere bir ödeme sistemi ya da menkul kıymet mutabakat sistemi; katılımcısının ve bunun iştiraklerinin olağanüstü ancak makul piyasa koşullarında temerrüde düşmesi durumunu içeren ancak bununla sınırlı olmayan muhtemel stres senaryolarında ödeme yükümlülüklerinin mutabakatının (aynı gün, gün içi veya günde birden çok defa) sağlanmasını yüksek bir güvenilirlik seviyesinde temin edecek tutarda ilgili tüm para birimleri cinsinden yeterli likit kaynak bulundurmalıdır.

S.7.3.1: Ödeme sistemi/menkul kıymet mutabakat sistemi, ödeme yükümlülüklerinin mutabakatının aynı gün gerçekleştirilebilmesi için farklı para birimleri cinsinden ne kadar likit kaynak bulundurması gerektiğini nasıl belirlemektedir? Ödeme sistemi/menkul kıymet mutabakat sistemi bu kararı verirken hangi potansiyel stres senaryolarını kullanmaktadır?

Piyasada tüm mutabakat işlemleri TL üzerine gerçekleştirilmektedir. Aylık olarak belirlenen garanti mekanizması katkı payı hesaplaması her bir katılımcının son 12 ayda Sisteme net borçlu olduğu günlerdeki net borç tutarlarının toplam tutarının, son 12 aydaki iş günü sayısına bölünmesi suretiyle elde edilen ortalama bakiyenin temerrüt olasılığı kat sayısı ile çarpılması sonucu hesaplanır. Söz konusu katsayı piyasa şartları dikkate alınarak belirlenir ve üç ayda bir gözden geçirilir. Ayrıca, katkı payı olarak yatırılan varlıklara değerlendirme katsayıları tatbik edilir. Yapılacak hesaplamalarda kullanılacak istatistiksel güven düzeyi %99,90, kullanılacak likide etme süresi ise 2 iş günü olarak dikkate alınır. Hesaplamalarda kullanılacak tarihsel verinin 1 yıldan az olmaması esastır.

Ayrıca, Sistemde en fazla ortalama konsantrasyona sahip üç katılımcıdan ek garanti mekanizması katkı payı alınır ve her bir katılımcı için hesaplanan garanti mekanizması katkı payı tutarı Sistem Kurallarında belirtilen minimum tutardan aşağı olamaz.

S.7.3.2: Ödeme sistemi/Menkul kıymet mutabakat sisteminin farklı para birimleri cinsinden kapsamı gereken likidite açığının tahmini büyüklüğü ne kadardır?

Piyasada tüm mutabakat işlemleri TL üzerine gerçekleştirilmekte ve teminat olarak kabul edilen varlıklar yüksek likiditeye sahip varlıklardan oluşmaktadır.

Temel Husus 5: Asgari likit kaynak gereksinimini karşılama konusu ile ilgili olarak bir FPA'nın her bir para birimi cinsinden likit kaynakları; merkez bankasındaki (ilgili para birimini ihraç eden merkez bankası) ve güvenilir ticari bankalardaki nakitten, taahhüdü alınmış kredi limitlerinden (line of credit), taahhüdü alınmış yabancı para swap'larından ve repo sözleşmelerinden ve likiditesi yüksek teminatlar ile olağanüstü ancak makul piyasa koşullarında bile önceden yapılmış ve yüksek güvenilirliği olan fonlama düzenlemeleri çerçevesinde kolayca nakde dönüştürülebilir yatırımlardan oluşur. FPA'nın merkez bankasının rutin kredi mekanizmalarına ulaşma imkanına sahip olması durumunda, bu krediler de anılan mekanizmalardan yararlanmak için kullanılacak uygun teminatlar ölçüsünde asgari gereksinim hesaplamalarına dahil edilebilir. Tüm bu kaynaklar gerektiğinde ulaşılabilir durumda olmalıdır.

Gerekli niteliklere sahip likit kaynakların boyutu ve içeriği

S.7.5.1: FPA'nın her bir para cinsinden bulundurmakta olduğu gerekli niteliklere sahip likit kaynakları neleri içermektedir ve ne büyüklüktedir? Bu kaynaklar, nasıl ve ne kadarlık zaman içerisinde FPA'nın kullanımına hazır hale getirilebilir?

Piyasa katılımcılarının Takasbank'a olan aidat, ücret, komisyon ve diğer yükümlülüklerini kendilerine verilen süre içerisinde yerine getirmemesi halinde zararını karşılayabilmek amacıyla katılım teminatı talep edilmektedir. Katılım teminatı piyasada likidite risklerinin önüne geçmeyi teminen nakit olarak talep edilir. Ayrıca, garanti mekanizması katkı payı olarak yüksek likiditeye sahip nakit (TL, USD, EURO), DİBS ve T.C. Hazine Varlık Kiralama A.Ş. tarafından ihraç edilen kira sertifikaları kabul edilmektedir.

Garanti mekanizması katkı payı olarak yatırılan varlıklar hem Takasbank'ın kendi varlıklarından hem de diğer katılımcıların sistemde bulunan diğer varlıklarından ayrı olarak izlenir ve tevdi amaçları dışında kullanılamaz. İhtiyaç halinde söz konusu kaynaklara derhal erişim bulunmaktadır.

Gerekli niteliklere sahip likit kaynakların kullanılabilirliği ve kapsayıcılığı

S.7.5.2: FPA, ihtiyaç anında teminat ve yatırımlarını nakde çevirmek için önceden belirlenmiş ne tür fonlama düzenlemelerine sahiptir? FPA bu düzenlemelerin olağanüstü ancak makul piyasa koşullarında da güvenilir şekilde işlemlerini nasıl sağlamaktadır? FPA likit kaynaklarına ulaşma konusunda herhangi bir engel tespit etmiş midir?

Takasbank, TCMB ve ticari banka likiditesine erişimde kullanabileceği gelişmiş bir altyapıya ve fon yönetimi fonksiyonuna sahiptir. Takasbank ihtiyaç halinde nakit dışı teminatların nakde çevirim sıralaması belirlemiştir ve diğer bankaların kendisine olan kredi hatlarını dönemsel olarak takip etmektedir.

Ayrıca, İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nın 31'inci maddesine göre Takasbank'ın TCMB'nin likidite imkânlarına ulaşmasının mümkün olması veya finansal bir kuruluş nezdinde teminat karşılığı borçlanarak likidite sağlama imkânının bulunması durumunda, katılımcılar tarafından tesis edilen garanti mekanizması katkı payı karşılığı varlıklar, Takasbank tarafından likidite imkanından yararlanmak amacıyla TCMB'ye veya kredi imkanı sağlayan finansal kuruluşa, bu kuruluşların teminatlara ilişkin kurallarına uygun olmak kaydıyla teminat olarak verilebilir. Likit kaynaklara ulaşım konusunda bugüne kadar herhangi bir engelle karşılaşılmamıştır.

S.7.5.3: FPA'nın ilgili para birimini ihraç eden merkez bankasının sunduğu rutin kredi imkânlarına erişimi olması durumunda, FPA'nın asgari likidite kaynağı gerekliliklerini karşılamak için bu yöntemi kullanarak yapabileceği borçlanma kapasitesi ne kadardır?

Takasbank'ın TCMB'ye borçlanma limiti, dâhilinde teminat olarak verilebilecek menkul kıymetler kadardır.

S.7.5.4: FPA'nın likidite kaynaklarının büyüklüğü ve kullanılabilirliği, FPA'nın ödeme yükümlülüklerinin mutabakatını zamanında gerçekleştirebilmesi için her bir para birimi cinsinden önceden belirlenmiş olan asgari likidite gerekliliklerinin ne kadarını karşılamaktadır?

Çek Takas Sistemi'nde Takasbank takasın tamamlanmasını işlem teminatları nispetinde sağlamaktadır. İşlem teminatlarında likidite sağlanmasını teminen, sistemde teminat olarak TCMB tarafından teminat olarak kabul edilen varlıklar yatırılmaktadır. Gerekmesi halinde Takasbank sahip olduğu bankacılık lisansı sayesinde likidite yaratma kapasitesine sahiptir.

Temel Husus 6: FPA, gerekli niteliklere sahip likit kaynaklarını diğer likit kaynak çeşitleriyle destekleyebilir. FPA'nın bu yolu izlemesi durumunda bu kaynaklar satılabilir ve -her ne kadar olağanüstü piyasa koşullarında kullanılması önceden düzenlenmiş veya garanti edilmiş olmasa da- kredi limitleri, repolar ve swap işlemlerinde teminat olarak kullanılabilir olmalıdır. FPA rutin merkez bankası kredi imkanlarına erişimi bulunmasa dahi, stres dönemlerinde daha likit olacakları varsayımı altında hangi varlıkların ilgili merkez bankalarınca teminat olarak kabul edildiğini dikkate almalı ve teminat uygulamalarında bu varlıkları kullanmalıdır. FPA, merkez bankasının acil durumlarda sağlayacağı kredileri hazırlayacağı likidite planının bir parçası olarak değerlendirmemelidir.

İlave likit kaynakların boyutu ve içeriği

S.7.6.1: FPA'nın erişimine açık olan ilave likidite kaynakları neleri içermektedir ve ne büyüklüktedir?

Çek takas sisteminde, katılım teminatı ve garanti mekanizması katkı payı haricinde ilave likidite kaynağı bulunmamaktadır.

İlave likit kaynakların kullanılabilirliği

S.7.6.2: FPA bu kaynakların satılabilir ve her ne kadar olağanüstü piyasa koşullarında kullanılması önceden düzenlenmiş veya garanti edilmiş olmasa da kredi limitleri, repolar ve swap işlemlerinde teminat olarak kullanılabilir olduğunu nasıl saptamıştır?

Çek takas sisteminde, katılım teminatı ve garanti mekanizması katkı payı haricinde ilave likidite kaynağı bulunmamaktadır.

S.7.6.3: İlave varlıkların ne kadarı ilgili merkez bankası tarafından potansiyel teminat olarak kabul edilmektedir?

Çek takas sisteminde, katılım teminatı ve garanti mekanizması katkı payı haricinde ilave likidite kaynağı bulunmamaktadır.

S.7.6.4: FPA hangi durumlarda halihazırda bulundurduğu likidite kaynaklarına ek olarak veya bunların öncesinde söz konusu ilave likit kaynakları kullanacaktır?

Çek takas sisteminde, katılım teminatı ve garanti mekanizması katkı payı haricinde ilave likidite kaynağı bulunmamaktadır.

S.7.6.5: FPA'nın ilave likidite kaynaklarının büyüklüğü ve kullanılabilirliği, gerekli niteliklere sahip diğer likit kaynaklarla birlikte, FPA'nın likidite ihtiyaçlarını belirlemek için yapılan stres testlerinde belirlenmiş olan likidite ihtiyaçlarını ne ölçüde karşılamaktadır?

Çek takas sisteminde, katılım teminatı ve garanti mekanizması katkı payı haricinde ilave likidite kaynağı bulunmamaktadır.

Temel Husus 7: FPA'nın, titiz bir şekilde yürüteceği durum tespit çalışmaları aracılığıyla FPA'ya likit kaynak sağlayacak katılımcıların veya sistemin dışındaki (üçüncü) tarafların FPA'ya sağlayacakları likit kaynaklar nedeniyle maruz kalacakları likidite risklerini anlamak ve bunları yönetmek için yeterli bilgiye ve gerektiğinde taahhüt ettikleri likiditeyi sağlayabilecek kapasiteye sahip olduklarına dair yüksek bir güven seviyesi elde etmesi gerekmektedir. Bir likidite sağlayıcısının performansının güvenilirliği değerlendirilirken, likidite sağlayıcısının ilgili merkez bankasınca sağlanan kredi imkânlarına erişimi de dikkate alınabilir. FPA, likidite sağlayıcılarında bulunan likit kaynaklarına erişimini düzenli olarak test etmelidir.

Likidite sağlayıcı kullanımı

S.7.7.1: FPA, asgari likidite gerekliliklerini karşılamak için likidite sağlayıcısı kullanmakta mıdır? FPA'nın likidite sağlayıcıları kimlerdir? FPA, söz konusu likidite sağlayıcılarının stresli piyasa koşulları da dâhil olmak üzere devamlı bir şekilde ilgili her para birimi için FPA ile ilişkilerinden doğan likidite risklerini anlamalarını ve yönetmelerini sağlayacak yeterli bilgiye sahip olduklarını nasıl ve neye dayanarak belirlemektedir?

Çek takas sisteminde, piyasaya ilişkin likidite sağlayıcı bir yapı bulunmamaktadır. Teminatların likide çevrilmesi noktasında ise; Takasbank'ın TCMB'nin likidite imkânlarına ulaşmasının mümkün olması veya finansal bir kuruluş nezdinde teminat karşılığı borçlanarak likidite sağlama imkânının bulunması durumunda, katılımcılar tarafından tesis edilen garanti mekanizması katkı payı karşılığı varlıklar, Takasbank tarafından İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nın 31'inci maddesinin dördüncü fıkrası hükümleri çerçevesinde likidite imkânından yararlanmak amacıyla TCMB'ye veya kredi imkânı sağlayan finansal kuruluşa, bu kuruluşların teminatlara ilişkin kurallarına uygun olmak kaydıyla teminat olarak verilebilir.

Likidite sağlayıcıların güvenilirlikleri

S.7.7.2: FPA likidite sağlayıcılarının her bir para birimi için taahhütlerini yerine getirebilecek kapasitede olduğunu nasıl belirlemektedir?

Çek takas sisteminde, piyasaya ilişkin likidite sağlayıcı bir yapı bulunmamaktadır.

S.7.7.3: FPA, likidite sağlayıcısının ilgili para birimini ihraç eden merkez bankasının kredi imkanlarına erişim potansiyelini ne şekilde dikkate almaktadır?

Çek takas sisteminde, piyasaya ilişkin likidite sağlayıcı bir yapı bulunmamaktadır.

S.7.7.4: FPA bir likidite sağlayıcısındaki likit kaynaklarına zamanında erişimini ve bu erişimin güvenilirliğini nasıl test etmektedir?

Çek takas sisteminde, piyasaya ilişkin likidite sağlayıcı bir yapı bulunmamaktadır.

Temel Husus 8: Merkez Bankası hesaplarına, ödeme hizmetlerine ya da menkul kıymet hizmetlerine erişimi olan bir FPA, bu servisleri uygulamada likidite riskinin yönetimini geliştirmek için kullanılmalıdır.

S.7.8.1: FPA'nın, ödeme ve mutabakat faaliyetlerini yerine getirmek ve likidite riskini yönetmek için kullanabileceği ilgili merkez bankalarındaki hesaplara, ödeme hizmetlerine ve menkul kıymet hizmetlerine ne derece erişimi ya da erişim imkanı vardır?

Takasbank hem Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemi üyesi olması hem de bankacılık lisansına sahip olması nedeniyle birinci dereceden erişim hakkına sahiptir.

Takasbank, bankacılık lisansı sayesinde hem TCMB likiditesine erişim imkânına sahip bulunmakta hem de TCMB sistemindeki Türk Lirası, Elektronik Fon Transfer Sistemi (EFT) ve Elektronik Menkul Kıymet Transfer Sistemi'ne (EMKT) entegre olarak çalışmaktadır.

S.7.8.2: FPA, ödeme ve menkul kıymet faaliyetlerini yerine getirmek ve likidite riskini azaltmak için söz konusu hizmetleri ne ölçüde kullanmaktadır?

Takasbank ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemi üyesi olması aynı zaman da bankacılık lisansına sahip olması nedeniyle birinci dereceden erişim hakkına sahiptir.

Mutabakat yükümlülüklerin yerine getirilmesinde TCMB EFT sistemi, garanti mekanziması yükümlülüklerinin yerine getirilmesinde EFT, SWIFT, TCMB EMKT sistemi kullanılmaktadır.

S.7.8.3: FPA, ilgili merkez bankası tarafından sunulan hizmetlerin dışında bazı hizmetler kullanıyorsa, merkez bankası tarafından sunulan hizmetleri genişleterek likidite riski yönetimini geliştirme potansiyelini ne ölçüde analiz etmektedir?

Takasbank Çek Takas Sisteminde mutabakat yükümlülüklerin yerine getirilmesinde TCMB EFT sistemi, garanti mekanziması yükümlülüklerinin yerine getirilmesinde EFT, SWIFT ve TCMB EMKT sistemi kullanılmaktadır. Başka bir kurum tarafından sunulan hizmet kullanılmamaktadır.

S.7.8.4: Eğer varsa FPA'nın merkez bankasının ilgili hizmetlerinden yararlanılmasını genişletmeyi düşündüğü alanlar nelerdir?

Halihazırda böyle bir hizmet genişleme alanı planlanmamaktadır.

Temel Husus 9: FPA, dikkatli yapılan stres testleri aracılığıyla likit kaynaklarının miktarını ve yeterliliğini düzenli olarak kontrol etmelidir. FPA, stres testlerinin sonuçlarını karar alıcılara raporlama ve bu sonuçları finansal kaynakların yeterliliği ve düzeltilmesi/ayarlanması için kullanma konularında açık prosedürlere sahip olmalıdır. Stres testleri yapılırken, FPA geniş bir yelpazede ilgili birçok senaryoyu göz önünde bulundurmalıdır. Senaryolar, geçmişteki en yüksek fiyat oynaklıklarını, fiyatı belirleyen etkenler ve getiri eğrisi gibi piyasayı etkileyen diğer faktörlerdeki değişimleri, çeşitli zaman dilimleri içerisinde meydana gelen çoklu temerrütleri, fonlama ve varlık piyasalarında meydana gelen eş zamanlı baskıları ve uç noktalarda olağanüstü ancak makul piyasa koşulları altındaki geleceğe yönelik stres senaryolarını da içermelidir. Senaryolar ayrıca FPA'nın tasarımını ve faaliyetlerini, FPA'ya önemli derecede likidite riski yükleyebilecek bütün kuruluşları (mutabakat bankaları, nostro ajanları, saklama bankaları, likidite

sağlayıcıları, bağlantılı FPA'lar) ve uygun durumlarda birden fazla günü içeren dönemleri kapsamalıdır. Her durumda FPA, bulundurduğu toplam likit varlıkların miktarı ve içeriği ile ilgili destekleyici gerekçeleri dokümanete etmeli ve bunlarla ilgili uygun yönetim düzenlemelerine sahip olmalıdır.

Stres testi programı

S.7.9.1: FPA, her bir para birimi cinsinden likidite kaynaklarının miktarını ve yeterliliğini ölçmek için stres testlerini nasıl kullanmaktadır? FPA likit varlıklarını hangi sıklıkta stres testine tabi tutmaktadır?

Takasbank, çek takas sisteminde finansal kaynaklarının yeterliliğini yıllık olarak sınamaktadır. İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları çerçevesinde, sistem katılımcılarının temerrüdü halinde başvurulacak kaynaklar aşağıdaki gibidir:

- Temerrüde düşen sistem katılımcısının garanti mekanizması katkı payı
- Diğer sistem katılımcılarının yatırılmış garanti mekanizması katkı payları.

Bu doğrultuda, çek takas sistemi özelinde aşağıda yer aldığı gibi bir stres testi programı uygulanmaktadır.

- Stres testleri ile mevcut ve potansiyel finansal kaynakların yeterliliği, piyasa koşulları altında oluşan sistem katılımcılarının mutabakat yükümlülükleri göz önüne alınarak test edilir.
- Stres testi programı ile çek takas sistemi için oluşturulan garanti mekanizması büyüklüğünün sistem katılımcılarının temerrüdü durumunda yeterliliği analiz edilir.
- Stres testi metodolojisine ilişkin olarak, günlük bazda net mutabakat yükümlülüğü piyasada ilgili gün itibarıyla garanti mekanizması büyüklüğünden daha düşük olan katılımcı sayısı dikkate alınarak, garanti mekanizmasının yeterliliği sınanmaktadır.
- Ocak 2023-Aralık 2023 tarihlerini kapsayan stres testi çalışmasında, ortalama olarak sistem katılımcılarının %92'sinin garanti mekanizması büyüklüğünden daha düşük tutarda net mutabakat yükümlülüğü olduğu tespit edilmiştir.
- Stres testi kapsamında, garanti mekanizmasında yer alan likit kaynakların yeterliliği de değerlendirilmektedir. Çek takas sisteminde, nakit (TL, USD, EURO), devlet iç borçlanma senetleri ve kira sertifikaları garanti mekanizması katkı payı olarak kabul edilmekte olup, 29/12/2023 itibarıyla toplam değerlendirilmiş katkı payı tutarının %78'i devlet iç borçlanma senedi, %21'inin nakit ve %1'inin kira sertifikasından oluşmaktadır. Buradan hareketle, garanti mekanizmasının %100'ünün likit varlıklardan oluştuğu görülmektedir.

S.7.9.2: FPA'nın likit kaynaklarının miktarı ve içeriği ile likidite riski yönetim çerçevesinin zamanında değerlendirilmesini ve ayarlanmasını desteklemek amacıyla FPA'nın likidite stres testi sonuçlarının düzenli bir şekilde FPA'daki uygun karar alıcılara raporlanmasına ilişkin süreç nasıldır?

Takasbank, çek takas sisteminde finansal kaynaklarının yeterliliği ve bu kaynaklar içerisinde likit kaynakların yeterliliği yıllık olarak sınamaktadır. İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek

Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları çerçevesinde, sistem katılımcılarının temerrüdü halinde başvurulacak kaynaklar aşağıdaki gibidir:

- Temerrüde düşen sistem katılımcısının garanti mekanizması katkı payı
- Diğer sistem katılımcılarının yatırılmış garanti mekanizması katkı payları.

Bu doğrultuda, çek takas sistemi özelinde aşağıda yer aldığı gibi bir stres testi programı uygulanmaktadır.

- Stres testleri ile mevcut ve potansiyel finansal kaynakların yeterliliği, piyasa koşulları altında oluşan sistem katılımcılarının mutabakat yükümlülükleri göz önüne alınarak test edilir.
- Stres testi programı ile çek takas sistemi için oluşturulan garanti mekanizması büyüklüğünün sistem katılımcılarının temerrüdü durumunda yeterliliği analiz edilir.
- Stres testi metodolojisine ilişkin olarak, günlük bazda net mutabakat yükümlülüğü piyasada ilgili gün itibarıyla garanti mekanizması büyüklüğünden daha düşük olan katılımcı sayısı dikkate alınarak, garanti mekanizmasının yeterliliği sınanmaktadır.
- Stres testi kapsamında, garanti mekanizmasında yer alan likit kaynakların yeterliliği de değerlendirilmektedir. Çek takas sisteminde, nakit (TL, USD, EURO), devlet iç borçlanma senetleri ve kira sertifikaları garanti mekanizması katkı payı olarak kabul edilmektedir.
- Likidite stres testi kapsamında, garanti fonu katkı payı mekanizmasına kabul edilen kıymetler TCMB tarafından da teminata kabul edilmesi durumunda likit kaynak olarak kabul edilmektedir.

Stres testi senaryoları

S.7.9.3: Stres testlerinde hangi senaryolar kullanılmaktadır ve bu senaryolar geçmişteki en yüksek fiyat oynaklıklarını, fiyatı belirleyen etkenler ve getiri eğrisi gibi piyasayı etkileyen diğer faktörlerdeki değişimleri, çeşitli zaman dilimleri içerisinde meydana gelen çoklu temerrütleri, fonlama ve varlık piyasalarında meydana gelen eş anlı baskıları ve çeşitli olağanüstü ancak makul piyasa şartlarında geleceğe yönelik stres senaryolarını ne ölçüde dikkate almaktadır?

Çek takas sistemi stres testi metodolojisine ilişkin olarak, günlük bazda net mutabakat yükümlülüğü piyasada ilgili gün itibarıyla garanti mekanizması büyüklüğünden daha düşük olan katılımcı sayısı dikkate alınarak, garanti mekanizmasının yeterliliği sınanmaktadır.

Ocak 2023-Aralık 2023 tarihlerini kapsayan stres testi çalışmasında, ortalama olarak sistem katılımcılarının %92'sinin garanti mekanizması büyüklüğünden daha düşük tutarda net mutabakat yükümlülüğü olduğu tespit edilmiştir.

Stres testi kapsamında, garanti mekanizmasında yer alan likit kaynakların yeterliliği de değerlendirilmektedir. Çek takas sisteminde, nakit (TL, USD, EURO), devlet iç borçlanma senetleri ve kira sertifikaları garanti mekanizması katkı payı olarak kabul edilmekte olup, 29/12/2023 itibarıyla toplam değerlendirilmiş katkı payı tutarının %78'i devlet iç borçlanma senedi, %21'inin nakit ve %1'inin kira sertifikasından oluşmaktadır. Buradan hareketle, garanti mekanizmasının %100'ünün likit varlıklardan oluştuğu görülmektedir.

S.7.9.4: Senaryolar ve stres testleri, FPA'nın ödeme ve mutabakat yapısı (gerçek zamanlı brüt mutabakat ya da netleştirme prensibi, mutabakat garantili ya da garantisiz, DvP 1, 2 ya da 3

modelleri vb. hususlar) ile doğrudan FPA'dan, katılımcılarından ya da her ikisinden kaynaklanan likidite risklerini ne ölçüde dikkate almaktadır?

Çek takas sistemi stres testi metodolojisine ilişkin olarak, günlük bazda net mutabakat yükümlülüğü piyasada ilgili gün itibarıyla garanti mekanizması büyüklüğünden daha düşük olan katılımcı sayısı dikkate alınarak, garanti mekanizmasının yeterliliği sınanmaktadır.

Ocak 2023-Aralık 2023 tarihlerini kapsayan stress testi çalışmasında, ortalama olarak sistem katılımcılarının %92'inin garanti mekanizması büyüklüğünden daha düşük tutarda net mutabakat yükümlülüğü olduğu tespit edilmiştir.

Stres testi kapsamında, garanti mekanizmasında yer alan likit kaynakların yeterliliği de değerlendirilmektedir. Çek takas sisteminde, nakit (TL, USD, EURO), devlet iç borçlanma senetleri ve kira sertifikaları garanti mekanizması katkı payı olarak kabul edilmekte olup, 29/12/2023 itibarıyla toplam değerlendirilmiş katkı payı tutarının %81'i devlet iç borçlanma senedi, %17'sinin nakit ve %2'sinin kira sertifikasından oluşmaktadır. Buradan hareketle, garanti mekanizmasının %100'ünün likit varlıklardan oluştuğu görülmektedir.

S.7.9.5: Söz konusu senaryolar ve stres testleri, bazı kuruluşların ve bunların iştiraklerinin FPA'ya ilişkin birçok rol üstlenebilme potansiyeli de dahil olmak üzere, FPA'da ödeme yükümlülüklerinin mutabakatının zamanında sağlanması nedeniyle oluşabilecek likidite ihtiyaçlarının ve likidite risklerinin kaynaklarının doğasını ve boyutunu ne ölçüde dikkate almaktadır?

Çek takas sistemi stres testi metodolojisine ilişkin olarak, günlük bazda net mutabakat yükümlülüğü piyasada ilgili gün itibarıyla garanti mekanizması büyüklüğünden daha düşük olan katılımcı sayısı dikkate alınarak, garanti mekanizmasının yeterliliği sınanmaktadır.

Ocak 2023-Aralık 2023 tarihlerini kapsayan stress testi çalışmasında, ortalama olarak sistem katılımcılarının %92'sinin garanti mekanizması büyüklüğünden daha düşük tutarda net mutabakat yükümlülüğü olduğu tespit edilmiştir.

Stres testi kapsamında, garanti mekanizmasında yer alan likit kaynakların yeterliliği de değerlendirilmektedir. Çek takas sisteminde, nakit (TL, USD, EURO), devlet iç borçlanma senetleri ve kira sertifikaları garanti mekanizması katkı payı olarak kabul edilmekte olup, 30/12/2022 itibarıyla toplam değerlendirilmiş katkı payı tutarının %78'i devlet iç borçlanma senedi, %21'inin nakit ve %1'inin kira sertifikasından oluşmaktadır. Buradan hareketle, garanti mekanizmasının %100'ünün likit varlıklardan oluştuğu görülmektedir.

Gözden geçirme ve onay

S.7.9.6: FPA, stres testine ilişkin varsayımların ve parametrelerin etkinliğini ve uygunluğunu hangi sıklıkla değerlendirmektedir? FPA'nın stres testleri programı, pozisyonlarda ve fiyat volatilitesinde yaşanabilecek ani ve önemli yükselişleri, bazı pozisyonlarda yaşanacak yoğunlaşmaları, piyasa likiditesinin değişmesini ve parametrelerin değişmesini de içeren model riski gibi çeşitli hususları nasıl hesaba katmaktadır?

İSEDES Raporu kapsamında gerçekleştirilen tümel stres testinde kullanılan parametreler yıllık olarak gözden geçirilmektedir.

S.7.9.7: FPA, risk yönetim modelini nasıl onaylamaktadır? Bu onay süreci ne sıklıkla gerçekleşmektedir?

İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nın "Garanti Mekanizması Katkı Payı Belirleme Yöntemi" başlıklı 25'inci maddesi uyarınca; garanti mekanizması katkı payı aylık olarak belirlenmektedir. Garanti mekanizması katkı payı tutarı, her bir katılımcının son 12 ayda Sisteme net borçlu olduğu günlerdeki net borç tutarlarının toplam tutarının, son 12 aydaki iş günü sayısına bölünmesi suretiyle elde edilen ortalama bakiyenin temerrüt olasılığı kat sayısı ile çarpılması suretiyle hesaplanmaktadır.

Sistem katılımcıların ortalama temerrüt olasılığını betimleyen katsayı, Takasbank tarafından piyasa şartları dikkate alınarak belirlenir ve üç ayda bir gözden geçirilmektedir. Gerekli görülmesi halinde üç aylık sürenin bitmesi beklenmeden revize edilebilir. Sistemde en fazla ortalama konsantrasyona sahip üç katılımcıdan ek garanti mekanizması katkı payı alınmaktadır. Alınacak ek katkı payı hesaplamasına baz parametre Takasbank tarafından piyasa şartları dikkate alınarak belirlenmekte olup; üç ayda bir revize edilmektedir.

Risk yönetimi modeline ilişkin diğer detaylar İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nda yer almaktadır. Sistem Kuralları'nda değişiklik Takasbank Yönetim Kurulu'nun onayını takiben, TCMB onayı ile mümkün olmaktadır.

S.7.9.8: FPA, toplam likit kaynaklarının yapısına ve miktarına ilişkin destekleyici gerekçelerini ve yönetim düzenlemelerini nerede ve hangi kapsamda yazılı doküman haline getirmektedir?

Bankamız toplam likit kaynakların yapısına ve bunların yönetsel düzenlemelerine ilişkin düzenlemelerini Yönetim Kurulu tarafından onaylı Takasbank Fon Yönetimi Stratejileri Yönergesi ile dökümanete etmektedir. Toplam likit varlıkların tutarına ve vadesine ilişkin ölçümler ise günlük olarak ana bankacılık sistemi yazılımımız ile izlenmektedir.

Temel Husus 10: FPA, katılımcıları arasında bireysel ya da toplu bir şekilde temerrüde düşülmesi durumunda, ödeme yükümlülüklerinin mutabakatının zamanında (aynı gün, gün içi veya günde birden çok defa) yapılmasını sağlayabilecek açık kurallar ve prosedürler oluşturmalıdır. Bu kural ve prosedürler, öngörülemeyen ve karşılanamama ihtimali olan likidite açıklarına yönelik olmalı ve ödeme yükümlülüklerinin aynı günlü mutabakatlarının bozulması, iptali ve ertelenmesinden kaçınılmasını amaçlamalıdır. Bu kurallar ve prosedürler ayrıca, FPA'nın güvenli ve sağlam bir şekilde faaliyetlerini devam ettirebilmesini teminen, stres anında kullanabileceği kaynaklarını yeniden temin etme sürecini de açıkça göstermelidir.

Aynı gün mutabakat

S.7.10.1: FPA'nın kural ve prosedürleri, katılımcıları arasında bireysel ya da toplu olarak temerrüde düşülmesi durumunda, ödeme yükümlülüklerinin mutabakatının zamanında yapılmasını nasıl sağlamaktadır?

Çek Takas Sistemine olan yükümlülüklerinin herhangi bir sebeple zamanında yerine getirilmemesi halinde uygulanacak esaslar İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nın "Temerrüt ve Mağduriyet Ödemesi İşlemleri" başlıklı Beşinci Bölümünde;

- Mutabakat işlemlerine ilişkin yükümlülüğün saat 12:00'a (12:00 dahil) kadar yerine getirilmesi gerektiği,

- Takasbank tarafından hesaplanan gün sonu garanti mekanizması katkı payı tamamlama çağrı yükümlülüklerinin, saat 11:00'a (11:00 dahil) kadar yerine getirilmesi gerektiği,
- Yükümlülüklerini aynı gün valörü ile ancak belirlenen saatten sonra yerine getiren katılımcılardan ve aynı gün valörü ile yerine getirmeyerek izleyen günlerde yerine getiren katılımcılardan farklı katsayılar uygulanmak suretiyle temerrüt faizi tahsil edileceği,
- Temerrüt cezasında, temerrüde düşülen tarih ile yükümlülüğün yerine getirildiği tarih arasındaki takvim günleri esas alınarak hesaplandığı,
- Temerrüt halinde, Takasbank tarafından katılımcının ilgili hesaplarındaki garanti mekanizması katkı paylarını çekmesine izin verilmeyebileceği gibi söz konusu katılımcının temerrüt tarihi itibarıyla taraf olduğu netleştirmeye konu olmamış çekler netleştirme dışında bırakılabileceği,
- Takasbank tarafından katılımcıya temerrüt halini sona erdirmesi için en fazla temerrüt tarihini takip eden iş günü saat 10:00'a kadar süre verilebileceği, verilen süre sonuna kadar temerrüt halinin sona erdirilmemesi halinde, öncelikle temerrüt eden katılımcının yatırmış olduğu garanti mekanizması payı nakde dönüştürüleceği,
- Söz konusu temerrüt tutarının kapatılamaması durumunda, temerrüt etmemiş katılımcıların garanti mekanizması katkı payına konu varlıklarının nakde dönüştürüleceği ve elde edilen tutar temerrüde konu gündeki alacaklı katılımcılara alacakları ile orantılı olarak dağıtılacağı,
- Nakit yükümlülüklerinin yerine getirilmesinde, EFT ile yapılan ödemelerde paranın Takasbank'ın TCMB nezdindeki serbest nakit hesabına geçiş saati, Takasbank nezdindeki hesaplardan virman yoluyla yapılan ödemelerde ise işlem saatinin esas alındığı,
 - Temerrüt faizi hesaplamasında kullanılan faizin detayları,
 - Temerrüt faizi hesaplama yöntemi,
 - Tahakkuk, bildirim ve tahsilat,
 - Mağduriyet Ödemesine ilişkin kurallar

açıkça belirtilmiştir.

S.7.10.2: FPA'nın kural ve prosedürleri; öngörülemeyen ve karşılanması mümkün görünmeyen likidite açıklarını ne şekilde ele almakta ve ödeme yükümlülüklerinin aynı günlü mutabakatlarının geçersiz kılınması, ertelenmesi veya gecikmesi gibi istenmeyen olayları nasıl önlemektedir?

Sistemde mevcut Garanti Fonu katkı payı büyüklüğü her bir katılımcının son 12 ayda Sisteme net borçlu olduğu günlerdeki net borç tutarlarının toplam tutarının, son 12 aydaki mutabakat yapılan iş günü sayısına bölünmesi suretiyle elde edilen ortalama bakiyenin temerrüt olasılığı kat sayısı ile çarpılması suretiyle hesaplanır. Söz konusu ortalama temerrüt olasılığını betimleyen katsayı, Takasbank tarafından piyasa şartları dikkate alınarak belirlenir ve üç ayda bir gözden geçirilir. Sistem katılımcılarının bu kapsamda yatırabilecekleri varlıklar değerlendirme katsayıları ile kesintiye tabii tutulur. Garanti mekanizması katkı payı değerlendirme katsayılarının belirlenmesinde, ilgili varlığın Takasbank tarafından değerlendirilen kredi riski, vadesi, olağanüstü piyasa koşullarındaki volatilitesi, likiditesi ve varsa kur riski dikkate alınır. Ayrıca, yapılacak hesaplamalarda kullanılacak istatistiksel güven düzeyi %99,90, kullanılacak likide etme süresi ise 2 iş günü olarak dikkate alınır. Hesaplamalarda kullanılacak tarihsel verinin 1 yıldan az olmaması esastır.

İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nın 22'nci maddesi mutabakatın kesinliğine ilişkin hükümlere yer vermektedir. Bu kapsamda, transfer emri netleştirilmeden yapıldığı andan itibaren, Takasbank, katılımcı veya üçüncü bir kişi tarafından geri alınamaz. Ayrıca, zamanında yerine getirilmeyen yükümlülükler için herhangi bir bildirim gerek kalmaksızın temerrüt hükümleri uygulanır. Takas ve mutabakat yükümlülüklerinin süresi içerisinde tamamlanmasından katılımcılar sorumlu olup Takasbank'ın herhangi bir garantisi bulunmaz.

Finansal kaynakların yeniden temini

S.7.10.3: FPA'nın kural ve prosedürleri; stres anında kullanılmış olan likidite kaynaklarının yeniden temin edilmesini nasıl mümkün kılmaktadır?

Katılımcıların Takasbank'a olan aidat, ücret, komisyon ve diğer yükümlülüklerini kendilerine verilen süre içerisinde yerine getirmemesi halinde zararını karşılayabilmek amacıyla nakit olarak talep edilen katılım teminatından kullanım olması durumunda katılımcının ilgili teminatı 5 iş günü içerisinde olması gereken tutara tamamlaması beklenmektedir.

Ayrıca, Takasbank garanti mekanizması katkı payına yatırılmış olan varlıkların yeterliliğini asgari günlük olarak izler. Söz konusu varlıkların, katılımcının garanti mekanizması katkı payının artması, değerlendirilmiş garanti mekanizması katkı payı tutarında gerçekleşen değişiklikler veya diğer nedenlerle Takasbank tarafından belirlenmiş olan katkı payı tutarın altına düşmesi durumunda, Takasbank tarafından garanti mekanizması katkı payı tamamlama çağrısı her iş günü sonunda yapılır. Katılımcılar, garanti mekanizması katkı payı tamamlama çağrısı yükümlülüklerini bir sonraki iş günü en geç saat 11:00'a kadar yerine getirmek zorundadır. Bu süre zarfında yerine getirilemeyen yükümlülükler için temerrüt hükümleri uygulanır.

CPMI-IOSCO 7 No.lu Prensipleri İçin Takasbank Değerlendirme Sonucu:

Tam Uyumlu ☒ (Observed)	Büyük Ölçüde Uyumlu ☐ (Broadly Observed)	Kısmen Uyumlu ☐ (Partly Observed)	Uyumsuz ☐ (Not Observed)	Uygulanabilir Değil ☐ (Not Applicable)

Prensip 8: Mutabakatın Nihailiği

FPA en azından valör günü (vadesinin dolduğu gün) sonu itibarıyla açık ve kesin olarak nihai mutabakatı sağlamalıdır. Gerekli olduğunda veya tercih edilmesi durumunda, FPA nihai mutabakatı gün içinde veya gerçek zamanlı olarak sağlamalıdır.

Temel Husus 1: FPA kurallarında ve prosedürlerinde mutabakatın nihai olduğu an açık bir şekilde tanımlanmalıdır.

Mutabakatın nihai olduğu an

S.8.1.1: Ödemelerin, transfer emirlerinin veya diğer yükümlülüklerin mutabakatı hangi anda nihai, diğer bir ifadeyle geri dönülemez ve koşulsuz olarak kesin olmaktadır? Mutabakatın nihai olduğu an tanımlanmış ve yazılı hale getirilmiş midir? Bu bilgi kime ve nasıl bildirilmektedir?

İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nın 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (z) bendinde "Transfer Emri" tanımının "Belirli miktarda fonun sistem içerisinde katılımcılar arasında devrolması amacıyla çek bilgilerinin takas paketleri ile Sisteme aktarılmasını sağlayan katılımcı talimatını" ifade ettiği açıkça tanımlanmış olup "Mutabakatın Kesinliği" başlıklı 22'nci maddesinde;

- Mutabakatın kesinliğine ilişkin olarak 27/06/2013 tarih ve 28690 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun'un 10'uncu maddesi hükümlerinin uygulandığı,
- Transfer emrinin Sisteme giriş anının, Sistem Kurallarında belirlenen süreler içerisinde katılımcılar tarafından takas paketlerinin Sisteme ulaştığı an olduğu,
- Katılımcının takas ve mutabakat işlemlerinin askıya alınmasını, bunlara sınırlama getirilmesini veya sürekli olarak durdurulmasını da içerecek şekilde kanunlarla düzenlenmiş her türlü tedbir ve kararın, Takasbank'a söz konusu tedbir ve karara ilişkin tebligat yapıldıktan sonra sisteme girecek transfer emirleri için uygulanacağı,
- Üçüncü fıkrada yer alan tedbir ve karara ilişkin Takasbank'a tebligat yapılmadan önce Sisteme girmiş transfer emirlerin netleştirme ve mutabakat işlemine dâhil edileceği,
- Transfer emrinin netleştirmenin yapıldığı andan itibaren, Takasbank, katılımcı veya üçüncü bir kişi tarafından geri alınamayacağı,
- Katılımcı için fon aktarımlarının askıya alınmasını, bunlara sınırlama getirilmesini veya sürekli olarak durdurulmasını da içerecek şekilde fon üzerinde tasarruf etmesini engelleyen kanunlarla çek takas faaliyeti çerçevesinde gerçekleştirmiş olduğu işlemler için;
 - Katılımcı faaliyetinin durdurulması veya faaliyetlerinin devamına engel teşkil edecek bir hususun tespit edilmesi halinde, en hızlı iletişim aracı ile TCMB'nin bilgilendirileceği,
 - Netleştirme ile transfer emri kesinleşmiş sayıldığı ve netleştirme sonucunda oluşan borç ve alacakların mutabakat işlemlerinin sonuçlandırıldığı,

- Katılımcının Takasbank nezdinde bulunan mevcut nakit ve menkul kıymet bakiyeleri ile tesis etmiş olduğu garanti mekanizması katkı payının, Sisteme ilişkin yükümlülüklerinin sona erdirilmesi için kullanılacağı,
- Üçüncü fıkrada yer alan tedbir ve kararların teminatlar için uygulanmayacağı

açıklanmıştır.

S.8.1.2: FPA'nın tabi olduğu iflas düzenlemeleri de dahil olmak üzere yasal çerçeve ve kurallar, FPA ve katılımcıları ile katılımcıların kendi aralarındaki ödeme, transfer emri ve diğer yükümlülüklerin yerine getirildiğini nasıl doğrulamaktadır?

6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun'un 10'uncu maddesinde; Sistem kurallarında transfer emrinin geri alınamaz hâle geldiği anın açıkça belirleneceği ve transfer emrinin bu andan sonra katılımcı veya üçüncü bir kişi tarafından geri alınamayacağı, katılımcının veya sistem işleticisinin fon veya menkul kıymet aktarımlarının askıya alınmasını, bunlara sınırlama getirilmesini veya sürekli olarak durdurulmasını da içerecek şekilde fon veya menkul kıymetlerin üzerinde tasarruf etmesini engelleyen kanunlarla düzenlenmiş her türlü tedbir ve karar, sistem işleticisine söz konusu tedbir ve karara ilişkin tebligat yapıldıktan sonra Sisteme girecek transfer emirleri için uygulanacağı hükme bağlanmıştır.

Sistem Kurallarınının 22'nci maddesinin birinci fıkrası ilgili kanun maddesine atıfta bulunmaktadır.

S.8.1.3: FPA, ilgili olduğu tüm ülkelerde mutabakatın nihailiğinin sağlanmasına ilişkin yüksek düzeyde yasal belirliliğin bulunduğunu nasıl kanıtlamaktadır (örneğin, iyi gerekçelendirilmiş bir hukuki görüş alarak)?

Çek Takas Hizmeti yalnızca Türkiye'de faaliyet gösteren bankalar aracılığı ile Türk Lirası para birimi üzerinden verilmektedir. Bu sebeple Çek Takas Hizmeti doğrudan bir ülkenin yasal unsurlarına tabi değildir.

Temel Husus 2: FPA mutabakat riskini azaltmak amacıyla nihai mutabakatı en geç valör günü sonu (vadenin dolduğu gün) itibarıyla, tercihen gün içinde veya gerçek zamanlı olarak, tamamlamalıdır. Büyük tutarlı ödeme sistemi veya menkul kıymet mutabakat sistemi mutabakat gününde gerçek zamanlı bire bir mutabakat veya çoklu grup işleme (multiple batch processing) yöntemlerini kullanmayı göz önünde bulundurmalıdır.

Valör gününde/vadenin dolduğu gün nihai mutabakat

S.8.2.1: FPA'nın nihai mutabakatı valör gününde tamamlanacak şekilde mi tasarlanmıştır (veya aynı gün mutabakat)? FPA nihai mutabakatın planlanan valör günü sonundan daha geç bir zamanda gerçekleşmemesini nasıl sağlamaktadır?

İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nın "Mutabakat işlemleri" başlıklı 20'nci maddesinde mutabakat takas tarihinin T+1 günü saat 12:00 olduğu, 19'uncu maddesinde ise aşağıdaki hükümler yer almaktadır:

- (1) Takas işlemleri cetveline göre oluşan katılımcılara ait genel borç ve alacak kalanları kesin olup 20'nci maddede belirlenen son saate kadar tüm yükümlülüklerin yerine getirilmesi zorunludur.

- (2) Net nakit yükümlülükler, Takasbank nezdinde katılımcı bazında açılan mutabakat hesabına EFT ile doğrudan aktarım ya da Takasbank nakit hesapları arasında virman yapılarak yerine getirilir.
- (3) Nakit alacakları, katılımcıların Takasbank nezdindeki 11 no'lu "Üye Serbest Hesabı"na alacak kaydedilir.
- (4) Nakit alacaklar, katılımcıların kendilerine verilecek ekran aracılığı ile tercihlerine göre;
 - a) TCMB nezdindeki serbest nakit hesaplarına EFT ile aktarılabilir,
 - b) Takasbank nezdindeki 11 no'lu serbest cari hesaplarında kalabilir,
 - c) Tanımlayacakları aracı banka hesabına gönderilebilir.
- (5) Mutabakat alacaklarının EFT ile gönderilmesinde, Takasbank tarafından belirlenen parametrik bir asgari tutar dikkate alınabilir.
- (6) Mutabakat alacaklarının dağıtılması için, tüm katılımcılar tarafından toplam net borç kapatma yükümlülüklerin yerine getirilmesi beklenir.
- (7) Mutabakat hesabından kısmi olarak borç kapatma yapılması mümkündür.
- (8) Belirlenen son saatten önce tüm yükümlülüklerin yerine getirilmesi halinde, alacaklar mutabakat son saati beklenmeden dağıtılır.
- (9) Mutabakat son saati öncesinde yerine getirilmeyen yükümlülük bulunması durumunda kısmi alacak dağıtımı yapılmaz, mutabakat son saati beklenir.
- (10) Mutabakat son saati sonunda yerine getirilmeyen yükümlülük bulunması halinde, eksik tutar oransal olarak tüm katılımcılara paylaştırılarak alacak dağıtımı yapılır.
- (11) Eksik yükümlülük, temerrüde konu katılımcı veya söz konusu katılımcının garanti mekanizması katkı payından tamamlandığında, alacak tutarı aynı şekilde oransal olarak tüm katılımcılara gönderilir.
- (12) Mutabakat tarihinde gün sonu itibari ile yerine getirilmeyen yükümlülük olması halinde, mutabakat temerrütlü olarak sonlandırılır.
- (13) Temerrüt halinin sonlandırılması, katılımcıların yatırmış oldukları garanti mekanizması katkı payı tutarı ile sınırlıdır.

S.8.2.2: FPA'nın kurallarında, prosedürlerinde ve sözleşmelerinde öngörülmediği halde sistemde nihai mutabakatın valör gününden sonraki iş günü gerçekleştiği bir gecikme yaşanmış mıdır? Yaşanmışsa hangi koşullar altında olmuştur? Gecikme FPA'nın faaliyetlerinden kaynaklanmışsa benzer olayların gelecekte bir daha yaşanmaması için hangi önlemler alınmıştır?

Çek Takas Sisteminin Takasbank tarafından işletilmeye başlandığı 02/07/2018 tarihinden itibaren nihai mutabakatın valör gününden sonraki iş günü gerçekleştiği bir gecikme yaşanmamıştır.

Gün içi ya da gerçek zamanlı nihai mutabakat

S.8.2.3: FPA gün içi ya da gerçek zamanlı nihai mutabakat sağlamakta mıdır? Sağlıyorsa, nasıl yapmaktadır? Nihai mutabakata ilişkin olarak katılımcılar nasıl bilgilendirilmektedir?

Çek Takas Sisteminde Bankaların gün içinde teslim aldıkları çeklere ait bilgiler ve görüntüler bir sonraki gün sabah saat 06:00'ya kadar takas paketi ile Takasbank'a bildirilir (T günü). Sabah 06:00'da bankalarca takas paketleri ile Sisteme aktarılan çek bilgileri, provizyon işlemlerinin

yapılması amacıyla Takasbank tarafından hazırlanan takas dağıtım paketi ile muhatap bankalara gönderilir. Bankalar, takas dağıtım paketi ile iletilen bilgileri, ilgili takas gününde 06:01-17:45 saatleri arasında inceleyip iade paketleri ile Takasbank sistemine aktarır. İade kapanışı sonrasında Sistem tarafından iade dağıtım paketi ile iade çek bilgileri bankalara gönderilir.

İade dağıtım işlemlerinin tamamlanmasını takiben katılımcıların ertesi gün sisteme ödemeleri gereken net nakit borç/alacak bilgileri katılımcılar tarafından sistem aracılığıyla alınır.

Nakit yükümlükler bankalar tarafından Takasbank nezdinde açılan CEKTK mutabakat hesabına ertesi iş günü (T+1 günü) en geç saat 12:00'a kadar gönderilir.

Tüm işlemler katılımcılar tarafından ekranlardan online olarak izlenmektedir.

S.8.2.4: Mutabakat çoklu grup işleme yöntemiyle sağlanıyorsa grupların sıklığı nedir ve hangi zaman aralıklarında çalıştırılmaktadır? Eğer bir katılımcı mutabakat anında yeterli fon ya da menkul kıymete sahip değilse ne olmaktadır? İşlemler bir sonraki gruba mı aktarılmaktadır? Eğer öyleyse bu işlemlerin durumu (statüsü) nedir ve ne zaman nihai hale gelmektedir?

Takas paketlerinde yer alan çek bilgileri ile iade paketlerinde yer alan bilgiler karşılaştırılarak günde 1 defa (T günü iade dağıtım saatinde) netleştirme işlemi gerçekleştirilir. Netleştirme sonucunda katılımcılar alacaklı ya da borçlu durumda olurlar.

Mutabakat işlemleri T+1 günü en geç saat 12:00'a kadar tamamlanmalıdır.

Mutabakat alacaklarının dağıtılması için, tüm katılımcılar tarafından toplam net borç kapatma yükümlülüklerin yerine getirilmesi beklenir.

Mutabakat hesabından kısmi olarak borç kapatma yapılması mümkündür.

Belirlenen son saatten önce tüm yükümlülüklerin yerine getirilmesi halinde, alacaklar mutabakat son saati beklenmeden dağıtılır.

Mutabakat son saati öncesinde yerine getirilmeyen yükümlülük bulunması durumunda kısmi alacak dağıtımı yapılmaz, mutabakat son saati beklenir.

Mutabakat son saati sonunda yerine getirilmeyen yükümlülük bulunması halinde, eksik tutar oransal olarak tüm katılımcılara paylaştırılarak alacak dağıtımı yapılır.

Eksik yükümlülük tutarı, temerrüde konu katılımcı veya söz konusu katılımcının garanti mekanizması katkı payından tamamlandığında, alacak tutarı aynı şekilde oransal olarak tüm katılımcılara gönderilir.

Mutabakat tarihinde gün sonu itibari ile yerine getirilmeyen yükümlülük olması halinde, mutabakat temerrütlü olarak sonlandırılır.

Temerrüt halinin sonlandırılması, katılımcıların yatırmış oldukları garanti mekanizması katkı payı tutarı ile sınırlıdır.

Temel Husus 3: FPA, mutabakatı yapılmamış ödemelerin, transfer emirlerinin veya diğer yükümlülüklerin bir katılımcı tarafından geri alınamayacağı anı açıkça tanımlamalıdır.

S.8.3.1: FPA mutabakatı yapılmamış ödemelerin, transfer emirlerinin veya diğer yükümlülüklerin bir katılımcı tarafından geri alınamayacağı anı nasıl tanımlamaktadır? FPA kabul edilen ancak mutabakatı tamamlanmamış ödemelerin, transfer emirlerinin ve diğer yükümlülüklerin bu andan sonra tek taraflı geri alınmasını nasıl önlemektedir?

İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nın 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (z) bendinde Transfer Emri tanımının; “ belirli miktarda fonun sistem içerisinde katılımcılar arasında devrolması amacıyla çek bilgilerinin takas paketleri ile Sisteme aktarılmasını sağlayan katılımcı talimatını” ifade ettiği açıkça tanımlanmış olup, “Mutabakatın Kesinliği” başlıklı 22'nci maddesinde; transfer emrinin sisteme giriş anının, Sistem Kurallarında belirlenen süreler içerisinde katılımcılar tarafından takas paketlerinin Sisteme ulaştığı an olarak belirlenmiştir. Sistem Kurallarının 10'uncu maddesinde de mutabakatın nihailiğine ilişkin hükümler yer almaktadır.

Bu çerçevede; sistemselsel olarak transfer emrinin kesinleştiği andan itibaren transfer emri geri alınmaz. Katılımcı ancak transfer emrinin kesinleştiği ana kadar olan takas paketi güncellemesi ya da iptalini Takasbank'a yazılı talimat göndererek yapılmasını talep edebilir. Katılımcının kendi ekranları üzerinden takas paketi iptali yapması mümkün değildir.

S.8.3.2: Mutabakat için sisteme kabul edilen bir emir ya da yükümlülük hangi şartlar altında geri alınabilmektedir (örneğin, kuyruktaki yükümlülükler)? Mutabakatı tamamlanmamış ödeme veya transfer emirleri nasıl ve kim tarafından iptal edilebilmektedir?

Sistemselsel olarak transfer emrinin kesinleştiği andan itibaren transfer emri geri alınmaz. Katılımcı ancak transfer emrinin kesinleştiği ana kadar olan takas paketi güncellemesi ya da iptalini Takasbank'a yazılı talimat göndererek yapılmasını talep edebilir. Katılımcının kendi ekranları üzerinden takas paketi iptali yapması mümkün değildir.

Takas paketlerinde yer alan çek bilgileri ile iade paketlerinde yer alan bilgiler karşılaştırılarak bankalara iade dağıtım bilgileri gönderilerek netleştirme işlemi gerçekleştirilir. Netleştirme işlemi ile birlikte mutabakat dosyası oluşmuş olur ve ne katılımcı tarafından ne de Takasbank tarafından iptal edilmesi mümkün değildir.

S.8.3.3: FPA, hangi şartlar altında iptale ilişkin muafiyetlere ve sürenin uzatılmasına izin vermektedir?

6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun'un 10'uncu maddesinde transfer geri alınmazlığı açık bir şekilde belirtilmiş olup herhangi bir muafiyet bulunmamaktadır.

S.8.3.4: FPA bu bilgiyi nerede tanımlamaktadır? Bu bilgi kime ve nasıl açıklanmaktadır?

Transfer emrinin geri alınmaz ve iptal edilemez olduğu 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun'da ve İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kurallarında açıkça belirtilmiş olup katılımcılara genel mektup ile duyurulmuştur. Sistem Kuralları Bankamız internet sitesinde yayımlanmaktadır.

CPMI-IOSCO 8 No.lu Prensihi İçin Takasbank Değerlendirme Sonucu

Tam Uyumlu ☒ (Observed)	Büyük Ölçüde Uyumlu ☐ (Broadly Observed)	Kısmen Uyumlu ☐ (Partly Observed)	Uyumsuz ☐ (Not Observed)	Uygulanabilir Değil ☐ (Not Applicable)
---	---	--	---	---

Prensip 9: Para Mutabakatı

FPA, para mutabakatını mümkünse ve yapabiliyorsa merkez bankası parasıyla gerçekleştirmelidir. Merkez bankası parası kullanılmıyorsa, FPA ticari banka parasını kullanmaktan kaynaklanan kredi ve likidite riskini minimize etmeli ve sıkı bir şekilde kontrol etmelidir.

Temel Husus 1: FPA, kredi ve likidite riskini önlemek için para mutabakatını mümkünse ve yapabiliyorsa merkez bankası parasıyla yapmalıdır.

S.9.1.1: FPA, para mutabakatını nasıl gerçekleştirmektedir? Birden fazla para biriminde mutabakat yapıyor olması durumunda, FPA her para biriminde mutabakatı nasıl gerçekleştirmektedir?

İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nın "Takas ve Mutabakat İşlemlerine İlişkin Esaslar" başlıklı 3'üncü bölümünde yer alan "Para Birimi" başlıklı 21'inci maddesi kapsamında;

- Mutabakat işlemlerinden kaynaklanan nakit yükümlülüklerinin ödenmesinde işlemlerin gerçekleştiği para birimi kullanılır.

ifadesi kullanılmaktadır. Halihazırda Takasbank Çek Takas Sisteminde Türk Lirası cinsinden düzenlenmiş çeklerin takas ve mutabakatı yapılmaktadır. Yabancı para biriminden düzenlenmiş çeklerin takası halihazırda Çek Takas Sistemi dışında gerçekleşmektedir. Yabancı Para çeklerin sisteme dahil edilmesi halinde çekin düzenlendiği para biriminden mutabakat yapılacak, borç alacak bilgileri ilgili para biriminden oluşturulacaktır.

S.9.1.2: FPA, mutabakatı merkez bankası parası kullanarak gerçekleştiriyorsa, neden merkez bankası parası kullanmamaktadır?

Bankacılık lisansına sahip olan Takasbank para mutabakatlarını kendi nezdinde açtığı hesaplarda yerine getirmekte, para mutabakatlarında merkez bankası veya ticari banka parası kullanılmamaktadır.

TCMB mevzuatında parasal mutabakat hizmeti sunulmasını öngören bir düzenleme bulunmamaktadır. Esasen Takasbank'ın bankacılık lisansına sahip olması, TCMB likiditesine erişim imkânının bulunması, mutabakat işlemlerini TCMB ödeme sistemlerini kullanarak kendi nezdinde yerine getirmesi, mutabakatta ticari banka parası kullanılmaması, dolayısı ile kredi ve likidite riskine maruz kalınmaması mutabakatta TCMB parası kullanılmasını ihtiyaç olmaktan çıkarmaktadır.

Temel Husus 2: Eğer Merkez Bankası parası kullanılmıyor ise, FPA para mutabakatlarını az ya da sıfır kredi veya likidite riski olan bir mutabakat varlığı kullanarak yapmalıdır.

S.9.2.1: Merkez Bankası parası kullanılmıyor ise, FPA para mutabakatı için kullanılan mutabakat varlığının kredi ve likidite riskini nasıl değerlendirmektedir?

Para mutabakatlarında Takasbank nezdindeki vadesiz Türk Lirası hesaplar kullanılmakta, yükümlülükler mutabakat amaçlı hesaplara kapatılmakta ve para transferleri TCMB elektronik ödeme sistemleri (EFT sistemi) aracılığı ile gerçekleştirilmektedir.

S.9.2.2: FPA, ticari banka parasıyla mutabakat yapıyorsa, FPA mutabakat bankalarını nasıl seçmektedir? FPA'nın bu seçim için kullandığı özel kriterler nelerdir?

Takasbank para mutabakatları için ticari banka kullanmamaktadır. Katılımcılar mutabakat işlemlerinden doğan yükümlülüklerini Takasbank nezdindeki ilgili mutabakat hesaplarına TCMB EFT sistemi aracılığı ile göndermektedirler.

Temel Husus 3: FPA'nın mutabakat işlemlerini ticari banka parasıyla yapması durumunda, FPA ticari mutabakat bankalarından kaynaklanan kredi ve likidite riskini incelemeli, yönetmeli ve sınırlandırmalıdır. Bu kapsamda, FPA mutabakat bankalarına, diğer şeylere ilave olarak, mevzuatını ve denetimini, kredi itibarına, sermaye miktarına, likiditeye erişimini ve operasyonel güvenilirliğini göz önünde bulunduran katı kriterler oluşturmalı ve kriterlere uyumu izlemelidir. FPA, ticari mutabakat bankalarını maruz bıraktığı kredi ve likidite risklerinin yoğunlaşmasını da izlemeli ve yönetmelidir.

Bankacılık lisansına sahip olan Takasbank, para mutabakatlarını kendi nezdinde açtığı hesaplarda yerine getirmekte, para mutabakatlarında ticari banka parası kullanılmamaktadır. Bu kapsamda aşağıdaki sorular cevaplandırılmamıştır.

S.9.3.1: FPA, mutabakat bankalarının seçiminde kullandığı kriterlere bağlı kaldığını nasıl izlemektedir? Örneğin: FPA, bankaların mevzuatını ve denetimini, kredi itibarını, sermaye miktarını, likiditeye erişimini ve operasyonel güvenilirliğini nasıl değerlendirmektedir?

S.9.3.2: FPA ticari mutabakat bankalarından kaynaklanan kredi ve likidite risklerini nasıl izlemekte, yönetmekte ve sınırlandırmaktadır? FPA, bu bankaları maruz bıraktığı kredi ve likidite riski yoğunlaşmasını nasıl izlemekte ve yönetmektedir?

S.9.3.3: FPA, en büyük mutabakat bankasının iflas etmesi durumunda, kendisinin ve katılımcılarının muhtemel kayıp ve likidite baskılarını nasıl değerlendirmektedir?

Temel Husus 4: FPA para mutabakatını kendi hesaplarında gerçekleştiriyorsa, kredi ve likidite riskini asgari düzeye indirmeli ve sıkı bir şekilde kontrol etmelidir.

S.9.4.1: FPA para mutabakatını kendi hesaplarında gerçekleştirdiği durumlarda, kredi ve likidite riskini nasıl asgari düzeye indirmekte ve sıkı bir şekilde kontrol etmektedir?

Takasbank para mutabakatlarını katılımcıların kendi nezdinde açtığı hesaplarda yerine getirmekte, kredi ve likidite risklerini asgari düzeye indirip en iyi şekilde yönetebilecek bilgi, tecrübe, organizasyon, mevzuat ve teknik altyapıya sahip bulunmaktadır.

Temel Husus 5: FPA'nın mutabakat bankalarıyla yaptığı yasal sözleşmelerde, transferlerin mutabakat bankalarındaki hesaplarda ne zaman gerçekleşmesinin beklendiği, transferler gerçekleştiğinde nihai olacağı ve FPA'nın ve katılımcılarının kredi ve likidite riskini yönetmelerini sağlamak için alınan fonların mümkün olan en kısa zamanda, en azından gün sonunda, ideal olarak gün içinde transfer edilebilir olması gerektiği açıkça belirtilmelidir.

Bankacılık lisansına sahip olan Takasbank, para mutabakatlarını kendi nezdinde açtığı hesaplarda yerine getirmekte, para mutabakatlarında ticari banka parası kullanılmamaktadır. Bu kapsamda aşağıdaki sorular cevaplandırılmamıştır.

S.9.5.1: FPA'nın mutabakat bankalarıyla yaptığı yasal sözleşmelerde, transferlerin ne zaman gerçekleşeceği, transferlerin gerçekleştiği anda nihai olacağı ve alınan fonların ne zaman transfer edilebilir olacağı belirtilmekte midir?

S.9.5.2: Alınan fonlar en geç gün sonunda transfer edilebilir duruma gelmekte midir? Eğer gelmiyorsa neden?

CPMI-IOSCO 9 No.lu Prensibi İçin Takasbank Değerlendirme Sonucu

Tam Uyumlu ☐ <i>(Observed)</i>	Büyük Ölçüde Uyumlu ☐ <i>(Broadly Observed)</i>	Kısmen Uyumlu ☒ <i>(Partly Observed)</i>	Uyumsuz ☐ <i>(Not Observed)</i>	Uygulanabilir Değil ☐ <i>(Not Applicable)</i>
---	--	--	--	--

Prensip 13: Temerrüt Kural ve Prosedürleri

FPA, bir katılımcının temerrüt durumunu yönetmek için etkin ve açıkça tanımlanmış kural ve prosedürlere sahip olmalıdır. Bu kural ve prosedürler, kayıpları ve likidite baskılarını kontrol altına almak için FPA'nın zamanında aksiyon alabilmesini ve yükümlülüklerini karşılamaya devam edebilmesini sağlayacak şekilde tasarlanmalıdır.

Temel Husus 1: FPA, bir katılımcının temerrüdü halinde FPA'nın yükümlülüklerini karşılamaya devam etmesini sağlayacak ve temerrüt durumunda kullanılan kaynakların yerine konulmasını da içerecek temerrüt kural ve prosedürlerine sahip olmalıdır.

Katılımcı temerrüt kural ve prosedürleri

S.13.1.1: FPA'nın kural ve prosedürleri temerrüt olayını (bir katılımcının finansal veya operasyonel temerrüdü) ve temerrüdün belirlenmesinde kullanılacak metodu açıkça tanımlamakta mıdır?

İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kurallarının “Temerrüt ve Mağduriyet Ödemesi” başlıklı Beşinci Bölümünde;

- 36'ncı madde ile temerrüt esasları,
- 37'nci madde ile temerrüt faizi,
- 38'inci madde ile temerrüt faizinin hesaplanması,
- 39'uncu madde ile tahakkuk, bildirim ve tahsilat işlemleri,
- 41'inci madde ile mağduriyet ödemesi

usul ve esasları açık bir şekilde belirlenmiştir. Sistem Kurallarında belirlenen yükümlülük son saati itibari ile yükümlülüğünü yerine getirmeyen katılımcılar hiçbir bildirim gereksiz temerrüde düşmüş sayılırlar.

S.13.1.2: FPA'nın kural ve prosedürleri bir katılımcının temerrüdüne ilişkin aşağıdaki temel hususları ne şekilde ele almaktadır?

- a) Temerrüdün açıklanması durumunda FPA'nın alabileceği aksiyonlar.

Herhangi bir sebeple temerrüde düşmüş sayılan sistem katılımcısının maruz kalacağı aksiyonlar İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nda belirlenmiştir. Bu çerçevede, yükümlülüklerini aynı gün valörü ile ancak belirlenen saatten sonra yerine getiren katılımcılardan ve aynı gün valörü ile yerine getirmeyerek izleyen günlerde yerine getiren katılımcılardan farklı katsayılar uygulanmak suretiyle temerrüt faizi tahsil edilmektedir. Temerrüt halinde, Takasbank tarafından katılımcının ilgili hesaplarındaki garanti mekanizması katkı paylarını çekmesine izin verilmeyebileceği gibi söz konusu katılımcının temerrüt tarihi itibarıyla taraf olduğu netleştirmeye konu olmamış çekler netleştirme dışında bırakılabilmektedir. Bu konudaki karar Takasbank tarafından temerrüdün büyüklüğü, hesaplarında var olan fazla/eksik tutarları ve piyasa şartları gözetilerek verilmektedir.

Takasbank tarafından katılımcıya temerrüt halini sona erdirmesi için en fazla temerrüt tarihini takip eden iş günü saat 10:00'a kadar süre verilebilmektedir. Verilen süre sonuna kadar temerrüt halinin

sona erdirilmemesi halinde, öncelikle temerrüt eden katılımcının yatırmış olduğu garanti mekanizması payı nakde dönüştürülmektedir. Söz konusu temerrüt tutarının kapatılamaması durumunda, temerrüt etmemiş katılımcıların garanti mekanizması katkı payına konu varlıkları nakde dönüştürülmekte ve elde edilen tutar temerrüde konu gündeki alacaklı katılımcılara alacakları ile orantılı olarak dağıtılmaktadır.

b) Aksiyonların ne derece otomatik veya ihtiyari olacağı.

İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nda hangi aksiyonların ihtiyari, hangi aksiyonların otomatik olarak alınacağı açıkça belirtilmiştir. Sistem Kuralları'nda "Temerrüt ve Mağduriyet Ödemesi İşlemleri" başlıklı Beşinci Bölümünde temerrüt yönetim sürecine ilişkin detaylar açıklanmaktadır.

c) Normal mutabakat uygulamalarındaki değişiklikler.

İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nda "Temerrüt ve Mağduriyet Ödemesi İşlemleri" başlıklı Beşinci Bölümünde temerrüt yönetim sürecine ilişkin detaylar açıklanmaktadır. Bu çerçevede, olası aksiyonlar arasında normal mutabakat uygulamaları dışında değerlendirilebilecek yöntem bulunmamaktadır.

d) Sürecin farklı aşamalarındaki işlemlerin yönetimi.

Takasbank Merkezi Karşı Taraf Temerrüt Yönetimi Uygulama Esasları Yönergesi'nin "Merkezi Karşı Taraf Temerrüt Yönetimi Komitesi (TYK)" başlıklı 8'inci maddesi uyarınca, MKT hizmeti verilen piyasa ve/veya sermaye piyasası araçlarındaki temerrüt yönetim süreçlerinde, karar mercii olarak görev yapmak üzere Temerrüt Yönetim Komitesi kurulur. Komitenin aynı zamanda merkezi takas hizmeti verilen veya işletilen piyasa ve platformlarda ortaya çıkan temerrütlerin çözümünde de karar organı olarak görev yapacağı yine aynı maddede hükme bağlanmıştır.

Bu doğrultuda, Takasbank'ın temerrüt yönetimi süreci, her koşulda etkisi dikkate alınmadan aynı şekilde tatbiki zorunlu kurallardan değil, Temerrüt Yönetimi Komitesi'nin hem temerrüt eden katılımcı hem Takasbank hem de temerrüt etmemiş diğer katılımcıların ve piyasaların yararlarını gözetmesine imkân tanıyacak şekilde takdir yetkisi kullanabileceği bir süreç olarak tasarlanmıştır. Temerrüt Yönetimi Komitesi temerrüt yönetim araçlarının kullanımında temerrüdün nedenini ve piyasalara etkilerini göz önünde bulundurmaktadır.

e) Hissedar ve müşteri işlem ve hesaplarının beklenen ele alınış biçimi.

Temerrüt bildirimini sonrasında süreç, Temerrüt Yönetim Komitesi'nin İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları çerçevesinde alacağı kararlar doğrultusunda yönetilmektedir.

f) Aksiyonların olası sıralaması.

Temerrüt bildirimini sonrasında süreç, Temerrüt Yönetim Komitesi'nin İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları çerçevesinde alacağı kararlar doğrultusunda yönetilmektedir.

Bu kapsamda, sistem katılımcılarının temerrüdü halinde başvurulacak kaynakların kullanımında aşağıda belirtilen öncelik sırasına uygun hareket edilmektedir:

- Temerrüde düşen Sistem katılımcısının garanti mekanizması katkı payı

- Diğer Sistem katılımcılarının yatırılmış garanti mekanizması katkı payları.

g) Temerrüde düşmemiş katılımcılar da dahil olmak üzere çeşitli tarafların rol, yükümlülük ve sorumlulukları.

Temerrüt yönetimi kaynaklarının gerektiği ölçüde ve sırada kullanımı ile ilgili kararlar, temerrüt etmemiş katılımcıların yatırılmış garanti fonu katkı paylarının kullanılması da dâhil olmak üzere Temerrüt Yönetimi Komitesi tarafından alınacaktır. Temerrüt etmemiş sistem katılımcılarının sorumlulukları İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları ile katılım sözleşmelerinde açık bir şekilde düzenlenmiştir.

h) Temerrüdün etkilerinin kontrol altına alınması için kullanılacak diğer mekanizmaların varlığı.

Temerrüdün etkisinin piyasaya olan etkisini azaltmak amacıyla çek takas işlemleri için oluşturulan garanti mekanizmasında olan kaynakların likit varlıklardan oluşması hedeflenmektedir. Bu çerçevede, İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nın 26'ncı maddesi uyarınca, garanti mekanizması katkı payı olarak kabul edilecek varlıklar aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

- Nakit (Türk Lirası/Konvertible Döviz)
- Devlet İç Borçlanma Senedi
- T.C. Hazine Varlık Kiralama A.Ş. Tarafından İhraç Edilen Kira Sertifikaları

Bununla birlikte, temerrüdün piyasaya olan etkisini azaltmak ve Takasbank'ın gerekirse temerrüdü yönetmek için borçlanabileceği İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nın 31'inci maddesinde açıkça belirtilmektedir. Bu madde uyarınca, Sistemdeki işlemler sonlandırılmadığında, Takasbank'ın TCMB'nin likidite imkânlarına ulaşmasının mümkün olması veya finansal bir kuruluş nezdinde teminat karşılığı borçlanarak likidite sağlama imkânının bulunması durumunda, katılımcılar tarafından tesis edilen garanti mekanizması katkı payı karşılığı varlıklar, Takasbank tarafından bu fıkra hükümleri çerçevesinde likidite imkânından yararlanmak amacıyla TCMB'ye veya kredi imkânı sağlayan finansal kuruluşa, bu kuruluşların teminatlara ilişkin kurallarına uygun olmak kaydıyla teminat olarak verilebilmektedir.

Finansal kaynakların kullanımı

S.13.1.3: FPA'nın kural ve prosedürleri, FPA'nın likidite imkanları da dahil olmak üzere, temerrüden kaynaklanan kayıpların karşılanması ve likidite baskısının kontrol altına alınması amacıyla bulundurduğu herhangi bir finansal kaynağın zamanında (acilen) kullanılabilmesine ne şekilde imkân vermektedir?

Temerrüdün etkisinin piyasaya olan etkisini azaltmak amacıyla çek takas işlemleri için oluşturulan garanti mekanizmasında olan kaynakların likit varlıklardan oluşması hedeflenmektedir. Bu çerçevede, İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nın 26'ncı maddesi uyarınca, garanti mekanizması katkı payı olarak kabul edilecek varlıklar aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

- Nakit (Türk Lirası/Konvertible Döviz)

- Devlet İç Borçlanma Senedi
- T.C. Hazine Varlık Kiralama A.Ş. Tarafından İhraç Edilen Kira Sertifikaları

Bununla birlikte, temerrüdün piyasaya olan etkisini azaltmak ve Takasbank'ın gerekirse temerrüdü yönetmek için borçlanabileceği İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nın 31'inci maddesinde açıkça belirtilmektedir. Bu madde uyarınca, sistemdeki işlemler sonlandırılmadığında, Takasbank'ın TCMB'nin likidite imkânlarına ulaşmasının mümkün olması veya finansal bir kuruluş nezdinde teminat karşılığı borçlanarak likidite sağlama imkânının bulunması durumunda, katılımcılar tarafından tesis edilen garanti mekanizması katkı payı karşılığı varlıklar, Takasbank tarafından bu fıkra hükümleri çerçevesinde likidite imkânından yararlanmak amacıyla TCMB'ye veya kredi imkanı sağlayan finansal kuruluşa, bu kuruluşların teminatlara ilişkin kurallarına uygun olmak kaydıyla teminat olarak verilebilmektedir.

S.13.1.4: FPA'nın kural ve prosedürleri, finansal kaynakların hangi sıralamada kullanılabileceğini ne şekilde ele almaktadır?

İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları çerçevesinde, sistem katılımcılarının temerrüdü halinde başvurulacak kaynakların kullanımında aşağıda belirtilen öncelik sırasına uygun hareket edilmektedir:

- Temerrüde düşen sistem katılımcısının garanti mekanizması katkı payı
- Diğer sistem katılımcılarının yatırılmış garanti mekanizması katkı payları.

Bununla birlikte, temerrüdün piyasaya olan etkisini azaltmak ve Takasbank'ın gerekirse temerrüdü yönetmek için borçlanabileceği İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nın 31'inci maddesinde açıkça belirtilmektedir. Bu madde uyarınca, sistemdeki işlemler sonlandırılmadığında, Takasbank'ın TCMB'nin likidite imkânlarına ulaşmasının mümkün olması veya finansal bir kuruluş nezdinde teminat karşılığı borçlanarak likidite sağlama imkânının bulunması durumunda, katılımcılar tarafından tesis edilen garanti mekanizması katkı payı karşılığı varlıklar, Takasbank tarafından bu fıkra hükümleri çerçevesinde likidite imkânından yararlanmak amacıyla TCMB'ye veya kredi imkanı sağlayan finansal kuruluşa, bu kuruluşların teminatlara ilişkin kurallarına uygun olmak kaydıyla teminat olarak verilebilmektedir.

S.13.1.5: FPA'nın kural ve prosedürleri, bir temerrüt sonrasında kullanılan finansal kaynakların yerine konulması hususunu ne şekilde ele almaktadır?

İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nın "Garanti mekanizması katkı payı tamamlama çağrısı" başlıklı 29'uncu maddesi uyarınca, Takasbank, asgari günlük olarak garanti mekanizması katkı payı karşılığı yatırılmış olan varlıkların yeterlilik düzeyini izlemektedir. Söz konusu varlıkların, katılımcının garanti mekanizması katkı payının artması, değerlendirilmiş garanti mekanizması katkı payı tutarında gerçekleşen değişiklikler veya diğer nedenlerle Takasbank tarafından belirlenmiş olan katkı payı tutarın altına düşmesi durumunda, Takasbank tarafından garanti mekanizması katkı payı tamamlama çağrısı her iş günü sonunda yapılmaktadır. Katılımcılar, garanti mekanizması katkı payı tamamlama çağrısı yükümlülüklerini bir sonraki iş günü en geç saat 11:00'a kadar yerine

getirmek zorundadırlar. Bu süre zarfında yerine getirilemeyen yükümlülükler için temerrüt hükümleri uygulanmaktadır.

Temel Husus 2: FPA, kuralların içinde belirtilen uygun ihtiyari prosedürler de dahil olmak üzere, temerrüt kural ve prosedürlerini uygulamaya hazırlıklı olmalıdır.

S.13.2.1: FPA yönetimi, bir temerrüt durumuyla ilgili olarak rol ve sorumlulukların açıkça tarif edildiği içsel planlara sahip midir? Söz konusu planlar nelerdir?

Temerrüt yönetiminde, temerrüt etmiş ve etmemiş katılımcılara yönelik olarak uygulanacak kural ve prosedürler, İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nda düzenlenmiş ayrıca temerrüt hallerinde Takasbank'ın hak ve yetkileri ile katılımcıların sorumlulukları katılımcılara aktedilen sözleşmelere de dercedilerek, doğabilecek hukuki riskler asgari düzeye indirilmiştir.

Bununla birlikte, temerrüt yönetimi süreçlerinde, karar mercii olarak görev yapmak üzere Temerrüt Yönetim Komitesi kurulur. Temerrüt Yönetimi Komitesi süreç boyunca alınacak tedbirlerin ve yapılacak görevlendirmelerin belirleyicisi ve sorumlusudur.

S.13.2.2: FPA, düzenleme, denetleme ve gözetim otoriteleri de dahil olmak üzere ilgili tüm paydaşlara zamanında ulaşılması için ne tür iletişim prosedürlerine sahip bulunmaktadır?

Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinin Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik'in "Bankaya bildirim yükümlülüğü" başlıklı 18'inci maddesi uyarınca, sistem işleticisinin sistemin olağan işleyişini aksatan, kesintiye sebep olan veya sistemin kapanışını engelleyen hususları gecikmesinin TCMB'ye bildirme yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu kapsamda, Takasbank Temerrüt Yönetim Komitesi tarafından katılımcının taahhütlerini karşılama gücündeki kalıcı bir zafiyetten kaynaklanmadığı kanaatine varılan ön temerrüt halleri hariç olmak üzere, katılımcının Takasbank'a karşı olan yükümlülüklerinin yerine getiremeyeceğinin öngörülmesi ve katılımcı hakkında İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nda yer alan kuralların uygulanmasına karar verilmesi halinde durum, ivedilikle TCMB'ye bildirilir.

S.13.2.3: Temerrüde ilişkin içsel planlar ne sıklıkla gözden geçirilmektedir? Bahse konu planlarla ilgili yönetim düzenlemeleri nelerdir?

Takasbank bünyesinde MKT Bölümü'nün, Takasbank Temerrüt Yönetimi Komitesi'nin sekretarya hizmetlerini yürütmesi, Komite tarafından alınacak kararlara mesnet teşkil edecek her türlü teknik analizi hazırlayıp Komite'ye sunması öngörülmüştür. MKT Bölümüne bağlı Teminat ve Temerrüt Yönetimi Ekibi, temerrüt yönetimi kaynaklarının seyrini ve risk/teminat dengelerini sürekli izleyip teminat yönetimi sürecini gözden geçirmekle sorumludur.

Temel Husus 3: FPA, temerrüt kural ve prosedürlerinin temel hususlarını kamuoyuna açıklamalıdır.

S.13.3.1: FPA'nın katılımcı temerrüt kural ve prosedürlerinin temel hususlarına kamuoyuna nasıl açıklanmaktadır? Söz konusu temel hususlar aşağıdaki konuları ne şekilde ele almaktadır?

İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nda "Temerrüt ve Mağduriyet Ödemesi İşlemleri" başlıklı 5'inci bölümünde temerrüt

yönetim sürecine ilişkin detaylar açıklanmaktadır. Bu dokümana Takasbank internet sitesinden ulaşılabilir.

- a) Aksiyon alınabilecek durumlar,
- b) Söz konusu aksiyonların kim tarafından alınacağı,
- c) Hissedar ve müşterilerin pozisyonları, fonları ve varlıklarının nasıl değerlendirileceği de dahil alınabilecek aksiyonların kapsamının ne olduğu,
- d) FPA'nın temerrüde düşmemiş katılımcılarına olan yükümlülüklerinin yer aldığı mekanizmalar,
- e) Katılımcıların müşterileriyle doğrudan ilişkilerin bulunduğu durumlarda, temerrüde düşen katılımcının müşterilerine karşı olan yükümlülüklerinin karşılanmasına yardımcı olacak mekanizmaların neler olduğu.

Yukarıda belirtilen hususlara İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nda detaylı şekilde yer verilmiştir.

Temel Husus 4: FPA, tasfiye prosedürleri de dahil olmak üzere temerrüt prosedürlerinin test edilmesi ve gözden geçirilmesi çalışmalarına katılımcılarının ve diğer paydaşlarının katılımlarını sağlamalıdır. Söz konusu test ve gözden geçirme işlemlerini yılda en az bir kez veya kural prosedürlerde gerçekleşen maddi bir değişikliğin uygulanabilirliğini ve etkinliğini teminen bu değişikliği takiben yürütülmelidir.

S.13.4.1: FPA, katılımcı temerrüt prosedürlerinin test edilmesi ve gözden geçirilmesi çalışmalarında katılımcılarıyla ve ilgili diğer paydaşlarla nasıl bağlantı kurmaktadır? Söz konusu testler ve gözden geçirmeler ne sıklıkla yürütülmektedir? Testlerin sonuçları nasıl kullanılmaktadır? Söz konusu sonuçlar yönetim kurulu, risk komitesi ve ilgili otoritelerle ne ölçüde paylaşılmaktadır?

Temerrüt yönetimi süreçlerinin uygulanabilirliği yılda bir kez Takasbank Temerrüt Yönetim Komitesi tarafından belirlenen ve piyasa katılımcılarının da iştirakiyle gerçekleştirilen temerrüt yönetimi simülasyonu ile sınanır. Temerrüt yönetimi simülasyonları, piyasa bazında olabileceği gibi birden fazla piyasada yaşanacak tekli ya da çoklu temerrütleri içerir. Temerrüt yönetimi simülasyon senaryoları Takasbank tarafından belirlenir.

S.13.4.2: Söz konusu testler hangi potansiyel katılımcı temerrüt senaryolarını ve prosedürlerini kapsamaktadır? FPA, katılımcılarına ilişkin çözümleme rejiminin uygulanmasını ne ölçüde test etmektedir?

Çek takas işlemleri için temerrüt yönetimi süreçlerinin uygulanabilirliğinin sınanması ve en iyi düzeyde yönetiminin sağlanması amacıyla temerrüt yönetim testi yılda bir kez tatbik edilir. Temerrüt Yönetim Komitesi süreçte alınacak aksiyonların belirleyicisi olup temerrüdün mevzuatta belirlenen kaynaklar ve kurallar çerçevesinde çözümlenmesi amaçlanmaktadır. Teste ilişkin sonuçlar ve varsa alınması önerilen tedbirler ayrıca Yönetim Kurulu'na da sunulmaktadır.

CPMI-IOSCO 13 No.lu Prensibi İçin Takasbank Değerlendirme Sonucu

Tam Uyumlu ☒ (Observed)	Büyük Ölçüde Uyumlu ☐ (Broadly Observed)	Kısmen Uyumlu ☐ (Partly Observed)	Uyumsuz ☐ (Not Observed)	Uygulanabilir Değil ☐ (Not Applicable)
--	---	---	--	--

Prensip 15: Genel İş Riski

FPA genel iş riskini tanımlamalı, izlemeli ve yönetmelidir. Bu kapsamda, FPA sürekli hizmet verebilmesini ve operasyonlarını sürdürebilmesini teminen potansiyel genel iş zararlarını karşılayabilecek düzeyde ve öz kaynaklar ile finanse edilen net likit varlıklara sahip olmalıdır. İlave olarak net likit varlıklar her zaman yeniden yapılandırma ve kritik hizmet ve faaliyetlerin düzenli bir şekilde yavaşlatılmasını sağlayacak seviyede olmalıdır.

Temel Husus 1. FPA, iş stratejilerinin zayıf yönetimi, negatif nakit akımları ve büyük boyutlardaki beklenmedik faaliyet giderlerini de içeren genel işletme risklerini tanımlayacak, izleyecek ve bu riskleri yönetecek sağlam bir yönetim ve kontrol sistemine sahip olmalıdır.

S.15.1.1: FPA genel işletme/iş risklerini nasıl tanımlamaktadır? FPA hangi genel işletme/iş risklerini tanımlamaktadır?

Genel iş riski, gelirlerdeki azalış veya giderlerdeki artış nedeniyle giderlerin gelirleri aşması ve oluşan kaybın özkaynakla karşılanması sonucunda Banka'nın finansal koşullarında meydana gelebilecek potansiyel bozulmayı ifade etmektedir.

Bankacılık mevzuatı uyarınca Takasbank'ın tüm faaliyetlerinden kaynaklanan riskleri kredi riski, piyasa riski ve operasyonel risk altında yer almaktadır. Dolayısıyla yukarıda ifade edilen genel iş riski bankacılık riskleri altında tanımlanmaktadır.

S.15.1.2: FPA genel işletme risklerini düzenli olarak nasıl takip etmekte ve yönetmektedir? FPA'nın risk değerlendirmesi genel işletme risklerinin FPA'nın nakit akışı ve sermayesi (özel olarak işletilen bir FPA olması durumunda) üzerindeki potansiyel etkilerini göz önünde bulundurmakta mıdır?

Takasbank tüm faaliyetleri uyarınca maruz kaldığı riskleri, Bankacılık mevzuatında yer alan sermaye yeterliliği düzenlemelerine uyum sağlayacak şekilde idame ettirmek zorundadır. BDDK gözetimi altında; Bankanın kredi riski, piyasa riski ve operasyonel riske esas tutar toplamının özkaynağa oranı olan sermaye yeterlilik rasyosu %12'nin üzerinde olacak şekilde idame ettirilmektedir. Bu kapsamda, herhangi bir faaliyetten kaynaklanan herhangi bir sebeple gelir-gider dengesizliği oluşması sonucunda Bankamız, özkaynakların azalmasına imkân vermeyecek şekilde yasal sermaye yeterliliği oranlarına uyum sağlamakta olup, faaliyetlerini; özkaynakları risklerini karşılayacak düzeyde olacak şekilde sürdürmektedir.

Takasbank gelir ve giderlerini takas ve MKT hizmeti sunduğu BİAŞ piyasalarının işlem hacimleri öngörülerini de dikkate alarak bütçelemekte, faaliyetler her yıl hissedarlara enflasyon ve risksiz faiz oranının daha üzerindeki bir seviyede sermaye getirisi sağlayacak kârlılıkla sürdürülmektedir. Gelir ve gider gerçekleştirmeleri ile bütçeden sapmalar aylık Aktif-Pasif Komitesi (AP-KO) toplantılarında titizlikle değerlendirilmekte, gelir hedeflerinin altında, gider hedeflerinin ise üzerinde kalınmaması için gerekli aksiyonlar alınmaktadır. Bununla birlikte, takas ve MKT faaliyetleri haricinde Takasbank'ın sunduğu tüm hizmetler sebebiyle gerçekleşen faaliyet gelirlerinin faaliyet giderlerini karşılayamaması riski, başka bir deyişle faaliyet zararı oluşmasına yönelik olarak da aylık periyotta gerçekleşen söz konusu toplantılarda gerekli değerlendirmeler yapılmakta ve tüm hizmetlere yönelik bütçeden sapmalar değerlendirilerek, gerekli aksiyonlar alınmaktadır. Ancak gerek Bankamızın güçlü sermaye yapısı gerekse de gerçekleşen yüksek

öz kaynak karlılığının sürekliliği değerlendirildiğinde, genel iş riskinin oldukça düşük seviyede olduğu düşünülmektedir.

Temel Husus 2: FPA, genel iş kayıplarına uğraması durumunda faaliyet ve hizmetlerini sürdürebilmesi için öz kaynakları ile finanse edilen net likit varlıklara sahip olmalıdır. FPA'nın bulundurması gereken net likit varlıkların miktarı, FPA'nın genel risk profiline ve yeniden yapılandırılması veya kritik faaliyetlerinin ve hizmetlerinin düzenli bir şekilde azaltılması sırasında geçecek sürenin uzunluğuna bağlı olarak belirlenmelidir.

S.15.2.1: FPA, genel iş kayıplarına uğraması durumunda faaliyet ve hizmetlerini sürdürebilmesi için öz kaynakları ile finanse edilen net likit varlık bulundurmakta mıdır?

Takasbank genel iş kayıplarına uğraması durumunda faaliyetlerinin tamamının sorunsuz bir şekilde devamını sağlamak üzere öz kaynaklarının bir kısmını net likit varlık olarak bulundurmaktadır.

S.15.2.2: FPA, genel iş risklerini karşılamak amacıyla bulunduracağı öz kaynaklar ile finanse edilen net likit varlık miktarını nasıl hesaplamaktadır? FPA, yeniden yapılandırma veya kritik faaliyet ve hizmetlerinin düzenli bir şekilde azaltılması için gerekli sürenin uzunluğunu ve operasyonel maliyetlerini nasıl belirlemektedir?

Takasbank'ın net likit varlık tanımı sahip olunan menkul kıymet toplamı ile net nakit giriş toplamından oluşmaktadır. Sahip olunan menkul kıymet toplamından repoya konu edilmiş menkul kıymetler ile herhangi nedenle blokede tutulan menkul kıymetlerin çıkarılması sonucu kalan menkul kıymet tutarı net likit varlık toplamına dahil edilmektedir. Diğer bileşen olan net nakit giriş tutarı ise aynı gün vadeli nakit girişleri ile çıkışları arasında oluşan pozitif fark olup net likit varlık toplamını dahil edilmektedir.

Temel Husus 3: FPA, uygulanabilir bir yeniden yapılandırma ve düzenli bir şekilde faaliyetlerini azaltma planına sahip olmalı ve bu planı uygulamasına yetecek kadar net likit varlık bulundurmalıdır. FPA asgari olarak 6 aylık faaliyet giderlerini karşılayacak miktarda net likit varlık bulundurmalıdır. Bu varlıklar, Finansal kaynaklara ilişkin prensiplerde yer alan katılımcıların yükümlülüğünü yerine getirememesi riski ya da diğer riskler için bulundurulması gereken varlıklara ek olarak bulundurulmalıdır. Ancak, mükerrer sermaye bulundurulmasını önlemek amacıyla, uluslararası risk bazlı sermaye standartları kapsamında tutulan kaynaklar, uygun olması durumunda bu kapsamda kullanılabilir.

Yeniden yapılandırma veya faaliyetlerin düzenli bir şekilde azaltılması planları

S.15.3.1: FPA, uygun olduğu zaman kullanılmak üzere yeniden yapılandırmaya veya faaliyetlerin düzenli bir şekilde azaltılmasına ilişkin planlar geliştirmiş midir? Bu tür bir planın bulunması durumunda, plan neleri göz önünde bulundurmaktadır (katılımcıların alternatif yapılar oluşturması ve bu yapıları geçiş yapabilmesi için gereken operasyonel, teknolojik ya da yasal gereklilikler gibi)?

Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinin Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik'in "Sistem İşleticisinin Faaliyet Esasları" başlıklı 11'inci maddesinin birinci fıkrasının (1) bendi uyarınca İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Yeniden Yapılandırma Planı hazırlanmakta ve Yönetim Kurulu tarafından onaylanmaktadır. Bununla birlikte, faaliyetlerin düzenli bir şekilde azaltılmasına

ilişkin olarak Takasbank Faaliyetlerin Düzenli Şekilde Yavaşlatılması Planı hazırlanmış olup, Yönetim Kurulu tarafından onaylanmıştır.

Takasbank Faaliyetlerin Düzenli Şekilde Yavaşlatılması Planında ele alınan senaryoların gerçekleşmesi halinde, Çek Takas Sisteminde işletilen yapının başka bir kuruma nasıl devredileceği detaylı olarak açıklanmıştır. Bu çerçevede sistem katılımcılarının olumsuz etkilenmemeleri açısından, devir öncesinde uygulanacak aksiyonlar ile takas, teminat ve mutabakat işlemlerine ilişkin izlenecek adımlar söz konusu planda dokümente edilmiştir.

Kaynaklar

S.15.3.2: Bu planları uygulayabilmek için FPA öz kaynaklar ile finanse edilmiş ne kadar net likit varlık bulundurmaktadır? FPA bu miktarın planın uygulanması için yeterli olacağına nasıl karar vermektedir? Bu miktar asgari olarak FPA'nın 6 aylık faaliyet giderlerine eşit midir?

Takasbank, MKT olmadığı ve Sistem İşleticisi olarak hizmet verdiği çek takas işlemleri için sermayesinden tahsis ve taahhüt etmemektedir.

S.15.3.3: Genel iş riskini ve kayıplarını karşılamak için ayrılan kaynaklar, katılımcıların yükümlülüklerini karşılayamaması vb. gibi diğer risk unsurları için ayrılan kaynaklardan nasıl ayrılmaktadır?

Takasbank, MKT olmadığı ve Sistem İşleticisi olarak hizmet verdiği çek takas işlemleri için sermayesinden tahsis ve taahhüt etmemektedir.

S.15.3.4: FPA, uluslararası risk-bazlı sermaye gereklilikleri için ayırmış olduğu kaynakları genel iş riskleri için ayırdığı kaynaklara dâhil etmekte midir?

Takasbank, MKT olmadığı ve Sistem İşleticisi olarak hizmet verdiği çek takas işlemleri için sermayesinden tahsis ve taahhüt etmemektedir.

Temel Husus 4: FPA'nın faaliyetlerini olumsuz piyasa koşulları gibi değişik senaryolarda dahi sürdürebilmesi amacıyla genel iş riskini karşılamak için tutulan varlıkların yüksek kalitede ve yeterince likit olması gereklidir.

S.15.4.1: FPA'nın öz kaynaklar ile finanse edilen net likit varlıkları hangi varlıklardan oluşmaktadır? FPA bu kaynakları olumsuz piyasa koşullarında asgari kayıpla veya hiç kayıpsız bir şekilde nasıl nakde çevirebilecektir?

Takasbank, MKT olmadığı ve Sistem İşleticisi olarak hizmet verdiği çek takas işlemleri için sermayesinden tahsis ve taahhüt etmemektedir.

S.15.4.2: FPA, olumsuz piyasa koşullarını da içeren farklı senaryolar kapsamında öz kaynaklar ile finanse edilen net likit varlıklarının kalitesini ve likiditesini sistematik olarak nasıl değerlendirmektedir?

Takasbank, MKT olmadığı ve Sistem İşleticisi olarak hizmet verdiği çek takas işlemleri için sermayesinden tahsis ve taahhüt etmemektedir.

Temel Husus 5: FPA, öz kaynaklarının ihtiyaç duyulan miktara yaklaşması veya bu miktarın altına düşmesi durumunda, ek öz kaynak sağlamak amacıyla uygulanabilir bir plana sahip

olmalıdır. Bu planın yönetim kurulunca onaylanması ve düzenli olarak güncellenmesi gerekmektedir.

S.15.5.1: FPA, ilave öz kaynak yaratabilmek için bir plan oluşturmuş mudur? FPA'nın öz kaynaklarının ihtiyaç duyulan asgari miktara veya bu miktarın altına düşmesi durumunda ilave öz kaynak yaratmak için kullanılacak olan planın temel özellikleri nelerdir?

15.3.1.'de belirtilenlere ilave olarak; Takasbank, sermaye planlamasında Yönetim Kurulu tarafından onaylanan Takasbank İçsel Sermaye Yeterliliği Değerlendirme Süreci Yönergesi'ne ve Takasbank Yeniden Yapılandırma Planı'na uygun olarak hareket etmektedir. Sermaye artırım gerektiğinde başvurulacak aksiyonlardan birisi olarak değerlendirilmekte, hissedar yapısı itibarıyla ihtiyaç duyulacak sermaye desteğinin rahatlıkla sağlanacağı öngörülmekle birlikte, Takasbank stres koşullarında ihtiyaç duyabileceği sermayeyi, normal koşullarda tesis ederek, zor koşullarda sermaye artırım ihtiyacı ile karşılaşma olasılığını asgari düzeye indirmeye çalışmaktadır. Gerektiğinde sermaye artırım kararının verilmesi Genel Kurul'un (hissedarların) yetkisinde bulunmakta olup, Takasbank Yönetim Kurulu, Genel Kurul'u olağanüstü toplantıya çağırabilmektedir.

S.15.5.2: İlave öz kaynak yaratmak için kullanılacak plan ne sıklıkla gözden geçirilmekte ve güncellenmektedir?

Takasbank Yeniden Yapılandırma Planı, Risk Yönetimi Birimi koordinasyonunda Banka'nın ilgili tüm birimlerinin katılımıyla en az yılda bir kez gözden geçirilir. Plan üzerinde önemli etkisi olan bir sistem veya hizmet değişikliğinin söz konusu olması durumunda, ilgili servis sahibi tarafından işbu Plan'ın gözden geçirilmesi konusunda Risk Yönetimi Birimi'ne başvuruda bulunulur. Takasbank Faaliyetlerin Düzenli Şekilde Yavaşlatılması Planı da Takasbank Yeniden Yapılandırma Planı ile eş anlı olarak gözden geçirilir.

Gözden geçirme sürecinde, Banka'nın risk profili, yeni ürün ve hizmetleri ile İSEDES çalışmaları sonuçları dikkate alınır ve Plan'da yer alan aksiyonların uygunluğu değerlendirilir.

S.15.5.3: İlave öz kaynak yaratılmasına ilişkin planın gözden geçirilmesi ve onaylanması aşamalarında FPA yönetim kurulunun (veya eşdeğer yapıların) rolü nelerden oluşmaktadır?

Takasbank Yeniden Yapılandırma Planı ve Takasbank Faaliyetlerin Düzenli Şekilde Yavaşlatılması Planı gözden geçirildikten sonra Yönetim Kurulu tarafından onaylanarak yürürlüğe girer ve hazırlanan plan TCMB'ye iletilir.

Gerektiğinde sermaye artırım kararının verilmesi Genel Kurul'un (hissedarların) yetkisinde bulunmakta olup, Takasbank Yönetim Kurulu, Genel Kurul'u olağanüstü toplantıya çağırabilmektedir.

CPMI-IOSCO 15 No.lu Prensibi İçin Takasbank Değerlendirme Sonucu

Tam Uyumlu ☒ (Observed)	Büyük Ölçüde Uyumlu ☐ (Broadly Observed)	Kısmen Uyumlu ☐ (Partly Observed)	Uyumsuz ☐ (Not Observed)	Uygulanabilir Değil ☐ (Not Applicable)

Prencip 16: Saklama ve Yatırım Riski

FPA kendisinin ve katılımcılarının varlıklarını güvenli bir şekilde muhafaza etmeli ve bu varlıklarla ilgili olarak kayıp ve bu varlıklara erişimde gecikme yaşanması riskini asgari düzeye indirmelidir. FPA'ların yatırım yaptıkları araçların kredi, piyasa ve likidite riski asgari düzeyde olmalıdır.

Temel Husus 1: FPA kendisinin ve katılımcılarının varlıklarını, bu varlıkları tam olarak koruyan sağlam muhasebe uygulamaları olan, saklama prosedürlerine sahip ve iç kontrol mekanizmalarına sahip, denetleme ve düzenlemeye tabi kuruluşlarda tutmalıdır.

S.16.1.1: FPA'nın saklama kuruluşu kullandığı durumlarda, bu saklama kuruluşu nasıl seçilmektedir? Saklama kuruluşlarının seçilmesinde kuruluşların denetlenmesi ve düzenlenmesi gibi hususları da içeren özel seçilme kriterleri nelerden oluşmaktadır? FPA saklama kuruluşunun bu kriterlere uyumlu olduğu nasıl izlenmektedir?

Çek takas işlemleri kapsamında herhangi bir saklama kuruluşu kullanılmamaktadır.

S.16.1.2: FPA, bu kuruluşların kendisinin ve katılımcılarının varlıklarını tam olarak koruyan sağlam muhasebe uygulamalarına, güvenli saklama prosedürlerine ve iç kontrollere sahip olduğunu nasıl teyit etmektedir?

Çek takas işlemleri kapsamında herhangi bir saklama kuruluşu kullanılmamaktadır.

Temel Husus 2: FPA gerektiğinde kendisine ait ve katılımcıları tarafından temin edilen varlıklara hızlı erişim imkanına sahip olmalıdır.

S.16.2.1: FPA saklama kuruluşu nezdinde tutulmakta olan varlıklarına ilişkin haklarının veya mülkiyet haklarının uygulanmasını destekleyen sağlam bir yasal dayanağının bulunmasını ne şekilde sağlamıştır?

Çek takas işlemleri kapsamında herhangi bir saklama kuruluşu kullanılmamaktadır.

S.16.2.2: FPA, katılımcısının temerrüdü durumunda, farklı bir zaman dilimindeki veya ülkedeki saklama kuruluşunda bulunan menkul kıymetler de dâhil olmak üzere, varlıklarına hızlı bir şekilde erişeceğini nasıl garanti altına almaktadır?

Çek takas işlemleri kapsamında herhangi bir saklama kuruluşu kullanılmamaktadır.

Temel Husus 3: FPA her biri ile olan ilişkilerinin tamamını dikkate alarak saklamacı bankalardan kaynaklanan risklerini değerlendirmeli ve anlamalıdır.

S.16.3.1: FPA, saklamacı bankadan kaynaklanan riskleri nasıl değerlendirmekte ve anlamaktadır? Bu riskleri yönetirken FPA her bir saklamacı banka ile olan ilişkilerinin tamamını nasıl dikkate almaktadır? Örneğin: FPA tek bir saklamacıdan kaynaklanacak riskini çeşitlendirmek için varlıklarını güvenli bir şekilde saklamak adına birden fazla saklamacı kullanmakta mıdır? FPA, saklamacı bankalardan kaynaklanan risklerin yoğunlaşmasını nasıl izlemektedir?

Çek takas işlemleri kapsamında herhangi bir saklama kuruluşu kullanılmamaktadır.

Temel Husus 4: FPA'nın yatırım stratejisi genel risk yönetim stratejisi ile uyumlu olmalı, katılımcılara tam olarak açıklanmalı ve bu yatırımlar, yüksek kalitedeki yükümlülerin

taahhüdü altında olmalıdır. Bu yatırımların, küçük bir ters fiyat etkisiyle (olması durumunda) hızlı bir şekilde nakde çevrilebilmesi gerekmektedir.

Yatırım stratejisi

S.16.4.1: FPA, yatırım stratejisinin genel risk yönetim stratejisi ile uyumlu olmasını nasıl sağlamaktadır? FPA yatırım stratejisini nasıl ve kime açıklamaktadır?

Bankanın fon yönetimi stratejisi, herhangi bir likidite sorunu yaşanmaması, risk-getiri dengesinde optimizasyonun sağlanması, makul düzeyde risk alınarak, kaynakların en yüksek verim oranları ile değerlendirilmesi amaçları doğrultusunda oluşturulur. Uygulanan fon yönetimi stratejisi uyarınca, hazine işlemleri Yönetim Kurulu tarafından limit tahsis edilmiş olan bankalar ile gerçekleştirilir. Banka menkul değerler cüzdanına Türkiye Cumhuriyeti Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından ihraç edilen Devlet İç Borçlanma Senetleri ile Türkiye’de kurulu bankalar tarafından ihraç edilmiş borçlanma senetleri ile kira sertifikaları, Türkiye Varlık Fonu (TVF) ve TVF’nin %100 sahibi olduğu şirketler tarafından ihraç edilmiş borçlanma senetleri ve Türkiye Varlık Fonu ile TVF’nin %100 sahibi olduğu şirketlerin kaynak kuruluşu olduğu kira sertifikaları, Türkiye’de yerleşik bankaların kaynak kuruluşu olduğu Varlığa Dayalı Menkul Kıymetler (VDMK) ile yurtdışında yerleşik uluslararası kuruluşlar tarafından yurt dışına ihraç edilmiş TL cinsi borçlanma senetleri alınır. Türev ürünler koruma ve likidite yönetimi amacıyla banka portföyü için kullanılabilir. Bununla birlikte MKT hizmetleri sonucu üstlenilen pozisyonlara ilişkin risk azaltıcı işlemler için türev ürünler kullanılabilir.

Bankanın fon yönetimi stratejisinin ana prensipleri;

- a) Bankanın ana faaliyetlerinin ve mali kuvvetinin sürekliliğini sağlamak.
- b) Piyasa koşulları çerçevesinde mevzuatta belirlenmiş çerçeve içerisinde asgari risk ile elde edilebilecek azami getiriyi sağlamak.
- c) Bankanın ve Banka müşterilerine ait fonların en iyi gayretle, amaçlarına ve sahiplerinin çıkarlarına uygun vade ve piyasalarda değerlendirilmesini temin etmek.
- ç) Şeffaflık ve hesap verilebilirlik ilkelerine uyumu gözetmektir.

Yatırım stratejisi Yönetim Kurulu’nca onaylanır ve değişiklik olması durumunda güncellenmek üzere Yönetim Kurulu’na sunulur.

29.09.2017 tarihinde alım-satım faaliyetlerine konu hesap ve pozisyonlarda takip edilen kapalı aracı kurumlara (Müflis veya SPK tarafından faaliyetleri geçici olarak veya tamamen durdurulmuş aracı kurumlar ile haciz ve ihtiyati tedbir kararları gereği açılan hesaplar) ait DİBS’ler bilanço içi hesaplardan çıkarılmış olup, söz konusu DİBS’ler bilanço dışı hesaplarda takip edilmektedir. Banka’nın içsel piyasa riskine esas tutarı kur riskine maruz varlık ve yükümlülüklerin net pozisyonuna ilişkin değişimlerden hesaplanmaktadır. Risklerden korunmak amacıyla ihtiyaç hasıl olması durumunda türev finansal araçların portföye dâhil edilmesinde yasal olarak bir mâni bulunmamaktadır. Portföye alınan/alınabilecek olan DİBS’ler ve türev finansal araçlar nedeniyle Banka piyasa riskine maruz kalabilmektedir. Banka Yönetim Kurulu tarafından portföyün maruz kalabileceği riske maruz değer portföyün bugünkü değerine oranı olarak belirlenen ve günlük periyotta Risk Yönetimi Birimi tarafından takip edilen faiz oranı ve kur riski limiti ile sinyal değerleri bulunmaktadır. Bu kapsamda söz konusu limit ve sinyal değerlerinde aşım meydana gelmesi durumunda, Takasbank İSEDES Yönergesi’nin 8’inci maddesinin on birinci fıkrası uyarınca likidite ve fonlama stratejisinin değiştirilmesi ve portföyün daha risksiz enstrümanlardan oluşturulması gibi aksiyonlar Üst Yönetim tarafından alınabilir.

S.16.4.2: FPA, yatırımlarının güvenliğinin kaliteli yükümlüler tarafından sağlandığını sürekli olarak nasıl garanti etmektedir?

Yatırım vadelerinin belirlenmesinde hizmet verilen piyasaların teminat, garanti fonu ya da Borsa İstanbul Swap Piyasası döviz yükümlülükleri için Takasbank'a bir iş günü öncesinden tevdi edilen döviz tutarlarının (USD, Euro) yapısına ve kullanımına ilişkin ihtiyaçları göz önünde bulundurulur.

En iyi gayret performans kriteri çerçevesinde, kredi riskinin minimize edilmesi amacıyla işlem teminatı ve garanti fonu tutarları TCMB'de, BİAŞ Borçlanma Araçları Piyasası altında yer alan Repo Ters Repo Piyasası Pazarında, BİAŞ Para Piyasasında, kamu bankalarında ve büyük ölçekli bankalarda yatırıma yönlendirilir.

Yatırımların risk özelliği

S.16.4.3: FPA, yatırımlarını seçerken bir yükümlüden kaynaklanan toplam riskini nasıl göz önünde bulundurmaktadır? Kredi riski yoğunlaşmasından kaçınmak için hangi yatırımlar sınırlamalara tabi tutulmaktadır?

Fon yönetimi faaliyetlerinin yasal sınırlar içerisinde seyretmesi ve Banka'nın risk iştahları ile risk limitleri ve sinyal değerleri göz önünde bulundurularak gerçekleştirilmesi esastır. Fon yönetimi stratejisinin uygulanmasında kullanılacak finansal enstrümanlar ve kaynakların değerlendirilmesine ilişkin kısıtlar Takasbank Fon Yönetimi Stratejileri Yönergesinde yer almaktadır.

- (1) İşlem teminatları, garanti fonları ve diğer fonlar dışında kalan nakit tutarlar; TCMB'de, BİAŞ Borçlanma Araçları Piyasasında, BİAŞ Para Piyasasında, BİAŞ Swap Piyasasında, Türkiye'de kurulu bankalarda yatırıma yönlendirilir.
- (2) Banka menkul değerler cüzdanına Türkiye Cumhuriyeti Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından ihraç edilen Devlet İç Borçlanma Senetleri ile Türkiye'de kurulu bankalar tarafından ihraç edilmiş borçlanma senetleri ile kira sertifikaları alınır.
- (3) Türev ürünler koruma ve likidite yönetimi amacıyla banka portföyü için kullanılabilir. Bununla birlikte MKT hizmetleri sonucu üstlenilen pozisyonlara ilişkin risk azaltıcı işlemler için de türev ürünler kullanılabilir.
- (4) Swap işlemleri istisna olmak üzere devlet tahvili dışında kalan enstrümanlara yapılan plasmanların vadesi azami 6 aydır.
- (5) Mevzuat gereği alınması gereken yatırım fonlarına, yükümlülükle sınırlı olmak kaydıyla yatırım yapılır.
- (6) Bilanço aktif-pasif yapısında vade, para birimi ve tutar bazında aktif-pasif eşitliğine özen gösterilir.
- (7) Plasman tutarının yatırım yapılacak bankaların nakit akımları üzerinde oluşturabileceği oynaklığı sınırlamak üzere vade dağılımı ve tutar büyüklüğü yatırım kararında göz önünde bulundurulur.

- (8) Vadeye kadar elde tutulacak menkul kıymetlerin vadesi azami 5 yıl, alım satım portföyüne alınacak kıymetlerin vadesi ise azami 10 yıldır.
- (9) Menkul değerler cüzdanına sadece likiditesi yüksek enstrümanlar alınır.
- (10) Döviz piyasalarında kâr amaçlı yapılan işlemler nedeniyle oluşan açık döviz pozisyonun üst sınırı yabancı para net genel pozisyonu ile sınırlıdır.
- (11) Fon yönetimi faaliyetlerinin yasal sınırlar içerisinde seyretmesi ve Banka risk iştahı ile risk limiti ve sinyal değerleri göz önünde bulundurularak gerçekleştirilmesi esastır.
- (12) Fon yönetimi stratejisinde gerçekleştirilmesi öngörülen değişiklikler (portföye yeni enstrüman alınması veya azami oranların güncellenmesi vb.) hakkında içsel sermaye değerlendirme sürecinde gerekli çalışmaların yapılabilmesi ve stratejik değişikliklerin içsel ve yasal sermaye yeterlilik oranları başta olmak üzere diğer yasal oranlara olan etkisinin analiz edilebilmesini teminen Risk Yönetimi Birimine bilgilendirme yapılır.

S.16.4.4: FPA, katılımcının varlıklarını aynı katılımcının veya aynı katılımcının bağlı ortağının menkul kıymetlerine yatırmakta mıdır?

Katılımcı varlıkları katılımcının veya bağlı ortaklığın menkul kıymetlerine yatırılmamaktadır. Katılımcı varlıklarının yatırıma yönlendirilmesine ilişkin sınırlar Takasbank Fon Yönetimi Stratejileri Yönergesinde yer almaktadır.

S.16.4.5: FPA, yatırımların, küçük bir ters fiyat etkisiyle (olması durumunda) hızlı bir şekilde nakde çevrilebilmesini nasıl sağlamaktadır?

Çek Takas işlemleri için oluşturulan garanti mekanizmasında olan likit varlıkların ters fiyat etkisine maruz kalması durumunda varlıkların satışı yoluyla likide edilmesi yerine Takasbank'ın TCMB'nin likidite imkânlarına ulaşmasının mümkün olması veya finansal bir kuruluş nezdinde teminat karşılığı borçlanarak likidite sağlama imkânının bulunması durumunda, katılımcılar tarafından tesis edilen garanti mekanizması katkı payı karşılığı varlıkların teminat olarak devriyle likidite yönetimi ile sağlanmaktadır.

CPMI-IOSCO 16 No.lu Prensibi İçin Takasbank Değerlendirme Sonucu

Tam Uyumlu ☒ (Observed)	Büyük Ölçüde Uyumlu ☐ (Broadly Observed)	Kısmen Uyumlu ☐ (Partly Observed)	Uyumsuz ☐ (Not Observed)	Uygulanabilir Değil ☐ (Not Applicable)
---	---	--	---	---

Prensip 17: Operasyonel Risk

FPA, operasyonel riskin iç ve dış olası kaynaklarını belirlemeli ve uygun sistemlerin, politikaların, prosedürlerin ve kontrollerin kullanımı suretiyle bunların etkilerini azaltmalıdır. Sistemler yüksek güvenlik ve operasyonel güvenilirlik derecesi sağlamak üzere tasarlanmalı ve yeterli ve ölçeklendirilebilir kapasiteye sahip olmalıdır. İş sürekliliği yönetimi, geniş çaplı veya büyük bir kesinti durumu da dâhil olmak üzere, FPA'nın tekrar faaliyetlerine geri döndürülmesini ve FPA'nın yükümlülüklerinin yerine getirilmesi işlemlerinin zamanında gerçekleştirilmesini hedeflemelidir.

Temel Husus 1: FPA, operasyonel risklerin tanımlanması, izlenmesi ve yönetilmesi amacıyla uygun sistem, politika, prosedür ve kontrollere sahip güçlü bir operasyonel risk yönetim çerçevesi oluşturmalıdır.

Operasyonel risklerin tanımlanması

S.17.1.1: Operasyonel riskin olası kaynaklarının tanımlanması için FPA'nın politika ve süreçleri nelerdir? FPA'nın süreçleri, operasyonel riskin içsel unsurlar, FPA'nın katılımcıları veya dışsal unsurlar nedeniyle ortaya çıkan olası kaynaklarını nasıl tanımlamaktadır?

Operasyonel risk, yetersiz veya başarısız iç süreçler, insanlar ve sistemlerden ya da harici olaylardan kaynaklanan ve yasal riski de kapsayan zarar etme olasılığını ifade etmektedir. Yasal risk ise yasalara, kurallara uyumsuzluk nedeniyle mahkeme veya karşılıklı anlaşma yoluyla (hakem/tahkim, alacak müzakereleri gibi) sonuçlanan ihtilaflardan yahut Banka'nın gönüllü eylemlerinden (bir şikâyet olmaksızın geri ödemeler veya müşteriye gelecekte sunulacak hizmetlerde indirimler gibi) kaynaklanan gider/zarar riskini veya düzenlemelerin iyi bilinmemesinden ya da doğru yorumlanmamasından, kanun veya düzenlemelerdeki öngörülemeyen değişikliklerden, sözleşmelerin yasal engeller nedeniyle uygulanamaz hale gelmesinden dolayı Banka'nın maruz kalacağı zarar olasılığını ifade etmektedir. Söz konusu tanımlar Yönetim Kurulu onaylı Takasbank Operasyonel Risk Yönetimi Prosedüründe yer almaktadır.

Yasal risk, bilgi sistemlerinden kaynaklanan riskler ile Banka'nın faaliyetlerini ve itibarını etkileme olasılığı olan önemli paydaşlardan ve bağlı ortaklıklardan kaynaklı riskler operasyonel risk kapsamında değerlendirilir. Banka hizmetlerini sekteye uğratabilecek iş sürekliliği riskleri de operasyonel risk yönetimi çerçevesinde ele alınır.

Takasbank Operasyonel Risk Yönetimi Prosedürü uyarınca Banka faaliyetlerinin yasal ve içsel sermaye sınırlarını aşmayacak ve Yönetim Kurulu tarafından tesis edilen operasyonel risk iştahının altında kalacak şekilde sürdürülmesi Banka'nın operasyonel risk politikasını oluşturur.

Operasyonel risk yönetiminde faaliyet kolu yönetimi, merkezi operasyonel risk yönetimi fonksiyonu ve bağımsız gözden geçirmeden oluşan üçlü savunma hattı yaklaşımı kullanılmaktadır. Buna göre;

- Faaliyet kolu yönetiminde, Banka'nın her bir birimi tarafından sunulan ürün ve hizmetlerden, kullanılan süreç, insan kaynağı ve sistemlerden kaynaklanan operasyonel

riskler tespit edilerek, servis ve alt servis bazlı riskler ve kontroller tanımlanır ve Üst Düzey Yönetim bilgilendirilerek uygun aksiyonların alınması sağlanır.

- Merkezi operasyonel risk yönetimi fonksiyonu, Banka içerisinde risk ve kontrol sistemlerinin tesis edilmesi, görev ve sorumlulukların ayrıştırılması ile süreç ve fonksiyonların onları icra eden operasyonel birimler dışında Risk Yönetimi Birimi, Mevzuat ve Uyum Birimi ile İç Kontrol Birimi tarafından gözden geçirilmesi yoluyla sağlanır.
- Bağımsız gözden geçirme süreci, operasyonel risk yönetimi, mevzuat ve uyum ile iç kontrol çerçevesinin tüm yönleriyle değerlendirilmesinden oluşur ve İç Denetim Birimi tarafından icra edilir.

S.17.1.2: FPA tarafından tanımlanmış operasyonel risk kaynakları nelerden oluşmaktadır? FPA'nın faaliyetleri içerisinde tanımladığı tekil aksaklık noktaları (single point of failures) nelerdir?

Operasyonel risk; Banka'nın her bir birimi tarafından sunulan ürün ve hizmetlerden, kullanılan süreç, insan kaynağı ve sistemlerden ya da harici olaylardan kaynaklanan; yasal riski, bilgi sistemlerinden kaynaklanan riskleri, Banka'nın faaliyetlerini ve itibarını etkileme olasılığı olan önemli paydaşlardan ve bağlı ortaklıklardan kaynaklı riskleri de kapsayan zarar etme olasılığını ifade etmektedir. Banka hizmetlerini sekteye uğratabilecek iş sürekliliği riskleri de operasyonel risk yönetimi çerçevesinde ele alınır.

Takasbank olarak ağ altyapımız da dâhil olmak üzere tüm kritik sistemler yedekli yapıda tesis edilmiştir. Bu nedenle tespit edilmiş tekil aksaklık noktaları bulunmamaktadır.

Operasyonel risklerin yönetimi

S.17.1.3: FPA tanımlanmış olan operasyonel riskleri nasıl izlemekte ve yönetmektedir? Söz konusu sistem, politika, prosedür ve kontroller nerede yazılı hale getirilmektedir?

Bankanın itibar riski ile operasyonel ve stratejik risk yönetimi sistemlerinin işleyişine ilişkin usul ve esaslar Bankamız Yönetim Kurulu tarafından onaylanan Takasbank Operasyonel Risk Yönetimi Prosedürü'nde düzenlenmiştir. Söz konusu prosedür Yönetim Kurulu tarafından asgari yıllık bazda gözden geçirilmektedir.

Operasyonel risk, Risk Yönetimi Birimi tarafından Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik ve alt düzenlemelerinde belirtilen yöntemlere göre yıllık bazda ölçülür.

Operasyonel risk stres testleri ve senaryo analizleri Takasbank Stres Testi Programı Politika ve Uygulama Usulleri Prosedüründe ölçülülük ilkesi çerçevesinde tanımlanmış politikalar ile uygulama usullerine göre uygulanır ve sonuçları İSEDES kapsamında dikkate alınır.

Banka'nın her bir birimi tarafından servis ve alt servis bazlı olarak tanımlanan riskler Operasyonel Risk Veri Tabanı aracılığıyla izlenmektedir. Asgari yılda bir kez güncellenen Operasyonel Risk Veri Tabanı'nda, Banka Servis Kataloğu baz alınarak Risk Yönetimi Birimi ile İç Kontrol Birimi koordinasyonunda tüm birimlerle karşılıklı görüşmeler yapılarak alt servislerin içerdiği riskler ve bu risklere ilişkin olarak tesis edilen kontroller servis sahipleri ve/veya risk ve kontrol sorumluları tarafından tüm Banka çalışanlarının erişimine her an açık olan ortak bir alanda istenildiğinde

tanımlanabilmekte, söz konusu veri tabanına ilişkin kayıtlar Yönetim Beyanı çalışmalarına da girdi teşkil etmektedir. Net risk düzeyi, operasyonel risk iştahına eşit veya risk iştahının üzerinde olan riskler için önerilen aksiyonlar ile anahtar risk göstergeleri İç Kontrol Birimi tarafından takip edilmekte ve söz konusu riskler Risk Yönetimi Birimi tarafından Üst Yönetim'e raporlanarak gerekli aksiyonların alınması sağlanmaktadır.

Yönetim Kurulu tarafından belirlenen ve erken uyarı sistemi olarak nitelendirilen operasyonel risk limiti ve sinyal değeri ile operasyonel risk iştahına uyum Risk Yönetimi Birimi tarafından aylık bazda takip edilir. Risk Yönetimi Birimi tarafından sinyal değer aşımaları Denetim Komitesi'ne, Üst Düzey Yönetim'e ve faaliyet kolu yönetiminde ilgili süreci icra eden birim yöneticilerine e-posta ile bildirilir. Tahsis edilen risk limitinde ve risk iştahında aşım meydana gelmesi halinde gerekli tedbirlerin alınması için Risk Yönetimi Birimi tarafından Üst Düzey Yönetim'e ve Yönetim Kurulu'na bildirim yapılmak üzere Denetim Komitesi'ne yazılı bilgi verilir.

Bilgi Sistemleri (BS) risk yönetimi süreci; bilgi teknolojileri faaliyetlerine ilişkin olarak Takasbank bilgi varlıklarına ilişkin tehdit ve zayıflıkların tespit edilmesi suretiyle risklerin belirlenmesini, tespit edilen tehditlere ve zayıflıklara göre bilgi varlıklarının riske maruz kalma olasılıklarının belirlenmesini, risklerin gerçekleşmesi durumunda ilişkili bilgi varlığının gizliliği, bütünlüğü, erişilebilirliği gibi kriterlerine olan etkilerin belirlenmesi suretiyle ilgili bilgi varlığına yönelik etki hesaplaması yapılmasını, bilgi varlıklarını tehdit eden risklerin belirlenen olasılık ve etki değerlerine göre risk derecelendirmesinin yapılmasını, risklerin azaltılması için aksiyonlar önermek gibi işlemlerden oluşan risk değerlendirmelerini gerçekleştirmek ve yapılan bu risk analizi sonuçları çerçevesinde belirlenen risklerin ne şekilde işleneceğine karar vermek, önceliklendirmek ve uygun kontrol yöntemlerini seçerek uygulamaya alma aşamalarından oluşan risk aksiyon planlarının oluşturulması, uygulanması ve uygulanan sonuçların izlenerek raporlanması safhalarının belirlenen periyodlar dâhilinde ve sürekli bir yaşam döngüsü içerisinde kesintisiz bir şekilde tekrar edildiği süreci ifade etmektedir.

Takasbank kurumsal risk yönetimi süreci, Bankanın BS risklerini de kapsamakta olup, BS risklerinin bankacılık faaliyetlerinden kaynaklanan diğer risklerin de bir çarpanı olabileceği dikkate alınarak Banka genelinde, bilgi sistemlerinden kaynaklanan riskleri de içerecek şekilde, bütünlük bir risk yönetim metodolojisi uygulanmaktadır. BS riskleri, diğer operasyonel riskler ile birlikte Takasbank Operasyonel Risk Veri Tabanı üzerinde tutulmakta ve takip edilmektedir.

Bankada BS kaynaklı riskleri tespit etmek amacıyla farklı kanallardan beslenen etkin bir BS risk tespit mekanizması oluşturulmuştur. BT Değerlendirme Toplantıları, Bilgi Sistemleri Strateji ve Yönlendirme Komitesi, Bilgi Güvenliği Komitesi ve BT Mimari Komitesi toplantıları gerek BS stratejileri gerek gelişen yeni teknolojilerin getireceği riskler, gerekse projeler ile ilgili riskler için girdi sağlamaktadır. Ayrıca projeler özelinde yapılan detay toplantılarda yeni projeler kaynaklı oluşabilecek risklerin (projenin gecikmesi halinde karşı karşıya kalınabilecek yasal vb. riskler, projenin devreye alınması halinde maruz kalınabilecek yeni riskler gibi) kayıt altına alınmasını sağlamaktadır. Değişiklik Komitesi toplantıları ile önemli değişikliklere ilişkin riskler değerlendirilmektedir.

Denetim ve zafiyet tarama sonuçları, sızma testleri, rutin güvenlik kontrolleri, dönem içerisinde oluşturulan sorun ve kesinti kayıtları, hizmet seviye anlaşmalarına uyumluluk kapsamında yılda en az bir defa yürütülen dönemsel risk analiz çalışmalarında dikkate alınmaktadır. Dönem içerisinde

yapılmış ise kapasite planlamaları, memnuniyet ölçüm sonuçları ve şikâyet bildirimleri de BS risklerinin analizinde girdi olarak kullanılabilir.

BS risklerinin analizi yılda en az bir defa olmak üzere veya bilgi sistemlerinde meydana gelecek önemli değişikliklerden önce tekrarlanmaktadır. Ayrıca yıl içinde münferiden edinilen risk kayıtları, rutin gözden geçirme zamanı beklenmeksizin belirli periyotlarda analiz edilmekte ve Operasyonel Risk Veri Tabanına eklenmektedir. Yılda en az bir defa BS risk analizlerinin bütünü temsil eden özet risk değerlendirme raporu hazırlanıp güncel risk aksiyon planıyla birleştirilerek BS Risk Envanteri oluşturulmaktadır. BS Risk Envanteri yılda en az bir defa Üst Yönetime raporlanmaktadır.

Bilgi teknolojilerine (BT) ilişkin olarak, iş kesintileri, destek hizmeti alınan firmaların sözleşme hükümlerine uyumu vb. göstergelerin gelişimi altı aylık bazda takip edilerek asgari yıllık bazda Üst Yönetim'e raporlanır.

Politikalar, süreçler ve kontroller

S.17.1.4: Operasyonel prosedürlerin gereğine uygun şekilde uygulanmasını sağlamak amacıyla FPA'nın kullandığı politika, süreç ve kontroller nelerden oluşmaktadır? FPA'nın sistem, politika, süreç ve kontrolleri operasyonel risk yönetimine ilişkin ilgili ulusal, uluslararası ve sektörel standartları ne ölçüde dikkate almaktadır?

Banka faaliyetlerinin yasal ve içsel sermaye sınırlarını aşmayacak ve Yönetim Kurulu tarafından tesis edilen operasyonel risk iştahının altında kalacak şekilde sürdürülmesi Banka'nın operasyonel risk politikasını oluşturur.

Operasyonel riskin yönetiminde, BDDK mevzuatı ve iyi uygulama rehberleri uyarınca ölçülülük ilkesi dikkate alınır. Ölçülülük ilkesi çerçevesinde Banka'nın ölçeği, risk profili, risk iştahı ile faaliyetlerinin, iş ve işlemlerinin hacmi, mahiyeti, karmaşıklığı ve benzeri hususlar göz önünde bulundurulur. Bununla birlikte, Operasyonel Risk Veri Tabanı'na tanımlanan bilgi teknolojilerine ilişkin risklerin etki seviyeleri gizlilik, bütünlük, erişilebilirlik/süreklilik kriterleri baz alınarak ölçülmektedir.

Banka operasyonel risk iştahına eşit veya operasyonel risk iştahının üzerinde olan, kontrolü ve azaltımı mümkün olmayan riskler için Banka tarafından risklerin kabul edilip edilmeyeceği, bahse konu iş kolundaki faaliyet düzeyinin azaltılıp azaltılmayacağı veya faaliyetin tamamen sonlandırılıp sonlandırılmayacağı hususları Üst Düzey Yönetim tarafından değerlendirilir ve Yönetim Kurulu onayına sunulur.

Operasyonel riske yönelik olarak gerekli kontrollerin tesis edilmesinde Takasbank İç Kontrol Yönetmeliğinde, karaparanın aklanmasının ve terörün finansmanının engellenmesine yönelik tüm uygulamalarda ise Takasbank Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesi Hakkında Yönergede yer alan hükümler esas alınır.

Dış ve Destek hizmetlere, iş sürekliliğine ve tedarikçilerden temin edilen tüm hizmetlere yönelik uygulamalarda sırasıyla Takasbank Destek Hizmeti ve Dış Hizmet Alım Prosedürü, İş Sürekliliği Yönergesi, İş Sürekliliği Prosedürü ve Tedarikçi İlişkileri Yönetimi Prosedürü başta olmak üzere ilgili tüm Banka içi mevzuat hükümleri esas alınır.

Banka'nın maruz kaldığı operasyonel riskler;

- a) Sigorta kullanımı,
- b) Hizmetlerin tedarikçilerden ve / veya destek hizmeti şirketlerinden temini,
- c) Risk iştahının, limitinin ve sinyal değerinin belirlenmesi ve takip edilmesi,
- ç) İş sürekliliğinin sağlanmasına yönelik gerçekleştirilen faaliyetler,
- d) Kontrollerin tesisi ve denetim mekanizmalarının varlığı

gibi aksiyonlarla azaltılır ve/veya transfer edilir.

S.17.1.5: FPA'nın işe alma, eğitime, yetişmiş personeli muhafaza etme konularındaki insan kaynağı politikaları nelerden oluşmaktadır ve bu politikalar yüksek personel değişim hızının veya kritik personel riskinin etkilerini nasıl azaltmaktadır? FPA'nın insan kaynağı ve risk yönetim politikaları usulsüzlüklerin önlenmesi hususunu ne şekilde göz önünde bulundurmaktadır?

Takasbank İnsan Kaynakları Yönergesi, Takasbank Kariyer Yönetim Prosedürü ve Takasbank İzin Prosedürü'nde insan kaynakları politikası, insan kaynakları uygulamaları, işe alım ve yerleştirme, ücret yönetimi, izin uygulamaları, sosyal haklar ve çalışma hayatı, performans yönetimi ile kariyer yönetimi ve eğitim gibi hususlar detaylı bir şekilde yer almaktadır. Üst düzey yöneticilerin atanması ise TCMB, SPK ve BDDK mevzuatı hükümlerine göre yürütülmektedir. Eğitim ve oryantasyon programları uygulanarak insan kaynakları politikaları oluşturulmaktadır. Bu süreçler ERP (Kurumsal Kaynak Yönetimi) uygulaması üzerinden yürütülmektedir.

Ödüllendirme, motivasyon, eğitim, rotasyon, yedekleme, iş tanımları, kontrol noktaları ile ilgili hususlar Banka içi yönerge ve prosedürler de bulunmaktadır.

Usulsüzlüklerin bildirimine ilişkin esaslar ise Takasbank Banka İçi Usulsüzlük-Problem ve Şüpheli Hususların Bildirimi Prosedürü ile Takasbank Hediyeleşme Prosedüründe yer almaktadır.

S.17.1.6: FPA'nın değişiklik ve proje yönetimi politika ve süreçleri, değişikliklerin ve büyük projelerin sistemin sorunsuz işleyişini yanlılıkla etkilemesi riskini nasıl azaltmaktadır?

Değişiklik yönetimi ve proje yönetimi faaliyetleri, tanımlanmış prosedürlere uygun olarak işletilmektedir. Proje yönetiminin önemli bir alt süreci olan risk yönetimi süreci de prosedürde tanımlı kurallara göre işletilmekte ve proje yöneticisinin sorumluluğunda ilgili ekipler tarafından proje bazlı riskler değerlendirilerek gerekli önlemler alınmaktadır. Değişiklikler de prosedüre uygun olarak, tüm değişikliklerin bir portal aracılığıyla kaydedilip, gerekli onayların alınması ve ilgili tarafların bilgilendirilmesi neticesinde gerçekleştirilmektedir.

Her iki süreç için de yapılacak değişikliklerin mevcut sisteme olan etkilerinin görülmesi amacıyla entegre testler gerçekleştirilmekte ve gerekli durumlarda piyasa paydaşlarının katılımıyla da testler organize edilmektedir. Testlerin olumlu sonuçlanmasının ardından uygulamalar devreye alınmaktadır.

İlgili prosedürler:

- Proje Yönetimi Prosedürü
- Operasyonel Değişiklik Yönetim Prosedürü

Temel Husus 2: FPA'nın yönetim kurulu, operasyonel risk konusunda rol ve sorumlulukları açıkça tanımlamalı ve FPA'nın operasyonel risk yönetim çerçevesini onaylamalıdır. Sistem, operasyonel politika, prosedür ve kontroller düzenli olarak ve önemli değişikliklerden sonra gözden geçirilmeli, denetlenmeli ve test edilmelidir.

Roller, sorumluluklar ve çerçeve

S.17.2.1: Yönetim kurulu, operasyonel risk yönetimine ilişkin temel rol ve sorumlulukları nasıl tanımlamaktadır?

Bankamız Yönetim Kurulu tarafından onaylanan Takasbank Operasyonel Risk Yönetimi Prosedürü uyarınca temel rol ve sorumluluklar üçlü savunma hattı yaklaşımı ile tanımlanmıştır. Üçlü savunma hattı yaklaşımı, faaliyet kolu yönetimi, merkezi operasyonel risk yönetimi fonksiyonu ve bağımsız gözden geçirmeden oluşmaktadır.

- a) İlk aşamasında faaliyetlerin icrası sırasında ortaya çıkan servis ve alt servis bazlı risklerin ve kontrollerin tanımlanmasından ilgili birim,
- b) İkinci aşamasında Banka içerisinde risk ve kontrol sistemlerinin tesis edilmesinden Risk Yönetimi Birimi ile İç Kontrol Birimi,
- c) Üçüncü aşamasında ise tüm operasyonel risk yönetimi sistemi ile mevzuat ve uyum ile iç kontrol sisteminin bağımsız olarak gözden geçirilmesinden İç Denetim Birimi sorumludur.

Tüm Banka çalışanlarının görev ve sorumlulukları çerçevesinde, günlük faaliyetlerinin ayrılmaz bir parçası olarak operasyonel riskin yönetiminde aktif olarak yer alması esastır.

Banka organizasyon şeması göz önünde bulundurularak servis sahipleri tarafından her birim için risk ve kontrol sorumluları belirlenir. Operasyonel Risk Veri Tabanı ve Operasyonel Risk Kayıp Veri Tabanı çalışmalarını desteklemek amacıyla gerçekleştirilen Birim faaliyetlerinde ortaya çıkan riskler, risk ve kontrol düzeyindeki gelişmeler, meydana gelen kayıplar ve iş sürekliliğini sekteye uğratan durumlar hakkında Risk Yönetimi Birimi'ne bilgi vermek ve birim faaliyetleri nedeniyle maruz kalınan risklerin Operasyonel Risk Veri Tabanı'na girişini yapmak risk ve kontrol sorumlularının görevidir. Bununla birlikte, Banka çalışanları da risk ve kontrol sorumlularına bu süreçte gerekli desteği sağlamakla yükümlüdür.

İç Denetim Birimi ile İç Kontrol Birimi, gerçekleştirdikleri denetim ve kontrol faaliyetleri sonucunda veri tabanlarında olmadığını tespit ettikleri riskleri ve kayıpları Risk Yönetimi Birimi'ne bildirmektedirler.

Net risk düzeyi, operasyonel risk iştahına eşit veya operasyonel risk iştahının üzerinde olan riskler için önerilen risk azaltıcı ve/veya risk önleyici aksiyonlar ile anahtar risk göstergelerinin takibinden İç Kontrol Birimi sorumludur.

Diğer görev ve sorumluluklar detaylı olarak Takasbank Operasyonel Risk Yönetimi Prosedürü'nde yer almaktadır.

S.17.2.2: FPA'nın yönetim kurulu, FPA'nın operasyonel risk yönetim çerçevesini açık bir şekilde gözden geçirmekte ve onaylamakta mıdır? Yönetim kurulu FPA'nın operasyonel risk yönetim çerçevesini ne sıklıkta gözden geçirmekte ve onaylamaktadır?

Banka'nın tüm birimleri tarafından güncellenen ve Risk Yönetimi Birimi tarafından konsolide edilen Operasyonel Risk Veri Tabanı sonuçları yıllık bazda Bankamız Yönetim Kurulu'na sunulmaktadır. Bununla birlikte, operasyonel risk yönetimi çerçevesini içeren Takasbank Operasyonel Risk Yönetimi Prosedürü Yönetim Kurulu tarafından asgari yıllık bazda gözden geçirilmekte ve onaylanmaktadır. Operasyonel risk iştahı ile operasyonel risk limiti ve sinyal değeri asgari yılda bir kez gözden geçirilmektedir.

Gözden geçirme, denetim ve test etme

S.17.2.3: FPA, katılımcılarıyla olan operasyonel risk yönetim düzenlemeleri de dahil olmak üzere, sistem, politika, prosedür ve kontrollerini nasıl gözden geçirmekte, denetlemekte ve test etmektedir? FPA katılımcıları ile olan söz konusu gözden geçirme, denetim ve test çalışmalarını ne sıklıkta gerçekleştirmektedir?

Operasyonel risk yönetimi politika ve uygulama usullerinin değişen koşullara uyum sağlaması zorunludur. Denetim Komitesi söz konusu politika ve uygulama usullerinin yeterliliğini düzenli olarak değerlendirir ve bu kapsamda Takasbank Operasyonel Risk Yönetimi Prosedürü yıllık bazda gözden geçirilir.

Banka'nın risk profilindeki ve risk iştahındaki değişimler ile yeni ürün ve hizmetler, süreçler, sistemler ve dış faktörlerdeki dinamiklere göre operasyonel risk yönetimi çerçevesi ile kullanılan metodolojiler, metotlar veya modeller gözden geçirilir.

Banka'nın operasyonel risk iştahı asgari yılda bir kez gözden geçirilir. Operasyonel risk limiti ve sinyal değeri piyasa koşulları ve Banka stratejisindeki değişimlere göre gözden geçirilir.

Operasyonel Risk Veri Tabanı, faaliyetleri icra eden birimlerce asgari yılda bir kez olmak üzere istenildiği an gözden geçirilerek güncellenebilir. İç Denetim Birimi ile İç Kontrol Birimi, gerçekleştirdikleri denetim ve kontrol faaliyetleri sonucunda veri tabanlarında olmadığını tespit ettikleri riskleri ve kayıpları Risk Yönetimi Birimi'ne bildirirler ve bu kapsamda gerekli güncellemeler risk ve kontrol sorumluları tarafından gerçekleştirilir.

Bankamızın yıllık olarak yapılan Hizmet Memnuniyet Anketinde, alınan hizmet ile ilgili kurallar, sözleşmeler ve tüm prosedürlerin yeterince açık ve anlaşılır olup olmadığı katılımcılara sorulmuş ve olumsuz bir cevap alınmamıştır.

S.17.2.4: Uygun olduğu durumlarda, FPA'nın operasyonel risk yönetim çerçevesi ne ölçüde dış denetime konu olmaktadır?

BDDK mevzuatı kapsamında bağımsız denetim firması tarafından bankacılık süreçleri yıllık bazda, bilgi sistemleri ise iki yılda bir denetime konu olmaktadır. SPK bilgi sistemleri mevzuatı çerçevesinde ise bağımsız denetim firması tarafından yıllık bazda denetime konu olmaktadır. TCMB Bilgi Sistemleri mevzuatı ve öz değerlendirme süreçleri de takip edilmektedir. Bununla birlikte, ISO 22301, ISO 20000-1 ve ISO 27001 sertifikamız kapsamında da dış tetkikler yapılmaktadır. Ayrıca, Banka suç gelirlerinin aklanmasının önlenmesi, terörün ve kitle imha silahlarının yayılması finansmanının önlenmesi mevzuatı kapsamında Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK) de netimine de tabidir.

BT bakış açısı ile, Bilgi Güvenliği Birimi tarafından ağ, veri tabanı, işletim sistemi, uygulama katmanlarında güvenlik uygulama ve izleme süreçleri kapsamında rutin kontroller

gerçekleştirilmektedir. Ayrıca, aksiyon planları ile takip edilen ve BDDK ve SPK'ya raporlanan bağımsız sızma testi süreçleri bulunmaktadır. İlave olarak sızma testi sonuçları TCMB'ye Bilgi sistemleri risk raporu ile birlikte iletilmektedir.

Temel Husus 3: FPA açıkça tanımlanmış operasyonel güvenilirlik hedeflerine ve bu hedeflere ulaşmak üzere tasarlanmış politikalara sahip olmalıdır.

S.17.3.1: FPA'nın niteliksel ve niceliksel operasyonel güvenilirlik hedefleri nelerden oluşmaktadır? Bunlar nerede ve nasıl yazılı hale getirilmektedir?

FPA operasyonel güvenilirlik hedefleri Takasbank Bilgi Sistemleri Yönergesi'nde ve buna bağlı prosedürler ile kılavuzlarda dokümanite edilmiştir. Dokümantasyonun tamamı versiyonlanarak doküman yönetim sisteminde tutulmakta ve güncellenmektedir. Bilgi sistemleri yönetimine ilişkin usul ve esaslarda; BDDK tarafından yayımlanan Bankaların İç Sistemleri ve İSEDES Hakkında Yönetmelik, ile Bankaların Bilgi Sistemleri ve Elektronik Bankacılık Hizmetleri Hakkında Yönetmelik, SPK tarafından yayımlanan Merkezi Takas Kuruluşlarının Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Genel Yönetmelik ile Bilgi Sistemleri Yönetimi Tebliği (VII-128.9), TCMB tarafından yayımlanan Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinin Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik ile Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinde Kullanılan Bilgi Sistemleri Hakkında Tebliğ dayanak olarak alınmakta ve Takasbank Stratejik Planı, ISO 22301, ISO 27001, ISO 20000-1 Standartları ile CPMI-IOSCO prensipleri referans alınmaktadır.

Takasbank'ın sahip olduğu ISO 22301, ISO 27001 ve ISO 20000-1 sertifikasyonları kapsamındaki erişilebilirlik, süreklilik, güvenlik ve diğer tüm BT Hizmet Yönetimi süreçleri Süreç ve Kalite Yönetimi Prosedürü'nün eki olan KPI (Anahtar Performans Göstergeleri) Tablosu'nda tanımlanmakta, belirli periyotlarda ölçülmekte ve raporlanmaktadır.

Takasbank'ın ileriye yönelik stratejik hedef ve planlamaları, 3 yıllık dönemler için hazırlanan ve Yönetim Kurulu'nca onaylanan Stratejik Plan ile belirlenmektedir. Takasbank 2025-2027 Dönemi Stratejik Planında yer alan hedefler “güçlü finansal yapı”, “piyasaların etkinliği ve derinleştirilmesi”, “dijital dönüşüm ve operasyonel yetkinlik” ve “paydaşlar için yüksek ve kalıcı değer üretimi” başlıkları altında olmak üzere 4 ana boyutta gruplanmış ve açıkça tanımlanmıştır. Bankamızın 11 ana stratejik hedefi altında tanımlı 97 adet inisiyatifinin önemli bir bölümü operasyonel güvenilirliğe vurgu yapmakta olup, düzenli olarak bu inisiyatifler ile ilgili projeler ve diğer çalışmalar takip edilmekte, ölçülmekte ve Üst Düzey Yönetim ile Yönetim Kurulu'na raporlanmaktadır.

S.17.3.2: Söz konusu hedefler yüksek derecede bir operasyonel güvenilirliği nasıl sağlamaktadır?

Hedefler belirlenirken yasal gereksinimler, sahip olunan sertifikasyonların gereksinimleri, üst yönetimin hedef değerlerine ilişkin görüşleri, Takasbank Stratejik Planı ve paydaşların beklentileri göz önüne alınmaktadır. Ölçüm sonuçları da paydaşlara iletilerek geri dönüşleri değerlendirilmektedir. Memnuniyet anketi yılda 1 kez düzenlenmekte ve tüm üye kullanıcılarına Takasbank güvenilirliği ile ilgili memnuniyet düzeyleri sorulmakta ve hedef değerden sapmalar için üst yönetimce iyileştirme aksiyonları alınmaktadır.

S.17.3.3: FPA'nın gerektiğinde uygun aksiyonu almasını sağlayacak operasyonel güvenilirlik hedeflerine ulaşabilmesi için tasarlanan politikalar nelerden oluşmaktadır?

Takasbank ISO 22301 sertifikasyonu ve ISYS dokümantasyonu çerçevesinde Banka Yönetim Kurulu tarafından onaylanmış Takasbank İş Sürekliliği Yönergesi ve Takasbank Bilgi Sistemleri

Yönergesi ile bu yönetmeliklere bağlı prosedürlerde dokümanite edilmektedir. Ek olarak, Takasbank süreçleri ISO 20000-1 BT Servis Yönetimi standardı ile uyumludur.

Temel Husus 4: FPA, artan stres miktarı ile başa çıkabilmek ve hizmet seviyesi hedeflerini gerçekleştirilebilir için yeterli düzeyde ölçeklendirilebilir kapasiteye sahip olmalıdır.

S.17.4.1: FPA, en azından öngörülen stres miktarında faaliyetlerini sorunsuz şekilde sürdürmeye devam edebilmek için kapasitesinin ölçeklendirilebilir ve yeterli olduğunu nasıl gözden geçirmekte, denetlemekte ve test etmektedir?

Takasbank'ta, BS servislerinin tanımlanmış hizmet seviyelerine uygun olarak sunulmasını sağlamak üzere BT altyapısının günlük yönetim ve bakımını yerine getiren bir BT operasyon yönetimi fonksiyonu işletilmektedir. BT operasyonel olaylarına derhal müdahale etmek, teknoloji ile ilgili sorunlarda kullanıcılara destek sağlamak, araştırılması ve çözümü için sorunları ilgili BT birimlerine aktarmak, rapor edilen sorunların düzeltilmesine kadar olayların kaydını tutmak, analiz etmek ve takip etmek üzere bir yardım masası fonksiyonu ve problem yönetim süreci tesis edilmiştir. Banka bilgi sistemlerinin performansının sürekli olarak izlenmesini ve beklenmedik durumların zamanında raporlanmasını sağlamak amacıyla izleme faaliyetleri yürütülmektedir. Bankada, BS strateji planında belirtilen mevcut ve gelecekteki iş gereksinimlerini, tanımlanan hizmet seviyelerine ve iş yükü tahminlerine uygun olarak karşılayabilecek BT kapasitesinin mevcut olmasını sağlamak üzere kapasite yönetimi ve planlaması yapılmaktadır. Banka uygulama servislerinin rutin bakım ve operasyon faaliyetleri yürütülmektedir.

Takasbank sistemleri mevcut kullanılan kapasitelerin çok üstünde sunulmaktadır. İş sürekliliği testlerinde ve süreklilik planlarında kapasiteler değerlendirilmekte ve BT yatırım planları buna uygun olarak yapılmaktadır.

S.17.4.2: Operasyonel kapasiteye yaklaşıldığı veya bu kapasitesinin aşıldığı durumlar nasıl ele alınmaktadır?

Altyapı kapasitemiz düzenli takip edilmekte olup, sisteme bağlantılar Local Area Network üzerinden olduğu için kapasite sorunu yaşanmasının muhtemel olmadığı düşünülmektedir. Disk kapasiteleri de düzenli takip edilmekte olup, belirli seviyeye ulaşan diskler günlük olarak güncellenmektedir.

Takasbank'ta gerek uygulamalar gerekse altyapıyı oluşturan diğer sistemlerde gerekli olabilecek en üst seviyede bakım anlaşmaları yapılmakta, teknolojik olarak risk unsurlarını minimize eden sistemler tercih edilmekte ve kullanılmaktadır. Bilgisayar sistemlerimizi kesintiye uğratabilecek risklere karşı gerekli önlemler alınmaktadır. Enerji kesintisi sonucu oluşabilecek bilgisayar sistemi veya diğer ekipmanların çalışmasındaki aksamalardan Takasbank'ın korunmasını sağlamak amacıyla veri merkezindeki bilgisayarlar için kesintisiz enerji sağlanması amaçlı çift kesintisiz güç kaynağı ve çift jeneratör sistemi kullanılmaktadır. Her sistemin enerjisi farklı sigortalardan geçirilmekte böylece bir sistemdeki arızanın diğerlerini etkilemesi önlenmektedir. Sistemler üzerinde disk, güç kaynağı, ağ bağlantıları gibi parçalar yedekli olarak bulunmaktadır. Böylece, arızalı bir ünitenin yerine yedeği otomatik olarak devreye girerek kesintisiz bir çalışma sağlanmaktadır. Kritik veriler düzenli olarak yedeklenmekte ve yedeklerin doğruluğu ile geri dönülebilirlikleri periyodik olarak yedekleme operasyonundan bağımsız bir ekip tarafından kontrol edilmektedir.

Temel Husus 5: FPA, tüm potansiyel zafiyet ve tehditleri göz önünde bulunduran kapsamlı fiziksel güvenlik ve bilgi güvenliği politikalarına sahip olmalıdır.

Fiziksel güvenlik

S.17.5.1: FPA'nın, fiziksel zafiyet ve tehditlerin olası kaynaklarının sürekli bir şekilde göz önünde bulundurulmasını sağlayan, değişiklik ve proje yönetimi politika ve süreçlerini de içeren, politika ve süreçleri nelerden oluşmaktadır?

Takasbank bilgi sistemlerinde uygulama, altyapı, veri tabanı ve donanım bazında erişim ve yetkilendirme kontrolleri uygulanmaktadır. Banka çalışanlarının sadece, iş tanımına ve ünvanına göre belirlenen programlara erişim yetkisi bulunmaktadır. Takasbank sistemlerinde Kimlik ve Erişim Yönetimi Kılavuzu ile belirlenen esaslar dahilinde yetkilendirmeler yapılmaktadır. Erişim ve yetkilendirme kısıtlarına tabi sistemlerde gerçekleştirilen kullanıcı işlemlerine ilişkin denetim izleri saklanmakta ve kontrol edilmektedir.

Bankanın çevresinin kamera sistemi ile donatılmış olması, ziyaretçi girişlerinde kimlik tespiti yapılarak ziyaretçilere ait olan eşyaların X-Ray cihazından geçirilmesi, personel ve ziyaretçi giriş-çıkışlarının manyetik kartlar kullanılarak yapılması ve kayıt altına alınması uygulamaları Bankanın fiziki güvenliğine ilişkin operasyonel risklerin gerçekleşme ihtimalini azaltmaktadır.

Takasbank gerek kendi kurumsal ağı gerek dış ağlardan gelebilecek tehditler için gerekli ağ güvenlik kontrol sistemlerini tesis etmiştir. Güvenlik önlemlerinin tesis edilmesinde, bir güvenlik katmanının aşılması halinde diğer güvenlik katmanının devreye girdiği katmanlı güvenlik mimarisi esas alınmaktadır.

Takasbank'ta verilerin taşındığı, saklandığı, iletildiği veya işlendiği sistem, yazılım, ağ cihazları ve BT donanımları için sıkılaştırılmış ve test edilmiş güvenlik konfigürasyon standartları bulunmaktadır. İlgili altapı bileşenlerine göre Banka güvenli standart konfigürasyonları (minimum security baseline) tanımlanmıştır.

Banka faaliyetlerini kesintiye uğratacak veya önemli ölçüde olumsuz etkileyecek durumların ortaya çıkma olasılığını azaltmak için sistem, yazılım ve cihazlardaki güvenlik açıklarını hızlı ve etkin bir şekilde ele alarak yama yönetimini gerçekleştirmek üzere teknikler, tespit mekanizmaları, yama etki değerlendirme ve test süreçleri yürütülmektedir.

Bankada, güvenlik açıklarının tespitine ilişkin gerçekleştirilen izleme ve tarama faaliyetleri yapılmaktadır.

Bankada, siber olaylardan sonra bankacılık faaliyetlerini en az etkileyecek şekilde ve mümkün olan en kısa sürede BS hizmetlerini normal işleyişine döndürmek üzere, gerçekleşen siber olayların ele alınmasına ve takibine yönelik olarak bir siber olay yönetimi ve siber olaylara müdahale süreci oluşturulmuş olup, sızma testleri yapılmaktadır.

Bilgi varlıklarının tutulduğu sistem ve cihazlara fiziksel erişim ile ilgili uygulanan kontroller ile Banka veri merkezleri, sistem odaları ve ağ ekipman odalarına güvenlik engelleri ve giriş kontrolleri uygulanmaktadır.

Takasbank bilgi güvenliği politikası kapsamında süreçler tanımlı olup politika Banka Yönetim Kurulu tarafından onaylanmıştır. Aynı şekilde ISO 27001 sertifikasına uygun olan süreçler, "Finansal Piyasa Altyapıları için Siber Dayanıklılık" rehberi de göz önünde bulundurularak öz

değerlendirme yapılmaktadır. Aynı zamanda tabi olunan düzenlemeler kapsamında yıllık olarak gerçekleştirilen bağımsız sızma testleri ve aylık periyotta zafiyet taramaları ile de süreç takip edilmekte ve iyileştirilmektedir. Takasbank bir banka olarak BDDK; sermaye piyasası kuruluşu olarak da SPK denetimlerine tabidir ve yılda bir bağımsız denetim kapsamında ilgili süreçler değerlendirilmektedir. ISO 27001 sertifikasına sahip olan Takasbank'ın her yıl standarda uygunluk denetimi gerçekleştirilmektedir.

Projeler sırasında oluşabilecek riskler de düzenli olarak değerlendirilmektedir. Takasbank bünyesinde geliştirilen tüm projelerin bileşenlerinin gerçek ortama alınmadan önce Bilgi Teknolojileri (BT) Ekipleri ve/veya kullanıcılar tarafından; güvenlik, doğruluk, performans, standartlara uygunluk, kullanıcı yönetimi ve diğer sistemlere etkileri ile ilgili test ve kontrolleri yapılmaktadır.

S.17.5.2: FPA'nın politika, süreç, kontrol ve testleri, fiziksel güvenlik konusuna ilişkin ilgili ulusal, uluslararası ve sektörel standartları gereğine uygun şekilde göz önünde bulundurmakta mıdır?

Takasbank bilgi güvenliği politikası kapsamında süreçler tanımlı olup politika Banka Yönetim Kurulu tarafından onaylanmıştır. Aynı şekilde ISO 27001 sertifikasına uygun olan süreçler, "Finansal Piyasa Altyapıları için Siber Dayanıklılık" rehberi de göz önünde bulundurularak öz değerlendirme yapılmaktadır. Aynı zamanda BDDK tebliğleri kapsamında da yıllık olarak yapılan sızma testleri ve iki aylık zafiyet taramaları ile de süreç takip edilmekte ve iyileştirilmektedir. Takasbank bir banka olarak BSEBY kapsamında denetime tabidir ve iki yılda bir bağımsız denetim kapsamında ilgili süreçler değerlendirilmektedir. ISO 27001 sertifikasına sahip olan Takasbank'ın her yıl standarda uygunluk denetimi gerçekleştirilmektedir. "SPK bilgi sistemleri mevzuatı kapsamında da yıllık, BDDK Bilgi Sistemleri BSEBY mevzuatı kapsamında her 2 yılda bir bağımsız denetimler gerçekleştirilmektedir.

Bilgi güvenliği

S.17.5.3: FPA'nın, bilgi güvenliğine ilişkin zafiyet ve tehditlerin olası kaynaklarının sürekli bir şekilde göz önünde bulundurulmasını sağlayan, değişiklik ve proje yönetimi politika ve süreçlerini de içeren, politika ve süreçleri nelerden oluşmaktadır?

Takasbank'ta değişiklik yönetimi ve proje yönetimi süreçleri için Takasbank Bilgi Sistemleri Yönergesi'ne bağlı olarak düzenlenen prosedürler bulunmaktadır. İlgili süreçler tasarlanırken ve sürdürülürken bilgi güvenliğine ilişkin hususlar göz önünde bulundurulmaktadır.

Takasbank Bilgi Güvenliği Yönergesi kapsamında süreçler tanımlı olup Yönerge, Banka Yönetim Kurulu tarafından onaylanmıştır. Yönerge ve bağlı prosedürlerde bilgi güvenliği yönetim sistemimiz tüm detayları ile doküman edilmiş olup, tüm tüm bilgi teknolojilerine ilişkin yönerge, prosedür ve süreç dokümanlarımız asgari yılda bir kez gözden geçirilip ihtiyaç halinde güncellenmektedir. Aynı zamanda BDDK, SPK ve TCMB düzenlemeleri ve ilgili diğer taraf düzenlemeleri kapsamında da yıllık olarak yapılan bağımsız sızma testleri ve aylık zafiyet taramaları ile de süreç takip edilmekte ve iyileştirilmektedir.

Aynı şekilde ISO 27001 sertifikasına uygun olan süreçler, "Finansal Piyasa Altyapıları için Siber Dayanıklılık" rehberi de göz önünde bulundurularak öz değerlendirme yapılacaktır. Aynı zamanda BDDK tebliğleri kapsamında da yıllık olarak yapılan sızma testleri ve aylık zafiyet taramaları ile de süreç takip edilmekte ve iyileştirilmektedir.

Q.17.5.4: FPA'nın politika, süreç, kontrol ve testleri, bilgi güvenliğine ilişkin ilgili ulusal, uluslararası ve sektörel standartları gereğine uygun şekilde göz önünde bulundurmakta mıdır?

Takasbank bilgi güvenliği yönetim sistemi dahilinde yönerge, prosedür ve süreç dokümanlarımız BDDK, SPK ve TCMB düzenlemeleri ve ilgili diğer taraf düzenlemeleri kapsamında oluşturulmuş olup, asgari yılda bir kez gözden geçirilip ihtiyaç halinde güncellenmektedir.

Takasbank bir banka olarak BDDK BSEBY kapsamında denetime tabidir ve iki yılda bir bağımsız denetim kapsamında ilgili süreçler değerlendirilmektedir. ISO 27001 ve ISO 22301, ISO 20000-1 sertifikasına sahip olan Takasbank'ın her yıl standarda uygunluk denetimi gerçekleştirilmektedir. "SPK bilgi sistemleri mevzuatı kapsamında da yıllık, BDDK BSEBY mevzuatı kapsamında her 2 yılda bir bağımsız denetimler gerçekleştirilmektedir.

Temel Husus 6: FPA, geniş çaplı veya önemli bir kesintiye neden olabilecek durumlar da dahil olmak üzere, faaliyetlerin kesintiye uğramasına ilişkin önemli bir risk doğuran olayları göz önünde bulunduran bir iş sürekliliği planına sahip olmalıdır. Plan, ikincil bir merkez kullanımını içermeli ve kritik bilgi sistemlerinin kesintiye neden olan olayı takiben 2 saat içerisinde faaliyetlerini sürdürmesine imkan sağlayacak şekilde tasarlanmalıdır. Plan, olağan üstü koşullarda dahi, FPA'nın mutabakatı kesintinin yaşandığı günün sonuna kadar tamamlamasını sağlayacak şekilde tasarlanmalıdır. FPA bu düzenlemeleri düzenli şekilde test etmelidir.

İş sürekliliği planının hedefleri

S.17.6.1: FPA'nın iş sürekliliği planı, geniş çaplı veya büyük bir kesinti sonrasında kritik faaliyetlerin hızla kurtarılmasına ve yeniden başlatılmasına imkân sağlayan hedef, politika ve prosedürleri nasıl ve ne kapsamda yansıtmaktadır?

Bankanın İş Sürekliliğinin gereklerini yerine getirmek üzere gerekli olan; tüm süreçler, iş akışları, Takasbank İş Sürekliliği Prosedürü ve İş Sürekliliği Planı, Takasbank İş Sürekliliği Yönergesi kapsamındadır.

S.3.4.1'de detaylarına yer verildiği üzere Takasbank'ın İş Sürekliliği Planı sahip olduğu kaynakların başına gelebilecek her türlü geniş çaplı veya büyük kesinti senaryosunu dikkate alarak hazırlanmış olup her senaryo için kurtarma planları hazırlanmıştır. Bu planlar, her yıl gözden geçirilmekte ve test edilmektedir.

İş sürekliliği planının tasarımı

S.17.6.2: FPA'nın iş sürekliliği planı nasıl ve ne ölçüde; kritik bilgi sistemlerinin kesintiye neden olan olayı takiben en geç iki saat içerisinde faaliyetlerine devam etmesini sağlayacak ve olağanüstü koşullarda dahi FPA'nın mutabakatı, kesintinin yaşandığı günün sonuna kadar tamamlamasını veya mutabakatın tamamlanmasına olanak sağlayacak şekilde tasarlanmıştır?

Takasbank İş Sürekliliği Planı, İş Etki Analizleri sonucunda kritik olarak belirlenmiş olan iş hizmetlerinin ve bu işlerin yürütülmesi için gerekli olan BT hizmetlerinin sahipleri tarafından hazırlanmakta, test edilmekte ve yıllık olarak gözden geçirilmektedir. Hizmet Geri Kurtarma Zaman Hedefi (RTO) hizmet sahiplerince belirlenmiştir ve FPA bünyesinde verilen servislerin RTO hedefleri 2 saat olarak belirlenmiştir. Birincil Veri Merkezi'nin kullanılmayacak halde olması durumları için İkincil Veri Merkezi 2000 yılından beri faal durumdadır ve etkin olarak çalışırılığı her yıl gerçekleştirilen Olağanüstü Durum Tatbikatları ile teyit edilmektedir. Olağanüstü

Durum Tatbikatları'nda sistemlerin ve altyapıların İkincil Veri Merkezi'nden iki saat içinde ayağa kalkabiliyor olma hedefini sağlama durumu ölçülmekte ve hazırlanan raporda bu ölçüm sonucuna yer verilmektedir.

S.17.6.3: Acil ve beklenmedik durum planı, kesinti durumunda tüm işlemlerin durumunun zamanında belirlenmesini sağlayacak şekilde nasıl tasarlanmaktadır ve veri kaybı ihtimalinin varlığı durumunda bu kayıpların üstesinden gelmek için kullanılacak prosedürler (örneğin katılımcılarla veya üçüncü taraflarla hesapların güncellenmesi gibi) nelerden oluşmaktadır?

Hizmete ait kurtarma planlarının (İş Sürekliliği Planı) hizmete ait ne gibi riskler içerdiği ve bu riskli durumlar oluştuğunda hangi stratejileri yürüteceği hizmet sahipleri tarafından belirlenmiştir. Gerekli senaryolar dâhilinde (veri kaybı senaryoları da dâhildir.) belirli periyotlarda test edilmektedir. Veri kaybını asgari düzeye indirmek için gün sonu verilerinin her gün yedekleri alınmakta olup, şirketteki çoğu veri 20 yıllık saklanma süreleri ile saklanmaktadır. Ayrıca bankacılık veri tabanı için birincil veri merkezi ile eş zamanlı olarak ikincil veri merkezine de veriler yansıtılmaktadır. Bu sayede İş Etki Analizleri ile Kurtarma Noktası Hedefi (RPO) değeri "kayıpsız" olarak belirlenmiş verilerin anlık olarak ikincil sistemlere aktarımı sağlanmaktadır.

S.17.6.4: FPA'nın kriz yönetim prosedürleri, iç unsurlarla, önemli dış paydaşlarla ve otoritelerle sağlanması gereken etkin iletişime ilişkin ihtiyacı nasıl göz önünde bulundurmaktadır?

Takasbank'ın bir iletişim planı ve bu plan dâhilinde hem normal zamanda hem de kriz anında kullanılması gereken iletişim metinlerini gösteren bir İletişim Planı dokümanı bulunmaktadır. Bu planda tüm iç ve dış paydaşlar ile hangi durumlarda, hangi onay mekanizmaları üzerinden ve hangi kanallardan iletişimin gerçekleştirileceğine dair detaylı bilgiler bulunmaktadır. Bu plan yıllık olarak gözden geçirilmekte ve güncellenmektedir.

İkincil merkez

S.17.6.5: FPA'nın iş sürekliliği planı ikincil bir merkezin kullanımını (ikincil merkezin yeterli kaynaklara, kapasiteye, fonksiyonelliğe ve uygun istihdam düzenlemelerine sahip olmasının sağlanması da dahil) ne şekilde içermektedir? İkincil merkez, coğrafi olarak ne ölçüde, birincil merkezden farklı bir risk yapısına sahip olmasını sağlayacak kadar uzak bir yerde konumlandırılmıştır?

İkincil veri merkezi Ankara'da Ümitköy'de Türk Telekom Veri Merkezi'ndedir (ODVM). Yeterli uluslararası standartlarda bir altyapı Türk Telekom A.Ş. tarafından oluşturulmuştur. ODVM sistemleri Bankamız fonksiyonlarını ve diğer kurumlar ile olan haberleşmeyi gerçekleştirebilecek kapasitedir.

İkincil operasyon merkezimiz olan Olağanüstü Durum Operasyon Merkezi (ODOM) Borsa İstanbul Yenibosna yerleşkesindedir. Takasbank'a olan uzaklığı yaklaşık 30 km'dir. Yaşanacak herhangi bir olağanüstü durumda kullanılabilmesi için yeterli personele hizmet edebilecek şekilde oluşturulmuştur. Yeterli sayıdaki personel mevcut istemci makinaları kullanarak ikincil veri merkezine (ODVM) hızlıca erişim sağlayabilirler.

S.17.6.6: FPA, olağanüstü durumlarda zaman kritik işlemlerin gerçekleştirilmesine imkân sağlayacak alternatif düzenlemeleri (manuel, kağıda üzerindeki prosedürler veya diğer alternatifler gibi) göz önünde bulundurmuş mudur?

İş Sürekliliği Planına bağlı Bilgi Sistemleri Süreklilik Planı'nda yer alan kurtarma prosedürlerinde kesinti durumuna göre manuel süreçlerle işin yürütülmesi, üyeler yerine talimatla iş birimleri

tarafınca işlerin yürütülmesi, alternatif uygulamaların kullanılması vb. kurtarma yolları da dikkate alınarak aktivitelerin planlanması göz önünde bulundurulmuştur.

Gözden geçirme ve test etme

S.17.6.7: FPA'nın iş sürekliliği ile acil ve beklenmedik durum düzenlemeleri, geniş çaplı ve büyük kesintilere ilişkin senaryolara göre yapılan değerlendirmeler de dahil olmak üzere nasıl gözden geçirilmekte ve test edilmektedir? Bu düzenlemeler hangi sıklıkta gözden geçirilmekte ve test edilmektedir?

İş Sürekliliği Planına bağlı Bilgi Sistemleri Süreklilik Planı'nda yer alan İkincil Veri Merkezi'ne geçişi gerektiren kesinti senaryoları en az yılda bir kez gözden geçirilmekte ve Olağanüstü Durum Tatbikatları ile test edilmektedir. Aynı zamanda yılda iki defa yedekleme sistemlerinden geri dönüşleri içeren Restore Testleri yapılmaktadır. Ek olarak birim testleri ve/veya masa başı testleri de hizmet sahiplerince yapılmaktadır.

S.17.6.8: FPA'nın iş sürekliliği ile acil ve beklenmedik durum düzenlemelerinin gözden geçirilmesi ve test edilmesi çalışmaları, FPA'nın katılımcılarını, kritik servis sağlayıcılarını ve ilgili olduğu durumlarda bağlantılı FPA'ları ne şekilde içermektedir? FPA'nın katılımcıları, kritik servis sağlayıcıları ve bağlantılı FPA'ları, gözden geçirme ve test çalışmalarına ne sıklıkla dahil edilmektedir?

Her yıl gerçekleştirilen Takasbank Olağanüstü Durum Tatbikatları; tüm katılımcılarımız ve Borsa Grubunda yer alan BİAŞ ve MKK ile müştereken gerçekleştirilmektedir. Ayrıca her tatbikat öncesinde kritik servis sağlayıcılar ile iletişime geçilerek tatbikatın zamanlaması ve senaryosu paylaşmakta ve destek verecek çalışanların bilgileri istenmektedir. Bunlardan bazıları uzaktan destek verirken bazıları tatbikata bizzat iştirak etmektedir.

Temel Husus 7: FPA, kritik katılımcılarından, diğer FPA'lardan, servis ve kamu hizmeti sağlayıcılarından kaynaklanan ve faaliyetlerini etkileyebilecek riskleri tanımlamalı, izlemeli ve yönetmelidir. Buna ilave olarak, FPA kendi faaliyetlerinden kaynaklanan ve diğer FPA'ları etkileyebilecek riskleri de tanımlamalı, izlemeli ve yönetmelidir.

FPA'nın kendi faaliyetlerini etkileyen riskler

S.17.7.1: FPA, kritik katılımcılarından, diğer FPA'lardan, servis ve kamu hizmeti sağlayıcılarından kaynaklanan ve faaliyetlerini etkileyebilecek hangi riskleri tanımlamıştır? FPA söz konusu riskleri nasıl ve ne ölçüde izlemekte ve yönetmektedir?

Banka'nın Çek Takas Sistemi kaynaklı riskleri operasyonel risk kapsamında değerlendirilmektedir. Söz konusu riskler Operasyonel Risk Veri Tabanı ve Operasyonel Risk Kayıp Veri Tabanı aracılığıyla izlenmekte olup, Banka'nın Operasyonel Risk Kayıp Veri Tabanı'nda Çek Takas Sistemi kaynaklı herhangi bir kayıp bulunmamaktadır.

Takasbank Operasyonel Risk Yönetimi Prosedürü uyarınca Banka'nın her bir birimi tarafından servis ve alt servis bazlı olarak tanımlanan riskler Operasyonel Risk Veri Tabanı aracılığıyla izlenmektedir. Asgari yılda bir kez güncellenen Operasyonel Risk Veri Tabanı'nda, Banka Servis Kataloğu baz alınarak Risk Yönetimi Birimi ile İç Kontrol Birimi koordinasyonunda tüm birimlerle karşılıklı görüşmeler yapılarak alt servislerin içerdiği riskler ve bu risklere ilişkin olarak tesis edilen kontroller servis sahipleri ve/veya risk ve kontrol sorumluları tarafından tüm Banka çalışanlarının

erişimine her an açık olan ortak bir alanda istenildiğinde tanımlanabilmekte, söz konusu veri tabanına ilişkin kayıtlar Yönetim Beyanı çalışmalarına da girdi teşkil etmektedir. Net risk düzeyi, operasyonel risk iştahına eşit veya operasyonel risk iştahının üzerinde olan riskler için önerilen aksiyonlar ile anahtar risk göstergeleri İç Kontrol Birimi tarafından takip edilmekte ve söz konusu riskler Risk Yönetimi Birimi tarafından Üst Yönetim'e raporlanarak gerekli aksiyonların alınması sağlanmaktadır.

S.17.7.2: FPA'nın kendi faaliyetleri için kritik olan hizmetlerde dış hizmet alımı gerçekleştirilmesi durumunda, söz konusu hizmetlerin iç kaynaklarla sağlansa idi FPA tarafından karşılanması gereken güvenilirlik ve acil/beklenmedik durum gerekliliklerinin, kritik hizmet sağlayıcıları tarafından da aynı şekilde karşılanması nasıl ve ne ölçüde sağlanmaktadır?

Destek hizmeti kuruluşlarından sağlanan hizmetlerin sürekliliğini teminen hizmet alımlarından kaynaklanabilecek riskler Banka tarafından değerlendirilmektedir. Bu kapsamda BDDK tarafından yayımlanan Bankaların Destek Hizmeti Almalarına İlişkin Yönetmelik uyarınca yıllık bazda risk yönetimi programı oluşturulmakta ve destek hizmeti alınan kuruluşlar hakkında Risk Yönetimi Birimi tarafından hazırlanan Risk Analizi Raporu ve destek hizmetini alan ilgili birimce hazırlanan teknik yeterlilik raporu asgari yılda bir kez Denetim Komitesi değerlendirme raporu ekinde Yönetim Kurulu'na raporlanmaktadır. Bununla birlikte, Banka tarafından tedarikçilerin kritiklik seviyeleri tespit edilmekte ve önemli tedarikçiler belirlenmektedir.

Alım konusu hizmetin dış hizmet alım kapsamına girip girmediği hususu hizmeti talep eden bölüm/ekip tarafından, Gizlilik, Bütünlük, Kullanılabilirlik, Uyum, Finans, İtibar, Erişim ve Yetkilendirme etkisi göz önünde bulundurularak değerlendirilir. Değerlendirme çalışması, Mevzuat ve Uyum Birimi ve Bilgi Sistemleri Kontrol Ekibine gönderilir. Aksi bir görüş olması durumunda ilgili Ekibe görüşler iletilir. Hizmeti talep eden Bölüm/Ekibin verdiği karar nihai karar olarak uygulanır. Dış hizmet olarak seçilen tedarikçiler için Teknik Yeterlilik Raporu hazırlanır.

Banka, destek hizmeti şirketlerinden temin edilen hizmetler dolayısıyla maruz kalınabilecek risklerden dolayı oluşabilecek zararların tazmin edilebilmesi amacıyla ilgili şirketlerden sorumluluk sigortası yaptırmalarını da talep edebilmektedir.

Destek hizmeti alınan firmaların sözleşme hükümlerine uyumu Risk Yönetimi Birimi tarafından altı aylık bazda takip edilmekte ve sonuçlarını içeren Özet BS Risk Değerlendirme Raporu asgari yıllık bazda Yönetim Kurulu'na raporlanmaktadır.

Banka bilgi sistemlerine ilişkin süreçlerin denetimi; BDDK'nın Bankaların Bilgi Sistemleri ve Elektronik Bankacılık Hizmetleri Hakkında Yönetmelik, SPK'nın Bilgi Sistemleri Yönetimine İlişkin Usul ve Esaslar Tebliği, TCMB'nin Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinde Kullanılan Bilgi Sistemleri Hakkında Tebliğ, Cumhurbaşkanlığı Siber Güvenlik Başkanlığı tarafından yayımlanan Bilgi ve İletişim Güvenliği Rehberi ile Bilgi ve İletişim Güvenliği Denetim Rehberi hükümleri esas alınarak gerçekleştirilmektedir.

Bankamız İç Denetim Birimi tarafından destek hizmetlerine ve dış hizmetlere yönelik olarak yerinde denetim yapılabilmektedir. Ayrıca İç Kontrol Birimi'de dış hizmet firmalarına ilişkin yerinden denetim yapılabilmektedir.

Bu süreçler ile tedarikçi performanslarının değerlendirilmesi ve önemlilik analizlerinin yapılmasına ilişkin süreçler Takasbank Satın Alma Yönergesi, Takasbank Satın Alma Prosedürü, Tedarikçi İlişkileri Yönetimi Prosedürü, Takasbank Destek Hizmeti ve Dış Hizmet Alım Prosedürü

ve Takasbank Dış Hizmet Alımlarına İlişkin Hizmet Seviyesi Anlaşmaları Prosedürü'nde detaylı bir şekilde yer almaktadır. Bununla birlikte, Takasbank Bilgi Varlıklarının Dış Kurumlarca Kullanım Sorumlulukları Beyanı sözleşmelere ek yapılmaktadır.

Tedarikçi yönetim sürecine ilişkin olarak İç Kontrol Birimi tarafından da periyodik kontroller gerçekleştirilmektedir.

Diğer FPA'ları etkileyen riskler

S.17.7.3: FPA, diğer bir FPA'yı etkileyebilecek risklerini nasıl ve ne ölçüde tanımlamakta, izlemekte ve azaltmaktadır?

Banka'nın Çek Takas Sistemi kaynaklı riskleri operasyonel risk kapsamında değerlendirilmektedir. Söz konusu riskler Operasyonel Risk Veri Tabanı ve Operasyonel Risk Kayıp Veri Tabanı aracılığıyla izlenmekte olup, Banka'nın Operasyonel Risk Kayıp Veri Tabanı'nda Çek Takas Sistemi kaynaklı herhangi bir kayıp bulunmamaktadır.

Banka'nın her bir birimi tarafından Operasyonel Risk Veri Tabanı'na servis ve alt servis bazlı riskler tanımlanmaktadır. Asgari yılda bir kez güncellenen Operasyonel Risk Veri Tabanı'nda, Banka Servis Kataloğu baz alınarak Risk Yönetimi Birimi ile İç Kontrol Birimi koordinasyonunda tüm birimlerle karşılıklı görüşmeler yapılarak alt servislerin içerdiği riskler ve bu risklere ilişkin olarak tesis edilen kontroller servis sahipleri ve/veya risk ve kontrol sorumluları tarafından tüm Banka çalışanlarının erişimine her an açık olan ortak bir alanda istenildiğinde tanımlanabilmekte, söz konusu veri tabanına ilişkin kayıtlar Yönetim Beyanı çalışmalarına da girdi teşkil etmektedir. Net risk düzeyi, operasyonel risk iştahına eşit veya operasyonel risk iştahının üzerinde olan riskler için önerilen aksiyonlar ile anahtar risk göstergeleri İç Kontrol Birimi tarafından takip edilmekte ve söz konusu riskler Risk Yönetimi Birimi tarafından Üst Yönetim'e raporlanarak gerekli aksiyonların alınması sağlanmaktadır.

Banka'nın maruz kaldığı/kalabileceği operasyonel riskler satın alınan sigorta poliçeleri ile büyük ölçüde teminat altına alınmaktadır.

S.17.7.4: FPA, iş sürekliliği düzenlemelerini aralarında karşılıklı bağımlılık bulunan diğer FPA'ların bu konudaki düzenlemeleri ile ne ölçüde koordine etmektedir?

Hizmetlerimiz kaynaklı bağımlı olduğumuz diğer paydaşlar ile testler ortak koordine edilmekte, senaryolar ortak belirlenmektedir. Ayrıca ilgili parti analizleri çalışması her yıl düzenli olarak tekrarlanmakta, iş sürekliliği kapsamındaki iletişim verimliliği, söz konusu kurumların İSYS olgunluğu, riskler ve iyileştirilmesi gereken noktalar belirlenmektedir. İş sürekliliği mevzuatı, prensipler ve gereksinimler, özellikle en yüksek bağımlılık noktamız olan BİAŞ ve MKK ile ortak oluşturulmuş Borsa Grubu İş Sürekliliği Çalışma Komitesi'nce değerlendirilmekte ve uyumlaştırılmaktadır. Ayrıca üç kurum için ortak hazırlanmış olan bir Borsa İstanbul Grubu Acil Durum Planı Dokümanı bulunmaktadır.

CPMI-IOSCO 17 No.lu Prensibi İçin Takasbank Değerlendirme Sonucu

Tam Uyumlu ☒ (Observed)	Büyük Ölçüde Uyumlu ☐ (Broadly Observed)	Kısmen Uyumlu ☐ (Partly Observed)	Uyumsuz ☐ (Not Observed)	Uygulanabilir Değil ☐ (Not Applicable)

Prensip 18: Erişim ve Katılım

FPA, sisteme katılımın herkese açık ve adil olmasını sağlayacak şekilde tarafsız, risk odaklı ve kamuoyuna açıklanmış katılım kriterlerine sahip olmalıdır.

Temel Husus 1: FPA, doğrudan ve uygulanabilir olduğu durumlarda dolaylı katılımcılarının ve diğer FPA'ların riske dayalı makul katılım şartları çerçevesinde, açık ve adil bir şekilde hizmetlerine erişime imkan sağlamalıdır.

Katılım kriter ve şartları:

S.18.1.1: FPA'nın katılım kriter ve şartları (operasyonel, mali ve yasal şartlar gibi) nelerden oluşmaktadır?

TCMB tarafından çıkarılan Çek Takas Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik'in "Sisteme Katılımı ve Katılımcının Yükümlülükleri" başlıklı Üçüncü Bölümünde Sisteme katılım şartları hükme bağlanmıştır.

Ayrıca İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nın "Katılıma İlişkin Esaslar" başlıklı İkinci Bölümünde Çek Takas Sistemine dâhil olacak katılımcıların;

- 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanununa tabi banka statüsünde olması,
- İçeriği Takasbank tarafından belirlenen sistem sözleşmesinin, Takasbank kurumsal internet sitesinde yayımlanan "Faks Cihazı/ E-Posta ile İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş.'ye Gönderilecek Çek Takas Sistemi Katılımcı Talimatları ile ilgili Uygulama Sözleşmesi ve Sözleşme Öncesi Bilgi Formu" ile
- "Nakit, Kıymet, Teminat ve Şartlı Virman ve Elektronik Fon Transferi (EFT) Talimatı Taahhütnamesi"nin ve bu sözleşme ve taahhütnamelere ait sözleşme öncesi bilgi formlarının imzalanarak ibraz edilmiş olması,
- Takasbank nezdindeki işlemlerini gerçekleştirmek amacıyla teknik alt yapının oluşturulması ve işlerliğinin sağlanması için gerekli tedbirlerin alınmış olması şartlarını yerine getirmiş olması gerekmektedir.

S.18.1.2: Katılım kriter ve şartları doğrudan ve uygulanabilir olduğu durumlarda dolaylı katılımcıların ve diğer FPA'ların riske dayalı makul katılım şartları çerçevesinde açık ve adil bir şekilde FPA'nın hizmetlerine erişmelerine nasıl izin vermektedir?

Katılım için başvuran bankaların, 5411 sayılı Bankacılık Kanununa tabi banka statüsünde olması gerekmektedir.

Katılım başvuru ve kabul sürecinde, TCMB'nin özel statülü katılımcı olması dışında herhangi bir ayırıcı uygulama veya kısıtlama söz konusu değildir. Sistem Kuralları'nın "Sisteme Katılım" başlıklı 5'inci maddesinin dördüncü fıkrasında TCMB'nin özel statülü katılımcı olduğu, sisteme katılım için herhangi bir başvuru ve değerlendirmeye gerek bulunmadığı açıkça belirtilmiştir.

Sistem Kuralları'nın "Katılıma İlişkin Esaslar" başlıklı İkinci Bölümünde katılım şartları detaylı olarak belirtilmiş olup, Takasbank internet sitesinde ulaşılabilir durumdadır.

Ayrıca, Bankamızla imzalanacak sistem sözleşmesi standart içeriğe sahip olup, sözleşme öncesi bilgi formu ve sözleşme Takasbank internet sitesinde ulaşılabilir durumdadır.

Katılım koşulları arasında erişimi sebepsiz adil olmayan bir şekilde kısıtlayan herhangi bir şart bulunmamaktadır.

Temel Husus 2: FPA'nın katılım şartları, FPA'nın ve FPA'nın hizmet verdiği piyasaların güvenliği ve etkinliği açısından ayarlanmalı, ayrıca FPA'nın özel risklerine göre ve bu risklerle orantılı bir şekilde düzenlenmeli ve kamuoyuna açıklanmalıdır. Kabul edilebilir risk kontrol standartlarının sürdürülmesi şartıyla FPA, katılım şartlarını mümkün olan en az kısıtlayacak şekilde oluşturmaya gayret etmelidir.

Katılım kriterlerinin meşruiyeti ve rasyonelliği

S.18.2.1: FPA'nın katılım şartları, FPA'nın güvenliği ve etkinliği ile FPA'nın hizmet verdiği piyasalardaki rolü, FPA'nın özel risklerine göre ve bu risklerle orantılı bir şekilde nasıl düzenlenmektedir?

Sistem Kuralları'nın "Katılımcının Yükümlülükleri" başlıklı 9'uncu maddesi kapsamında katılımcıların sistemin işleyişine engel olacak, sistemi riske sokacak her türlü hususta önlem alması gerektiği açıkça belirtilmiş olup, katılımcılarla imzalanan sistem sözleşmelerinde de katılımcıların yükümlülükleri detaylı bir şekilde belirlenmiştir.

S.18.2.2: Risk odaklı olmayan, ancak kanunlar veya düzenlemelerden dolayı zorunlu olan katılım şartları bulunmakta mıdır? Bulunması durumunda söz konusu şartlar nelerden oluşmaktadır?

Katılımcıların 5411 sayılı Bankacılık Kanununa tabi banka statüsünde olması gerekmektedir.

Ayrıca Çek Takas Faaliyetleri Hakkında Yönetmek'in "Sisteme Katılım ve Katılımcı Yükümlülükleri" başlıklı Üçüncü Bölümünde yer alan şartların da sağlanmış olması gerekmektedir. Sistem Kuralları hazırlanırken her iki düzenlemede yer alan hükümler dercedilmiştir.

S.18.2.3: Tüm katılımcı grupları aynı katılım şartlarına mı tabi tutulmaktadır? Farklı katılım şartlarının bulunması durumunda, değişik kriterler belirlenmesinin arkasındaki temel gerekçe nedir (örneğin faaliyetin büyüklüğü veya çeşidi, üçüncü taraflar adına hareket eden katılımcılar için ilave gereklilikler, düzenlenmeyen kuruluşlar arasında yer alan katılımcılar için ilave gereklilikler gibi)?

TCMB'nin özel statülü katılımcı olması dışında katılım şartları tüm katılımcılar için aynı belirlenmiş ve katılım şartları Sistem Kurallarında detaylı bir şekilde açıklanmıştır.

En az kısıtlayıcı erişim

S.18.2.4: Kabul edilebilir risk kontrolleri ile tutarlı olmak kaydıyla koşulların izin verdiği en az kısıtlayıcı erişime imkan verecek erişim kısıtlamaları ve şartları nasıl gözden geçirilmektedir? Gözden geçirme işlemleri ne sıklıkta yapılmaktadır?

Katılım koşulları arasında erişimi sebepsiz adil olmayan bir şekilde kısıtlayan herhangi bir şart bulunmamaktadır.

Kriterlerin açıklanması

S.18.2.5: Katılım şartları, katılıma ilişkin kısıtlamalar da dahil olmak üzere, kamuoyuna nasıl açıklanmaktadır?

Katılım şartları İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nda katılım şartları belirlenmiş olup, genel mektup ile katılımcılara duyurulmuş olup, Bankamız kurumsal internet sitesinde de kamuoyu ile paylaşılmaktadır.

Temel Husus 3: FPA katılım şartlarına uyumu devamlı olarak izlemeli ve katılım şartlarını ihlal eden veya artık sağlamayan katılımcının sisteme katılımının askıya alınmasını veya sistemden düzenli bir şekilde çıkışını sağlayacak açıkça tanımlanmış ve kamuoyuna açıklanmış prosedürlere sahip olmalıdır.

Uyumun izlenmesi

S.18.3.1: FPA, katılımcılarının katılım şartlarına uyduğunu sürekli olarak nasıl izlemektedir? FPA'nın politikaları, katılım şartlarına uyumu izlemek için kullanılan bilgilerin güncel ve doğru olmasını sağlayacak şekilde nasıl tasarlanmıştır?

Bankacılık Kanunu mevzuatı çerçevesinde katılımcıların durumları Bankamız ile paylaşılmaktadır.

Katılımcıların Çek Takas Faaliyetleri Hakkında Yönetmeklik'in "Sisteme Katılım ve Katılımcı Yükümlülükleri" başlıklı Üçüncü Bölümünde yer alan şartları da sağlamış olması gerekmektedir. Söz konusu şartlar İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nda da açıkça belirlenmiştir. Sistem Kurallarının; katılımcının faaliyetlerinin sona ermesi, sistemden çıkarma ve Takasbank'ın yetkilerini içeren 10'uncu maddesinde katılım şartlarına uyumsuzluk halinde izlenecek yöntemler açıkça belirlenmiştir.

S.18.3.2: FPA'nın, risk profili kötüleşen katılımcıya daha fazla denetim uygulanmasına veya ilave kontroller koyulmasına ilişkin politikaları nelerden oluşmaktadır?

İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nın "Katılımcı Faaliyetlerinin Sona ermesi, Sistemden Çıkarma ve Takasbank'ın Yetkileri" başlıklı 10 uncu maddesinin birinci fıkrasında Katılımcının, katılım şartlarını kaybetmiş olduğunun tespiti halinde, Takasbank, 3 ayı geçmemek üzere verilecek uygun süre içinde söz konusu yükümlülüklerin yerine getirilmesini istemeye yetkili olduğu belirtilmiştir.

Ayrıca, Sistem Kurallarının 10'uncu maddesinin ikinci fıkrasında katılımcının sisteme katılım şartlarını kaybetmiş olması veya yükümlülüklerini yerine getirmemesi nedeniyle, takas sisteminin güvenli ve kesintisiz işlemlerini tehlikeye düşürecek önemli nitelikte risklerin ortaya çıkması durumunda, herhangi bir süre verilmeksizin katılımcının sistemdeki faaliyetlerini sürekli veya geçici olarak durdurmaya yetkilidir.

Askıya alma ve düzenli bir şekilde çıkış

S.18.3.3: FPA'nın, katılım şartlarını ihlal eden veya artık sağlamayan katılımcının sisteme katılımının askıya alınmasını veya sistemden düzenli bir şekilde çıkışını yönetmek için sahip olduğu prosedürler nelerden oluşmaktadır?

İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nın "Katılımcı Faaliyetlerinin Sona ermesi, Sistemden Çıkarma ve Takasbank'ın Yetkileri" başlıklı 10'uncu maddesinin ikinci fıkrası kapsamında Sisteme katılım şartlarının

kaybedilmiş olması veya yükümlülüklerin yerine getirilmemesi nedeniyle, takas sisteminin güvenli ve kesintisiz işlemlerini tehlikeye düşürecek önemli nitelikte risklerin ortaya çıkması durumunda Takasbank, herhangi bir süre vermeksizin katılımcının sistemdeki faaliyetlerini sürekli veya geçici olarak durdurmaya yetkilidir. Bu durum TCMB'ye bildirilir.

Takasbank, İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nın "Katılımcı Faaliyetlerinin Sona Ermesi, Sistemden Çıkarma ve Takasbank'ın Yetkileri" başlıklı 10'uncu maddesinin sekizinci fıkrası kapsamında faaliyetleri durdurulan veya sistemden çıkarılan katılımcının takas ve mutabakat işlemlerinin tamamlanması amacıyla aşağıdaki tedbirler dâhil gerekli gördüğü her türlü tedbiri almaya yetkilidir.

- Katılımcının doğrudan Takasbank nezdindeki hesapları üzerinde işlem yapmasını engellemek,
- Katılımcının garanti mekanizması katkı payına başvurmak.

S.18.3.4: FPA'nın, bir katılımcının sisteme katılımının askıya alınmasını veya sistemden düzenli bir şekilde çıkışını yönetmek için sahip olduğu prosedürler kamuoyuna nasıl açıklanmaktadır?

Bir katılımcının sisteme katılımının askıya alınmasını veya sistemden düzenli bir şekilde çıkışını yönetmek için sahip olduğu prosedürler İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nda detaylı bir şekilde belirlenmiş olup, genel mektup ile katılımcılara duyurulmakta ayrıca Bankamız kurumsal internet sitesinde kamuoyu ile paylaşılmaktadır.

Ayrıca katılımcılar ile imzalanan sistem sözleşmelerinde Katılımcının ve Takasbank'ın hak ve yükümlülükleri açıkça belirlenmiştir.

CPMI-IOSCO 18 No.lu Prensipleri İçin Takasbank Değerlendirme Sonucu

Tam Uyumlu ☒ <i>(Observed)</i>	Büyük Ölçüde Uyumlu ☐ <i>(Broadly Observed)</i>	Kısmen Uyumlu ☐ <i>(Partly Observed)</i>	Uyumsuz ☐ <i>(Not Observed)</i>	Uygulanabilir Değil ☐ <i>(Not Applicable)</i>
---	---	--	---	---

Prensip 21: Verimlilik ve Etkinlik

FPA katılımcılarının ve hizmet verdiği piyasanın gerekliliklerini (ihtiyaçlarını) karşılama konusunda verimli ve etkin olmalıdır.

Temel Husus 1: FPA; özellikle takas ve mutabakat düzenlemelerindeki tercihler, operasyon yapısı, takası gerçekleştirilen, mutabakatı yapılan ve kaydı tutulan ürünlerin kapsamı ve teknoloji ve prosedürlerin kullanımına ilişkin seçimler açısından, katılımcılarının ve hizmet verdiği piyasanın ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde tasarlanmalıdır.

S.21.1.1: FPA, tasarımının, katılımcılarının ve hizmet verdiği piyasanın ihtiyaçlarını (takas ve mutabakat düzenlemeleri, operasyon yapısı, teslimat sistemi ve teknolojileri ile bireysel hizmet ve ürünleri) göz önünde bulundurup bulundurmadığını nasıl tespit etmektedir?

Takasbank Çek Takas Sistemi ile ilgili gelişmeleri yakından takip etmektedir. İş kurallarının işlerliğini sağlamayı teminen TCMB ile yakın temas halinde çalışmaktadır. Aynı şekilde, bu kuralların katılımcıların ihtiyaçlarını etkin şekilde karşılaması için talep halinde katılımcılarla toplantılar ve katılımcı eğitimleri düzenlenmektedir. Bunun yanı sıra, yıllık olarak uygulanmakta olan müşteri memnuniyet anketleri de verilen hizmetin karşı tarafta oluşturduğu etkiyi ölçmeyi ve varsa gerekli iyileştirmelerin yapılmasını teminen sürekli iyileştirme odaklı hizmet anlayışını pekiştirmektedir.

2025 yılı için yapılan Takasbank Memnuniyet Anketi'nde Çek Takas Sistemi hizmeti %96 gibi yüksek bir memnuniyet oranı ile sonuçlanmıştır.

Katılımcı memnuniyetinin artırılmasına yönelik uygulama ekranlarında sürekli iyileştirme çalışmaları yapılmaktadır.

Her türlü düzenleme ve geliştirme öncelikli olarak Takasbank kullanıcıları, akabinde katılımcılarla birlikte test edilmekte, testler sorunsuz bir şekilde tamamlanmadan hiçbir uygulama gerçek ortama alınmamaktadır.

S.21.1.2: FPA, katılımcılarının ve diğer kullanıcılarının gereklilik ve ihtiyaçlarını karşılayıp karşılamadığını ve bu gereklilikler değiştikçe karşılamaya devam edip etmediğini nasıl tespit etmektedir (örneğin geri bildirim mekanizmaları aracılığıyla)?

Takasbank, Çek Takas Sistemi ile ilgili gelişmeleri yakından takip etmektedir. İş kurallarının işlerliğini sağlamayı teminen TCMB ile yakın temas halinde çalışmaktadır. Aynı şekilde, bu kuralların katılımcıların ihtiyaçlarını etkin şekilde karşılaması için talep halinde katılımcılarla toplantılar ve katılımcı eğitimleri düzenlenmektedir. Bunun yanı sıra, yıllık olarak uygulanmakta olan müşteri memnuniyet anketleri de verilen hizmetin karşı tarafta oluşturduğu etkiyi ölçmeyi ve varsa gerekli iyileştirmelerin yapılmasını teminen sürekli iyileştirme odaklı hizmet anlayışını pekiştirmektedir.

2025 yılı için yapılan Takasbank Memnuniyet Anketi'nde Çek Takas Sistemi hizmeti %96 gibi yüksek bir memnuniyet oranı ile sonuçlanmıştır.

Katılımcı memnuniyetinin artırılmasına yönelik uygulama ekranlarında sürekli iyileştirme çalışmaları yapılmaktadır.

Her türlü düzenleme ve geliştirme öncelikli olarak Takasbank kullanıcıları akabinde katılımcılarla birlikte test edilmekte, testler sorunsuz bir şekilde tamamlanmadan hiçbir uygulama gerçek ortama alınmamaktadır.

Temel Husus 2: FPA; asgari hizmet seviyesi, risk yönetimi beklentileri ve iş öncelikleri gibi alanlarda açıkça tanımlanmış, ölçülebilir ve ulaşılabilir hedeflere ve amaçlara sahip olmalıdır.

S.21.2.1: Faaliyetlerinin etkinliği açısından FPA'nın amaç ve hedefleri hangi bileşenlerden oluşmaktadır?

Takasbank'ın ileriye yönelik stratejik hedef ve planlamaları, 3 yıllık dönemler için hazırlanan ve Yönetim Kurulu'nca onaylanan Stratejik Plan ile belirlenmektedir. Takasbank 2025-2027 Dönemi Stratejik Planında yer alan hedeflerimiz “güçlü finansal yapı”, “piyasaların etkinliği ve derinleştirilmesi”, “dijital dönüşüm ve operasyonel yetkinlik” ve “paydaşlar için yüksek ve kalıcı değer üretimi” başlıkları altında olmak üzere 4 ana boyutta gruplanmış ve açıkça tanımlanmıştır. Takasbank 2025-2027 Dönemi Stratejik Planında yer alan temel hedef ve inisiyatiflerde; “güçlü finansal yapı” başlığı altındaki hedeflerle ortaklarımızın çıkarlarının korunması, “piyasaların etkinliği ve derinleştirilmesi” başlığı altındaki hedeflerle Ülkemiz ekonomisi ve sektörün gelişimine katkı sağlanması, “dijital dönüşüm ve operasyonel yetkinlik” başlığı altındaki hedeflerle üyelerimizin/müşterilerimizin kaliteli ve kesintisiz hizmet almaya devam etmelerinin sağlanması ve teknolojik gelişmelerin mevcut hizmetlere dâhil edilmesi, “paydaşlar için yüksek ve kalıcı değer üretimi” başlığı altındaki hedefler ile de başta üyelerimiz/müşterilerimiz ve çalışanlarımız olmak üzere tüm paydaşlarımızın memnuniyet ve yetkinlikleri ile birlikte Borsa İstanbul Grubu bünyesinde sinerjinin artırılması amaçlanmaktadır.

S.21.2.2: FPA, açıkça tanımlanmış, ölçülebilir ve ulaşılabilir amaç ve hedeflerinin olmasını nasıl sağlamaktadır?

Takasbank'ın ileriye yönelik stratejik hedef ve planlamaları, 3 yıllık dönemler için hazırlanan ve Yönetim Kurulu'nca onaylanan Stratejik Plan ile belirlenmektedir. Takasbank 2025-2027 Dönemi Stratejik Planında yer alan hedeflerimiz “güçlü finansal yapı”, “piyasaların etkinliği ve derinleştirilmesi”, “dijital dönüşüm ve operasyonel yetkinlik” ve “paydaşlar için yüksek ve kalıcı değer üretimi” başlıkları altında olmak üzere 4 ana boyutta gruplanmış ve açıkça tanımlanmıştır. Stratejik Plan'da yer alan hedeflere ulaşma derecesi ve Banka performansı Yönetim Kurulu tarafından düzenli olarak değerlendirilmektedir. Bu kapsamda yılsonları itibarıyla Stratejik Plan İlerleme Raporu hazırlanarak Banka Yönetim Kurulu'na sunulmaktadır.

S.21.2.3: Amaç ve hedefler ne ölçüde gerçekleştirilmiştir? FPA hedeflere ne ölçüde ulaşıldığını ölçmek ve değerlendirmek için ne tür mekanizmalara sahiptir?

Bankamız Yönetim Kurulunun 31/01/2025 tarihli ve 487 sayılı toplantısında onaylanan “Takasbank 2025-2027 Dönemi Stratejik Planı”nda; “güçlü finansal yapı”, “piyasaların etkinliği ve derinleştirilmesi”, “dijital dönüşüm ve operasyonel yetkinlik” ve “paydaşlar için yüksek ve kalıcı değer üretimi” başlıkları altında 11 temel hedef belirlenmiş ve söz konusu hedeflere ulaşabilmek adına 97 adet inisiyatif ortaya konulmuştur. Stratejik Plan'da yer alan hedeflere ulaşma derecesi ve Banka performansı Yönetim Kurulu tarafından düzenli olarak değerlendirilmektedir. Bu kapsamda yılsonları itibarıyla Stratejik Plan İlerleme Raporu hazırlanarak Banka Yönetim Kurulu'na sunulmaktadır.

Temel Husus 3: FPA, verimliliğinin ve etkinliğinin düzenli olarak gözden geçirilmesi için oluşturulmuş mekanizmalara sahip olmalıdır.

S.21.3.1: FPA, verimliliğini ve etkinliğini değerlendirmek için hangi süreç ve ölçümleri kullanmaktadır?

Bankamızın her yıl düzenlediği dış müşteri memnuniyet anketi bulunmakta olup, anket sonucuna göre Bankamızın sunduğu hizmetlerin etkinliğinin ve verimliliğinin artırılması ile ilgili geliştirmeler yapılmaktadır. Her yıl düzenli olarak gerçekleştirilen memnuniyet anketimize ek olarak, katılımcılarımız ile bilgilendirme toplantıları ve ilgili proje kapsamında proje testleri katılımcılarımızın desteği ile gerçekleştirilmektedir.

S.21.3.2: FPA, verimliliğini ve etkinliğini ne sıklıkta değerlendirmektedir?

Her yıl.

CPMI-IOSCO 21 No.lu Prensibi İçin Takasbank Değerlendirme Sonucu

Tam Uyumlu ☒ (Observed)	Büyük Ölçüde Uyumlu ☐ (Broadly Observed)	Kısmen Uyumlu ☐ (Partly Observed)	Uyumsuz ☐ (Not Observed)	Uygulanabilir Değil ☐ (Not Applicable)
--	--	---	--	--

Prencip 22: İletifim Prosedürleri ve Standartları

FPA, ödeme, takas, mutabakat ve kayıt iflemlerinin verimli bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlamak amacıyla uluslararası kabul görmüş uygun iletifim prosedür ve standartlarını kullanmalı veya en azından bu standartlar ile gerekli uyumu sağlamalıdır.

Temel Husus 1: FPA uluslararası kabul görmüş iletifim prosedür ve standartlarını kullanmalı ya da en azından bu standartlar ile gerekli uyumu sağlamalı.

İletifim Prosedürleri

S.22.1.1: FPA, uluslararası kabul görmüş bir iletifim prosedürü kullanmakta mıdır, kullanıyorsa hangisini kullanmaktadır? FPA, uluslararası kabul görmüş bir iletifim prosedürü kullanmaması durumunda söz konusu prosedürlere nasıl uyum sağlamaktadır?

Takasbank ek Takas Sisteminde uluslararası bir iletifim prosedürü kullanılmamakta, iflemler Türk Lirası üzerinden gerçekleştiğinden Türk Lirası ödemelerde TCMB ödeme sistemleri kullanılmaktadır (EFT).

Garanti mekanizması katkı payı gönderimlerinde EFT, EMKT ve SWIFT sistemleri kullanılmaktadır.

S.22.1.2: FPA'nın sınır ötesi iflemlerde bulunuyor olması durumunda, FPA'nın operasyonel prosedür, süreç ve sistemleri bu iflemler için uluslararası kabul görmüş iletifim prosedürlerini nasıl kullanmakta veya bu prosedürlere nasıl uyum sağlamaktadır?

Takasbank ek Takas Sistemi mutabakat iflemleri için TL dışında iflem yapılmadığından hali hazırda uluslararası bir standart kullanılmamaktadır.

Ancak Takasbank'ın diğer faaliyetleri kapsamında, Takasbank'ın kendi sistemleri müşteri emirlerini SWIFT mesajlarına dönüştürmekte ve bu SWIFT mesajları ilgili uluslararası kuruluşlara mutabakat ve saklama iflemlerini kesinleştirmek amacı ile göndermektedir. Aynı şekilde uluslararası kuruluşlardan gelen SWIFT mesajları da tam tersi iflemler ile Takasbank sistemlerine yönlendirilmektedir. Gelen ve giden tüm SWIFT mesajları iç sistemlerde izlenebilmektedir. SWIFT iletifimi de güvenliği sağlamak amacıyla SWIFT'in bir uygulaması olan "Customer Security Framework" kullanılmakta, buna uyumlu olduğumuz SWIFT web sitesinde beyan edilmekte ve bu uyum İç Kontrol Birimi tarafından denetlenmektedir.

Yaptırım listelerinin kontrolü amacıyla AML uygulaması kullanılmaktadır. Bu uygulamaya MASAK, OFAC, BM, UK, EU, FATF vs. yaptırım listelerini barındıran Dow Jones listesi entegre edilmiştir. Bankamız nezdindeki kayıtların AML uygulaması ile taranması sağlanmaktadır. Bankamızda kurulan AML uygulaması EFT ve SWIFT iflemleri üzerinde iflemektedir. Gönderilen EFT ve SWIFT iflemlerinde, yaptırım listesine takılanların listesi iflem bazlı olarak Mevzuat ve Uyum Birimi'ne iletilmektedir. Birim alışanları tarafından listeye takılan iflemler incelenmektedir. Hatalı eşleşme olduğu görülmesi halinde uygunluk verilmektedir. Aksi halde Üst Düzey Yönetim ile iştişare edilip süreç ilerletilmektedir.

S.22.1.3: FPA, uluslararası kabul görmüş bir iletişim standardı kullanmakta mıdır, kullanıyorsa hangisini kullanmaktadır? FPA, uluslararası kabul görmüş bir iletişim standardı kullanmaması durumunda söz konusu standartlara nasıl uyum sağlamaktadır?

Çek Takas Sistemi için değil ancak Takasbank'ın diğer hizmetleri için SWIFT sistemi tarafından belirlenen standartlar kullanılmaktadır.

S.22.1.4: FPA'nın sınır ötesi işlemlerde bulunuyor olması durumunda, FPA'nın operasyonel prosedür, süreç ve sistemleri bu işlemler için uluslararası kabul görmüş iletişim standartlarını nasıl kullanmakta veya bu standartlara nasıl uyum sağlamaktadır?

Takasbank Çek Takas Sistemi için TL dışında işlem yapılmadığından hâlihazırda uluslararası bir standart kullanılmamaktadır.

Takasbank sistemleri SWIFT sistemi üzerinden gelen mesajlardaki bilgileri parçalayarak ilgili Takasbank alt sistemine yönlendirmektedir. Örneğin mevcut uygulamalarımızda Takasbank'a SWIFT kanalı ile gelen pay şartlı virman, USD/EUR nakit transfer ve global saklama hizmetleri mesajları mesaj bilgilerine göre ilgili Takasbank içi sisteme yönlendirilmekte ve bu sistemlerin ürettiği cevaplar yine SWIFT kanalı ile ilgili yerel saklama bankası, yabancı para nakit muhabir veya yabancı kıymet muhabirine gönderilmektedir. Gelen ve giden tüm SWIFT mesajları iç sistemlerde izlenebilmektedir.

S.22.1.5: Herhangi bir uluslararası standardın kullanılmaması durumunda FPA, mesaj formatlarını ve verileri uluslararası standartlardan yerli muadiline (veya tam tersi) tercüme eden veya çeviren sistemleri nasıl kendisine uygun hale getirmektedir?

Çek Takas Sistemi için değil ancak Takasbank'ın diğer hizmetleri için SWIFT sistemi tarafından belirlenen standartlar kullanılmaktadır. SWIFT'in 2025 yılı Kasım ayındaki geçişi kapsamında sistemlerimizde yapılan revizyon ile birlikte eski formattaki mesajlar ISO 20022 formatına dönüştürülerek muhabir bankalara ya da yurtiçi bankalara iletmeye başlanmıştır.

CPMI-IOSCO 22 No.lu Prensibi İçin Takasbank Değerlendirme Sonucu

Tam Uyumlu ☒ (Observed)	Büyük Ölçüde Uyumlu ☐ (Broadly Observed)	Kısmen Uyumlu ☐ (Partly Observed)	Uyumsuz ☐ (Not Observed)	Uygulanabilir Değil ☐ (Not Applicable)
--	--	---	--	--

Prencip 23: Kuralların, Temel Prosedürlerin ve Piyasa Verilerinin Açıklanması

FPA, açık ve kapsamlı kurallara ve prosedürlere sahip olmalı ve katılımcılara FPA'ya katılmaları sonucunda karşı karşıya kalacakları riskleri, ücretleri ve diğer önemli maliyetleri tam olarak anlayabilmeleri için yeterli bilgiyi sağlamalıdır. Tüm ilgili kurallar ve temel prosedürler kamuoyuna açıklanmalıdır.

Temel Husus 1: FPA, katılımcılarına tamamıyla açıklanmış açık ve kapsamlı kurallara ve prosedürlere sahip olmalıdır. İlgili kurallar ve temel prosedürler kamuya da açıklanmalıdır.

Kurallar ve Prosedürler

S.23.1.1: FPA'nın kural ve prosedürleri hangi dokümanlardan oluşmaktadır? Bu kural ve prosedürler katılımcılara nasıl açıklanmaktadır?

Takasbank Çek Takas Sistemine ilişkin geçerli olan çatı kuralları TCMB tarafından çıkarılan Çek Takas Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik ile belirlenmiştir. Süreçlere ve yöntemlere ilişkin detaylı açıklamaları içeren İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları Takasbank'ın internet sitesinde kamuya açık olarak yer almaktadır.

Ayrıca, kullanıcı kılavuzları, kurallara ilişkin değişiklik ve düzeltmeler ile bilgilendirme formları katılımcılara genel mektuplar aracılığı ile duyurulmakta olup, bu dokümanlara da Takasbank internet sitesinden ulaşılabilir.

S.23.1.2: FPA, kural ve prosedürlerinin açık ve kapsamlı olduğunu nasıl tespit etmektedir?

Kullanıcı kılavuzları, bilgilendirme formları ve katılımcıların prosedürlere ilişkin ihtiyaç duyabilecekleri her türlü aydınlatıcı bilgi, katılımcılara genel mektuplar ve duyurular yoluyla iletilmektedir. 23.1.1'de bahsi geçen çatı yönetmelikler ve Sistem Kuralları TCMB tarafından onaylanmaktadır. Sistem Kuralları ise yönetmelik hükümleri dikkate alınarak, ilgili iş birimleri, Mevzuat ve Uyum Birimi ve Hukuk Müşavirliği'nin katkıları ile açık ve kapsamlı bir şekilde kaleme alınmaktadır. Hazırlanan Sistem Kuralları Mevzuat ve Uyum Birimi tarafından da mevzuata uyum yönünden değerlendirilmektedir.

Ayrıca, Bankamızın yıllık olarak yapılan Müşteri Memnuniyet Anketi'nde alınan hizmet ile ilgili kurallar, sözleşmeler ve prosedürlerin yeterince açık ve anlaşılır olup olmadığı katılımcılara sorulmuş ve olumsuz bir cevap alınmamıştır.

S.23.1.3: FPA'nın kural ve prosedürleri, rutin olmayan ancak öngörülebilir olaylar sırasında izleyeceği prosedürlere ilişkin hangi bilgileri içermektedir?

Çek Takas Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik'in "Olağanüstü Durumlar" başlıklı 14'üncü maddesinde takas işlemlerinin aksamasına ve durmasına neden olacak olağanüstü durumlarda takas işlemlerinin sürekliliğinin sağlanmasına ilişkin usul ve esasların Sistem Kurallarında belirleneceği esasa bağlanmıştır.

Bu çerçevede; İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nın "Olağanüstü Durumlar" başlıklı 43'üncü maddesinde:

(1) Takasbank, çek takas ve mutabakat işlemlerinin olumsuz etkileneceğini öngördüğü olağanüstü durumların varlığı halinde Çek Takas Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik'in 14'üncü maddesi

çerçevesinde alınacak önlemleri belirlemeye ve uygulamaya yetkilidir. Takasbank söz konusu önlemleri ve uygulamaları TCMB' ye bildirir.

- (2) Takasbank, bu maddenin birinci fıkrasına dayanarak olağanüstü durumun niteliğine göre bunlarla sınırlı olmaksızın aşağıdaki tedbirlerden bir veya birkaçını birlikte alabilir.
- Takas süresi ile şartlarını değiştirmek,
 - Takas paketi alımını durdurmak,
 - Garanti mekanizması katkı payı çekilmesini belirli süreler ve miktarlar ile geçici olarak sınırlamak,
 - Risk hesaplama yöntem ve parametrelerini değiştirmek,
 - İlave garanti mekanizması katkı payı talep etmek,

hükümleri yer almaktadır.

Ayrıca, Sistem Kurallarının “Sistem İş Sürekliliği” başlıklı 45’inci maddesinde de Sistem iş sürekliliği planı ve olağanüstü durum kurallarının, “Takasbank İş Sürekliliği Yönergesi”, buna bağlı alt düzenlemeler ve süreklilik planları ile düzenlendiği, iş sürekliliğine ilişkin genel politika metinlerinin Takasbank kurumsal internet sitesi vasıtası ile katılımcılara duyurulduğu ifade edilmektedir.

S.23.1.4: FPA, kural ve prosedürlerini değiştirmek için takip edeceği süreçleri kime ve nasıl açıklamaktadır?

Takasbank Çek Takas Sistemine ilişkin değişiklikleri Sistem Kurallarının “Sistem Kurallarında Değişiklik” başlığı altında aşağıdaki şekilde yerine getireceğini ifade etmektedir.

“Takasbank bu Sistem Kurallarını değiştirmeye yetkilidir. Sistem Kurallarının değiştirilmesinin ilgili mevzuat uyarınca yetkili mercilerin onayına tabi kılındığı durumlarda, değişiklikler söz konusu onayı müteakip uygulamaya alınır.

Sistem Kurallarında yapılacak yapısal değişiklikler, katılımcıların gerekli teknik veya hukuki alt yapıyı hazırlamalarını teminen en az on beş gün önce katılımcılara bildirilir.”

Bu çerçevede Sistem Kurallarında yapılacak değişiklikler öncelikli olarak Banka Yönetim Kurulunun onayına sunulmakta ve daha sonra yapısal değişiklikler TCMB onayına sunulmaktadır. TCMB onayı alınmayan hiçbir yapısal değişiklik uygulanamaz. Sistem kurallarında yapılan yapısal olmayan değişiklikler beş iş günü içerisinde TCMB’ye bildirilir.

S.23.1.5: FPA, ilgili kuralları ve temel prosedürleri kamuoyuna nasıl açıklamaktadır?

Kullanıcı kılavuzları, kurallara ilişkin değişiklik ve düzeltmeler ile bilgilendirme formları katılımcılara genel mektuplar aracılığı ile duyurulmakta olup, bu dokümanlara da Takasbank internet sitesinden ulaşılabilir.

Temel Husus 2: FPA, katılımcıların FPA’ya katılmaları nedeniyle maruz kalacakları riskleri değerlendirebilmeleri için sistemin tasarımı ve faaliyetleri ile FPA’nın ve katılımcıların hak ve yükümlülüklerine ilişkin net tanımlamaları açıklamalıdır.

S.23.2.1: Hangi dokümanlar sistemin tasarımı ve faaliyetleri hakkında bilgi içermektedir? FPA, sistemin tasarım ve faaliyetlerini kime ve nasıl açıklamaktadır?

Takasbank'ın ve katılımcıların sisteme dair karşılıklı yükümlülükleri, Çek Takas Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik ile düzenlenmiş bulunmaktadır. Söz konusu kurallar İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nda detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Ayrıca katılımcıların, sözleşme öncesi bilgi formunu inceleyip, sisteme ilişkin yükümlülüklerinin de yer aldığı sistem sözleşmesi ile birlikte imzalamaları gerekmektedir.

S.23.2.2: FPA, sistemin işleyişini doğrudan etkileyecek temel kararlar ile ilgili kullanabileceği takdir yetkisinin seviyesini kime ve nasıl açıklamaktadır?

Takasbank'ın ve katılımcıların sisteme dair karşılıklı yükümlülükleri, Çek Takas Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik ile düzenlenmiş bulunmaktadır. Takasbank takas işlemlerinin eksiksiz yapılmasını teminen gerekli sistemleri oluşturmayı, etkin ve güvenilir bir teknik altyapı kurmayı taahhüt etmektedir. İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları Çek Takas Sisteminin işleyişi açısından gerekli detayları sunmakta olup, herhangi bir değişiklik olması durumunda TCMB'den onay alınmakta, değişikliklere ilişkin katılımcılara genel mektup aracılığıyla bilgilendirme yapılmakta ve ilgili dokümanlar kurumsal internet sitesinde yayımlanmaktadır.

S.23.2.3: FPA, katılımcılarına FPA'ya katılımlarından kaynaklanan haklarına, yükümlülüklerine ve risklerine ilişkin hangi bilgileri sağlamaktadır?

Takasbank'ın ve katılımcıların Çek Takas Sistemine dair karşılıklı yükümlülükleri, kamuya açık olarak yayımlanan ve TCMB tarafından onaylanan İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nda düzenlenmiş bulunmaktadır. Takasbank Çek Takas Sisteminin eksiksiz çalışmasını teminen gerekli sistemleri oluşturmayı, etkin ve güvenilir bir teknik altyapı kurmayı taahhüt etmektedir. Katılımcılar da Takasbank'ın sistemin kesintisiz ve güvenli işletiminde sürekliliği sağlamak için yapacağı sistem değişikliklerine belirlenen sürelerde uyum sağlamak ve davet edildiği testlere iştirak etmek zorundadır.

Ayrıca, katılımcıların Çek Takas Sisteminde işlem yapılabilmesini teminen imzalanması gereken sistem sözleşmeleri, Çek Takas Sistemi işleyişine ilişkin esaslar ile tarafların hak ve yükümlülüklerine ilişkin sınırları net bir şekilde çizmektedir. Bunun yanı sıra, geçerli sözleşme öncesi bilgi formları, sözleşmenin bir örneği ile Takasbank'ın vazgeçilmez nitelikteki genel işlem şartlarını detaylandıran hususları içermekte olup, katılımcı adayları sistem sözleşmesinin imzalanmasından önce bu formları detaylı olarak incelediğini ve şartları kabul ettiğini beyan etmek zorundadır.

Temel Husus 3: FPA, katılımcılarına FPA'nın kural ve prosedürleri ile FPA'ya katılmaları nedeniyle karşı karşıya kalacakları riskleri anlamalarını sağlayacak tüm gerekli ve uygun dokümanları ve eğitimleri sağlamalıdır.

S.23.3.1: FPA, katılımcılarının FPA'nın kural ve prosedürleri ile FPA'ya katılmaları nedeniyle karşı karşıya kalacakları riskleri anlamalarını nasıl sağlamaktadır?

Sistem sözleşmeleri ve sistem sözleşmesi öncesi bilgi formlarının yanı sıra, Çek Takas Sistemine ilişkin kuralları içeren İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nda da katılımcıların yetki ve sorumluluklarına ilişkin detaylı bilgi vermekte olup, bu dokümanlara Takasbank internet sitesinden ulaşılabilir. Ayrıca, Çek

Takas Sistemi kurallarında veya işleyişinde geçerli olacak değişiklikler ve kullanıcı kılavuzları genel mektup aracılığı ile katılımcılara duyurulmaktadır.

S.23.3.2: Yukarıda tanımlanan yöntemlerin katılımcıların FPA'nın kural ve prosedürleri ile FPA'ya katılmaları nedeniyle karşı karşıya kalacakları riskleri anlamalarını sağladığını gösteren bir kanıt bulunmakta mıdır?

İmzalanması gereken sistem sözleşmeleri, Çek Takas Sistemi işleyişine ilişkin esaslar ile tarafların hak ve yükümlülüklerine ilişkin sınırları net bir şekilde çizmektedir. Bunun yanı sıra, Çek Takas Sistemi için geçerli sözleşme öncesi bilgi formları sözleşmenin bir örneği ile Takasbank'ın vazgeçilmez nitelikteki genel işlem şartlarını detaylandıran hususları içermekte olup, katılımcı adayı katılım sözleşmesinin imzalanmasından önce bu formları detaylı olarak incelediğini ve şartları kabul ettiğini beyan etmektedir.

S.23.3.3: FPA, FPA'nın kural ve prosedürleri ile FPA'ya katılım nedeniyle karşı karşıya kalınan riskleri anlamayan bir katılımcı tespit ettiğinde, hangi düzeltici adımları atmaktadır?

İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Çek Takası, Takas, Mutabakat ve Risk Yönetimi Sistem Kuralları'nın "Disiplin Hükümleri" başlıklı 44'üncü maddesinde sistem kurallarında belirlenen yükümlülüklere uymayan katılımcılara ilişkin Sistem Kurallarında yer alan hükümlere ilave olarak, Çek Takas Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik'in 17'nci maddesinde disiplin hükümlerinin uygulanacağı hükme bağlanmıştır. Bu çerçevede Takasbank, Çek Takas Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik ile kendisine verilen görevler çerçevesinde;

- Yönetmelik ile Takasbank tarafından hazırlanan düzenlemelere uymayan,
- Takas ve mutabakat işlemlerini olumsuz şekilde etkileyen ve Sistemin güvenli ve kesintisiz işlemlerini tehlikeye düşürecek riskler taşıyan,
- Günlük işlemler sonucu oluşan yükümlülüklerini belirlenen zamanda yerine getirmeyen ve böylece işlemlerin mutabakatını geciktiren,
- Olağanüstü durumlar nedeniyle Yönetmelik'in 15'inci maddesi ve Sistem Kurallarının 43'üncü maddesi çerçevesinde alınan önlemleri yerine getirmeyen,
- Takasbank tarafından Yönetmelik kapsamındaki iş ve işlemleri ile ilgili olarak istenen bilgi ve belgeleri vermeyen ve düzeltilmesi veya yapılması istenilen değişiklikleri yerine getirmeyen katılımcılar hakkında, katılımcıların çeklerini uygun göreceği bir süre için kısmen veya tamamen takasa kabul etmeme kararı dahil gerekli kararları alabilir.

İşlem yapması geçici bir süre kısmen veya tamamen kısıtlanan katılımcılar TCMB'ye bildirilir.

Disiplin hükümleri Sistem Kurallarının 44'üncü maddesinde detaylı bir şekilde yer almakla birlikte, katılım koşullarını tam olarak anlamadığı veya katılım koşullarını yanlış yorumladığı kanaatine ulaştığı katılımcılar hakkında disiplin cezasına başvurmadan önce durumu değerlendirme ve gerektiğinde katılımcıyı uyarma imkânına sahiptir.

Temel Husus 4: FPA, ücretleri ve geçerli indirim politikalarını, sunduğu bireysel hizmetler seviyesinde kamuoyuna açıklamalıdır. FPA, karşılaştırılabilirliği amacıyla ücretli hizmetlere ilişkin açık tanımlamalar sağlamalıdır.

S.23.4.1: FPA, sunduğu bireysel hizmetler seviyesinde ücretleri ve geçerli indirim politikalarını, kamuoyuna açıklamakta mıdır? Açıklıyorsa açıklama nasıl yapılmaktadır?

Takasbank'ın verdiği hizmetlere ilişkin geçerli olan ücret ve komisyonlara internet sitesinden ulaşılabilmektedir.

S.23.4.2: FPA, katılımcılarını ve kamuoyunu hizmetlerdeki ve ücretlerdeki değişiklikler konusunda zamanında bilgilendirmekte midir? Bilgilendiriyorsa bilgilendirme nasıl yapılmaktadır?

Takasbank'ın verdiği hizmetlere ilişkin geçerli olan ücret ve komisyonların güncellenmesi halinde katılımcılar, yeni tarifenin geçerli olacağı tarihten önce genel mektup aracılığı ile bilgilendirilmektedir.

S.23.4.3: FPA, ücretli hizmetlerine ilişkin açıklama yapmakta mıdır? Bu açıklamalar, benzer FPA'lar arasında karşılaştırma yapılmasına imkân vermekte midir?

Ücret tarifelerinin belirlenmesinde yurtiçi ve yurtdışı benzer nitelikteki finansal altyapı kuruluşları ile gerekli kıyaslamalar yapılmakta, ücret tarifeleri Banka Yönetim Kurulu'nun onayı ile yürürlüğe girmektedir. Dolayısı ile ücret ve komisyon değişikliklerinin hangi gerekçe ile yapıldığının Yönetim Kurulu'na açıklanması gerekmektedir.

Ayrıca ücret tarifesinde yapılan değişiklik ve gerekçesi TCMB'ye yazılı olarak da bilgi amaçlı gönderilmektedir.

S.23.4.4: FPA, teknolojisi ve iletişim prosedürleri ya da FPA'nın işletim maliyetini etkileyecek diğer faktörler hakkında bilgi açıklamakta mıdır?

Takasbank'ın geniş bir hizmet yelpazesi bulunmaktadır. Her hizmet ile ilgili yapılacak değişiklikler ve bunları uygulamaya ilişkin kural ve prosedürler genel mektuplar ile katılımcılara duyurulmakta ve internet sitesinde erişilebilir halde bulunmaktadır. Ayrıca yıllık entegre faaliyet raporunda o yıl içinde hayata geçirilecek/geçirelen projeler ve projelerin katma değer bilgileri detaylı bir şekilde paylaşılmaktadır. Entegre Faaliyet Raporları Takasbank internet sitesinde de yayımlanmaktadır.

Verilen hizmete ilişkin ücret tarifesinde değişiklik yapılmak istendiğinde Takasbank Hizmet Bazlı Karlılık Çalışmasına başvurulmaktadır. Söz konusu çalışma en az 3 ayda bir tekrarlanmakta ve her bir hizmet için gelir ve gider karşılaştırması yapılmaktadır. Bu çalışma verilen hizmetin maliyetleri karşılayıp karşılamadığı konusunda önemli bir veri sağlamaktadır.

Bu veriler ışığında belirlenecek ücretlere ilişkin gerekçeli döküman hazırlanarak Yönetim Kuruluna sunulmaktadır. Ayrıca çek takas faaliyetine ilişkin ücretlerde yapılacak değişikliğin şartları Sistem Kurallarının "Ücret ve komisyonlar" başlıklı 42'nci maddesinde "Ücretler her yıl Takasbank tarafından Üretici Fiyat Endeksi (ÜFE) oranını geçmeyecek şekilde artırılabilir" hükmü ile belirlenmiştir.

Takasbank Çek Takas Sisteminde en son Ocak 2026 tarihinde ücret artışına gidilmiştir. Artış oranı belirlenirken sunulan hizmetin kesintisiz yürütülmesi ve üstlenilen fonksiyonların eksiksiz yerine getirilebilmesi amacıyla gerek personel gerekse teknik anlamda birçok geliştirme ve ek alt yapı değişikliğine ihtiyaç duyulabileceği ve bu çerçevede; Sistemin işleyişinin sorunsuz bir şekilde

devam ettirilmesi ve katılan maliyetlerin karşılanabilmesi için Bankamızın 28/11/2025 tarih ve 499 sayılı Yönetim Kurulu toplantısında çek takas ücretinin arttırılmasına karar verilmiştir.

Ücret artışlarında yapılan değişiklikler genel mektup ile katılımcılara duyurulmakta ve yazı ile TCMB'ye bilgi verilmektedir.

Temel Husus 5: FPA, finansal piyasa altyapıları için CPMI-IOSCO tarafından hazırlanmış olan “Açıklama çerçevesini” düzenli olarak doldurmalı ve kamuoyuna açıklamalıdır. FPA, en azından, işlem hacim ve tutarları ile ilgili temel verileri açıklamalıdır.

S.23.5.1: FPA, CPMI-IOSCO tarafından hazırlanmış olan “Finansal Piyasa Altyapıları için Açıklama Çerçevesi”ni en son ne zaman tamamlamıştır? Bu çalışma ne sıklıkla güncellenmektedir? Bu çalışma FPA veya çevresindeki önemli değişiklikleri takip amacıyla ve en azından 2 yılda bir güncellenmekte midir?

Takasbank tarafından işletilen Çek Takas Sistemi'ne ilişkin CPMI-IOSCO prensiplerine uyumunu değerlendirmek amacıyla hazırlanması gereken “Finansal Piyasa Altyapısı Kuruluşlarına ilişkin kamuyu aydınlatma çerçevesine” yönelik çalışma TCMB tarafından gönderilen “Finansal Piyasa Altyapılarına İlişkin Prensipler İçin Temel Hususlarla İlgili Sorular” dokümanına verilen cevaplar ile yeknesaklık sağlanması açısından Ocak 2024'te tamamlanmış olup, internet sitesine aktarılmıştır.

S.23.5.2: FPA, kamuoyuna hangi nicel bilgileri açıklamaktadır ve bu bilgiler hangi sıklıkla güncellenmektedir?

Takasbank'ın verdiği çek takas hizmetlerinde şeffaflığın sağlanması amacıyla aşağıda belirtilen bilgiler katılımcılara ve kamuya açıklanır ve periyodik olarak güncellenir:

- İş kurallarına dair;
 - Katılıma ilişkin esaslar
 - Takas ve mutabakat işlemlerine ilişkin esaslar
 - Teminatalara ve garanti mekanizması katkı payına ilişkin esaslar
 - Temerrüt yönetimi kuralları
 - Garanti mekanizması yönetimi kuralları
 - Garanti mekanizması katkı payı olarak kabul edilen varlıklar ve değerlendirme katsayıları,

Sistem Kuralları ile belirlenmiş olup, Takasbank internet sitesinde yayımlanmaktadır. Ayrıca her değişiklik sonrasında yapılan değişiklik genel mektup ile katılımcılara duyurulmaktadır.

Takasbank kurumsal internet sitesi “İstatistikler” Bölümünde aşağıda yer alan istatistiki veriler aylık olarak güncellenerek yayımlanmaktadır.

- Çek Takas aylık takas işlemleri
- Çek Takas aylık karşılıksız çek adet-tutar oranları

Ayrıca Çek Takas Hizmetleri ile ilgili ücret tarifesi her yıl gözden geçirilmekte, ücret değişikliğinin Yönetim Kurulunca onaylanması akabinde genel mektup ile katılımcılara duyurulmakta ve Banka kurumsal internet sitesinde yayımlanmaktadır.

Kamuya açıklanacak verilerde banka sırrı, müşteri sırrı ve ticari sırların korunmasına dikkat edilir.

S.23.5.3: FPA kamuoyuna başka hangi bilgileri açıklamaktadır?

23.5.2’de belirtilen bilgiler dışında katılımcılara sistemin işleyiş ve mekanizmasıyla ilgili destek olacağı düşünülen her türlü yardımcı doküman kurumsal internet sitesinde yayımlanmaktadır.

S.23.5.4: FPA, bu bilgileri kamuoyuna nasıl açıklamaktadır? Açıklamalar hangi dillerde yapılmaktadır?

Açıklamalar kurumsal internet sitesi üzerinden Türkçe ve İngilizce dillerinde yapılmaktadır.

CPMI-IOSCO 23 No.lu Prensipleri İçin Takasbank Değerlendirme Sonucu

Tam Uyumlu ☒ (Observed)	Büyük Ölçüde Uyumlu ☐ (Broadly Observed)	Kısmen Uyumlu ☐ (Partly Observed)	Uyumsuz ☐ (Not Observed)	Uygulanabilir Değil ☐ (Not Applicable)
---	---	--	---	---

IV. SONUÇ

Takasbank olarak Çek Takas Sisteminin CPMI-IOSCO tarafından Nisan 2012 tarihinde yayımlanan temel prensiplere uyumluluk düzeyini belirlemek için yaptığımız değerlendirmede;

- Merkezi Karşı Taraf (MKT), Merkezi Saklama Kuruluşları, Veri Depocusu Kuruluşlar ve/veya Menkul Kıymet Mutabakat Sistemi faaliyetleri ile ilgili 6, 10, 11, 12, 14, 19, 20 ve 24 no.lu temel prensiplerin “uygulanabilir olmadığı”,
- Ödeme sistemlerine ilişkin diğer tüm prensiplerde ise “tam uyumlu” olduğumuz sonucuna ulaşılmıştır.

Prensipler bazında özet değerlendirme tablosu aşağıda yer almaktadır.

Değerlendirme Kategorisi	Prensip
Tam Uyumlu	1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 13, 15, 16, 17, 18, 21, 22, 23
Büyük Ölçüde Uyumlu	-
Kısmen Uyumlu	9
Uyumsuz	-
Uygulanabilir Değil	6, 10, 11,12, 14, 19, 20, 24